

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμέλεια
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκῶν τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 10

1. ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ Η' — Θ'
2. ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ Θ' — ΙΒ'
3. ΕΙΣ ΕΥΤΡΟΧΙΟΝ Α' — Β'

Εἰσαγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
Π. Γ. ΣΤΑΜΟΥ

Θεολόγου Ἐπιτίμου Γυμνασιάρχου
Μετάφρασις Εἰς Εὐτρόχιον Β'
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ

Κεῖμενον: Β. Μοντίνου
Παπαδοπούλου - Κεραμέως

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ Η'

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

1. Χθες μακρὴν ἀπὸ σὲς ἔμεινα. Δὲν ἔπραξα ὅμως τοῦτο μὲ τὴν θέλησίν μου, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην. Ἔμεινα μακρὴν μὲ τὸ σῶμα, ὅσα μὲ τὴν γνώμην, μὲ τὴν ἀπουσίαν τῆς σαρκός. Ὅσα μὲ τὴν διάθεσιν τῆς δεανοίας. Διότι καὶ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μου ὄλος σὲς εἶσα, ἴσον ἡμποροῦσα, καὶ εἰς τὴν δαίμονά μου σὲς ἔφερον. Πάλιν, ἀδελφοί, τὴν πρόσκαιρον ταύτην νόσον ἀφήσαντες, μὲ περισσοτέρον προθυμίαν ἐσοπέσομεν τὸ πρόσκαιρόν σας νὰ ἴσκαμεν.

Διὰ τοῦτο, ἴν καὶ δὲν ἔγνα τελείως καλά, μὲ τὰ ὑπελείμματα τῆς ἀσθενείας ἔπραξα πρὸς τὴν ἀγάπην σας. Οἱ μὲν ἀρρωστοὶ λουτρὰ μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν ἐπιτίθουσι καὶ εἰς λουτρῶνας καταφεύγουσι, ἐγὼ ὅμως, μόλις ἀνέρρωσα, Ἰ τὰ ποθητὰ σας πρόσωπα ἐθεώρησα πρὸς τὸ ἴω καὶ τὴν ἐπιθυμίαν σας πρὸς ἐσκόρασιν τοῦ θείου λόγου, καθὼς ἔγω καθήκον, νὰ ἰκανοποιήσω, μέσα εἰς τὸ πέλαγος ταῦτο τὸ μέγα καὶ ἀλμυρὸν, τὴν θέλωσάν ταύτην, τὴν ἀππλογομένην κυράτην, τὴν ὅποιαν ἡ συρροή σας ἐδημιούργησε. Ἦλθα νὰ ἴω τὰ καθαρὰ κυράτια τῆς ψυχῆς σας.

Διότι ποῖος ληπὴν εἶναι τοιοῦτος, ὅπως ἡ Ἐκκλησία; Ποῖος παράδεισος εἶναι τοιοῦτος, ὅπως ἡ ἐδῶ ἰδική σας συγκέντρωσις; Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ ὄρα ἐπιβουλῆς, ἀλλ' ὁ Χριστός, ποῦ μὲς εἰσάγει εἰς τὰ ἱερὰ καὶ ἀπόρητα μυστήρια. Δὲν ὑπάρχει Ἐδῶ ποῦ μὲς ρήνται κάτω, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία ποῦ μὲς σηκώνει ἀπὸ κάτω. Δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ φύλλα δένδρων, ἀλλὰ τοῦ πνεύματος ὁ καρπός. Δὲν εἶναι ἐδῶ φράχτις ἀπὸ ἀγκάθια, ἀλλὰ ἡμέτελα γεράτα σταυροῦλα. Ἐάν δὲ εὐρω ἀγκάθι, Ἐ εἰς ἑλμὴ τὴν μεταβάλλω, διότι τὰ ἐδῶ πράγματα δὲν εἶναι ἀπλᾶ φυσικὰ ὄντα, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ μεταβολὴ αὐτῶν, ἀλλὰ πνευματικὰ, παρημένα μὲ ἐλευθερίαν θελήσεως. Διὰ τοῦτο ἐάν εὐρω λύκον, τὸν κάνω πρόβατον, ὅσα διότι μεταβάλλω τὴν φύσιν, ἀλλὰ διότι μετατρέπω τὴν θέλησίν του.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, δὲν θὰ πᾶσι ἔγω, ἐάν κανεὶς εἴπῃ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀνωτέρο ἀπὸ τὴν Κιβωτὸν τοῦ Νῶε.

Γραμματεὺς Συντάξεως

Ἰεροῦς ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ

Ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἁγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν

Διότι ἡ μὲν Καθὼς παρελάμβανε τὰ ζῶα καὶ τὰ διατηροῦσε ζῶα, ἐνθὺ ἡ Ἐκκλησία παραλαμβάνει τὰ ζῶα καὶ τὰ μεταβάλλει. Ἰσοῦ εἰ ἔννοα μὲ αὐτό. Εἰσήλθεν εἰς τὴν Καθὼς τὴν ἰέρα καὶ ἐξῆλθεν ἰέρα. Εἰσήλθε λύκος καὶ ἐξῆλθε λύκος. Εἰσέρχεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κάποιος ποῦ εἶναι εἰς τὰς διαθέσεις ἰέρα καὶ ἐξέρχεται περὶ πλεονάζει. Εἰσέρχεται λύκος καὶ ἐξέρχεται πρόβατον. ³⁴¹ Α Ἐξέρχεται φεῖρα καὶ ἐξέρχεται ἀρνί, ὅτι διότι μεταβάλλεται ἡ φύσις, ἀλλὰ διότι ἡ κακία ἀποδύεται διὰ τῆς μετανοίας.

Διὰ τοῦτο συνεχῶς περὶ μετανοίας οὐς ἀγαθῶ. Διότι ἡ μετάνοια ἂν καὶ εἶναι θεατὴ καὶ φανερὰ εἰς τὸν ἁμαρτωλόν, εἶναι φάρμακον πῶν πλημμελημάτων, ἔξαρπίσις πῶν παρνομιῶν, ἐξάντλησις τῶν σαρκῶν, παρηγοία πρὸς τὸν Θεόν, ὄψων κατὰ τοῦ διαβόλου, μάκαρα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κόπτουσα, σωτηρίας ἐλπίς, ἀπελευθερία ἀφάρσις. Αὕτη τὸν οὐρανὸν ἀνοίγει, αὕτη εἰς τὸν παράδεισον εἰσάγει, αὕτη τὸν δαίμονα νικᾷ (δι' αὐτὸ οὐκ ἀνάγει αὐτὴν οὐκ ἀνάγει) καθὼς πάλιν καὶ τὸ νὰ ἐξῆ ἕνας θάρρος εἰς τὸν ἑαυτὸν του, τὸν κάνει νὰ νικῆται ὑπὸ αὐτοῦ. Ἀμαρτωλὸς εἶσαι; Β Μὴ ἀπελευθερίσῃς. Δὲν παύσῃ συνεχῶς ταῦτα νὰ λέγῃ καὶ ὡς φάρμακα νὰ οὐς τὰ προσφέρεται. Διότι γνωρίζῃ πόσον ἀποτελεσματικὸν ἔργον κατὰ τοῦ διαβόλου εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀπελευθερίσῃ. Ἄν ἐκὼς ἀμαρτήματα, μὴ ἀπελευθερίσῃς δὲν θὰ παύσῃ τοῦτο συνεχῶς νὰ σοῦ τινάζῃ. Καὶ ἂν καθεὶν ἡμέραν ἀμαρτήσῃ, καθεὶν ἡμέραν νὰ μετανοῖς.

Καὶ ἐκεῖνο ποῦ κἀνομεν εἰς τὰ παλαιὰ στίγια, διὰ γίνονται ἐτοιμάρματα, δηλαδὴ ἀραροῦμεν τὰ στίγια ὡσὲν καὶ μετὰ τὰ ἀντικαθίσταμεν, καὶ ποτὲ δὲν παύομεν τὰς ἐπισκευὰς, αὐτὸ καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν μας νὰ κάμωμεν. Ἐάν ἐπιλησῶμεν σήμερον ἕνα τῆς ἁμαρτίας, ζανάνωμεν διὰ τῆς μετανοίας. Καὶ εἶναι δυνατὸν, λέγει, εἰς μετάνοιαν ἕνα νὰ σωθῆ; Εἶναι καὶ παραεἶναι. Ὅλον τὸν θίον μὲ ἁμαρτίας ἐπέρασα C καὶ εἰς μετάνοιαν σάκωσις; Βεβαίωτα. Ἀπὸ ποῦ εἶναι φανερόν; Ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ σου.

Μήπως εἰς τὴν μετάνοιαν σου ἔσω τὸ θάρρος νὰ στηρίζωμαι; Μήπως δηλαδὴ ἡ μετάνοια σου μόνη ἡμάρτει τόσα κακὰ νὰ ἐξαλείψῃ. Ἐάν τοῦτο ἦτο ἔργον μόνον τῆς μετανοίας, δικαιολογημένο θὰ ἔροβείτο. Ἐπειδὴ δὲ μέγα εἰς τὴν μετάνοιαν κίνετα τοῦ Θεοῦ ἡ φιλανθρωπία καὶ ἀποτελεῖ μετ' αὐτῆς ἕνα μίγμα, ἔχει θάρρος. Διότι μέτρον ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει, οὔτε εἶναι δυνατὸν διὰ λόγου νὰ ἁμαρτηθῆ ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ. Ἡ μὲν ἰδική σου κακία μέτρον ἔχει, τὸ δὲ φάρμακον αὐτῆς μέτρον δὲν ἔχει. Ἡ ἰδική σου

κακία, ὅποια καὶ ἂν εἶναι, ἀνθρώπινῃ εἶναι κακία, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία ἄριστος καὶ ἀπεριόριστος εἶναι καὶ εἰς αὐτὴν νὰ στηρίζωμαι, ὅτι εἶναι ἄνωγροτα τῆς κακίας σου. D Ὑπόθεσις ὅτι μία στίβα ἔπεσον εἰς πέλαγος; μήπως ἡμάρτει νὰ σταθῆ ἢ νὰ φωνῆ; Ὅσον εἶναι ἡ στίβα εἰς τὸ πέλαγος, τόσον εἶναι ἡ κακία ἀπέναντι τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον δὲ οὐτε τόσον, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον. Διότι τὸ πέλαγος, ὅσον μεγάλο καὶ ἂν εἶναι, ἔχει ὄρα, ἐνθὺ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει, εἶναι ἀπεριόριστος. Ταῦτα λέγω ὅτι διὰ νὰ οὐς κόμω ἀμελεστερότερους, ἀλλὰ διὰ νὰ οὐς καταστῆτε δραστηριωτέρους καὶ προθυμότερους εἰς μετάνοιαν.

Προέτρεψα πολλὰ εἰς τὸ θέατρον νὰ μὴ πηγαίνετε. Ἦκουσε τὴν προτροπὴν καὶ δὲν συνερορήσῃς μετ' αὐτῆν. Ἐπίγες εἰς τὸ θέατρον, παρήκουσε τὸν λόγον μου. Μὴ ἐντροπῆς λοιπὸν πάλιν νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀκούσῃς τὸν λόγον. E Ἦκουσα καὶ δὲν τὸν ἐτήρησα, πῶς δυνατοί πάλιν νὰ εἰσέλθῃς εἰς αὐτὴν καὶ νὰ τὸν ἀκούσω; Ἰσως μοῦ εἴπῃς. Νὰ εἰσέλθῃς, διότι ἂν δὲν ἐτήρησες τίποτε ἄλλο, πῶς εἶπατε τοῦτο, ὅτι δὲν τὸν ἐτήρησες. Πάντως ἐντρέπεται, κοσμοκίβητος, κυρὸς κανεὶς νὰ σὲ ἐλέγῃ. Περιφροῦμαι τὸν καλὸν, τὸν λόγον μου ἔχεις ραζωμένον μέσα σου. Κυρὸς νὰ φαίνεται ἡ διδασκαλία μου σὲ καθαρῶς. Δὲν τὸν ἐτήρησες, κατεδάκασες ὅπως τὸν ἑαυτὸν σου; Κατὰ τὸ ἦμισυ τὸν ἐτήρησες, ἔστω καὶ ἂν δὲν τὸν τηρήσῃς, ἐπειδὴ εἴπῃς, δὲν τὸν ἐτήρησα. ³⁴² Α Διότι ὁ καταδικάζων τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὴν μὴ τηρήσῃν τοῦ λόγου, εἰς τὸ νὰ τὸν τηρήσῃ σπεύδει. Παρητήρησες ἐφάρματα θεύματα; Ἐκαμῶς παράνομα ἔργα; Αδικαίως ἐγενε τῆς πόρνης; Ἐφυγες ἀπὸ τὸ θέατρον; Πάλιν ἐθυμήθῃς τὸ σφάλμα σου; ἐντρέπῃς; Πρόσελθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐλυτήθῃς; Παρακάλεσε τὸν Θεόν. Ἐσημάθης μέχρι αὐτοῦ τοῦ σημείου.

Ἄλλοθιμόν μου, λέγεις, ἦκουσα καὶ δὲν ἐτήρησα πῶς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; Πῶς πάλιν νὰ ἀκούσω; Μὰ δὲ αὐτὸ ἀκριβῶς εἰσελθε, ἐπειδὴ δὲν τὸ ἐτήρησας, διὰ νὰ τὸ ἀκούσῃς πάλιν, καὶ νὰ τὸ τηρήσῃς εἰς τὸ μέλλον. Φάρμακον εἰς σοῦ ἐπιθέσει ὁ λατὸς καὶ δὲν σὲ καθαρῶς, ἄλλην ἡμέραν δὲν ἐπιθέσει αὐτὸ πάλιν; Εἶναι ἕνας ἑυλακόσις. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι θέλει νὰ κόμῃ μία θελανθριά. Παίρνει τὴν ὄψιν καὶ κόπῃ τὴν ρίζαν. B Ἐάν δώσῃ ἕνα κτύπημα μετὰ τὴν ὄψιν καὶ δὲν πέσῃ τὸ ἄκαρπον δένδρον, δὲν δίδει καὶ ἄλλο κτύπημα, τέταρτον, πέμπτον, ἕκκατον; Αὐτὸ κόμῃ καὶ σὲ. Θελανθριά εἶναι ἡ πόρνη, ἄκαρπον δένδρον, θελάνια παράγει πρὸς τροφήν τῶν ἀλόγων κίτρων. Πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐρρι-

ζώδη εις την διάνοιάν σου. Με τὸς ἐφαρμότους αἰσθητικὰς προκλήσεις τῆς κατέλιπε τὴν συνειδήσειν σου καὶ σὲ ὑπεδοῦλαισε. Ὁ λόγος μου ἄξινα εἶναι διὰ τὴν ξεροκλίωσιν. Τὸν ἤκουσες μίαν ἡμέραν πῶς εἶναι δυνατόν σὲ μίαν ἡμέραν νὰ πῆσθαι, αὐτὴ ποῦ ἐπὶ τόσον χρόνον εἶναι σκωλημένη μέσα σου; Ἐάν τὸν ἀκούσῃς δύο φορές, ἔάν τρεῖς, ἔάν ἑκατόν, ἔάν ἀναριθμητες, δὲν εἶναι τί τὸ θαυμασιόν, ἀκοεῖ μόνον νὰ κόψῃς πράγματα πονηρὰ καὶ ἰσχυρὰ, συνήθειαν πονηρὰν. Ὁ Μάννα ἐπαινοῦν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ τὰ κρομμύδια τῆς Αἰγύπτου ἐζητοῦσαν. «Καλῶς ἦν ἡρὶν ἐν Αἰγύπτῳ», ἔλεγον (Ἀριθ. 11, 18). Τόσον ἀσχημὸν καὶ κόκαστον πρᾶγμα εἶναι ἡ συνήθεια. Καὶ ἔάν ἐπὶ δέκα ἡμέρας κατορθώσῃς νὰ ἀκούσῃς τὸν λόγον, ἔάν ἐπὶ εἰκοσι, ἔάν ἐπὶ τριάκοντα, κακίς νὰ κόψῃς τὴν κακὴν συνήθειαν, δὲν εἶναι ἀρκετὸν τοῦτο, δὲν μένει εὐκαρτυπημένος ἀπὸ σέ, μόνον πρόσθεε νὰ μὴ ἀποκάμῃς, ἀλλὰ νὰ ἐντρέπῃσαι καὶ νὰ κατακλιθεῖς τὸν ἑαυτὸν σου.

2. Ἄς ὑποθέσωμεν, ὅτι οὐκ ἀμύλησαι περὶ ἀγάπης ἡκουσες, ἀπὸ γὰρ, καὶ ἐπεδόθη εἰς ἀρπαγὴν; Ἐπέδειξες μὲ τὰ ἔργα σου ὅτι δὲν ἀπελήθης ἀπὸ τὸν λόγον. Μὴ ἐντραπῆς πάλιν νὰ εἰσεέλθῃς εἰς τὴν Ἐσκαλισίαν. Νὰ ἐντρέπῃσαι ὅταν ἁμαρτάνῃς, ὅταν μετανοῆς νὰ μὴ ἐντρέπῃσαι. Πρόσεχε νὰ ἴδῃς τί σοῦ ἔκαμε ὁ διάβολος. Τὰ δύο αὐτὰ, **Δ** δηλαδή ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ μετάνοια, εἶναι ἡ μὲν ἁμαρτία τραῦμα, ἡ δὲ μετάνοια φάρμακον. Καθὼς δηλαδή διὰ τὸ σῶμα ὑπάρχουν τραύματα καὶ φάρμακα, ἔτσι καὶ διὰ τὴν ψυχὴν ὑπάρχουν τὰ ἁμαρτήματα καὶ ἡ μετάνοια ἡ ἁμαρτία ὅμως φέρει τὴν ἐντροπήν, ἡ δὲ μετάνοια τὴν παρησίαν καὶ τὸ θάρρος ἔχει. Πρόσεχε, παρακαλῶ, πολλὸ εἰς δύο λέγω, διὰ νὰ μὴ συγκόσῃς τὴν τάξιν αὐτῶν καὶ κόσῃς τὴν ὠφέλειαν. Ὑπάρχει τραῦμα καὶ φάρμακον, δηλαδή ἁμαρτία καὶ μετάνοια. Τὸ τραῦμα εἶναι ἡ ἁμαρτία, τὸ φάρμακον ἡ μετάνοια. Ἀπὸ τὸ τραῦμα προέρχεται σσιπλά, ἀπὸ τὸ φάρμακον καθαρισμὸς τῆς σσιπλάς. Ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν προέρχεται πνευματικὴ σσιπλά, ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν θνεῖδος καὶ περὶφρόνησις. Ἐ ἀπὸ τὴν μετάνοιαν προέρχεται παρησία, προέρχεται ἐλευθερία, προέρχεται καθαρισμὸς τῆς ἁμαρτίας. Πρόσεχε μὲ πολλὴν ἀκριβείαν. Τὴν ἁμαρτίαν ἐντροπὴ ἀκολουθεῖ, τὴν δὲ μετάνοιαν παρησία. Ἐπρόσεχε εἰς αὐτὰ ποῦ λέγω.

Τὴν τάξιν αὐτὴν ὁ Σατανᾶς ἀντίστρεψε καὶ ἔδωκε τὴν παρησίαν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τὴν δὲ ἐντροπήν εἰς τὴν μετάνοιαν. Θὰ συνεχίσω μέχρι τὸ θρόνον, ἕως οὗτου λόγου αὐτὸ τὸ ζήτημα. Πρέπει τὴν ὑπόθεσιν ποῦ οὐκ ἔδωκα νὰ τὴν ἐσκληρώσω. Μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ἀφήσω ἡμιτέλες. Ὑπάρχει,

ὄπως εἴπωμεν, τραῦμα καὶ φάρμακον. Τὸ τραῦμα φέρει τὴν σσιπλά, τὸ φάρμακον τὸν καθαρισμὸν τῆς σσιπλάς. Μήπως ἀπὸ τὸ φάρμακον προέρχεται ἡ σσιπλά; 143 **A** Μήπως ἀπὸ τὸ τραῦμα ἡ θεραπεία; Δὲν ἔχουν ταῦτα τὴν ομοίαν τους καὶ ἐκεῖνα τὴν ἰδίαν τους; Μήπως ἔμπορεῖ νὰ μεταβῇ τοῦτο εἰς ἐκεῖνο, ἢ ἐκεῖνο εἰς τοῦτο; Ἄς ἐθέσωμεν πᾶρα εἰς τῆς ψυχῆς τὰ ἁμαρτήματα. Ἡ ἁμαρτία τὴν ἐντροπήν φέρει ἡ ἁμαρτία τὸ θνεῖδος ἔχει, τὴν περὶφρόνησιν εἰς κλήρον ἔχει. Ἡ μετάνοια τὴν παρησίαν φέρει, τὴν νησιείαν ἔχει, τὴν δικαιοσύνην κρατεῖ. Διότι «ἔλεγε τὰς ὁμοίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιοσύνη» (Ἠσ. 43, 26) καὶ «ἀδικίας ἑαυτοῦ κατηγοροῦ ἐν πρωτολογία» (Παρ. 18, 17) λέγει ἡ ἅγια Γραφή. Γνωρίζων λοιπὸν ὁ Σατανᾶς, ὅτι ἡ μὲν ἁμαρτία φέρει μαζὶ τῆς τὴν ἐντροπήν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶναι ἱκανὸν νὰ ἀποτρέψῃ τὸν ἁμαρτάνοντα ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἢ ἡ δὲ μετάνοια ἔχει τὴν παρησίαν, ἢ ὅποια εἶναι ἱκανὴ νὰ προσελκόσῃ τὸν μετανουῶντα, ἀλλάξε τὴν τάξιν αὐτῶν καὶ ἔδωκε τὴν ἐντροπήν εἰς τὴν μετάνοιαν, τὴν δὲ παρησίαν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ἀπὸ ποῦ τοῦτο φαίνεται; Ἐκ τῶν ἔξῃς: Κυριεύεται ἕνας ἀπὸ ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς δημοσίαν πόρνην. Εἰσέρχεται εἰς τὸ καταγάγιον καὶ κακίς νὰ ἐντρέπεται, οὕτε νὰ κοκκινίξῃ, συμμιλέκεται μὲ τὴν πόρνην καὶ τὴν ἁμαρτίαν διαπράττει. Πουθενὰ ἐντροπή, πουθενὰ κοκκίνισμα. Ἐξέρχεται ἐπ' ἐκεῖ, ἀποῦ ἔκαμε τὴν ἁμαρτίαν, καὶ διὰ νὰ μετανοήσῃ ἐντρέπεται. **C** Ἄθλιε, ὅταν ἡμάρτανες μὲ τὴν πόρνην, δὲν ἐντρέπῃσαι, καὶ ὅταν πρόκειται νὰ μετανοήσῃς τότε ἐντρέπῃσαι;

Ἐντρέπεται; Διατί ὅτε ἐπάρνευε δὲν ἐντρέπῃσαι; Τὴν πρῶτην τῆς ἁμαρτίας κάνει καὶ δὲν ἐντρέπεται καὶ διὰ νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομα τῆς μετανουῶν κοκκινίξει καὶ ἐντρέπεται; Τοῦ διαβόλου κακοεργία εἶναι τοῦτο. Ὅταν ὁ ἀνάσματος διαπράττει τὴν ἁμαρτίαν, δὲν ἀφίνει αὐτὸν νὰ ἐντρέπεται, ἀλλὰ τὸν ἄθει νὰ τὴν κἀνη δημοσίως. Διατί γνωρίζει, ὅτι, ἔάν ἐντραπῇ, θὰ ἀπαρῆγῃ τὴν ἁμαρτίαν. Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ μετανοήσῃ, τὸν κάνει νὰ ἐντρέπεται, διότι γνωρίζει, ὅτι ἡ ἐντροπή τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν μετάνοιαν. Διὸ κακὰ κάνει μὲ τοῦτον καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν τὸν σῆρει καὶ ἀπὸ τὴν μετάνοιαν τὸν ἀπομακρύνει. Διατί λοιπὸν ἐντρέπεται, ὅταν πρόκειται νὰ μετανοήσῃ; Ὅτε ἐπάρνευες, δὲν ἠσθάνεσο ἐντροπήν, ὅτε τὸ φάρμακον ἐπέθετες, ἐντρέπῃσαι; Ὅτε ἀπαλλάττεσαι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἐντρέπῃσαι; **D** Τότε ὠφέλιος νὰ ἐντρέπῃσαι, τότε ἐπιτελεῖ ἐντροπήν νὰ αἰσθάνεσαι, ὅταν ἡμάρτανες. Ὅταν ἐγίνεσο ἁμαρτωλὸς, δὲν ἠσθάνεσο ἐντροπήν, ὅταν γίνεσαι δίκαιος; ἐντρέπῃσαι;

«Λέγει τὸς ἀνομίαις σου πρότις, ἵνα δικαιωθῆς» (Ψα. 43, 26). Ὁ φιλανθρωπιῶτα Δεσπότης. Δὲν εἶπεν, διὰ τὸ μὴ κατασφῆ, ἀλλὰ διὰ τὸ δικαιωθῆς. Δὲν ἦτο ἀρετὸν εἰς αὐτὸν τὸ εἶναι δὲν τὸν τιμωρεῖς, ἀλλὰ ἀσκήνη καὶ δίκαιον τὸν κείνους; Μάλιστα ἀπαντᾷ. Δίωκε ὄχι μὲν μεγάλην προσοκῆν εἰς ὅσα λέγω, διὰ τὸ τὸ καταλάβῃς. Δίκαιον αὐτὸν κάμει. Καὶ εἰς ποῖαν περιπτώσειν ἔκαμε τοῦτο; Εἰς τὴν περιπτώσειν τοῦ ἁγίου, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ νὰ εἴπῃ εἰς τὸν σὺντροφὸν του· «Ὁδὲ φοβῆ σὺ τὸν Θεόν. Καὶ ἡμεῖς μὲν δίκαιος ἔβρα γὰρ ἵν ἐπαράξαιεν ἀπολαμπάνομεν» (Λουκ. 23, 40-41). Λέγει τότε πρὸς αὐτὸν ὁ Σωτὴρ· «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῇ παραδείσῳ» (Αὐτῶθι 43). Δὲν εἶπε· σὲ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν κόλασιν καὶ τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ εἰς τὸν παράδεισον τὸν εἰσάγει, ἐπειδὴ ἔγινε δίκαιος.

Εἶδες δὲ ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτιῶν του ἔγινε δίκαιος ὁ ἁγίος; Πολλὸ φιλάνθρωπος εἶναι ὁ Θεός. Ἐ δὲν ἐλυπήθη τὸν Υἱὸν του, διὰ τὸ λυπηθῆ τὸν δοῦλον. Παρέδωκε τὸν μονογενῆ Υἱὸν του εἰς θάνατον, διὰ τὸ ἐξαγοράσῃ δούλους ἀνηνάσας. Τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ του κατέβαλεν ἀντίστατον. Ὁ φιλανθρωπιῶτα Δεσπότης. Κατὰ τὸν τοῦτο μὴ μοῦ εἴπῃς πάλιν ἁμάρτησα πολλὸ καὶ πῶς θὰ ἔχωρησῃς καὶ σωθῶ; Σὺ δὲν ἔχωρησῃς, ὁ Δεσπότης σου ὅμως ἔχωρησῃ καὶ τὸσον πολλὸ, ὥστε νὰ σοῦ ἐξαλείψῃ τὰ ἁμαρτήματα. 244 A

Πρόσεξέ με καλὰ, εἰς αὐτὸ ποὺ λέγω. Εἰς τοιοῦτον θαυμάσιον τὸ ἐξαλείφει, ὥστε οὔτε ἕνος αὐτῶν δὲν μένει. Εἰς μὲν τὰ σώματα τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν, ἀλλὰ παρὰ τὰς πολλὰς προσπάθειαις τοῦ ἁγίου καὶ τὰ φάρμακα, ποὺ ἐπιτίθει εἰς τὸ τραῦμα, τοῦτο μὲν ἐξαφανίζεται, τὸ σημάδι ὅμως παραμένει. Καὶ ἂν ἕνας ἐπιληψία εἰς τὸ πρόσωπον, παραμένει τὸ σημάδι μετὰ τὴν θεραπείαν, ἀπόδειξις δὲ τοῦ τραύματος εἶναι ἡ ἀσκημία τοῦ προσώπου, ποὺ προκαλεῖ τὸ σημάδι τοῦτο. Καὶ πᾶρα πολλὰς προσπάθειαις καταβάλλει ὁ ἁγίος τὸ ἐξαλείφῃ καὶ τὸ σημάδι, ὅπως ἐξέλειψε τὸ τραῦμα, δὲν ἔχωρησῃ ὅμως, διότι ἀναβρῆ ἡ ἀδυναμία τῆς ἀνθρώπινης φύσεως καὶ τὸ ἀνίκαιον τῆς τέκνης του καὶ ἡ εὐτέλεια τῶν φαρμάκων. Ἐ ὁ Θεός ὅμως, διὰ τὸ ἐξαλείφῃ τὰ ἁμαρτήματα, οὔτε σημάδι αὐτῶν δὲν ἀρῖναι, οὔτε ἕνος τοῦτων δὲν ἐπιτρέψει νὰ μείνῃ εἰς τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ μαζί με τὴν ὕψειαν καὶ τὴν ὁμορφίαν καρδίας, μαζί με τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς κολάσεως καὶ δικαιοσύνην δίδει, καὶ κάνει ἐκεῖνον ποὺ ἁμάρτησε ἕσον με τὸν μὴ ἁμαρτήσαντα. Διότι ἐξαφανίζει τὸ ἁμάρτημα καὶ τὸ κάνει νὰ μὴ ὑπάρχῃ οὐκ μόνον εἰς τὸ παρὸν, ἀλλὰ οὔτε καὶ ὡς πρὸς τὸ παρελθόν. Τὸσον τελείως καὶ ἀσπληρωτικῶς τὸ καταστρέ-

φει, ὥστε τίποτε δὲν μένει, οὔτε σημάδι, οὔτε ἕνος, οὔτε ἀπόδειξις, οὔτε δείγμα.

Καὶ ἀπὸ ποῦ φαίνεται τοῦτο; Θὰ οἶς τὸ εἶπαι, διότι εἰ ἐκεῖνα ποὺ λέγω ὀφείλω καὶ τὰς ἀποδείξεις νὰ παρέχω, ὥστε νὰ μὴ ὁμολῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποδεικνύω τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου διὰ τῆς Γραφῆς, ἐὰν νὰ εἴσθε βέβαιαι περὶ ἐσέων ποὺ ἀσκάτετε. C Σὰς παρουσίῳ σου ἀνθρώπους τραυματισμένους, λαὸν ἀλάληρον, γερῶν ἀπὸ πληγῆς, ἀπὸ σπασίαν, ἀπὸ σκουλήκια, τῶν ὁποῖων τὸ σῶμα ἀλόκληρον εἶναι ἕνα συνεχὲς τραῦμα, ἕνα συνεχὲς ἔλκος. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ὅσον τελείως δύνανται νὰ θεραπευθῶν, ὥστε νὰ μὴ μείνῃ οὔτε σημάδι τῆς πληγῆς, οὔτε ἕνος, οὔτε ἀπόδειξις. Καὶ ἐποναυαμπάνου ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἀνθρώπων, ποὺ εἶχαν ἕνα τραῦμα, οὔτε δύο, οὔτε τρία, οὔτε τέσσαρα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ πόδια μέχρι τὸ κεφάλι ἦσαν ἕνα συνεχὲς τραῦμα. Παρακολούθησε μὲ μεγάλην προσοκῆν αὐτὰ ποὺ λέγω, διότι κοινὸ ἐνδιαφέροντος καὶ σωτήρια εἶναι. Φάρμακα κατασκευάσας καλύτερα ἀπὸ τὰ φάρμακα τῶν ἁγίων, ὅποια οὔτε βασιλεῖς δὲν ἔχωρησιν νὰ κατασκευάσων. Ὁ βασιλεὺς τί ἔχωρησῃ νὰ κάμῃ; D Ἀπὸ τὸ δεσποτῆριον νὰ ἐκβάλλῃ ἔχωρησῃ, ἀπὸ τὴν γέννηαν ὅμως νὰ ἐλευθερώσῃ δὲν δύναται. Χρήματα νὰ κερῖσῃ δύναται, οὐκ ὅμως καὶ ψυχὴν νὰ σώσῃ. Ἐγὼ ὅμως εἰς τὰ κέραι τῆς μετανοίας οὐκ παραδίδοι, διὰ τὸ μὴ θέτε τὴν δόνομίαν τῆς, διὰ τὸ μὴ θέτε τὴν ἰσχύον τῆς, διὰ τὸ μὴ θέτε ὅτι δὲν κερῖται ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ὅτι καμμία παρανομία δὲν ἔχωρησῃ νὰ καταβάλλῃ τὴν δόνομίαν τῆς. Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦτου οὐκ παρουσίῳ σου ἕνα, οὔτε δύο, οὔτε τρεῖς, ἀλλὰ χιλιάδας πολλὰς ἀνθρώπων με ἔλαχ, με τραῦματα, γερῶτους ἀπὸ ἀναρῶματα ἁμαρτήματα, ποὺ δύνανται διὰ τῆς μετανοίας νὰ σωθῶν καὶ νὰ μὴ τοὺς μείνῃ οὔτε σημάδι, οὔτε ἕνος ἀπὸ τὰ προηροῖμενα ἁμαρτήματα. Δίωκετε μεγάλην προσοκῆν εἰς τοὺς λόγους μου E καὶ μὴ ἀρκεσθήτε μόνον νὰ προσέχετε, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μνήμην σας νὰ τοὺς ἐντυπώσετε, ὥστε καὶ ἐκεῖνους ποὺ ἀποουσίῳ νὰ διδάξετε. Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τοῦτου κατὰ οὗτοι εἶναι ἐστερημένοι τῆς ἀφελείας, ποὺ ἀμείους πᾶρα λαμπάνετε οὐκ, θὰ τοὺς κάμειτε προθυμότερους καὶ δραστηριότερους πρὸς τὴν ἀρετὴν. Ἄς ἔλθῃ λοιπὸν εἰς τὸ μέσον ὁ Ἡσάας ποὺ εἶδε τὰ Σεραφεῖμα ποὺ ἤκουσε τὴν μυστικὴν ἐκείνην μελωδίαν, ποὺ ἀναρῶματα περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπροφήτευσε καὶ ὅς τὸν ἐρωτήσασιν τί λέγει· «Ὁρασε, ἦν εἶδεν Ἡσάας κατὰ τῆς Ἰουδαίας, καὶ κατὰ τῆς Ἰερουσαλήμ» (Ψα. 1, 1). Δηγήσῃ σου τοῦτων δὲν ἔσῃν ποὺ εἶδες· «Ἄκουε οὐρανέ, καὶ ἐνωπίου γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλη-

σεν» (Αυτόθι 2). "Άλλα υπεσκέθης και άλλα λέγεις. 344 A Ποία άλλα υπεσκέθην; Όταν αρχίξω λέγεις: "Όρασις εναντίον του βασιλείου του 'Ιουδα και της 'Ιερουσαλαλήμ, και κατόπιν αφήσας το βασίλειον του 'Ιουδα και την 'Ιερουσαλήμ, με τον ουρανόν συνομιλείς και εις την γην έστραψες τον λόγον. "Άφησες τους λογικούς ανθρώπους και με τα βλογα στοιχεία συνομιλείς.

"Έκωσα τοῦτο, επειδή από τα βλογα αλογώτεροι οι λογικοί έγιναν. Και διά κάτι άλλα. "Επειδή, ότε έμελλε ο Μωϋσής να εισαγάγη αυτούς εις την γην της επαγγελίας, προβάλετον οσα έμελλε να συμβούν, ότι δηλαδή θα προσέβαινον οσα τους παρέδωκε, έλεγε το 'Ικον. "Ακουε, ούρανέ, και προσέχευ γη ρήματα εκ στόματός μου» (Δευτ. 32, 1). "Επι καλοῦσμα ως μάρτυρα τον ουρανόν και την γην διά οσς, ο Μωϋσής λέγει, ότι, εάν, όταν εισέλθητε εις την γην της επαγγελίας, εγκαταλείψετε B Κύριον τον Θεόν, θα διακαρπωθήτε εις όλα τα έθνη. "Ηλθεν ο 'Ισραήλ, η άπειλή άπρόκειτο να πραγματοποιηθή. "Επειδή δεν ήδύνατο να καλέση τον Μωϋσεία και εκείνους που τότε τή ήκουσαν, διότι είχαν αποθάνει, καλεί τα στοιχεία που επεκαλέσθη ως μάρτυρας ο Μωϋσής. "Ιδού έχασατε την υπόσκαυν, ή 'Ιουδαίοι. "Ιδού έχετε εγκαταλείψει τον Θεόν. Πώς να οε καλέσω ως μάρτυρα, ή Μωϋσής; Διότι απέθανε. Πώς να καλέσω τον 'Ααρών, και εκείνος απέθανε. Δέν ήμπορείς να καλέσης άνθρωπον ως μάρτυρα. Κάλεσε τα στοιχεία της φύσεως. Διά τοῦτο και έγω, όταν έζων, λέγει ο Μωϋσής, δεν έκάλεσα ως μάρτυρα μόνον τον 'Ααρών και τοῦτον και εκείνον, επειδή οῦτοι θα απέθνησκον, αλλά και τα στοιχεία της φύσεως που δεν αποθνήσκουν, τον ουρανόν και την γην. C Λέγει λοιπόν ο 'Ισραήλ: "Ακουε, ούρανέ, και ένωπίου γη», διότι οσς, έδωκεν έντολήν ο Μωϋσής να καλέσω σήμερον ως μάρτυρας. Καλεί δε τα στοιχεία όχι μόνον διά τοῦτο, αλλά και διότι προς τους 'Ιουδαίους άμίλησε. "Ακουε, ούρανέ, διότι σὺ τὸ μάννα κατέβασες. "Ένωπίου η γη», διότι σὺ τὴν άρτυρομάζαν έδωκας. "Ακουε, ούρανέ, άκουε, διότι σὺ τὸ μάννα έρρηξες, σὺ άνώτερα από την φωνή σου έκαμες. "Ανω ήσο και άλλων έμπίθης. "Ακρόσου γη, διότι σὺ κάτω ήσο και πρόκειρον τραπέζι κατεσκεύασες. Εις άργίαν ήτο η φύσις και ειεργάζετο η χάρις του Θεού. D Οὔτε βοδών έργασία προηγήθη και όμως τα στάχυα ήσαν έτοιμα. Οὔτε μαγειρών κέσια, οὔτε διαταγή ύπήρχε, αλλά τὸ μάννα να άντακαθίστα βλα, η πυγή η ήγιασμένη και η φύσις έληρμονούσε την άδυναμίαν της. Πώς τα ρούχα των δεν εκάλασαν; Πώς τα υποδήματά των

δεν επάλησαν; "Όλα έγιναν διά την ύπηρεσίαν τούτων. "Ακουε, ούρανέ, και ένωπίου, γη». Μετά από τας ύπομνήσας και εύεργεσίας εκείνας υβρίζετο ο Δεσπότης υπ' αούτων. Προς ποίον άλλον να δηλήσω, παρά προς οσς; "Ανθρωπον δέν έχω, ο οποίος να με άκούσῃ. "Ιδού ήλθον, και οὐκ ήν άνθρωπος: έδάλησα και οὐκ ήν ο άκουσόμενος». Με τα βλογα συνομιλώ, επειδή οι λογικοί εις την μικρότητα των άλλων κατήντησαν. Διά τοῦτο και άλλος προφήτης, E βλέπων τον βασιλέα να μάνεται, τὸ εδωλον να λατρεύεται, τον Θεόν να υβρίζεται, τους άλλους βλους να είναι ζαρκημίνοι και προβισμένοι, λέγει: "Ακουσον θυσιαστήριον, άκουσον μου» (Γ' Βασ. 13, 2). Εις την πέτραν, με την όποιαν είναι κατασκευασμένον τὸ θυσιαστήριον ομιλείς; Ναί, λέγει, επειδή από την πέτραν πὸ άναίσθητος είναι ο βασιλεύς. "Ακουσον μου, θυσιαστήριον, άκουσον τάδε λέγει Κύριος. Και ήμέτους διασέσθη τὸ θυσιαστήριον, δηλαδή η πέτρα ήκουσεν, έργασίθη και έζω έκωσε την θυσίαν. Πώς δέν ήκουσεν ο άνθρωπος; 344 A "Ητύλωσε τὸ χέρι του διά να πάση τον προφήτην. Και τί κάνει ο Θεός; "Εξήρανε τὸ χέρι του. Βλέπε τί έκαμε: βλέπε φιλανθρωπίαν Δεσπότης και άμαρτίαν δούλου. Διαιτι από την αρχή δέν εξήρανε τὸ χέρι του; Διά να γίνῃ από τὸ πάθημα της πέτρας σωφρονέστερος. "Εάν δέν εοχίζετο η πέτρα, λέγει τρόπον τινά με τοῦτο, δέν θα οε έπιμρούσα, επειδή δε άπίσθη και σὺ δέν διαφρόθης, εναντίον σου φέρω την άργίαν. "Ητύλωσε τὸ χέρι διά να άρπάση τον προφήτην και εξηράνη τὸ χέρι του. "Ητο σπυμένον τὸ τρόπιον: δουροφόροι τόσοι και στρατηγοί και βοήθεια πάλλῃ ύπήρχε και τὸ χέρι να λυγίσουν δέν ήμπορούσαν. B Και έμενε τοῦτο εις την θέαν του φωνάζον, σπηλιτεῦον την ήταν της άσεβείας, διακαρπύτων της εύσεβείας τὸ τρόπιον και τον θρίαιμβον, του Θεού την φιλανθρωπίαν και εκείνου την άνοσίαν. Και να κάμψουν αυτό δέν ήμπορούσαν.

3. "Αλλά διά να μη λησμονήσωμεν την υπόσκαυν μας, μεταβαινόντες από τον ένα λόγον εις τον άλλον, δε οσς αποβέζωμεν, ότι οσς υπεσκέθημεν. Τί δε οσς υπεσκέθημεν; "Ότι και άναριθμητα τραύματα από την άμαρτίαν άν έχη κανείς, όταν μετανόση και κάμη τὸ καλόν, τόσοσιν αυτά εξαλειφονται υπό του Θεού, ώστε οὔτε σπράδι, οὔτε ίκνος, οὔτε δείγμα δέν μένει. Αὐτά οσς υπεσκέθην και αὐτά θα προσπαθῶν να οε αποδείξω. "Ακουε, ούρανέ, και ένωπίου, γη, ότι Κύριος έδάλησεν (Ήσ. 1, 2, 4). Λέγε μου τί ειπε; "Εγώδε έγέννησα και ύψακα, C αὐτοί δε με ήθέτησαν. "Εγώ βοός τον κτηόνημον (άλογώτεροι και από τα βλογα είναι) και βνος την

φάνηεν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ (χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς θῆους εἶναι). Ἰσραὴλ δὲ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαὸς με οὐ συνήκην. Οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλῶν. Διὰ τί, λέγεις, δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα σωτηρίας; Διὰ τί λέγεις, οὐαὶ; Λέγε μου. Διότι δὲν εὐρίσκω θεραπείαν. Διὰ τί λέγεις οὐαὶ; Διότι ἐπέθεσα φάρμακα καὶ δὲν ὑπεκάρησε τὸ ἔλκος. Διὰ τοῦτο ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτούς.

Τί ἄλλο λοιπὸν ἔχω νὰ κέρω; Κοιτάζω ἔδρα χωρὶς νὰ θεραπεύω. Οὐαὶ. Μημεῖτος θρηνοῦσαν μητέρα καὶ καλὰ κἀνε. Παρακαλῶ προσέξατέ με πολὺ. Οὐαὶ; διὰ τί; Διότι τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὰ σῶματα γίνεται. **Δ** Ὅταν ἐπιλαθῇ ὁ ἰατρός ἴδῃ ὅτι ὁ ἄρρωστος δὲν ἔχει ἐλπίδα σωτηρίας δοκίμαζε, οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ ἀναστενάζουν καὶ ὀλοφύρονται. Ἄλλ' ἐκεῖ ἄκοια εἶναι τὰ κλέματα καὶ οἱ ἀναστεναγμοί. Διότι ὅταν πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ ὁ ἐτοιμοθάνατος, καὶ ἕλος ὁ κόσμος ἀν' θρηνησῇ δὲν θὰ τὸν σημάσῃ. Ὡστε λόγῳ πένθους γίνεται ὁ θρήνος, ὅχι πρὸς διόρθωσιν τοῦ κακοῦ. Διὰ τὴν ψυχὴν θῆμος δὲν συμβαίνει τὸ ἔλεον, ἀλλὰ ἐὰν θρηνησῇ, πολλὰς φορὰς ἀνορθάνει τὸν νεκρὸν κατὰ τὴν ψυχὴν, λόγῳ τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τί; Διότι τὸ μὲν σῶμα, ὅταν ἀποθάνῃ, δὲν ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν διὰ δυνάμειος ἀνθρωπίνης, ἢ δὲ ψυχῆ, ἐὰν ἀποθάνῃ,¹⁸ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν διὰ τῆς διορθώσεως. Ὅταν βλάπτῃ πᾶνον θρήνησε καὶ πολλὰς θὰ τὸν ἀνεγείρῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. **Ε** Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος δὲν ἔγραφε μόνον, οὔτε συνεδούλευεν, ἀλλὰ καὶ ἐθρηνοῦσε με δάκρυα, νοουθετῶν, ἕνα ἕκαστον (Πρῶξ. 20, 32). Ἔστω, νοουθετεῖς, διὰ τί καὶ δοκίμαζε; Δοκίμαζω, ὥστε, ἐὰν δὲν φέρῃ ἀποτέλεσμα ἢ νοουθεσία, νὰ φέρουν τὰ δάκρυα. Ἔτσι καὶ ὁ προφήτης θρηνεῖ. Ὁ Δεσπότης ἡμῶν βλάπτων νὰ πληρώσῃ ἢ πτώσει τῆς Ἱερουσαλὴμ λέγει: «Ἱερουσαλὴμ ἢ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπειθαλιμένους πρὸς σὲ» (Ματθ. 23, 37). Φαντάζεται τὴν πτώσιν τῆς πόλεως καὶ μμεῖται ἄνθρωπον θρηνοῦντα. Καὶ ὁ προφήτης λέγει: «Οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλῶν, λαὸς πλήρης ἁμαρτιῶν» (Ἠσ. 1, 4). Μήπως τοῦλάχιστον ἔχει ἰγίεε τὸ σῶμα; Εἶδες αὐτοὺς γεμίτους ἀπὸ πληγῆς; «Σπέρμα πονηρὸν, υἱοὶ ἄνομοι» (Αὐτόθι 4). **347** **Α** Διὰ τί θρηνεῖς, λέγε μου; «Ἐγκατελίπετε τὸν Κύριον, καὶ παρωργίσατε τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ. Τί ἔτι πλη-

18. Θάνατον τῆς ψυχῆς καλεῖ ὁ Ἱερὸς Χριστοστόμος, κατὰ τὸ τῆς Γενεσ. 2, 17, τὴν ἁμαρτίαν. Ἡ ψυχὴ δὲν ἀποθνήσκει εἰναι ἀθάνατος. Οἱ αἱρετικοὶ θρηνηομεῖται ἢ υποφωρίζεται ἔδιδασκαν ὅτι ἀποθνήσκει μετὰ τὸ σῶμα καὶ θὰ ἀναστήθῃ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. ¹⁹⁴ Εἰσεβίου Ἐκκλήσ. Ἰστορία 6, 87.

γῆτε; (Αὐτόθι 5). Μὲ τί ἀκόμη νὰ σὰς κτυπήσω; Μὲ πείναν ἢ μὲ ἀσθένειαν; Κάθε τιμωρίαν μετεκαρσίωθην καὶ ἡ κακία σας δὲν ἐσταμάτησε. «Προσπθέντες ἀνομίας. Πῶσα κεφαλὴ εἰς πόνον, καὶ πῶσα καρδία εἰς λύπην. Οὐκ ἔτι τραῦμα, οὐ μάλωφ» (Αὐτόθι 6). Παράξενα πράγματα. Πρὸς ἄλλου ἔλεγες: «Σπέρμα πονηρὸν, υἱοὶ ἄνομοι, ἐγκατελίπετε τὸν Κύριον καὶ παρωργίσατε τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ» καὶ «Οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλῶν». Θρηνεῖς, κόπτεσαι, οὐδέρεσαι, μετρήεις τὰ τραύματα καὶ κατόπιν λέγεις μόνον τραύματα ὑπάρχουν, μόνον πληγῆς; Πρόσεχε: τραῦμα γίνεται, **Β** ὅταν τὸ μὲν ἄλλο μέρος τοῦ σώματος ἰγίεε εἶναι καὶ μόνον ἕνα μέρος αὐτοῦ μένει ἀναίσθητον. Ἐδῶ θῆμος λέγει ὅτι ἕλον τὸ σῶμα ἔχει μεταβληθῆ ὁ τραῦμα. Δὲν ὑπάρχουν παρὰ μόνον τραύματα, μόνον πληγῆς, μόνον νωπὰ κτυπήματα. Ἄπὸ τὰ πόδια μέχρι τὸ κεφάλι καλύπτεται τὸ σῶμα ἀπὸ πληγῆς, αἱ ὀποῖα δὲν ἐκαθαρίσθησαν, οὔτε ἐπεδέθησαν, οὔτε ἀνεκουρσίωθην με ἔλαιον. «Ἡ γῆ ἡμῶν ἔρημος, αἱ πόλεις πυρκαϊοῦσαι, τὴν χώραν ἡμῶν ἀλλότριον κατεσθίουσι» (Αὐτόθι 7). Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκαμα καὶ σὰς δὲν διορθώθητε. Κάθε τεχνικὸν μέσον μετεκαρσίωθην καὶ ὁ ἄρρωστος μένει νεκρὸς. «Δεῖτε, ἀκούσατε λόγον Κυρίου ἄρροντες Σοδόμων καὶ Γομόρρας. Τί μοι πληθὺς τῶν θυσιῶν ἡμῶν» (Αὐτόθι 10). Τί λοιπὸν, πρὸς κατοίκους τῶν Σοδόμων ἔλαλε; Ὅχι, ἀλλὰ τοὺς Ἰουδαίους κατοίκους τῶν Σοδόμων ὀνομάζει. **С** Ἐπειδὴ αὐτοὶ τὸν τρόπον τῶν σοδομικῶν ἐμμήθησαν, τὸ ὄνομα αὐτῶν τοὺς ἔδωκε. Δεῦτε ἀκούσατε λόγον Κυρίου, ἄρροντες Σοδόμων καὶ Γομόρρας. Τί μοι πληθὺς τῶν θυσιῶν ἡμῶν; λέγει Κύριος. Πλήρης εἰμι ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἄρνῶν οὐ θούλωσαι. Ἐὰν προσφέρητέ μοι σερμύδαλιν, μάταιον θυσιῶμα θβέβλυγρά μοι ἔστι: τὰς νεομηνίας ἡμῶν καὶ τὰ σάββατα μοσεὶ ἢ ψυαὶ μου: νηστεῖαν καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνάκαμαι. Ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας ἡμῶν πρὸς με ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπ' ἡμῶν» (Αὐτόθι 13-15). Ἰγίεει τίποτε ἴσων με τὴν ὀργὴν αὐτῆν; **Δ** Ὁ προφήτης τὸν οὐρανὸν καλεῖ, θρηνεῖ, ὀλοφύρεται, οὐδέρεται, λέγει: «Οὐκ ἔτι τραῦμα οὐκ ἔτι μάλωφ». Ὁ Θεὸς ὀργίζεται, δὲν δέκεται κανένα εἶδος θυοίας, οὔτε νομηνίας, οὔτε σάββατα, οὔτε προσευχὰς, οὔτε ἔκτασιν τῶν χειρῶν. Εἶδες ἔλκος; εἶδες νόσημα ὀδονόστυτον, ὅχι ἐνός, οὔτε δύο, οὔτε δέκα, ἀλλὰ κιλιάδων; Τί λοιπὸν λέγει καπῶν; «Λούσαθε καθαροὶ γίνεσθε» (Αὐτόθι 16). Μήπως ὑπάρχει ἁμαρτία, διὰ τὴν ὅποιον δὲν ὑπάρχει συγχώρησις; Αὐτὸς ὁ Θεὸς τὸ λέγει δὲν ἀκούω τί λέγετε σὰς; Καὶ λέγει: «Λούσαθε». Πρὸς τί λέγεις ἐκεῖνα; Πρὸς τί τοῦ-

τα; Είναι άφρέλεια και τὸ δύο. Ἐκείνα διὰ τὸ ἔκφοβόν, ταῦτα διὰ τὸ προσελκίσαι. Ἐάν δὲν ἀκούησθε αὐτούς, Κύριε, ἔδὲν ἔχουν ἑλιπίδα σωτηρίας ἔάν δὲν ἔχουν ἑλιπίδα σωτηρίας, πῶς λέγει; «Λούσασθε»; Ἀλλὰ πατέρας φιλόστοργος εἶναι, ὁ μόνος ἀγαθός, καὶ λυπᾶται περισσότερο ἀπὸ τὸν πᾶτέρα.

Καὶ διὰ τὸ μῦθος, ὅτι πατέρας εἶναι, λέγει πρὸς αὐτούς: «Τὶ ποιῶ, Ἰούδας; Δὲν γνωρίζεις, Κύριε, τί τὸ κάμω; Γνωρίζω, ἀπαντή, ἀλλὰ δὲν θέλω, διότι ὁπαιτῆται μὲν ἡ φύσις τῶν ἀμαρτημάτων τὴν τηωρίαν, ἀλλὰ μὲ συγκρατεῖ τὸ μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας μου. Τί τὸ σοὶ κάμω; Νὰ σὲ λυπηθῶ; Ἀλλὰ τότε γίνονται ραθυμότερος. Νὰ ἐπέλθω ἐναντίον σου μὲ τηωρίας; Δὲν τὸ ἀνέκταται ἡ φιλανθρωπία μου. Τί τὸ σοὶ κάμω; Νὰ σὲ κάμω ὅπως ἔκαμα τὸ Σάββατον καὶ τὸ σὲ κατασπέρνω ὅπως τὰ Γόμορρα; 244 Α Δὲν τὸ βαστῆ ἡ καρδιά μου. Ὁ ἀναλλοίωτος εὐμετάβολον ἀνθρώπων μμείπει, μᾶλλον δὲ μμείπει φιλόστοργον. Δὲν τὸ βαστῆ ἡ καρδιά μου, ὅπως δὲν τὸ βαστῆ ἡ καρδιά τῆς μάνας. Δὲν ἠρκέσθη δικαίως εἰς τὴν φροῖν ταύτην, ἀλλὰ προσέθεσε: «Ἐταράχθη ἐν τῇ μεταμείσει μου» (Ψα. 11, 8). Ταράσσεται ὁ Θεός; Διῶξε ἀπὸ τὸ μυαλό σου τέτοια ἰδέα. Ἀτάραχος καὶ ἀρετὸβλητος εἶναι ὁ Θεός, ἀλλὰ, ὅπως εἶπον, μμείπει ἡμᾶς καὶ ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους μας. Δὲν τὸ βαστῆ ἡ καρδιά μου, συνεκινήθη. «Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε». Τί σὺς ὑπεσκέσθη; Σὰς ἔδωκα τὴν ὑπόσχεσιν νὰ σὰς ἀποδείξω, ὅτι τοὺς ἀμαρτηλοὺς καὶ ἀπὸ ἀναριθμήτα ἀμαρτήματα ἂν εἶναι γεμίται καὶ ἀπὸ ἔλκει, ὅταν μετανοήσουν, τῶσον τελειῶς ὁ Θεός τοὺς θεραπεύει, ὥστε οὔτε ἕκνος εἰς αὐτοὺς δὲν μένει ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα ποὺ εἶχον, οὔτε σημάδι, οὔτε ἡ παρασημερᾶ ὑπόμνησις τῶν πληγῶν τῆς ἀμαρτίας. Β

«Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ὑμῶν ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Μάθετε καλὸν ποιεῖν» (Ἠσ. 1, 16, 17). Καὶ τί καλὸν διατάσεις νὰ κάνωμεν; «Κρίνατε ὄφρα νὸν καὶ δικαιοσύνη κήραν». Δὲν εἶναι βαρεταὶ αἱ διαταγαί, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἡ ὅποια λυπᾶται τὴν γυναῖκα ποὺ ὑπερέχει. «Καὶ δεῦτε καὶ διαλεχθῶμεν λέγει Κύριος» (Αὐτίθι 18).

Κάμπετε τὸ μικρὸν σῆς καὶ τὸ ὑπόλοιπον, ποὺ εἶναι μεγαλύτερον ἐγὼ θὰ τὸ προσέσαι. Ὀλίγον δάσατέ μου καὶ τὸ ἔλον ἐγὼ θὰ καρίσω. Ἐλάτε. Καὶ ποὺ νὰ ὑπάγωμεν; Εἰς ἐμὲ ποὺ ἐρεθίσαι, ποὺ μὲ παρωργίσατε. Εἰς ἐμὲ ὁ ὁποῖος σὰς εἶπα: «Ὄχι ἀκούω ἔμῶν» (Αὐτίθι 15), διὰ τὸ φοβηθῆτε τὴν ἀπειλήν καὶ νὰ μὲ κάμπετε νὰ παύσω τὴν ἐναντίον σας ὀργὴν μου.

С Ἐλάτε πρὸς ἐμὲ, ποὺ δὲν ἀκούω, διὰ τὸ ἀκούω. Καὶ τί κάνετε; Αὐτὸ ποὺ κάνω εἶναι ὅτι δὲν ἀρίνω ἕκνος, οὔτε δεῦμα, οὔτε σημάδι ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα ποὺ εἶχατε καὶ μετανοήσατε. «Δεῦτε καὶ διαλεχθῶμεν λέγει Κύριος». Καὶ συνεκίχει: «Ἐάν ὦσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοὺν ὡς χιόνα λευκάνω». Μήπως ὑπάρχει πονηρὰ σημάδι πληγῆς; Μήπως ὑπάρχει ζορματιστὰ μαζὶ μὲ τὸ χρῶμα τῆς καθαρότητος; «Καὶ ἂν ὦσιν ὡς κάκκων, ὡς ἔριον λευκάνω». Μήπως ὑπάρχει πονηρὰ μαυρίλα; Μήπως ὑπάρχει λεκές; Καὶ πῶς γίνεται αὐτὴ ἡ καθαρότης; Μήπως ἄλλα ἦσαν αἱ ὑποσκέσεις; Διῶτε τὸ στόμα τοῦ Κυρίου εἰς αὐτά. Δὲν εἶδες μόνον τὸ μέγεθος τῶν ὑποσκέσεων, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄψωμα ἐκείνων ὁ ὁποῖος τὰς εἶδαι. Διῶτε εἰς τὸν Θεὸν ὁ ὁποῖος ἠμπορεῖ νὰ μὲς καθάρσῃ ἀπὸ τοὺς λεκέδες τῆς ἀμαρτίας διὰ εἶναι δυνατὰ. Δ Τούτων λοιπὸν ἀκούσαντες ὁμολοῦντα διὰ τοῦ προφήτου καὶ τὸ φάρμακον τῆς μετανοίας γνωρίζοντες, δόξαν πρὸς αὐτὸν ἄσ ἀναπέμφωμεν, διότι εἰς αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΓΙΝΑΣΑΝΤΑΣ ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΥΝΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΙΕΡΑΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΣ

Ο Μ Ι Α Ι Α Θ'

Καθὼς οἱ γεωργοὶ ποὺ σπείρουν, καθόλου δὲν ὠφελούνται, ἂν πλησίον εἰς τὸν ὁρόν Ε σπείρουν τὸν σπόρον τοῦ σίτου, ἔτσι καὶ ἡμεῖς καθόλου δὲν ὠφελούμεθα ἐκ τοῦ διανομαζόμεθα Χριστιανοί, ἂν δὲν ἔχωμεν καὶ ἔργα χριστιανικά. Καὶ ἂν θέλετε ἀπόδειξιν τοῦτου, θὰ σὰς φέρω ἀξιόπιστον μάρτυρα, τὸν ἀδελφὸθέν Ἰάκωβον, ποὺ λέγει: «Ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρὰ ἔστιν» (Ἰακ. 2, 17). Ἔτι λέγει: «Ἄρα λαοὶ 349 ἄπαραίτητος εἶναι ἡ διαρκὴς τῶν ἔργων καὶ ἂν αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν, καθόλου δὲν ὠφελεῖ ἡ ὀνομασία τοῦ Χριστιανοῦ. Μὴ ἀπορεῖς δὲ δι' αὐτὸ ποὺ λέγω. Διότι, λέγε μου, τί κέρδος ἔχει ὁ στρατιώτης ἐκ τοῦ ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὴν ἐκστρατείαν, ἂν δὲν εἶναι ἀξίος τῆς ἐκστρατείας καὶ δὲν πολεμᾷ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος τὸν τρέφει; Ἴσως δὲ, ἂν καὶ φοβερὸν εἶναι αὐτὸ ποὺ λέγω, καλῶτερα θὰ ἦτο αὐτὸς νὰ μὴ στρατολογήθῃ, παρά, ἀφοῦ στρατολογήθῃ, νὰ ἀμελῇ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλέως. Διότι, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ τμηρηθῇ ἐκεῖνος ποὺ, ἐνῷ ἀπὸ τὸν βασιλέα τρέφεται, δὲν ἀγωνίζεται ὑπὲρ τοῦ βασιλέως; Καὶ τί λέγω ὑπὲρ τοῦ βασιλέως; Εἶθε τοῦλάχιστον διὰ τὰς ψυχὰς μας νὰ ἐφροντίζαμεν. Β

Καὶ πῶς, λέγει κάποιος, εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ εἶμαι μέσος εἰς τὸν κόσμον καὶ σὲ τόσας δυσκολίας, νὰ σωθῶ; Τί λέγεις, ἄνθρωπε; Θέλεις μὲ συντομίαν νὰ σοῦ δεῖξω ὅτι δὲν συντελεῖ ὁ τόπος διὰ νὰ σωθῇ κανεὶς, ἀλλὰ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς καὶ ἡ θέλησίς του; Ὁ Ἄδάμ εἰς τὸν Παράδεισον ἦτο καὶ σὺν νὰ εὐρίσκειτο σὲ λιμᾶνι ἐναυάγησε, ἀντιθέτως ὁ Αἰὼν εἰς τὰ Σόδομα ἦτο, τὰ ὅποια λόγῳ τῆς ἁμαρτίας ἠρπάζον μὲ τραυματικὰς πέλτασος καὶ τίποτε δὲν ἔπαθε. Ὁ Σοοὺλ μέσος εἰς τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλικοῦ ἦτο καὶ ἔκασε τὴν βασιλείαν τὴν

ἐπίγειον καὶ τὴν οὐράνιον. Δὲν δικαιολογεῖται λοιπὸν κανεὶς μὲ τὸ νὰ λέγῃ: Ἦ δὲν εἶναι δυνατόν καὶ εἰς τὸν κόσμον νὰ εἶμαι καὶ μέσος σὲ δυσκολίας καὶ νὰ σώζωμαι. Ἀπὸ ποῦ ἔγωγος προέρχονται ἅλα αὐτά; Ἐκ τοῦ ὅτι ἄλλοι μὲν εἰς τὰς προσευχάς, ἄλλοι δὲ εἰς τὰς θείας συνάξεις συνεχῶς δὲν ἔρχοσθε. Δὲν βλέπετε ἐκεῖνους ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ λάβουν ἀξιώματα ἀπὸ τὸν ἐπίγειον βασιλέα, πῶς πλησίον τοῦ διαρκῶς εὐρίσκονται, πῶς καὶ ἄλλους θάξουν νὰ τὸν παρακαλέσουν. διὰ νὰ μὴ χάσουν αὐτὸ ποὺ ἐπιζητοῦν;

Ταῦτα δι' ἐκεῖνους, ποὺ δὲν ἔρχονται εἰς τὰς θείας συνάξεις λέγονται, καὶ δι' ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν ἄραν τῆς φοβερῆς καὶ μυστικῆς τραπέζης μὲ συνομιλίαις καὶ ματαιολογίαις ἀσκολοῦνται.

Τί κάνεις, ἄνθρωπε; Πρὸς τὸν Ιερέα, ἂν εἶπε: «Ἄνω σκάμην τὸν νοῦν ἡμῶν καὶ τὰς καρδίας δὲν ἔδωκασθε ὑπόσκασον καὶ εἶπε: Δ' Ἐκομην πρὸς τὸν Κύριον;» Δὲν φοβεῖσθε, δὲν κοκκινίζεις, κατ' αὐτὴν τὴν φοβερὰν ἄραν ψεύστης νὰ εὐρίσκησαι; Βαβαί τοῦ θαύματος! Ἐνῷ ἡ μυστικὴ τράπεζα εἶναι ἑτοιμὴ, ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ διὰ σὲ σφραγίζεται, ὁ Ιερεὺς διὰ σὲ ἀγωνίζεται, πῦρ πνευματικὸν ἀπὸ τὴν ἀκράντον ἀναβλύζει τράπεζαν, τὰ Χερουβεὶμ παρίστανται καὶ τὰ Σεραφεὶμ ἕτανται, τὰ Ἐξαπτέρυγα τὰ πρόσωπα καλόπουν, ὅλοι οἱ ὁσώματα δυνάμεις μετὰ τοῦ Ιερέως διὰ σὲ προσεύχονται. Εὐ τὸ πῦρ τὸ πνευματικὸν κατέρχεται, τὸ αἷμα εἰς τὸ ποτήριον ἐκ τῆς ἀκράντου πλευρῆς κίνετα πρὸς καθαρῶν ἰσάκων σου, δὲν φοβεῖσθε, δὲν κοκκινίζεις καὶ κατ' αὐτὴν τὴν φοβερὰν ἄραν ψεύστης νὰ εὐρίσκησαι; Ἐκείτὸν εὐρίσκοντα ὀκτὸ ἄρας ἔχει ἡ ἑβδομάς, μίαν δὲ καὶ μόνην ἄραν ἔξεκάρισε διὰ τὸν εαυτὸν τοῦ ὁ Θεὸς καὶ αὐτὴν ἀκόμη εἰς κοσμικὰ πράγματα καὶ σὲ γέλια καὶ συνομιλίαις ἐξοδεύεις; 350 Α Μὲ ποῖαν λοιπὸν παρησίαν εἰς τὰ μυστήρια θὰ προσέλθῃς; Μὲ ποῖαν συνεπίησον, ἀφοῦ τὴν ἐρόλυνες; Καὶ διὰ νὰ τὸ καταλάβῃς, σαφῶς: Θὰ ἐτολμοῦσας, ἄρα γε, κρατῶν εἰς τὰ χέρια κόπρον, νὰ ἐγγίγῃς τὸ ἄκρον τοῦ φορέματος τοῦ ἐπιγείου βασιλέως; Ποτέ.

Μὴ νομίσης, ὅτι ἄριστος εἶναι, οὔτε ὅτι σίμος εἶναι, διότι δὲν καταλήγει, ἄσως τὰ λοιπὰ φαγητὰ εἰς τὸν ἀφροδῶνα. Ἄπαγε τῆς ἀλασφημίας νὰ μὴ ἔχῃς τοσαύτην ἰδέαν. Ὅπως τὸ κερὶ, ἂν εἴθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν φωτιὰ, τίποτε ἀπὸ τὴν οὐσίαν του δὲν διατηρεῖ, οὔτε ὀπολεῖματα αὐτοῦ μένουσι, τὸ ἔκρον καὶ ἐβῶ γίνεται τὰ ἑρὰ μυστήρια καταναλωκόντα ἐξ

10. Λόγος τῆς θείας λειτουργίας καὶ σήμερον λεγόμενος.

δολοκλήρου ἀνομιγνύμενα μετ' τὴν οὐσίαν τοῦ αἵματος. Διὰ τοῦτο, ὅταν προσέρχεσθε νὰ μεταλάβετε, Β μὴ νομίσῃτε διὰ ἀπὸ ἀνθρώπων μεταλαμβάνετε τοῦ θεοῦ Σώματος, ἀλλ' διὰ ἀπὸ αὐτῶν τὰ Σεραφεῖν διὰ τῆς λαβίδος τοῦ πυρός, τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστόν, εἶδεν ὁ Ἰωσήφ (Ἰα. 8). "Ὅταν δὲ προσερχόμεθα νὰ μεταλάβωμεν τοῦ σωτηρίου αἵματος, νὰ νομίζωμεν διὰ ἐγγίζομεν μετ' τὰ χεῖλη τὴν ἑσπέραν πλευρᾶν καὶ τότε νὰ μεταλαμβάνωμεν αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο, ὄψελθοι, ἅς μὴ ἀπουσιάζωμεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, οὔτε πάλιν, ὅταν εἰς αὐτὴν εἰσέλθω, νὰ ἀσκολούμεθα μετ' συνομιλίαν. Ἄς ἰσχυρῶς ἐμφοβοὶ καὶ ἐντρομοὶ, κἀτω διευθύνοντες τὰ μάτια, ἴσω δὲ τὴν ψυχὴν. Ἄς στενάζωμεν οὐατηλῶς καὶ ἅς ἀλαλάζωμεν διὰ τῆς καρδίας. Δὲν βλέπετε ἐκεῖνους ποὺ ἴστανται πλησίον τοῦ αἰσθητοῦ C καὶ φθοροῦ καὶ προσκαίρου καὶ ἐπιγείου βασιλέως, πῶς εἶναι ἀμετακίνητοι, ἄρρωστοι, ἀκίνητοι, πῶς δὲν βλέπουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ εἶναι σκυθρωποὶ, κατηρεῖς, ἐμφοβοὶ; Αὐτοὺς, ὧ ἄνθρωπε, λάβε ὡς παράδειγμα καὶ οὐ παρακαλῶ νὰ παρίστασθε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὅταν εἰσέρχεσθε ἐνώπιον τοῦ ἐπιγείου βασιλέως. Καὶ μάλιστα μετ' πολλὴν περισσοῦτον φόβον πρέπει νὰ παρίστασθε ἐνώπιον τοῦ ἐπουρανοῦ βασιλέως. Ταῦτα δὲν θὰ παύσω πολλὰς φορές νὰ οἶς λέγω, ἕως ἔσθαι οὕτως ἴσω νὰ διορθωθῆτε. Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἅς εἰσερχόμεθα ὅπως πρέπει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, D μὴ ἔχοντες μνησικακίαν εἰς τὴν ψυχὴν, ὅσῳ ὑπάρχει φόδος, ἐνῶ θὰ προσευκώμεθα, νὰ στρέψωμεν ἐναντίον μας τὴν προσευκὴν, λέγοντες: Ἄφες ἡμῖν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίερην τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν (Ματθ. 6, 12). Διότι φοβεροὶ εἶναι οἱ λόγοι οὗτοι καὶ ὁ λόγος αὐτοὺς εἶναι σὺν τῇ φωνᾷ τῆς ἐξῆς πρὸς τὸν Θεόν. Ἄφες ἀέροισα, ἄφες: ἔλυσαι, λύσε: συνεκάθησα, συγκύρησε. Ἐάν ἐκράτησα, κράτησε: ἐάν δὲν συνεκάθησα τὸν πλησίον διὰ τὸ πρὸς ἡμὲ παραπτώματά σου, οὔτε σὺ νὰ συγκυρήσῃς τὰ πρὸς σὲ ἁμαρτήματά μου. Μὲ ὅπως μέτρο ἐμέτρησα, μετ' τὸ ἴδιο ἀνμέτρησέ με.

Ταῦτα γνωρίζοντες, καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνο καὶ τὰ φοβερὰ βασανιστήρια σκεφθέντες, Ε ἅς ἐπιστρέψωμεν πλέον ἀπὸ τὸν πλανημένον δρόμον μας εἰς τὸν Θεόν. Διότι θὰ ἔλθῃ ὕρα κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ θεῶπον τοῦ κόσμου τοῦτου θὰ διαλυθῆ²⁰ καὶ τότε δὲν θὰ εἶναι δυνατόν πλέον νὰ ἀγωνίζωμεθα. Δὲν εἶναι δυνατόν μετὰ τὸ τέλος τοῦ θίου νὰ ἐμφορευθῆ κάποιος.

20. Διείλιξεν τὸ θεῶπον τοῦ κόσμου δι' ἑκαστον καὶ τέλος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐναργεῖας εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, ὁ θάνατος.

Δὲν εἶναι δυνατόν μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ θεῶπου νὰ στεφαναθῆ. Οὗτος ὁ καιρὸς εἶναι καιρὸς μετανόιας, ἐκεῖνος κρίσεως· οὗτος ὁ καιρὸς εἶναι καιρὸς τῶν ἀγνῶτων, ἐκεῖνος τῶν σκεφάνων· οὗτος εἶναι καιρὸς κόπου, ἐκεῖνος ἀνέσεως· οὗτος καιρὸς ἐργασίας, ἐκεῖνος καιρὸς ὀνητοδόσεως.

Σημειώθητε ἀπὸ τὸν ὕπνον τῆς ἀμελείας, οὐς παρακαλῶ, σηραυθῆτε καὶ ὅσα λέγονται μετ' προθυμίαν ἅς ἀκούσωμεν. 21 A Ἐξήραμεν ἕως τώρα σαρκακῶς, ἅς ζήσομεν ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα πνευματικῶς, Ἐξήραμεν μετ' τὰς ἡδονὰς, ἅς ζήσομεν τοῦ λοιποῦ καὶ μετ' τὰς ἀρετὰς. Ἐξήραμεν μετ' τὴν ἀμελείαν, ἅς ζήσομεν καὶ μετ' τὴν μετάνοιαν. «Τὶ ὑπερφρανεύεται γῆ καὶ σποδός» (Σοφ. Σειρ. 10, 9); Διατί ὑπερφρανεύεται, ὦ ἄνθρωπε; Διὰ τί κομπάζεις καὶ ἕκεις μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸν ἑαυτὸν σου; Τὶ ἐλπίζεις νὰ ἀπολαύσῃς ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ κάσιου καὶ ἀπὸ τὸν πλοῦτον;

Ἄς μετασθῶμεν εἰς τοὺς τόφους, παρακαλῶ, καὶ ἅς ἴσωμεν τὰ ἐκεῖ μυστηριώδη πράγματα, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καταβεβηκαμένην, ὅσα φαγεμένα, σῆματα σάπια. Καὶ εἰς τὸ θέμα τοῦτο, ἂν εἶσαι σοφός, σκέθου, καὶ ἂν εἶσαι φρόνητος, εἰπέ μου ποῖος εἶναι ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς καὶ ποῖος ὁ ἰδιώτης, ποῖος ὁ εὐγενὴς καὶ ποῖος ὁ δοῦλος, ποῖος ὁ σοφός καὶ ποῖος ὁ μὴ σοφός. Ποῦ τὸ κάλλος ἐκεῖ τῆς νεότητος; B Ποῦ ἡ ὑπερβολικὰ χαρούμενη ὄψη τοῦ προσώπου; Ποῦ τὰ ὄψα μύτια; Ποῦ ἡ καλοκαμμένη μύτι; Ποῦ τὸ πυροκόσινα χεῖλη; Ποῦ τὰ ὄψα μάγουλα; Ποῦ τὸ λαμπρὸν μέτωπον; Δὲν εἶναι ἅλα σκόνη; Δὲν εἶναι ἅλα σάκκη; Δὲν εἶναι ἅλα σκουριά; Δὲν εἶναι ἅλα σκουλήκια καὶ δυσωδία; Δὲν εἶναι ἅλα θραμερὰ; Ταῦτα ἔχοντες εἰς τὸν νοῦν, ὄψελθοι, καὶ ἐνθυμούμενοι τὴν ἐσάτην μας ἡμέραν, ἐρ' ὅσον ἔχομεν καιρὸν, ἅς ἐπιστρέψωμεν ἀπὸ τὸν πλανημένον δρόμον μας. Ἐξηγοράσθημεν μετ' πολῦτιμον αἶμα (Α' Πέτρ. 1, 19). Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἐράνη. Διὰ σὲ, ὦ ἄνθρωπε, ὁ Θεὸς εἰς τὴν γῆν ἦλθε καὶ δὲν εἶπε ποῦ νὰ ἀκουσθῆται τὸ κεράδι του (Λουκ. 9, 58).

Πῶς μὲν, τί θεημαστὸν πράγμα! C Ὁ κριτὴς διὰ τοὺς καταδίκους εἰς δικαστήριον ἔρχεται, ἡ ζωὴ θάνατον γεύεται, ὁ πλάστης ὑπὸ τοῦ πλάσματος ραπίζεται, ὁ ὑπὸ τῶν Σεραφεῖν μὴ βλέπόμενος, ὑπὸ τοῦ δοῦλου ἐμπύεται, ἕξος καὶ κολὴν γεύεται, διὰ λόγους κενύεται, εἰς τόφον κατατίθεται, καὶ σὺ ἄμελες, εἰπέ μου, καὶ κομίσαι, καὶ καταφρονεῖς, ἄνθρωπε, Δὲν γνωρίζεις, ὅτι καὶ τὸ αἷμά σου ἂν κόψῃς δι' αὐτὸν, οὔτε τότε τὸ πρὸς αὐτὸν κρῆος σου ἐξεπλήρωσας; Διὰ τί ἕλλη ὄξια ἐκεῖ τὸ αἷμα τοῦ Δεουτύτου καὶ ἕλλη τὸ αἷμα τοῦ οὐλοῦ. Πρόλαθε διὰ τῆς μετανόιας καὶ τῆς ἐπιστροφῆς τὴν ἔξοδον

ἐκ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς σου, διότι, ὅταν ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, Ὁ παῖς κάθε θεραπεία διὰ τῆς μετανοίας, ἐπειδὴ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ μετάνοια ἰσχύει καὶ μόνον εἰς τὸν Ἄδην δὲν ἔχει καμμίαν ἰσχύν. Ἄς ζητήσωμεν τὸν Κύριον, ἐφ' ὅσον ἔχομεν καιρὸν. Ἄς ἐργασθῶμεν τὸ ἀγαθόν, δὲ νὰ ἀπαλλαγώμεν καὶ ἀπὸ τὴν μέλλουσαν ἀπελευθέρωσιν γέννηαν καὶ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας δεξιωθῶμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Διὰ τῶν δημοσιευομένων ἐνταῦθα τεσσάρων κατηχητικῶν συμπληροῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν συζωμένων κατηχητικῶν λόγων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τῶν ὁποίων οὐκ ἔχουν δημοσιευθῆ εἰς τὸν ἕβδομον τόμον τῆς παρούσης σειράς. Αἱ εἰς τὸν παρόντα τόμον ἐκδιδόμεναι τέσσαρες κατηχήσεις ἔχουν ληφθῆ αἱ μὲν δύο πρῶται ἀπὸ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Β. Montfaucon, τόμ. 2, σελ. 265 - 287, ἅπου φέρονται ὡς κατηχήσεις πρώτη καὶ δευτέρα, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἀπὸ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Παπαδοπούλου - Καραμάνος (Varia Graeca Sacra, Πατρολογία, 1909, σελ. 164 - 176), ἅπου φέρονται ὡς δευτέρα καὶ τρίτη.

Ἡ ἀρίθμηση τῶν Κατηχήσεων εἰς μὲν τὴν μετάφρασιν ἀκολουθεῖ τὴν συνέχειαν τῆς ἀρίθμησης τῶν εἰς τὸν ἕβδομον τόμον ἐκδοθεσῶν οὐκ ἑκατηχητικῶν ὁμιλιῶν, εἰς δὲ τὸ κείμενον τηρεῖται ἡ ἀρίθμηση τῶν ἐκδόσεων ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐλήφθησαν.

Ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ διακριθῆ ἀπὸ τὴν αἰσαγωγήν μας εἰς τὸν ἕβδομον τόμον.

Μετὰ τὰς Κατηχήσεις ἐκδίδονται καὶ μεταφράζονται ἐνταῦθα καὶ αἱ δύο Εἰς Ἐδέρτιον λόγοι τοῦ Χρυσοστόμου, οἱ ὁποῖοι ἐξεφωνήθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 389 ἐξ ἀποριῆς τῆς πρὸς τὸν Ἐδέρτιον δυσμενείας τοῦ αυτοκράτορος καὶ τῆς ἐπιτοπείας του ἀπὸ τὰ ἀξιώματα τοῦ ὑπάτου καὶ πατριῶου. Καταδικασθεὶς ὁ Ἐδέρτιος ὑπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ βασιλέως κἀφίγη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας, ζῆτων βασιλεῖον. Στριμωτῶν δὲ τὸ βασιλεῖον εἶχεν ὁ ἴδιος καταγῆσι· διὰ νόμου, ὁ ὁποῖος θρεῖε «μηθένα προσφύγων τὰς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑβῆ προσφύγοντας ἀφελικεῖσθαι» (Εἰς Ἐδέρτιον 1, 6). Ὁ Χρυσόστομος ἠρηθῆ νὰ παραλύσῃ τὸν Ἐδέρτιον εἰς τοὺς καταζητούντας αὐτὸν καὶ ἐξαφῶντοσεν ἀπὸ τῆ εὐκαιρίας τὴν πρώτην εἰς Ἐδέρτιον ὁμιλίαν του. Εἰς αὐτὴν περιγράφει ζωηρῶς, με τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν καλλιπέπειαν τὴν ματαιότητα καὶ τὸ ἀματάβολον τῶν ἔγκοσμιῶν καὶ συνιστῆ συγγνώμην καὶ συμπάθειαν. Ἐν συνεχείᾳ δὲ προσέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα ὑπὲρ τοῦ Ἐδέρτιου.

Μετά διήμερον ὁ Εὐτρόπιος ἐγκατέλειψε κρυφίως τὸν ναὸν καὶ συλλεγθεὶς ἐξορίσθη εἰς τὴν Κύπρον καὶ παραθεθεὶς εἰς τὸν ἀσκονδὸν αὐτοῦ ἐχθρὸν στρατηγὸν Γαϊνὸν ἀπεκφαλίσθη παρ' αὐτοῦ. Ὁ Χρυσόστομος μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Εὐτρόπιου ἐξορίσθη εἰς ἑτέραν ἡμίλειαν. «Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὐρεθεὶς ὁ Εὐτρόπιος ἀπεπέσθη...». Ἡ ἡμίλια αὕτη, ἂν καὶ εἴηαι περιστάτικῃ, ἔχει πλούσιον θεολογικὸν περιεχόμενον, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἀφελιμότητα τῆς ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν καὶ εἰς τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρόγευσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς βασιλείας. Τὸ κείμενον τῶν ἡμιλιῶν λαμβάνεται ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Μοντφραουον.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΣΤΑΜΟΣ
Ἐπίτιμος Γενικοσάρχης
Θεολόγος

Κ Α Τ Η Χ Η Σ Ι Ε Θ '

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΝΑ ΒΑΠΤΙΘΩΣΙ, ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ ΛΟΓΤΡΟΝ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΟΧΙ ΑΦΕΣΕΩΣ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΔΕΙΤΑΙ ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ. ΚΑΙ ΟΤΙ ΕΦΑΜΑΡΤΟΝ ΕΙΝΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟΝ ΤΟ ΝΑ ΠΑΡΑΗΛΘΗΜΕΝ ΤΟΥΣ ΟΡΚΟΥΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑ ΟΡΘΙΩΘΗΜΕΘΑ, ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΑΝ ΘΑ ΤΟΥΣ ΤΗΡΗΣΩΜΕΝ.

1. Πόσον ποθητός καὶ ἀγαπητός μᾶς εἶναι ὁ κορὸς τῶν νέων ἀδελφῶν! Ἀδελφοὺς δὲ ἐγὼ σὰς ὀνομάζω προτοῦ ἀκοῆς ἔλθουν οἱ πόνοι τοῦ τοκετοῦ καὶ πρὸ τῆς γεννήσεώς σας τὴν συγγένειαν εὐχαρίστως διακηρύσσω. Διότι γνωρίζω καλῶς, πόσον μεγάλην τιμὴν καὶ ἔξουσίαν θὰ λάβετε· ἐκεῖνος δὲ ποῦ πρόκειται νὰ ἀναλάβουν ἔξουσίαν τινὰ καὶ πρὸ τῆς ἀναλήψεως αὐτῆς συνήθως ὀλοὶ τοὺς τιμοῦν. 226 Α ἵνα διὰ τῶν τιμῶν καὶ τῶν περιποιήσεων ἐξασφαλίσουν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν εὐνοίαν τῶν εἰς τὸ μέλλον. Τοῦτο καὶ ἐγὼ κόμην τώρα. Δεῖν δὲν πρόκειται ἀπλῆν νῖνα ἔξουσίαν νὰ ἀναλάβετε, ἀλλὰ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν νὰ ὀδηγηθῆτε, μᾶλλον δὲ ἕκτι εἰς βασιλείαν ἀπλῶς, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τῶν οὐρανῶν τὴν βασιλείαν. Διὰ τοῦτο σὰς ἱκετεύω καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ μὲ θυμηθῆτε, ὅταν θὰ μεταβῆτε εἰς ἐκεῖνην τὴν βασιλείαν. Καὶ ἐκεῖνο ποῦ ὁ Ἰωσήφ ἔλεγε πρὸς τὸν ἀρχιερατικόν· «μνήσθητί μου, ὅταν εὖ σοι γένῃται» (Γεν. 40, 14), τοῦτο καὶ ἐγὼ λέγω τώρα πρὸς σὰς· νὰ μὲ θυμηθῆτε, ὅταν θὰ σὰς γίνῃ αὐτὸ τὸ καλὸ. Δὲν ἀπαίτῃς τοῦτο ὡς ἀποβῆν δι' ἑνεῖρα, ὅπως ἐκεῖνος, Β διότι δὲν ἦλθα διὰ νὰ σὰς ἐξηγήσω ὄνειρα, ἀλλὰ τὰ οὐράνια πράγματα νὰ σὰς διηγήθῃ καὶ εὐχαρίστους εἰδήσεις νὰ σὰς φέρω δι' ἀγαθὰ τοιαῦτα· «Ὅσα οὕτε ἀφθαλμοὶ εἶδεν, οὕτε οὐς ἤκουσεν, οὕτε ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου ἀνέβη». Τοιαῦτα εἶναι «τὰ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν» (Α' Κορ. 2, 9). Ὁ μὲν λοιπὸν Ἰωσήφ ἔλεγε πρὸς τὸν οἰνοκόον ἐκεῖνον· «Ἐπὶ τρεῖς ἡμέραι καὶ ἀποκαταστήσει σε Φαραὼ εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν σου» (Γεν. 40, 12), ἐγὼ ὁμοίως δὲν λέγω, ὅτι ἀκόμη τρεῖς ἡμέραι ὑπολείπονται καὶ θὰ λάβετε ἀξίωμα οἰνοκόου βασιλέως, ἀλλ' ἀκόμη τρίακοντα ἡμέραι καὶ θὰ σὰς ἀποκαταστήσῃ ἕκτι ὁ Φαραὼ, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν εἰς τὴν ἄνω πατρίδα, εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἰε-

ρουσαλήμ, εις τὴν πόλιν τὴν οὐράνιον. C Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἔλεγεν, ὅτι ἐβόσκει τὸ ποτήριον εἰς κείρας τοῦ Φαραῶν (αὐτόθι), ἐγὼ ὅμως δὲν λέγω ὅτι θὰ δώσετε τὸ ποτήριον εἰς κείρας τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ὁ βασιλεὺς θὰ δώσει εἰς τὸ ἴδιόν σας κέρι τὸ ποτήριον τὸ φρικτὸν καὶ γεμῆτον ἀπὸ μεγάλῃν δύναμιν καὶ πολυπλοτότερον ἀπὸ τὴν ὕλικήν καὶ ἕυλον κτίσιν. Γνωρίζουν οἱ μεμνημένοι τὴν δύναμιν τοῦ ποτηρίου τούτου, θὰ τὴν μάθετε καὶ οἱ εἰς ἄλλογον κατόπιν. Nὰ μὲ θυμωθῆτε λοιπόν, ὅταν μεταβῆτε εἰς τὴν βασιλείαν ἐκείνην, ὅταν λάβετε τὸ βασιλικὸν φόρεμα, ὅταν ἐνδοθῆτε τὴν πορφύραν, ποὺ ἐξάρη, μὲ Δεσποτικὸν αἶμα, ὅταν θέσετε εἰς τὸ κεφάλι σας τὸ στέμμα, ποὺ λαμπρότερα ἀπὸ τὸν ἥλιον ἀσπινοβολεῖ. D Διότι τοιαῦτα εἶναι τὰ δῶρα τοῦ νυμφίου μας, ἀνάφερα μὲν ἀπὸ τὴν θέαν μας, ἀντάζια δὲ τῆς φιλανθρωπίας του.

Διὰ τοῦτο ἦδη ἀπὸ τώρα καὶ προτοῦ εἰς τοὺς ἱεροὺς ἐκείνους θαλάμους εἰσέλθετε ὡς μακαρίζω. Καὶ οὐ μόνον ὡς μακαρίζω, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπιανῶ διὰ τὴν εὐγνωμοσύνην σας. Διότι δὲν προσήλθατε εἰς τὸ βάπτισμα κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς σας, ὅπως οἱ βαθυτέρως τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπὸ τώρα ἦδη, ὡς εὐγνώμονες ὑπηρεταί, ἔτοιμοι νὰ ὑπακούσετε εἰς τὸν Κύριον μὲ πολλὴν ἀγάπην, τὸν αὐχένα τῆς ψυχῆς μὲ πολλὴν μετριοφροσύνην καὶ προθυμίαν ἐβάλατε μέσα εἰς τὴν ζεύγλην τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐδέχθητε τὸν ζυγὸν τὸν μαλακὸν καὶ ὑφέλιμον καὶ ἐλάσθε ἐπάνω σας τὸ φορτίον τὸ ελαφρόν. E Διότι ἂν καὶ τὰ δῶρα τῆς χάριτος εἶναι τὰ ἴδια σὲ οὐκ εἰς ἐκείνους ποὺ βαπτίζονται, ὅταν εἶναι ἔτοιμοθάνατοι, δὲν εἶναι ὅμως ἰσὴ ἡ προαίρεσις, οὔτε ἡ προετοιμασία τῶν πραγμάτων. Διότι ἐκεῖνοι μὲν εἰς τὸ κρεββάτι λαμβάνουν τὸ βάπτισμα, ἐνθ' οὗτοι εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, τῆς κοινῆς βίβου ἡμῶν μητέρας καὶ ἐκεῖνοι μὲν ὀδυρόμενοι καὶ θακρῶζοντες, οὗτοι δὲ χαίροντες καὶ εὐφραίνόμενοι ἐκεῖνοι ἀναστενάζοντες, οὗτοι δὲ εὐχαριστοῦντες καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἰαλοῦμενοι καὶ ἀνοίσθητοι ἀπὸ τὸν πόλιν πυρετόν, οὗτοι δὲ γεμῆτοι ἀπὸ πνευματικῆν ἡδονήν. 227 A Διὰ τοῦτο σὲ οὐκ εἶναι ὅλα σήμερον μὲ τὴν δωρεάν, εἰς ἐκείνους δὲ ἔλα εἶναι ἀντίθετα. Διότι ἐκεῖ ὄρητος καὶ ὀδυρμὸς πολὺς γίνεται, ὅταν βαπτίζονται, καὶ παιδιὰ ἴστανται γύρω

1. Ἰπποκρίτης τὴν μετὰ τὸ ἅγιον Βάπτισμα παρεχόμενην εἰς τοὺς νεοφύτους Θεῖαν Κοινωνίαν (Κανὼν 136-147 Ἰπποκρίτου). Ὅμοια κατὰ τὴν ἑκκλησιαστικὴν μετὰ τὸ βάπτισμα Θεῖαν λειτουργίαν μεταλαμβάνοντες πρῶτον, κατόπιν λαμβάνουσι. Μετὰ τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν ἂν Αἰγύπτῳ ἔγενετο γάλακτος καὶ μέλιτος εἰς ἀνάμνησιν τοῦ μέλλοντος αἵματος καὶ τῆς γλυκύτητος τῶν ἀγαθῶν (Κανὼν 148, Ἰπποκρίτου).

εἰς αὐτοὺς κλαίοντα, καὶ γυναῖκα τὸ πρόσωπον καταξυκαίζουσα, καὶ φίλοι λυπημένοι, καὶ ὑπηρεταί γεμῆτοι δάκρυα καὶ ὅλη ἡ ὄψις τῆς οἰκίας ὀμοιάει μὲ χειμερινὴν σκοτεινὴν ἡμέραν. Ἐάν δὲ αὐτὴν τὴν καρδίαν τοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης εὐρισκομένου ἀνοίξῃς, σκουθρωποτέραν ἀπ' αὐτὰ θὰ τὴν εὕρησ. Διότι ὅπως ὅταν φυσοῦν μὲ πολλὴν ὀρμὴν καὶ ἀντίθετον κατεύθυνσιν ἄνεμοι καὶ προσκρούουν μεταξύ των εἰς τὸ πέλαγος, εἰς πολλὰ μέρη τὸ διαχωρίζουν, ἔτσι καὶ αἱ σκέψεις τῶν κακῶν, τὰ ὅποια τοὺς κατέχουν τότε, ἐπιπέττουσι μὲ ὀρμὴν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὁσθενοῦς, εἰς πολλὰς φροντίδας τὴν διανοίαν του σκάζουν. H Ὅταν εἰς τὰ παιδιὰ ἀποβλέψῃ, βλέπει τὴν ὀρφάνειαν ὅταν εἰς τὴν γυναῖκα στρέψῃ τὰ βλέμματά του, σκέπτεται τὴν κηρείαν ὅταν ἴδῃ τοὺς ὑπηρετάς, τὴν ἐρημίαν ὅλην τῆς οἰκίας συλλογίζεται ὅταν τὸν αὐτὸν του σκεπθῆ, ἐνθυμηταί τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ ἐπειδὴ πρόκειται νὰ ἀποχωρισθῇ αὐτῆς, πολλὴ λύπη τὸν καταλαμβάνει. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὐρίσκειται ἡ ψυχὴ ἐκείνου ποὺ πρόκειται νὰ βαπτισθῇ. Ἐπειτα μεταξὺ τῶν θυρόθων καὶ τῆς ταρπῆς αὐτῆς εἰσέρχεται ἐπὶ πλῆθος ὁ ἱερεὺς, ποὺ εἶναι φοβερώτερος καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν πυρετὸν εἰς τὸν ὁσθενῆ, εἰς δὲ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον ἀποκρουστικώτερος. Διότι ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ ἱατροῦ, ἡ ὅποια ἔφερε τὴν ἀπελπίσιν διὰ τὴν ζωὴν ἐκείνου, C μεγαλιτέρα ἀπελπίσις θεωρεῖται ἡ εἰσοδος τοῦ ἱερέως καὶ σύμβολον τοῦ θανάτου νομίζεται ὅτι εἶναι ἡ σκέψις περὶ τῆς αἰώνιου ζωῆς. Ἄλλ' ἀνάμνη δὲν ἀνέφερα τὸ σπουδαιότερον τῶν κακῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ δηλαδὴ, ἐνθ' ἀνησυχῶν καὶ προετοιμάζονται οἱ σπικκοὶ τοῦ ὁσθενοῦς, πολλάκις φεύγει ἡ ψυχὴ καὶ ἔρημον ἀφήνει τὸ σῶμα, εἰς πολλοὺς δὲ ἂν καὶ παραμένη, καθόλου δὲν τοὺς ἀφρελεῖ ἡ παραμονὴ τῆς. Διότι, ὅταν οὗτοι τοὺς παρόντας ἀνθρώπους δὲν ἀναγνωρίζῃ, οὔτε φωνὴν ἀκούῃ, οὔτε δύνανται νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐρωτήσεις καὶ εἰπῇ τὰ λόγια ἐκεῖνα, διὰ τὸν ὅποιον τὴν μακαρίαν ἐκείνην συνθήκην θὰ κήρῃ πρὸς τὸν κοινὸν βίβου ἡμῶν Κύριον, ἀλλὰ σὺν ζύλον ἀκρηστον ἢ λίθος ὁ μέλιον νὰ βαπτισθῇ κείτοι, χωρὶς νὰ διαφέρῃ καθόλου ἀπὸ νεκρὸν, τί ἀφέλεια πρόδερχεται ἐκ τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου, ὅπου εὐρίσκειται εἰς τόσην ἀνασθησίαν;

2. D Διότι ἐκεῖνος ποὺ μέλλει νὰ προσέλθῃ εἰς τὰ ἱερὰ

2. Αὐτὰ δυστυχῶς παρατηροῦνται καὶ σήμερον μετὰ πάροδον θαλασπείρας αἰώνου κατὰ τὴν κοινωσίαν τῶν ἐτοιμοθάνατων εἰς τοὺς ἀνόματι Χριστιανούς, οἵτινες θεωροῦν τὸ ποτήριον τῆς ζωῆς πρῶτον μὲν τοῦ θανάτου, διὰ καὶ ἀποφύγουσιν νὰ μεταλάβουν ἡγάριον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔχουν ἐφαρμογὴν οἱ κατωτέρω λόγοι τοῦ Κριστοστόμου ἐπὶ τῆς μυσταγωγίας ὄρατος ἐν ἀνακισθῆσιν τοιαύτην:

καὶ φρικτὰ ταῦτα μυστήρια, πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὰς αἰσθήσεις του καὶ προσεκτικὸς, καθαρὸς ἀπὸ κάθε θιστικῆν φροντίδα, γεμάτος ἀπὸ πολλὴν σκορροσύνην, ἀπὸ πολλὴν προθυμίαν, νὰ ἐκδιώκῃ ἀπὸ τὴν διάνοιάν του πάντα λογισμὸν ξένον πρὸς τὰ μυστήρια καὶ εἰς ἅλα καθαρὸν νὰ ἐτοιμάζῃ τὸν αἶκον τῆς ψυχῆς του, ὡς νὰ πρόκειται αὐτὸν τὸν βασιλέα νὰ ὑποδεχθῇ. Τοιαύτη πρέπει νὰ εἶναι τῆς διανοίας σας ἡ προπαρασκευή, τοιοῦτοι οἱ διαλογισμοί σας, τοιοῦτη τῆς ψυχῆς σας ἡ προίρεσις. Τὴν μὲν λοιπὸν ἀνταξίαν ἠμοιρῆν διὰ τὴν ἀρίστην ταύτην διάθεσίν σας, Ἐ ἀναμενίνατε νὰ λάβετε παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὅποιος εἰς τὰς ἀνταποδόσεις ὑπερβάλλει ἐκείνους ποὺ δεκνύουσιν ὑποκοὴν εἰς αὐτὸν. Ἐπειδὴ δὲ πρέπει καὶ οἱ σὺνδουλοὶ τὴν ἰδικήν των εἰσφορὰν νὰ προσφέρουν, θὰ καταβάλωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν εἰσφορὰν τὴν ἰδικήν μας, μᾶλλον δὲ οὕτε αὐτὴ εἶναι ἰδική μας, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὸν Κύριον. Διότι λέγει ἡ Γραφή: «Πῶς ἔχεις, ὁ οὐκ ἔλασες; Ἐἶδὲ καὶ ἔλασες, τί καυχήσαι ὡς μὴ λαθῶν;» (Α' Κορ. 4, 7). Ἐπεθύμουν πρῶτα ὅτι ἅλα νὰ εἴπω, διατὶ τόσα οἱ πατέρες ἡμῶν παρατρέξαντες ἄλλοι εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐνομοθέτησαν νὰ βαπτίζονται τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ διὰ ποῖον λόγον μετὰ τὴν ἀπὸ ἡμᾶς γενομένην διδασκαλίαν, ἀφαιρέσαντες τὰ ἐνδύματα καὶ ὑποδήματά σας γυμνοὺς καὶ ἀνυποδήτους, μόνον μὲ τὸν κιτωνίσκον; 228 Α οὐκ παραπέμπουν εἰς τὰς φωνὰς τῶν Ἐξορκιστῶν; Διότι ἔτι ἀλλῶς καὶ ὡς ἔπαιε καὶ τὸν τρόπον τοῦτον καὶ τὸν καιρὸν αὐτὸν οὕτοι καθάρισαν, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ταῦτα ἔχουν κάποιον μυστικὸν καὶ ἀπόρητον λόγον. Καὶ τοῦτον μὲν τὸν λόγον ἤθελα νὰ σᾶς εἴπω, θλέπω ὅμως ὅτι πρὸς ἄλλο ζήτημα ἀναγκαστέρον μᾶς ἄβει τώρα ἡ ὁμιλία. Εἶναι δηλαδὴ ἀνάγκη νὰ σᾶς εἴπω τί τέλος πάντων εἶναι τὸ βάπτισμα, διὰ ποῖαν αἰτίαν εἰσῆλθεν εἰς τὸν βίον μας καὶ πόσα φέρει εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰ.

Ἄλλ', ἂν θέλετε, προηγουμένως περὶ τῆς ἐπανυμίας τοῦ μυστικοῦ τοῦτου καθαρμοῦ νὰ ὁμιλήσωμεν. Διότι τοῦτο δὲν ἔχει ἓνα μόνον ὄνομα, ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἡ τὸ καθαρτικὸν τοῦτο λέγεται λουτρὸν παλιγγενεσίας. «Ἐσώσε γὰρ ἡμᾶς, λέγει, διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνοικανισίας Πνεύματος ἁγίου» (Τίτ. 3, 5). Λέγεται καὶ φάσμα καὶ αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν ὁ Παῦλος πάλιν τοῦ τὴν ἔδωκε: «Ἀναμνησθεσθε γὰρ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ὀβλησιν ὑπερέβαινατε παθημάτων» (Ἐβρ. 10, 32). Καὶ πάλιν: «Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπανι φωτισθέντας καὶ γεουαμένους τῆς δωρεᾶς τῆς ἁουρανίου καὶ παραπεσόντας,

3. Τοῦτο ἐγγίγει εἰς τὴν Β' Κατήχησιν παρ. 14 καὶ 14' παρ. 6.

πάλιν ἀνακαινίζουσιν εἰς μετάνοιαν» (Ἐβρ. 6, 4-6). Καλεῖται καὶ βάπτισμα: «Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδώσασθε» (Γαλ. 3, 27). Καλεῖται ἐνταφιασμός: «Συνετάφητε γὰρ αὐτῷ, λέγει, διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον» (Ρωμ. 6, 4). C Καλεῖται περιτομή: «Ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῃ, ἐν τῇ ἀπεκδοῖσι τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκός» (Κολ. 2, 11). Καλεῖται σταυρός: «Ὁ παλαιὸς γὰρ ἐνθρῶπος ἡμῶν συνεσταυρώθη, ἵνα καταργῆθῇ τὸ σῆμα τῆς ἁμαρτίας» (Ρωμ. 6, 6). Εἶναι δυνατόν καὶ ἄλλα περισσότερα διὰ αὐτὰ ὀνόματα νὰ εἴπωμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐξοδεύσωμεν ἄλλον τὸν καιρὸν εἰς τὰς ὀνομασίας τοῦ καθήματος, εἰς τὸ πρῶτον ὄνομα ἄς ἔλθωμεν καὶ τοῦτου τὴν σημασίαν ἄφοῦ εἴπωμεν, ἄς σταματήσωμεν τὸν λόγον. Πρέπει ὅμως νὰ ἀρχίσωμεν τὴν διδασκαλίαν ἀπὸ κάποιου ὑψηλότερου σημείου. Ὑπάρχει τὸ κοινὸν ἔλκον τῶν ἀνθρώπων λουτρὸν, τὸ διὰ τῶν δημοσίων λουτρῶν, τὸ ὁποῖον συνήθως καθαρῆζει τὸν ῥύπον τοῦ σώματος. D Ὑπάρχει καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν λουτρὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀνώτερον μὲν ἀπὸ ἐκεῖνο, ἀλλὰ πολὺ κατώτερον ἀπὸ τὸ λουτρὸν τῆς χάριτος. Καὶ τοῦτο (τὸ Ἰουδαϊκὸν) καθαρῆζει μὲν σωματικὸν ῥύπον, ἀλλὰ καὶ κάτι ἐπιπλέον, ἐπειδὴ ἐπιτεταί τῆς συνειδήσεως καὶ τὴν καθαρῆζει διὰν εἶναι ἀσθενής. Διότι ὑπάρχουν πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐκ φύσεως μὲν δὲν εἶναι ἀκάθαρτα, γίνονται ὅμως τοιαῦτα λόγω τῆς ἀδυναμίας τῆς συνειδήσεως. Καθὼς δὲ εἰς τὰ παιδιὰ τὰ προσκίπτα καὶ τὰ μορμολόκεια, τὰ ὁποῖα ἐκ φύσεως δὲν εἶναι φοβερά, φαίνονται ὅμως εἰς αὐτὰ τοιαῦτα διὰ τὴν φυσικὴν ἀδυναμίαν τῆς κρίσεως των, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς αὐτὰ ποὺ εἶπον ὀνειτέρως. Καὶ διὰ νὰ ἀναφέρω ἓνα παράδειγμα, τὸ νὰ ἐγγίσῃ κάποιος νεκρὰ σώματα τοῦτο ἐκ φύσεως δὲν εἶναι ἀκάθαρτον πρᾶγμα, Ἐ ὅταν ὅμως ἐκεῖνος ποὺ ἐγγίξει, ἔχει ἀσθενῆ συνείδησιν, τότε γίνεται ἀκάθαρτος. Ὅτι δὲ ἐκ φύσεως δὲν εἶναι ἀκάθαρτος ἡ πράξις αὕτη, τὸ ἔδειξεν αὐτὸς ὁ Κύριος ὁ Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν αὐτὰς τὰς διατάξεις, διότι ἐν καὶ ἔφερε μαζί του ὀλοκλήρον νεκρὸν, τὸν Ἰωσήφ, ἔμενε καθαρὸς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ὁμιλῶν εἰς ἡμᾶς περὶ τῆς ἀκαθαρίας ταύτης, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἐξ ἀδυναμίας τῆς συνειδήσεως λέγει τὰ ἔξης: «Ὅδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογισμένῳ τι κοινὸν εἶναι» (Ρωμ. 14, 14). Βλέπετε ὅτι ἡ ἀκαθαρσία δὲν γίνεται ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν τοῦ λογισμοῦ. Καὶ πάλιν: «Πάντα μὲν καθαρά, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίουσι» (Ρωμ. 14, 20). 229 Α Βλέπετε ὅτι οὐκ εἶναι τὸ νὰ τρώγῃ τις, ἀλλὰ τὸ νὰ σκονδαλίξῃ διὰν τρώγῃ, τοῦτο εἶναι τὸ αἴτιον τῆς ἀκαθαρίας.

3. Τὴν τοιαύτην κηλίδα ἐκαθάριζε τὸ Ἰουδαϊκὸν λουτρὸν. Τὸ λουτρὸν τῆς χάριτος οὐκ τοιαύτην, ἀλλὰ τὴν πραγματικὴν ἀκαθαρσίαν καθαρῖζει ἢ ὅποια εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς τὴν ψυχὴν μεγάλην κηλίδα ἐναποθέτει, διότι οὐκ ἐκείνους ποὺ ἐγγίζουν νεκρὰ σώματα, ἀλλ' ἐκείνους ποὺ ἐγγίζουν νεκρὰς πράξεις κάνει ἀκαθάρτους. Καὶ εἴτε θηλυτρειπής, εἴτε πόρνος εἶναι ἕνας, εἴτε εἰδωλολάτρης, εἴτε ὀπδήματα κακῶν ἐκεῖ κάμει, εἴτε ἄλλην τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν ἔχει, ὅταν πῶσῃ μέσα εἰς τὴν καλυψήθῃσαν τῶν ὕδατων, καθαρῶτερος ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας ἀνέρχεται ἀπὸ τὰ θεῖα ἐκεῖνα νάματα. Β Καὶ διὰ τὸ μὴ νομῆσαι ὅτι λόγοι καυχώσεως εἶναι τὰ λεγόμενα, ἀκούσον τοὺς λόγους τοῦ Παύλου περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ λουτροῦ (τοῦ βαπτίσματος): «Μὴ πλανῶσθε: οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε πόρνοι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἁρσενικοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοιδοροὶ, οὐκ ἄρπαγες, βασιλεῖαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσοις» (Α' Κορ. 6, 9-10). Καὶ ποῖαν σκέψιν ἔχει τούτῳ πρὸς ἐκεῖνα ποὺ εἴπομεν. λέγει: Διότι ἐκεῖνο ποὺ ἠγοῦμεν νὰ ἀποδεικθῆ εἶναι, εὐὸν ὅλα αὐτὰ τὰ καθαρῖζει τελείως ἡ δύναμις τοῦ λουτροῦ. Λοιπὸν ἀκούσον τὰ ἔξης: «Καὶ ταῦτ' ἄνευ ἤτι, ἀλλ' ἀπελούσασθε, ἀλλ' ἡγιασθήτε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὄνοματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν» (Αὐτόθι II). C Ἡμεῖς μὲν ὑπεσκόμμεθα νὰ οὐκ ἀποδείξημεν, ὅτι καθαροὶ ἀπὸ πάσαν πορνείαν γίνονται οἱ προσερχόμενοι εἰς τὸ λουτρὸν τοῦτο, ὁ δὲ λόγος ἀπέδειξεν ἐπὶ πλέον, ὅτι οὐκ μόνον καθαρῖζονται, ἀλλὰ καὶ ἅγιοι καὶ δίκαιοι γίνονται, διότι δὲν εἶπεν ὁ Ἀπόστολος «ἀπελούσθητε» μόνον, ἀλλὰ καὶ «ἡγιασθήτε καὶ ἐγίνατε δίκαιοι». Τί δύναται νὰ γίνῃ παραδοξότερον ἐπ' αὐτό, ὅταν χωρὶς κόπου καὶ ἰδρώτους καὶ κατορθώματα ἀρετῆς δικαιοσύνη γεννῶται; Τοιαύτη, πράγματι, εἶναι τῆς θεῆς δωρεῆς ἢ φιλοφροσύνης, χωρὶς ἰδρώτους δημιουργεῖ δίκαιους. Ἐάν ἐπιστολῇ βασιλέως περιέκωσσε ὀλίγα γράμματα, ὥσφην ἐλευθέρους ἀνθρώπους, ὑπευθύνους εἰς μύρια ἐγκλήματα, ἄλλους δὲ ὀδηγεῖ εἰς μεγίστην τιμὴν, πολὺ περισσότερον τὸ ἔργον καὶ παντοδύναμον τοῦ Θεοῦ Πνεύμα, D θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ πάσαν κακίαν, θὰ μᾶς χάριση μεγάλην δικαιοσύνην καὶ θὰ μᾶς γεμίση ἀπὸ πολλῆν παρησῖαν. Καὶ ὅπως μία σπῆρα, ὅταν πῶσῃ μέσα εἰς ἀκανέες πέλαγος, ἀμέσως θὰ σβεσθῆ ἢ θὰ γίνῃ ἀφανής, διότι θὰ καταποντισθῆ εἰς τὰ πολλὰ ὕδατα, ἔτσι καὶ κάθε ἀνθρωπίνη πονηρία, ὅταν πῶσῃ μέσα εἰς τὴν κολυμβήθραν τῶν θεῶν νημάτων, ἀπὸ ἐκείνην τὴν σπῆραν γρηγορώτερον καὶ εὐκολώτερα καταποντίζεται καὶ ἀφανίζεται.

Καὶ τότε διατί, ἀφοῦ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν τὰ ἔξα-

λείφει καὶ ἀφῆνει τὸ λουτρὸν τοῦτο, E δὲν ἠνομάζεται λουτρὸν ἀφέσεως, οὔτε λουτρὸν καθαρῖσμοῦ, ἀλλὰ λουτρὸν παλιγγενεσίας; Διότι δὲν μᾶς ἀφῆνει ἁπλῶς τὰ ἁμαρτήματα, οὔτε ἁπλῶς μᾶς καθαρῖζει ἀπὸ τὰ πλημμελήματα, ἀλλὰ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν μᾶς ἀπαλλάσσει, ὥς εὐὸν ἐγεννήθῃμεν ἀνωθεν. Διότι ἀνωθεν μᾶς δημιουργεῖ καὶ κατασκευάζει, διαπλάσσει ἡμᾶς πάλιν οὐκ ἀπὸ κῆρα, ἀλλὰ δημιουργῶν ἀπὸ ἄλλο στοιχείου, ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν ὑδάτων. Δὲν ἀποτρίβει καὶ καθαρῖζει ἁπλῶς τὸ σκεῦος, ἀλλὰ τὸ ξανακάνει εἰς τὸ κωνευτήριον. Διότι ἐκεῖνα τὰ σκεῦα ποὺ σπογγίζονται καὶ καθαρῖζονται, ἔστω καὶ ἂν καλὰ καὶ προσεκτικὰ καθαρῖσθῶν, 230 A διατηροῦν ἱκεν τῆς ποιότητός των καὶ φέρουν λείψανα τῆς κηλίδος ποὺ εἶκον, ἐνῶ ἐκεῖνα ποὺ θὰ πῶσον εἰς τὸ κωνευτήριον καὶ διὰ τῆς φρατίδος θὰ λυῶσον καὶ ἀνανευθοῦν, ἀποβάλλουν κάθε ρύπον καὶ ἔχουν τὴν αὐτὴν λαμπρότητα μὲ τὰ καινούργια, τὰ ὅποια ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν κάμνον.

Συνέθη δηλαδὴ οὐ γίνεται μὲ ἕνα χρυσοῦν ἀνδράντα, ὁ ὅποιος ἀπὸ τὴν πολυκακίαν, τὸν κωνὸν, τὴν σκῆνην καὶ τὴν σκαρίαν ἐγένετο ἀπὸ λέραν καὶ ἔκασε τὴν λαμπρότητά του: ὅταν ἕνας τὸν ρίψη εἰς τὸ κωνευτήρι, καθαρῶτατον καὶ ἀσπιδάπτοντα τοῦτο μᾶς τὸν ἀποδίδοι, τὸ αὐτὸ συνέθη καὶ ἐδῶ. Βλέπων τὴν ἰσκήν μας φῶσιν ὁ Θεὸς νὰ εἶναι σκουρῆσμένην ἀπὸ τὴν σκουριάν τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἔχη πολὺ καπνισθῆ ἀπὸ τὸν κωνὸν τῶν ἁμαρτημάτων καὶ νὰ ἔχη χάσει τὴν ψραιότητα, τὴν ὅποιαν ὁ Ἰδιος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἔδωσε, B λαβὼν αὐτὴν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἔριπεν εἰς τὸ κωνευτήρι, δηλαδὴ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ βαπτίσματος, εἰς τὰ ὅποια ἐστελεν ἀντὶ φρατίδος τὴν κῆριν τοῦ Πνεύματος. Ἐπειτα ἄφοῦ μᾶς ἀνεδημιούργησε καὶ νέους μᾶς ἔκαμε, ἐφαμίλλους μὲ τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας κατὰ τὴν λαμπρότητα, μᾶς ἐξάγει ἀπὸ τὰ ὕδατα, συντρίψας τὸν παλαιὸν ἀνθρώπον, νέον δὲ καὶ λαμπρότερον τοῦ προηγουμένου κατασκευάσας.

4. Αὐτὴν τὴν συντρίβην καὶ τὸν μυστικὸν τοῦτον καθαρὸν ἵπνον οὐκ ὁ προφήτης ἀνωθεν ἔλεγεν: «Ὡς σκεῦος κεραμῆς συντρίβεις αὐτόδες» (Ψαλμ. 2, 9). Ὅτι δὲ οἱ λόγοι οὗτοι ἀναφέρονται εἰς τοὺς πιστοὺς, φαίνεται σαφῶς ἐκ τῶν πρὸ αὐτῶν λεγομένων, διότι λέγει: «Υἱὸς γὰρ μου εἶ σύ, λέγει ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι τὰ ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσκοπον σου τὰ πέρατα τῆς γῆς» (Ψαλμ. 5, 7-8). Εἶδες οὐκ τὴν ἐκ τῶν ἐθνῶν Ἐκκλησίαν ἀνέφερε C καὶ τὴν πανταχοῦ ἐξηπλωμένην Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ εἶπε; Κατόπιν λέγει πάλιν: «Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ράβδῳ σιδήρεᾳ» (5, 9): οὐκ φορτικὴν, ἀλλὰ ἰσχυρὰν ὡς σκεῦη κεραμῆς θὰ συντρίβεις αὐτόδες. Ἰδοὺ οὐκ

καὶ εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ βαπτίσματος ὑπὸ μυστικώτερων ἔκφρασιν ἀνεφέρθη, διότι δὲν εἶπεν ὡς οὐκ σκευὴ δοτράκινα, ἀλλὰ σκευὴ κεραμείως. Προσέχετε ὅμως εἰς τὴν ἔνοιαν. Τὰ δοτράκινα δηλαδὴ σκευὴ, ὅταν συντριθοῦν, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διορθωθοῦν, λόγῳ τῆς σκληρότητος, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνον ἐκ τῆς φωτιᾶς. Τὰ σκευὴ δὲ τοῦ κεραμείως δὲν εἶναι δοτράκινα, ἀλλὰ πήλινα, διὰ τοῦτο καὶ ὅταν πάθουν κάποιαν διαστροφήν ἢ θλάσθην, εὐκόλῳ εἶναι νὰ δοθῇ εἰς αὐτὰ δεύτερον σκεῆμα διὰ τῆς ἱκανότητος τοῦ τεχνίτου. Ὅταν μὲν συμφαρᾶν ἀνεπανόρθωτον ἀναφέρῃ, δὲν λέγει σκευὴ κεραμείως, **Δ** ἀλλὰ σκευὴ δοτράκινα. Ὅταν ἤθελε νὰ γνωρίσῃ εἰς τὸν προφήτην καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι εἰς ἀνεπανόρθωτον συμφαρᾶν παρέδωκε τὴν πόλιν, τὸν διέταξε νὰ λάβῃ στήμιαν δοτρακίνην καὶ νὰ τὴν συντρίψῃ ἔμπροσθεν εἰς ὄλον τὸν λαὸν καὶ νὰ εἴπῃ «Ὅτως ἀπολείται καὶ ἡ πόλις καὶ συντριβήσεται» (Ἰερ. 19, 11). Ὅταν πάλιν θέλῃ νὰ τοὺς κόμῃ νὰ ἔχουν καλὰς ἐλπίδας, εἰς κεραμείον κατεβάζει τὸν προφήτην καὶ δὲν τοῦ δεικνύει ἄγγελον δοτράκινα ἀλλὰ πήλινον, ποῦ διαπλάσσεται εἰς τὰ κέρια τοῦ καὶ τοῦ λέγει: **Ε** «Εἰ ὁ κεραμεὺς οὗτος τὸ σκεῦος τὸ διαπεσὸν ἀναλαθὼν ἐρρῶθησε πάλιν, οὐ μάλῳ μᾶλλον ἐγὼ δυνησάμην διαπεσόντας ὑμᾶς ἐπανορθῶσαι.» (Ἰερ. 18, 6). Δίδεται ὁ Θεὸς οὐκ μόνον, ὅταν εἴμεθα πῆλινος, νὰ μᾶς διορθώσῃ διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας, ἀλλὰ καὶ ἄφου δεκθῶμεν τὴν ἐνέργειαν τοῦ Πνεύματος καὶ ὑποπέσωμεν εἰς παράπτωμα, διὰ μετανοίας εὐκρινούς νὰ μᾶς ἀναφέρῃ εἰς τὴν ἄρκααν θέσιν μας. Ἀλλὰ δὲν εἶναι καιρὸς τώρα νὰ ἀκούετε τοὺς περὶ μετανοίας λόγους, μᾶλλον δὲ εὐχομαι ποτὲ νὰ μὴ αἰσθανθῆτε τὴν ἀνάγκην τοῦ φαρμάκου ἐκείνου.⁴ **231** **Α** ἀλλὰ τὴν ὑπακοήν καὶ λαμπρότητα, ποῦ πρόκειται τώρα νὰ λάβετε, διαρκῶς ἀμεικτόν νὰ διατηρᾶτε.

Διὰ νὰ ἐξακολουθήσετε λοιπὸν νὰ διατηρᾶτε αὐτὴν πάντοτε, ἅς σᾶς εἴπωμεν ὀλίγα καὶ περὶ τῆς κριστιανικῆς συμπεριφορᾶς, διότι εἰς τὴν παλαιστραν, ὅπου σωματικῶς ἀγωνίζονται, ἀκίνδυνος εἶναι εἰς τοὺς ἀθλητὰς αἱ πτώσεις, ἐπειδὴ πρὸς τοὺς οἰκεῖους αὐτῶν γίνεται ἡ πάλη καὶ ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῶν παραδειγματίζονται. Ὅταν ὁμοίως ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῶν ἀγώνων, ὅταν ἀνοίγῃ τὸ στάδιον, ὅταν οἱ θεαταὶ ἀνω θὰ κάθηνται, ὅταν ὁ ἀγωνοθέτης θὰ εἶναι παρών, κατ' ἀνάγκην πλεον ἔν ἐκ τῶν δύο θὰ γίνῃ ἢ θὰ δεῖξουν ἀμέλειαν, ὅποτε θὰ πέσωσιν καὶ μετὰ τὴν ἐντροπήν θὰ ἀπέ-

4. Ἴδὲ Ἰωάννης τοῦ Χρυσοστόμου «Συτήριον Φάρμακον». Περὶ Μετανοίας ὁμιλία: 8¹.

θουν, **Β** ἢ θὰ δεῖξουν προθυμίαν καὶ ἱκανότητα καὶ θὰ λάβουν τὰ βραβεῖα καὶ τοὺς στεφάνους τῆς νίκης. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ μετὰ σᾶς. Αἱ τριάκοντα αὐταὶ ἡμέραι εἶναι ὅμοιαι μετὰ παλαιστραν, καὶ προπονήσεις καὶ μελέτην. Ὅς μάθωμεν λοιπὸν ἀπὸ τώρα νὰ νικῶμεν τὸν πονηρὸν ἐκείνον δαίμονα, διότι ἐναντίον ἐκείνου μέλλομεν νὰ ἀποδυώμεθα μετὰ τὸ βάπτισμα, ἐναντίον ἐκείνου νὰ μασιώμεθα καὶ ἀγωνιζώμεθα.

Ὅς μάθωμεν λοιπὸν ἀπὸ τώρα ἀπὸ ποῦ συλλαμβάνει ἐκεῖνος, ποῖα εἶναι αἱ πονηρίαι του, ἀπὸ ποῦ εὐκόλα δύναται νὰ μᾶς ἐπιπράσῃ, ἵνα, ὅταν ἔλθουν οἱ ἀγῶνες, μὴ παραξενευθῶμεν, οὔτε θορυβηθῶμεν, δαίμονες νέα παλαισμάτα, **Γ** ἀλλὰ ἄφου τώρα μελετήσωμεν μετὰ ὑμᾶς αὐτὰ καὶ μάθωμεν ὅλα αὐτὰ τὰ τεχνάσματα, μετὰ ἄλλους νὰ ἀρξώμεν τὴν πρὸς ἐκεῖνον πάλιν.

Δι' ὄλων τῶν μέσων συνήθειε: νὰ μᾶς βλάπτῃ, προπάντων ὅμως διὰ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ στόματος. Διότι τίποτε δὲν εἶναι ἴσως κατάλληλον ὄργανον εἰς ἐκεῖνον διὰ νὰ μᾶς ἐξαπατήσῃ καὶ μᾶς καταστρέψῃ, ὅσον ἡ ἀκράτητος γλῶσσα καὶ τὸ ἀπόλωτον στόμα. Ἐξ αὐτῶν προέρχονται τὰ πολλὰ ἡμῶν παραπτώματα, ἐξ αὐτῶν τὰ μεγάλα ἐγκλήματα. Καὶ ὅτι εὐκόλα ἕνας παρεκτρέπεται διὰ τῆς γλώσσης τὸ φανεράναι κάποιος λέγων: «Πολλοὶ ἔπεισον διὰ μακαρίας, ἀλλ' οὐ τοσοῦτοι σοὶ διὰ γλώττης» (Σοφ. Σειρ. 28, 22). Τὴν βαρύτητα δὲ τοῦ παραπτώματος φανερώσων, εἶπε πάλιν ὁ Ἰσως: «Ὀλίθημα ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ὀλίθημα ἀπὸ γλώσσης» (Σοφ. Σειρ. 20, 20). Οἱ λόγοι οὗτοι ἔχουν τὴν ἐξῆς σημασίαν: προτιμότερον εἶναι, λέγει, **Δ** νὰ πῆσῃ καὶ νὰ συντριβῇ τὸ σῶμα ἐνὸς παρὰ νὰ ἐκτομήσῃ κάποιον λόγον, ὃ ὅσῳς νὰ καταστρέψῃ τὴν ψυχὴν μας. Δὲν ἀνοσφείει δὲ μόνον τὰ παραπτώματα, ἀλλὰ καὶ προίρειται πολὺ νὰ φροντίζωμεν, ὥστε νὰ μὴ ὑποπέσωμεν εἰς αὐτὰ, λέγων τὰ ἐξῆς: «Ποίησον τῷ στόματι σου θύραν καὶ μοχλοὺς» (Σοφ. Σειρ. 23, 23). Δὲν θέλει νὰ εἴπῃ διὰ τοῦτου νὰ κατασκευάσωμεν θύρας καὶ μοχλοὺς, ἀλλὰ πολλὰ μέτρα ἀσφαλείας νὰ λάβωμεν, ὥστε νὰ προφυλάξωμεν τὴν γλῶσσαν μας ἀπὸ ὅσων λόγων. Καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος δεικνύων, ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας προστάθειαν, καὶ περισσότερον ἄκορα ἀπ' αὐτὴν, ἔχομεν ἀνάγκην τῆς ἀνωθεν βοήθειας, ἵνα τὸ θηριὸν τοῦτο συγκρατήσωμεν, πρὸς τὸν Θεὸν ὑπῆσας τὰς χειρὰς ὁ προφήτης ἔλεγε: «Ἐπαρῆς τῶν χειρῶν μου θεοῦ ἑσπερινῆ. **Ε** Θεοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῆς στόματι μου καὶ θύραν περισσῆς ἐπὶ τὰ κελῆ μου» (Ψαλμ. 140, 2 3). Ὁ Ἰσως δὲ, ποῦ ἔδωκε τὰς ἀνωτέρω συμβουλίας, λέγει πάλιν: «Τίς δώσει ἐπὶ τῷ στόματι μου φυλακὴν καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων μου σφραγίδα πανοῦρ-

γον;» (Σοφ. Σειρ. 22, 27). Βλέπεις, ότι καθένος φοβείται τα παραπτώματα ταῦτα και θρηνεῖ και συμβουλεύει και εὐχετα ἢ γλώσσα του πολλὴν περιορισμὸν νὰ εἴρῃ; Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἀποῦ τόσον μεγάλην καταστροφὴν φέρει τὸ ὄργανον τοῦτο τοῦ σώματος, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὸ ἔβαλεν εἰς τὸ στήμας ὁ Θεός; Τὸ ἔβαλε, διότι φέρει και μεγάλην ἄφελειαν και ἂν μάλιστα προσέσκιμεν, μόνον ἄφελειαν προξενεῖ και καθόλου καταστροφὴν. Ἄκουσε λοιπὸν τί λέγει περὶ τούτου ἐκεῖνος ποῦ τοὺς προηγουμένους λόγους εἶπεν: 222 Α Ἐν χειρὶ γλιότιης (ωῆ) και θάνατος» (Παρ. 18, 21). Καὶ ὁ Χριστός τὰ ἴδια λέγει: Ἐκ τῶν λόγων σου κατακριθήσῃ και ἀπὸ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ» (Ματθ. 12, 37). Ἡ γλώσσα οὐδὲτέρα εἶναι και σὺ εἶσαι κύριος αὐτῆς νὰ τὴν μεταχειρισθῆς διὰ τὸ καλὸν ἢ τὸ κακόν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει και μετ' ὅτε ξίφος: ἂν μὲν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τὸ μεταχειρισθῆς, σοῦ γίνεται ὄργανον σωτηρίου, ἂν δὲ τὸ ἀθήσῃς ἐναντίον σου, οὐκ ὁ σίδηρος, ἀλλ' ἡ ἰδική σου παρανομία γίνεται αἰτία τῆς σφαγῆς. Αὐτὴν τὴν σκέψιν και περὶ τῆς γλώσσας νὰ κάμωμεν. Ξίφος εἶναι ποῦ εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον μεταξὺ τοῦ καλοῦ και τοῦ κακοῦ. Ἀκόνησε λοιπὸν αὐτὴν διὰ νὰ καταγομήσῃς τὰ ἁμαρτήματά σου. Μὴ τὴν κρησιμοποίησῃς διὰ νὰ πληγώσῃς τὸν ἀδελφόν σου. Β Διὰ τοῦτο μετ' ἁπλᾶς τεύχῃ τὴν περιέβαλεν ὁ Θεός, μετ' ὅτε διάφραγμα τῶν δδόντων και μετ' ὅτε περιόλημα τῶν χειλέων, διὰ νὰ μὴ ἐκβάλλῃ εὐκόλως ἀπερίσκεπτα και ἀπρεπῆ λόγια. Συγκράτησέ τιν λωπὸν μέσα. Ἄλλὰ δὲν ἀνέχεταί τοῦτο; σκυρόνησέ τιν διὰ τῶν δδόντων, εἰς τοὺς ὑποπίους, ἀντὶ δημῶν παράδασέ τιν, διὰ νὰ δαγκάνωσι τὸ σῆμα τῆς. Διότι εἶναι καλύτερον νὰ δαγκάνεται αὐτὴ τῶρα ποῦ θὰ ἁμαρτάνῃ, παρὰ νὰ ζητῆ τότε σταγόνα νεροῦ και ἐνῶ θὰ κατακατεταί νὰ μὴ εἴρῃ αὐτὴν τὴν ἀνακούφωσιν (Λουκ. 16, 24). Καὶ ἄλλα πολλὰ ἁμαρτήματα ἢ γλώσσα συνήθως πράττει, ὀβριζοῦσα, βλασφημοῦσα, αἰσχρολογοῦσα, σκυροφαντοῦσα, ὀρκιζομένη και παραβαίνουσα τοὺς ὅρκους τῆς. C

5. Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ σὲς παρανεμίωμεν τὸν νοῦν, ἀναφέροντες σήμερον ὅλα μαζί τὰ ἁμαρτήματα τῆς γλώσσας, ἔνα μόνον τῶρα νόμον σὲς παρουσιάζομεν, τὸ νὰ προφυλάττεσθε ἀπὸ τοὺς ὅρκους, προλέγοντες και ρηπῶς τανίζοντες, ὅτι ἐάν δὲν ἀποφύγετε τοὺς ὅρκους, δὲν ἔνοσά μετ' ὅτο τὴν ἐπορκίαν, ἀλλὰ και τὸ νὰ τηρεῖτε τοὺς ὅρκους, δὲν θὰ σὲς ὀμολήσῃς πλέον δι' ἄλλο ζήτημα. Διότι ἄποπον εἶναι οἱ μὲν διδάσκαλοι τῶν γραμμάτων νὰ μὴ δίδουν δεῦτερον μάθημα εἰς τὰ παιδιὰ, ἂν δὲν ἴδουν ὅτι τὸ πρῶτον ἐνετυπώθη καλά εἰς τὴν μνήμην των, ἡμεῖς δὲ, ἐνῶ σὲς δὲν δύνασθε τὰ προ-

γούμενα μαθήματα μετ' ἀκριβείαν νὰ εἴπετε, εἰς ἄλλα πάλιν μαθήματα νὰ σὲς ὀδηγώμεν, D διότι τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ματαιοπονία. Διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀναγκάσετε λωπὸν νὰ κλείσωμεν τὸ στήμα, ποῦ ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο. Διότι βαρὺ εἶναι τὸ ἁμάρτημα τοῦτο και πάρα ποῦ βαρὺ. Εἶναι δὲ πάρα ποῦ βαρὺ, διότι δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι τοιούτον. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο, ποῦ μετ' ἄνευ νὰ φοβοῦμαι, τὸ ὅτι δηλ. κανεὶς δὲν φοβείται τὸ ἁμάρτημα τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἀθεράπευτον εἶναι τὸ νόσημα, ἐπειδὴ ὅτε καν θεωρεῖται νόσημα. Ὅπως δὲ τὸ νὰ ὀμολῆ ἕνας ἄπλως, δὲν θεωρεῖται ἐγκλημα, ἔτσι και τοῦτο δὲν θεωρεῖται ἐγκλημα και μετ' ἁπλῆν παρηγορίαν ἢ παρανομία αὐτὴ τολμᾷται. E Ἐάν δὲ ἐπικρίνη ἕνας τοὺς διαπράττοντας ταῦτην, ἡμέσως γέλια ἐπακολουθοῦν και εἰρωνεῖα πολλὴ οὐκ εἰς θάρος ἐκείνων, ποῦ ἐπικρίνονται διὰ τοὺς ὅρκους, ἀλλ' ἐναντίον ἐκείνων, ποῦ θέλουν νὰ διορθώσουν τὸ νόσημα τοῦτο. Διὰ τοῦτο μακρὸν περὶ ταῦτων κάμνω λόγον, διότι βαθεῖα ρίζα θέλω νὰ ξεριζώσω και κρονίαν ἁμαρτίαν νὰ ἐξαλειψῶ δὲν ἔνοσά μετ' ἁπλῆς ἐπορκίας, ἀλλὰ και αὐτὰς ἀκόμη τὰς εἰσορκίας. Ἄλλ' ὁ δεῖνα, λέγει κάποιος, ποῦ εἶναι ἄνθρωπος καλός, μετ' ἁπλῆς ὀμολογίας, ποῦ ζῆ μετ' ἁπλῆς ἐπορκίας και εὐλόγειαν, ὀρκίζεται. Μὴ ποῦ ἀναφέρῃς τὸν καλὸν τοῦτον ἄνθρωπον, τὸν σώφρονα, τὸν εὐλογοῦν, τὸν ἐξασκοῦντα τὴν ἱεροσύνην, ἀλλ' ἔάν θέλῃς, ὑπόθεσε ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι οὗτος ἢ ὁ Παῦλος ἢ ἕνας ἄγγελος, ποῦ κατέβῃ ἐκ τῶν οὐρανῶν, 223 Α ἐπειδὴ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν λαμβάνω ὑπ' ὄψιν τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων. Καὶ τοῦτο, διότι ἐγὼ ἀναγιγνώσκω τὸν νόμον περὶ ὅρκων, ποῦ εἶναι νόμος βασιλικός και οὐκ ἀνθρώπινος, δουλικός. Ὅταν δὲ ἀναγιγνώσκονται βασιλικά γράμματα, ὅλη ἡ ἀθεντία τῶν ἀνθρώπων τίθεται κατὰ μέρος. Ἄν δύνασαι νὰ εἴπῃς, ὅτι ὁ Χριστός διέταξε νὰ ὀρκίζομεθα ἢ ὅτι ὁ Χριστός δὲν τιμωρεῖ τὸν ὅρκον, ἀποδείξέ το και θὰ ὑποχωρήσῃς: ἂν ὅμως μετ' ἁπλῆς ἀυστηρότητα ἀπαγορεύῃ τὴν πρᾶξιν ταύτην, ὥστε μαζί μετ' ὁ Πονηρὸν νὰ τοποθετῆ τὸν ὀρκιζόμενον «Τὸ γὰρ περιούσιον τοῦ ναὶ, και τοῦ οὐ, λέγει, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστὶ» (Ματθ. 5, 37). τί μοῦ ἀναφέρεις τὸν δεῖνα και τὸν δεῖνα; Β Ὁ Θεός δὲν θὰ σὲ κρινῇ μετ' ἁπλῆς τὰς παραβάσεις τοῦ ἐνός και τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ μετ' ἁπλῆς τῶν νόμων των. Ἀποῦ αὐτὴν τὴν διαταγὴν ἔδωκεν, εἶπεν και συμμορφώθη μετ' αὐτὴν και νὰ μὴ προσβάλλῃς ὡς δικαιολογίαν τὸν δεῖνα, οὐτε νὰ περιεργάζεσαι ἕνας ἁμαρτίας. Ἐπειδὴ ὁ μέγας Δαυὶδ διέταξε ποῦ μεγάλην ἁμαρτίαν, τοῦτο δίδει εἰς ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ ἁμαρτάνωμεν; Λέγε μοι; Διὰ τοῦτο λωπὸν πρέπει νὰ λαμβάνωμεν προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τῆς ἁμαρτίας

και μόνον τὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς τῶν ἁγίων νὰ ζηλεύωμεν, ὅπου δὲ ὑπάρχει ραθυμία καὶ νόμου παράβασις, πρέπει νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν μὲ πολλὴν προσοχίην. Διότι δὲν θὰ λογιζοτήσομεν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, **C** ἀλλὰ πρὸς τὸν Κύριον καὶ εἰς αὐτὸν θὰ ἀπολογηθῶμεν δι' ἅλας τὰς πράξεις τοῦ βίου μας. Δι' ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ δικαστήριον δε προετοιμαζώμεθα. Ὅσονδήποτε σπουδαῖος καὶ μέγας ἂν ὑποθεθῆ δι εἶναι ἐκεῖνος ποὺ παραβαίνει τὸν νόμον τοῦτον, θὰ ὑποστῇ ἐξάναντος τὴν καθωρισμένην πωρίαν, διότι δὲν εἶναι προσωπολήπιτος ὁ Θεός. Πῶς λοιπὸν καὶ μὲ ποῖον τρόπον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφύγωμεν τὰ ἁμαρτήρια; Διότι δὲν πρέπει βεβαίως νὰ ἀποδειξώμεν μόνον, ὅτι εἶναι βαρὺ τὸ ἐγκλημα, ἀλλὰ καὶ πῶς θὰ ἀπαλλαγώμεν αὐτοῦ νὰ συμβουλευσώμεν.

"Ἐχεις γυναῖκα, ἔχεις ὑπηρέτην, ἔχεις παιδιὰ, φίλον, συγγενὴ καὶ γείτονα; Εἰς ἅλους αὐτοὺς ἀνάθεσε νὰ σὲ προφυλάσσουν ἀπὸ τοῦ ἔρκου. Εἶναι φοβερόν πρᾶγμα ἡ συνήθεια, ἔχει μεγάλην δύναμιν εἰς τὸ νὰ μὴ καταβάλλῃ, **D** δύσκολα δύναται τις νὰ προφυλαχθῆ ἀπ' αὐτὴν καὶ χωρὶς νὰ θέλωμεν καὶ νὰ γνωρίζωμεν πολλάκις μᾶς ρίπτει εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ἀφοῦ λοιπὸν γνωρίζεις ὅτι ἡ συνήθεια ἔχει τόσο μεγάλην δύναμιν, κατέβαλε ἀνάλογον προσπάθειαν, ὥστε νὰ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν κακὴν συνήθειαν καὶ τὴν ἄλλην συνήθειαν, τὴν ὑπερβιωσάτην, νὰ ἀποκηρῆς. Καθὼς δηλ. τώρα ἐνῶ προσπαθεῖς καὶ προφυλάττεσαι καὶ φροντίζεις, ἤδυνήθη ἐκείνη πολλάκις νὰ σὲ καταβάλλῃ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ἂν μεταφέρῃς τὸν ἑαυτὸν σου εἰς τὴν καλὴν συνήθειαν, τοῦ νὰ μὴ ὀρκίζεσαι, οὔτε χωρὶς τὴν θέλησίν σου, οὔτε ἐξ ἀμελείας θὰ πέρσῃ ποτὲ εἰς τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἔρκων, διότι ἀληθῶς, μεγάλο πρᾶγμα εἶναι ἡ συνήθεια καὶ ἔχει μεγάλην δύναμιν, ὅπως ἡ φύσις. Διὰ τὸ νὰ μὴ κοπιᾶμεν λοιπὸν συνεχῶς, ὡς μεταδόμεν εἰς τὴν ἄλλην, **E** τὴν καλὴν συνήθειαν καὶ ἀπὸ καθέναν ἐξ ἐκείνων μετὰ τῶν ὁποίων κατοικεῖς καὶ συναναστρέφουσαι, ζήτησε τὴν χάριν, νὰ σὲ συμβουλεύῃ καὶ προτρέπῃ νὰ ἀποφεύγῃς τοὺς ἔρκους καὶ διὰ τὴν πύτην εἰς αὐτὴν τὴν ἁμαρτίαν νὰ σὲ ἐλέγχῃ. Ἡ ἐπιτήρησις δὲ αὐτῆς ποῦ θὰ κάνουν οὗτοι διὰ σέ, θὰ εἶναι καὶ δι' αὐτοὺς συμβουλή καὶ προτροπὴ νὰ κατορθώσουν καὶ οὗτοι νὰ μὴ ὀρκίζονται. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἐλέγχει ἄλλον, ἐπειδὴ ὀρκίσθη, δὲν θὰ πέρσῃ εὐκολα εἰς τὸ βάραθρον τοῦτο. Βάραθρον δὲ θὰ τυχαῖον εἶναι τὸ νὰ κἀνῃ ἓνας πολλοὺς ἔρκους διὰ μόνον ὅταν πρόκειται περὶ ἐλαχίστων πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ ὅταν πρόκειται περὶ πολλῶν σπουδαίων. Ἡμεῖς δὲ καὶ λάχανα διὰ ἀγοράζωμεν, καὶ διὰ δύο ὄβολουσ^δ διὰ φιλονεικώμεν, καὶ πρὸς ὑπη-

δ. Ὁ ὄβολος, ἦτο νόμισμα ἔχον ἄξιον τὸ ἕκτον τῆς δραχμῆς.

ρέτας διὰν ὀργαζώμεθα καὶ τοὺς ἀπειλῶμεν, τὸν Θεὸν πάντοτε καλοῦμεν ὡς μάρτυρα διὰ τοῦ ἔρκου. **234** **A** Καὶ ἄνθρωπον μὲν ἐλεύθερον, ποὺ ἔχει κάποιον μικρὸν ἄξιον, δὲν θὰ ἐτάλας διὰ τοιαῦτα πράγματα νὰ τὸν καλέσῃ ὡς μάρτυρα εἰς τὴν ἀγοράν, ἀλλὰ καὶ ἂν θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ τὸν καλέσῃ, θὰ τιμωρηθῆς διὰ τὴν ὕβριν ταύτην, τὸν βασίλευ ἄμακ τῶν οὐρανῶν, τὸν Δεσπότην πᾶν ἀγγέλων καὶ διὰ φρόνια καὶ διὰ χρήματα καὶ διὰ τυχαῖα πράγματα διὰν ἡμιλλῆς, τὸν σῶσει εἰς μαρτυρίαν. Καὶ πῶς λοιπὸν αὐτὰ θὰ εἶναι ἀνεκτά;

Μὲ ποῖον λοιπὸν τρόπον θὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ τὴν κακὴν ταύτην συνήθειαν; Ἐὰ ἀπαλλαγώμεν ἂν θέσωμεν γύρω μας τοὺς φύλακας, ποὺ εἶπον ἀνωτέρω, ἔὰν καθωρισώμεν ὀρισμένον χρόνον πρὸς διάρκειάν μας καὶ ἔν, διὰν παρέλθῃ ὁ χρόνος οὗτος καὶ δὲν διορθωθῶμεν, ἐπιβάλλωμεν τιμωρίαν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. **B** Πόσος λοιπὸν χρόνος θὰ ἐπαρκεσῇ πρὸς διορθωσίν μας; **B** Δὲν νομίζω ὅτι οἱ πάρα πολὺ νηφελιοὶ καὶ προσεκτικοὶ καὶ ἀγρυπνοὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν θὰ χρειασθῶν περισσότερας ἀπὸ δέκα ἡμέρας, ὥστε τελείας νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν κακὴν τῶν ἔρκων συνήθειαν. Ἐὰν δὲ μετὰ τὰς δέκα ἡμέρας θὰ ὀρκισθῶμεν, ποιήνῃ νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τιμωρίαν μεγίστην καὶ καταδίκην νὰ ὀρισώμεν διὰ τὴν παράβασιν. Ποῖα δὲ θὰ εἶναι ἡ καταδίκη; Δὲν καθορίζω πλέον ἐγὼ τοῦτο, ἀλλ' ὀφείνω αὐτὸ εἰς τὴν ἰδικὴν σου κρίσιν. Ὅταν τοιοῦτοτρόπως τακτοποιώμεν τὰ ἀφορῶντα εἰς ἡμᾶς, διὰ μόνον ὡς πρὸς τοὺς ἔρκους, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἐλαττώματα, καὶ καθορίζωμεν χρόνον, καὶ τιμωρίας ἐπιβάλλωμεν μετὰ τὴν πάροδον αὐτοῦ, ἂν περιπέσωμεν εἰς αὐτὰ, καθαροὶ πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν θὰ ἀπέλωμεν, **C** θὰ ἀποφύγωμεν τὴν γέννηαν τοῦ πυρός καὶ μὲ παρησίαν θὰ σταθώμεν ἐμπρὸς εἰς τὸ θῆμα τοῦ Χριστοῦ. Τὴν παρησίαν δὲ ταύτην εἴθε δλοι νὰ ἐπιτύχωμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλοφροσύνης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῦοι εἰς τὸν Πατέρα ἡμοῦ μετὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀνήκει ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Κ Α Τ Η Χ Η Σ Ι Σ 1'

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΝΑ ΒΑΠΤΙΣΘΩΣΙ ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, ΑΙ
 ΘΗΟΙΔΙ ΜΕ ΦΙΛΑΡΕΣΚΑ ΠΑΡΕΜΙΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΑΛΛΙΩΝ ΚΑΙ ΧΡΥΣΑ
 ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ ΣΤΟΛΙΖΟΝΤΑΙ D ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΑΧΕΙ-
 ΡΙΖΟΝΤΑΙ ΜΑΝΤΕΙΑΣ ἢ ΦΙΛΑΚΤΑ ἢ ΕΠΩΔΑΣ, ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΟΛΑ
 ΕΙΝΑΙ ΞΕΝΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΝ.

1. Τοὺς καρποὺς ἐκείνων, τὰ ὅποια πρό τινος εἶπον εἰς
 τὴν ἀγάπην σας, ἐνωρὶς ἦλθα νὰ σας ζητήσω διότι δὲν τὰ
 λέγομεν, διὰ νὰ τὰ ἀκούετε μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ τὰ δια-
 τηρῆτε εἰς τὴν μνήμην σας καὶ διὰ τῶν ἔργων νὰ μᾶς φανε-
 ρώσετε ὅτι τὰ ἐνθυμήσθε, μᾶλλον δὲ ὅτι εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ εἰς
 τὸν Θεὸν ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὰ ἀπόρητα τῆς ἐπιστοῆς. Διὰ
 τοῦτο καὶ κατήχησις ἢ διδασκαλία αὕτη λέγεται, ἵνα καὶ ἂν
 ἡμεῖς ἀπουσιάζωμεν, ὁ λόγος ἡμῶν ἀντικῆ εἰς τὰς ἰδικὰς
 σας διανοίας. Καὶ μὴ σας φανῆ παράδοξον, E ὅτι δέκα μόλις
 ἡμέρας μετὰ τὴν σποράν ἦλθομεν νὰ ζητήσωμεν τοὺς καρ-
 ποὺς, διότι εἶναι δυνατόν τὴν ἰδίαν ἡμέραν νὰ σπεύρῃ ἕνας
 καὶ συγχρόνως νὰ θερίσῃ, ἐπειδὴ ὅχι μὲ τὴν ἰδικήν μας δύ-
 ναμιν μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἐνάσκωσιν τῆς δυνάμεως τοῦ
 Θεοῦ προσκαλούμεθα εἰς τοὺς ὄγῳνας.

Ἄσκι μὲν λοιπὸν ἐδέχθησαν ἐξ ὀλοκλήρου ὅσα εἰπομεν
 καὶ τὰ ἐπραγματοποίησαν, ὡς προχωροῦν ὅλο καὶ ὑψηλότερα
 εἰς τὴν ἀρετὴν, ὅσοι δὲ ἀκόμη δὲν ἤρχισαν τὴν καλὴν ταύ-
 τιν ἐργασίαν, ὡς τὴν ἀρχίσουν ἀπὸ τώρα, ἵνα διὰ τῆς προ-
 θυμίας αὐτῶν ταύτης ἀποκρύβουν τὴν καταδίκην διὰ τὴν προ-
 ηγουμένην αὐτῶν ραθυμίαν καὶ ἀμέλειαν. Διότι εἶναι, εἶναι
 δυνατόν καὶ ἐκεῖνος ἀκόμη ποὺ ἐφάνη πάρα πολὺ ἀμελῆς
 προηγουμένως, 235 A ὅταν κατόπιν δεῖξῃ προθυμίαν, διὰ τῆς
 προθυμίας ταύτης νὰ ἀναπληρῶσιν ὅλην τὴν ζημίαν τοῦ πα-
 ρελθόντος χρόνου. Διὰ τοῦτο λέγει ἡ Γραφή: «Σήμερον ἐάν
 τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσῃτε, μὴ σκληρόνητε τὰς καρδίας
 ὑμῶν, ἐν τῇ παρασκευῇ (Ψαλμ. 94, 8). Ταῦτο δὲ λέγει
 διὰ νὰ μᾶς προτρέψῃ καὶ συμβουλεύσῃ ποτὲ νὰ μὴ ἀπεπι-
 ζώμεθα, ἀλλ' ἕως ὅτου ἐπισκόμεθα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον,
 νὰ εἰμεθα αἰσιόδοξοι, νὰ προχωρῶμεν πάντοτε εἰς τὸν δρό-
 μον τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ τρέχωμεν διὰ νὰ λάβωμεν τὸ θρα-

βεῖον, τὸ ὅποιον μᾶς ἐπιφυλάσσει ἡ πρόκλησις πρὸς τὸν
 οὐρανόν, ὅπου μᾶς καλεῖ ὁ Θεός.

Τοῦτο λοιπὸν ἄς κάνωμεν καὶ τὰ ὄνόματα τῆς μεγάλης
 ταύτης δωρεᾶς ἃς ἐδέξαμεν. Διότι ὅπως ἡ ἄγνοια τοῦ με-
 γέθους τοῦ δώματός σου συντελεῖ, ὥστε οἱ δι' αὐτοῦ πικρῶνται
 νὰ γίνωνται ἀμελέστεροι, ἔτσι καὶ ἡ γνώσις αὐτοῦ συντελεῖ
 νὰ γίνωσιν οὗτοι εὐγνώμονες καὶ προθυμότεροι. B Ἐξ ἄλ-
 λου ἤθελεν εἶναι ἄσκημον καὶ ἄξιον γέλωτος τὸ πρᾶγμα,
 ἐνῶ ἀπολαύετε τῆς δόξης καὶ τιμῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ὅτε
 τί τέλος πάντων σημαίνουν τὰ ὄνόματα αὐτῆς νὰ γνωρίζετε.
 Καὶ διὰτὶ ἀναφέρω τὴν δωρεὴν ταύτην: Ἄν τὴν σημασίαν
 τοῦ κοινοῦ τοῦ γένους ἡμῶν ὀνόματος ἐννοήσῃς, σπουδαιο-
 τάτην διδασκαλίαν καὶ παρακίνησιν πρὸς τὴν ἀρετὴν θὰ λά-
 βῃς. Διότι τὸν ὀρισμὸν τῆς λέξεως ἀνθρώπος δὲν τὸν δίδω-
 μεν ἡμεῖς, ὅπως οἱ ἔξω τοῦ χριστιανισμοῦ συγγραφεῖς, ἀλλὰ
 ὅπως ἡ θεία Γραφὴ διέταξε.

Ἀνθρώπος δηλαδὴ εἶναι ὅχι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει ἀ-
 πλῶς κέρια καὶ πόδια ἀνθρώπου, ὅτε ἐκεῖνος ποὺ λογικὸν
 ἔχει μόνον, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εὐσεβῆσαι καὶ ἀρετὴν ἐπι-
 κρινῶς ἀσκεῖ. Ἄκουσε λοιπὸν τί περὶ τοῦ Ἰῶβ λέγει Ἄφρο-
 εῖπεν, ὅτι: «Ἐν τῇ κώρῃ τῇ Αὐσιταδί ἀνθρώπος ἦν», δὲν πε-
 ριγράφει αὐτὸν μὲ τοὺς ὄρους τῶν ἐξωτερικῶν συγγραφῶν,
 C ὅτε λέγει, ὅτι δύο πόδια εἶχε καὶ πλατεῖά νύκια, ἀλλὰ τὰ
 γνωρίσματα τῆς εὐσεβείας ἐκείνης συνθέτων ἔλεγε: «Δί-
 κσιος, ἀληθινός, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πανηροῦ
 πράγματος» (Ἰῶβ 1, 1), δεκνύων ὅτι τοῦτο εἶναι ἀνθρώπος.
 Τὸ Ἰῶβ καὶ ἄλλος λέγει: «Τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολάς
 αὐτοῦ φύλασσε, ὅτι ταῦτο πᾶς ἀνθρώπος» (Ἐκκλ. 12, 13).
 Ἐάν δὲ ἡ ὀνομασία ἀνθρώπος τῶσιν ὤθησιν πρὸς τὴν ἀρε-
 τὴν δίδει, πόσον μᾶλλον ἡ ὀνομασία πιστός;

Διότι ὀνομάζεσαι πιστός, ἐπειδὴ πιστεύεις εἰς τὸν Θεὸν
 καὶ λαμβάνεις παρ' αὐτοῦ ὡς ἀποδῆν τῆς πίστεώς σου δι-
 καιοσύνην, ἀγάπητα, καθαρότητα ψυχῆς, υἰοθεσίαν, δασ-
 λειαν οὐρανῶν. D Σοῦ ἐνεπιστεῖθῃ καὶ σοῦ ἔδωκεν ὡς πα-
 ρακαταθήκην ὁ Θεός ταῦτα καὶ σὺ πάλιν τοῦ ἐνεπιστεῖθῆς
 καὶ ἔδωκες ὡς παρακαταθήκην ἄλλα, ἐλεημοσύνην, προσευ-
 χάς, σωφροσύνην καὶ ἄλλην τὴν ἄλλην ἀρετὴν. Καὶ διὰτὶ νὰ
 λέγῃ ἐλεημοσύνην; Καὶ ἔνα ποτήρι κρῖο νερὸ ἂν δώσῃς,
 δὲν θὰ τὸ χάσῃς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μὲ προσοκὴν τὸ φυλάσσει
 δι' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ πολλαπλάσιον θὰ σοῦ τὸ ἀποδώ-
 σῃ. Διότι τὸ ἄξιον θαυμασμοῦ εἶναι ὅχι μόνον ὅτι διαφυλά-
 ται τὰς παρακαταθήκας, ἀλλὰ καὶ δίδει πολὺ περισσότερως,
 κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἀνταπόδωσιν.

Τοῦτο καὶ σὺ νὰ κάνῃς διέταξε, κατὰ τὴν δυνάμιν σου,

δι' εκείνα που σου ενεπιστεύθη. Ε Τὴν ἀγιότητα που ἔλαβες νὰ ἀξήσης καὶ τὴν δικαιοσύνη, ποὺ ἀπὸ τὸ βάπτισμα ἔλαβες, λαμπρότεραν νὰ τὴν κἀμης καὶ τὸ χάρισμα φαυρότερον. Τοῦτ' καὶ ὁ Παῦλος ἔκαμε, αὐξήσας ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ποὺ ἔλαβε διὰ τῶν κατὰσω κόπων, διὰ τῆς προθυμίας καὶ τοῦ ζήλου αὐτοῦ. Κότταζε δὲ Θεοῦ κηδεμονίαν, ὅστε τὸ πᾶν σου ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, ὅτε ἀπ' ὅλα σὲ ἐπέρρησεν, ἀλλ' ἄλλα μὲν σοῦ ἔδωκε, ἄλλα δὲ σοῦ ὑπεσκέθη. Διὰ ποῖον δὲ λόγον δὲν σοῦ τὰ ἔδωκεν ὅλα εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν; Διὰ νὰ δεῖξῃς οὐ τὴν πίστιν πρὸς αὐτόν, πιστεύων εἰς ἐκεῖνα ποὺ ἀκούη δὲν σοῦ ἔδωκε, μόνον ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ. 234 Α Διὰ ποῖον δὲ πάλιν λόγον δὲν διεψήλασεν ὅλα ἐκεῖ, ἀλλ' ἔδωκεν ἐδῶ καὶ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀγιασμόν; Διὰ νὰ σοῦ κἀμῃ ἀισόδοξον διὰ τὰ μέλλοντα. Διὰ τοῦτο καὶ νεοφύτιστος θὰ ὀνομάσῃσαι, διότι νέον καὶ ἁγιωστὸν φῶς πάντοτε θὰ ἔχῃς, ἂν θέλῃς. Διότι τὸ μὲν ἡλιακὸν φῶς καὶ ἂν θέλωμεν καὶ ἂν δὲν θέλωμεν, τὸ διαδέχεται ἡ νύκτα, τοῦτο δὲ τὸ φῶς δὲν γνωρίζει σκότος. «Τὸ γὰρ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαθε» (Ἰω. 1, 5).

Δὲν εἶναι, πράγματα, ὅσον λαμπρὸς ὁ κόσμος κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὅσον φωτίζεται καὶ λαμπρότερα γίνεται ἡ ψυχὴ, Β ἢ ὅποια ἐδέχθη τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. Καὶ διὰ νὰ ἐννοήσῃς τοῦτο σκέψου μὲ ἀκριβείαν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Ἐφ' ὅσον δηλαδὴ διαρκεῖ ἡ νύκτα καὶ ὑπάρχει σκότος, πολλὰκις ἐνῶ εἶδε κάποιος ἕνα σκοινί, τὸ ἐνόησεν ὅτι εἶναι φεῖδι, καὶ φίλον, ποὺ ἐπιλησάζε, τὸν ἀπέσυγεν ὡς ἐκθρόν καὶ κρότον, διὰν ἀκούσῃ, φοβάται. Ὅταν ὅμως ἐξημερώσῃ, τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν γίνεται, ἀλλ' ὅλα φαίνονται, ἐκεῖνα ποὺ ἀκριβῶς εἶναι, πράγμα τὸ ὅποιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ψυχὴν μας. Ὅταν δηλαδὴ ἔλθῃ ἡ χάρις καὶ ἐκδιώξῃ τὸ σκότος τῆς διανοίας, διακρίνομεν καλὰ τὰ πράγματα καὶ περιφρονοῦμεν ἐκεῖνα ποὺ προηγουμένως πρὸς προξενούσαν φόβον. Διότι ὅτε θάνατον πλέον φοβοῦμεθα, C ἄφου ἐμάθησεν καλὰ παρὰ τῆς ἱερᾶς ταύτης μυσταγωγίας, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι θάνατος, ἀλλ' ὕπνος καὶ κοίμησις πρόσκαιρος, ὅτε πένιαν φοβοῦμεθα, ὅτε ἀσθένειαν, ὅτε τίποτε ἄλλο ἐκ τῶν τοιούτων, γνωρίζοντες ὅτι βαδίζομεν πρὸς ζωὴν καλύτεραν, ἀφθαρτον καὶ αἰώνιον καὶ ἀπηλλαγμένην ἀπὸ κάθε τοιαύτης ἀνωμαλίας.

2. Ἄς μὴ παραμενίσωμεν λοιπὸν προσκολλημένοι πρὸς τὰ βιοτικά πράγματα, ὅστε εἰς τὴν τρυφὴν τῆς τραπέζης, ὅτε εἰς τὴν παλυτέλειαν τῶν ἐνδουμάτων. Διότι ἔχεις ἐνδύματα ἄνυπτον, ἔχεις τράπεζαν πνευματικὴν, ἔχεις τὴν δόξαν τὴν

οὐράνιον καὶ τὸ πᾶν διὰ σὲ γίνεται ὁ Χριστός, καὶ τράπεζα καὶ ἐνδύματα καὶ οἶκος καὶ κεφαλὴ καὶ ρίζα, διότι λέγει ὁ Ἀπόστολος D «Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε» (Γαλ. 3, 27). Ἰσοῦ πῶς γίνεται διὰ σὲ ἐνδύματα. Θέλεις νὰ μάθῃς πῶς καὶ τράπεζα σου γίνεται; Ἐὸ τράγων με λέγει, ὡσπερ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν Πατέρα, κἀκεῖνος ζῆσται δι' ἐμέ» (Ἰωαν. 6, 57). Ὅτι δὲ καὶ οἶκος σου γίνεται, τὸ θεοβαίνει ὁ ἴδιος λέγων· «Ὁ τράγων μου τὴν σάρκα ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ» (Ἰωαν. 6, 56). Καὶ ὅτι ρίζα γίνεται, λέγει πάλιν· «Εγὼ ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα» (Ἰω. 15, 5). Καὶ ὅτι ἀδελφός καὶ φίλος καὶ νυμφίος· «Οὐκέτι ὑμεῖς λέγου δούλους· ὑμεῖς γὰρ φίλοι μου ἔστε» (Αὐτ. 15). Καὶ ὁ Παῦλος λέγει πάλιν· «Ἡρμοσάμην ὑμῖς ἐν ἀνδρὶ, παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ» (Β' Κορ. 11, 2). Καὶ πάλιν· «Εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλαῖς ἀδελφοῖς» (Ρωμ. 8, 29). Ὅτι δὲ μόνον ἀδελφοὶ αὐτοῦ γινόμεθα, ἀλλὰ καὶ παιδιά, E «Ἰσοῦ γάρ, λέγει, ἐγὼ, καὶ τὰ παιδία, ἃ μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός» (Ἰω. 8, 18). Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μέλη αὐτοῦ καὶ σῶμα αὐτοῦ γινόμεθα. Ὡς νὰ μὴν ἦσαν ἀρκετὰ ὅσα εἶπε, διὰ νὰ φανερώσῃς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐνοίαν, ποὺ δεικνύει πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄλλο ἀνώτερον ἀπ' αὐτὰ καὶ πλησιέστερον πρὸς ἡμᾶς ἔθηκε, κεφαλὴν ἡμῶν τὸν ἑαυτὸν του ὀνομάσας (Ἐφεσ. 1, 22).

Ὅλα λοιπὸν ταῦτα γνωρίζων, ἀγαπήτε, ἀντάμειψε τὸν εὐεργέτην σου ἐπαδεικνύων ἀρίστην διαγωγὴν. 237 Α Ἐχων δὲ ὅπ' ἔσῃν τὸ μέγεθος τῆς θυσίας τοῦ καλλώπιστος τὰ μέλη τοῦ σώματός σου. Σκέψου τί λαμβάνεις εἰς τὸ χέρι σου⁶ καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἀνεκθῆς νὰ κτυπήσῃς μὲ αὐτὸ κάποιον, ὅτε νὰ τὸ πληγώσῃς μὲ τὴν ἁμαρτίαν, ἀφοῦ ἐπιμήθη διὰ τοιούτου ἔδρου. Σκέψου τί δέχεται εἰς τὸ χέρι καὶ καθαρὸν αὐτὸ ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν καὶ κάθε εἴδους ἀρπαγῆν διατήρησον. Ἀναλογήσου ὅτι δὲν δέχεται τὸ ἔδρον τοῦτο (τὸν Χριστὸν) μόνον εἰς τὸ χέρι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ στόμα τὸν φέρεῖς καὶ φάλαξε καθαρὸν τὴν γλῶσσαν ἀπὸ αλοχρά καὶ ὕβριστικὰ λόγια, ἀπὸ βλασφημίας, ἔπαρκσις καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ὄμια μὲ αὐτά. Διότι εἶναι δακτύλιον τὴν γλῶσσαν, B ἢ ὅποια ἐξυπηροῦται φρικωδέστερα μυστήρια καὶ βόσκειται διὰ τοιούτου αἵματος καὶ χρυσῆ μάξιμα γίνεται, νὰ τὴν χρησιμοποιοῦμεν διὰ λοιδορίας καὶ ὕβρεις καὶ ἀπειρία. Σεβάσθη τὴν τιμὴν μὲ τὴν ὁσίαν τὴν ἐτίμησεν ὁ Θεός καὶ μὴ τὴν κατεβάρησῃς εἰς τῆς

6. Ἐλάμβανον οἱ πιστοὶ τὸ Τίμιον Σῶμα τοῦ Κυρίου διὰ τῆς χειρὸς, διότι μέχρι τοῦ 16' αἰῶνος μετελάμβανον χειροφρονέως τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου, ὡς σημεῖον οἱ Κληρικοί.

ἀμαρτίας τὴν καταπερότητα. Ἐνθροβούμενος πάλιν διὰ μετὰ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν γλώσσαν, ἡ καρδία δέκεται τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο μυστήριον, μὴ πλεῖζεν ποτὲ δόλον κατὰ τοῦ πλησίον, ἀλλὰ ἀπὸ κάθε κακούργου καθαρὰν διατήρησον τὴν διάνοιάν σου. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ τὰ μάτια καὶ τὴν ἄκοιήν θά δυνήθῃς νὰ κρατήσῃς μακρὰν τῆς ἀμαρτίας. Δὲν εἶναι δὲ, πράγματι, ἄισπον μετὰ τὴν μυστικὴν ἐκείνην καὶ ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐρχομένην φωνήν, δηλαδὴ ἐκ τῶν Χερουδεῖμ, μὲ πορνικὰ ἔσχημα καὶ διεγερτικὰς μελωδίας νὰ ρολύνης τὴν ἄκοιήν; Δὲν εἶναι δὲ ἄξιον ἐσοῦτης τιμωρίας C μετὰ τὰ ἴδια μάτια μετὰ τὰ ὅποια ἔλθεις τὰ ἀπόρητα καὶ φρικτὰ μυστήρια, νὰ δλέπῃς πόρνας καὶ νὰ διαπράττῃς διανοητικὰς μοικείας; Εἰς γάμον, ἀγαπητέ, προσεκλήθης μὴ λοιπὸν εἰσελθῆς φορῶν ρυπαρὰ ἐνδύματα, ἀλλὰ λάβε κατάλληλον διὰ τὸν γάμον στολήν. Διότι ἐὰν οἱ ἄνθρωποι οἱ προσκαλούμενοι εἰς αἰσθητοῦς γάμους καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι οἱ πιωχότεροι ὄλων, ἀγοράζουσιν ἢ δανείζονται καθαρὰ ἐνδύματα καὶ φοροῦντες αὐτὰ ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν πρόσκλησιν, μεταβαίνοντες εἰς τοὺς γάμους, οὐδ' ὁ ὁποῖος προσεκλήθης εἰς γάμον πνευματικὸν καὶ δεῖται βασιλικά, σκέψον πόσον δίκαιον πρᾶγμα εἶναι νὰ ἀγοράσῃς κατάλληλον φόρεμα. Ἄλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη οὕτε νὰ ἀγοράσῃς, διότι αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ ὁποῖος σὲ προσκαλεῖ, σοῦ τὸ παρέχει δωρεάν, διὰ νὰ μὴ θύνασαι οὕτε τὴν πτωχείαν νὰ προβάλλῃς ὡς πρόσρασιν τῆς μὴ μεταδόσεώς σου εἰς τὸν γάμον. D Φύλαττε λοιπὸν τὸ φόρεμα, ποῦ ἔλαβες, διότι ἂν τὸ κάσῃς, δὲν εἶναι δυνατόν οὕτε νὰ τὸ δανεισθῆς, οὕτε νὰ τὸ ἀγοράσῃς, ἐπειδὴ τοιοῦτον φόρεμα ποθενδὲ δὲν πωλεῖται. Ἦκουσες πῶς ἀναστέναξαν οἱ παλαιὰ βαπτισθέντες καὶ τὸ στήθος ἐκτύπησαν, διότι τοὺς ἤλεγχεν ἡ συνείδησις; Πρόσεξε λοιπὸν, ἀγαπητέ, μήπως καὶ σὺ κάποτε πάθῃς τοῦτο. Πῶς δὲ εἶναι δυνατόν νὰ μὴ πάθῃς τὸ ἴδιον, ἂν δὲν κόψῃς τὴν πονηρὰν συνήθειαν τῶν κακῶν; Διὰ τοῦτο καὶ προηγουμένως εἶπον καὶ τώρα λέγω καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνω, διὰ ἐὰν ἕνας τὰ ἐλαττώματά του δὲν ἐνώρθωσεν, οὕτε ἔκαμε τὸν ἐπιτόν του τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἀσκήσῃ εὐκόλως τὴν ἀρετὴν, οὕτως ἂς μὴ βαπτίζεται. E Διότι τὰ μὲν προηγουμένως διαπραχθέντα ἀμαρτήματα ἐξαλείφονται ὑπὸ τοῦ βαπτίσματος, ὑπάρχει ὅμως ἕνα μικρὸν φῶθος καὶ ἕνα τυχαῖος κίνδυνος νὰ ἐπανεέλθωμεν πάλιν εἰς τὰ ἴδια καὶ νὰ μᾶς γίνῃ τὸ φάρμακον πληγῆ. Διότι ὅσον μεγαλύτερα εἶναι ἡ διδομένη χάρις, τόσο αὐστηροτέρα θὰ εἶναι ἡ τιμωρία εἰς ἐκείνους ποῦ κατόπιν ἀμαρτάνουν.

3. Διὰ νὰ μὴ ἐπανεέλθωμεν λοιπὸν εἰς τὸν προηγουμένον ἕμετόν μας, ἂς προετοιμάσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ἀπὸ τώρα.

Ἄς δὲ πρέπει πρῶτον νὰ μετανοήσωμεν καὶ νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὰ κακὰ ποῦ προηγουμένως ἐπράξαμεν καὶ τότε νὰ προσέλθωμεν διὰ νὰ λάβωμεν τὴν χάριν, 29* A ἔκουσε τί ὁ Ἰωάννης λέγει καὶ τί ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων εἰς ἐκείνους ποῦ ἐμελλον νὰ βαπτισθῶσι: «Ποιήσατε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας καὶ μὴ ἀρξήσετε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, ὅτι πᾶν ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ» (Λουκ. 3, 8). Ὁ δὲ Πέτρος εἰς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτὸν ἔλεγε: «Μετανοήσατε καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Πράξ. 2, 38). Ἐκεῖνος δὲ ποῦ μετανοεῖ δὲν ἐγγίζει πλέον τὰ πράγματα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὅποια μετενόησε. Διὰ τοῦτο προηγουμένως νὰ εἴπωμεν Ἐπιδοσασθε οὐκ ἔστιν ἑμεῖς, ἀλλὰ νὰ ἐπανεέλθωμεν πλέον εἰς αὐτὸν. Ὅ,πὶ κάνουν οἱ ζωγράφοι αὐτὸ καὶ τώρα νὰ γίνῃ. B Οὕτοι δηλαδὴ, ὅταν θέλουν νὰ ζωγραφίσουν τὰς βασιλικὰς ἢ ἄλλας μορφάς, ἄφου στήσουν ἐμπρὸς των τὰς σανίδας, φέρουν ἐπ' αὐτῶν ἑδῶ καὶ ἐκεῖ λευκὰς γραμμάς καὶ ἰκονογραφοῦν τὰς εἰκόνας. Προτοῦ δάλλουν τὰ τελευταῖα χρώματα, ποῦ θὰ ὀποδύσουν τελεῖως τὴν εἰκόνα, ἐλευθέρως ἄλλα μὲν ἰκονογραφήματα οὐβῶνουν, ἄλλα δὲ ἀπὲ ἐκείνων σχεδιάζουσιν, διορθῶνουν τὰ ἐσφαλμένα καὶ μεταβάλλουσιν ὅσα εἶναι ἐλαττωματικά. Ὅταν ὅμως τὰ τελευταῖα καὶ ὀριστικά χρώματα ἐπαθέσουν, δὲν εἶναι πλέον ἐλεύθεροι νὰ οὐβῶσιν καὶ διορθῶσιν, ὅπως πρῶτα, διότι πᾶσα διόρθωσις ἐλάττει τὴν ἀραιότητα τῆς εἰκόνας καὶ ἐσχλημα ἢ πρᾶξις αὐτῆ γίνεταί. Τὸ ἴδιον λοιπὸν κάμε καὶ σὺ. Νόμισε ὅτι εἰκόνα εἶναι ἡ ψυχὴ σου. Προτοῦ λοιπὸν ἐπέληξ ἡ ἄληθης τοῦ Πνεύματος σωφῆ (τὸ τελευταῖον χρῶμα) ἐκάλεσε τὰς κακὰς συνήθειας, C ποῦ ἔχεις μέσα σου, νὰ ὀρκίσῃσαι, νὰ ψεύδῃσαι, νὰ ὑβρίζῃς, νὰ ἀσχρολογεῖς, νὰ προσενθῆς γέλια, ἢ ἄλλο παράνομον ὡς αὐτὰ συνήθειας νὰ κάνῃς. Κάμε αὐτὴν τὴν συνήθειαν, διὰ νὰ μὴ ἐπανεέλθῃς εἰς αὐτὴν πάλιν μετὰ τὸ βάπτισμα. Τὰ ἀμαρτήματα τὰ ἐξαλείφει τὸ βάπτισμα, τὴν συνήθειαν ἐξαλείφει τὴν σὺ, ὥστε, ὅταν θὰ τεθοῦν τὰ τελευταῖα χρώματα καὶ θὰ λάμψῃ ἡ βασιλικὴ εἰκόνα, νὰ μὴ ἐξαλείψῃς καὶ διορθῶνῃς πλέον καὶ τραυμάτια καὶ πληγὰς δημιουργῆς εἰς τὴν πνευματικὴν ἀραιότητα, ποῦ σοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός. Κατάστειλε λοιπὸν τὴν ὀργὴν σου, ὀθῆσε τὸν θυρόν. Ἐὰν ἕνας σὲ ἀδικήσῃ, ἐὰν σὲ ὑβρίσῃ, δάκρυσε δι' ἐκείνον. Μὴ ἀγανακτήσῃς σὺ, συλλυπήσου, μὴ ἐρεθισθῆς, μήτε νὰ εἴπῃς ὅτι μὲ ἠδίκησεν εἰς τὴν ψυχὴν. D

Κανείς δὲν μᾶς ἀδικεῖ εἰς τὴν ψυχὴν, ἐὰν ἡμεῖς δὲν ἀδικήσωμεν τὴν ψυχὴν μας. Καὶ ἔζηνοῦμαι. Σοῦ ὤφθησεν

7. Τοῦτο ἀποτελεῖ βασικὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοστόμου. Περὶ αὐτοῦ ἔγραψε καὶ εἰδικὴν πραγματείαν (PG 47, 429-496).

Ένας την περιουσίαν· Δὲν αὐτὸν ἠδίκησεν εἰς τὴν ψυχὴν, ἀλλ' εἰς τὰ κτήματα· ἂν δὲ οὐ δεῖξῃς μνησικακίαν, ἠδίκησες οὐ τὴν ψυχὴν σου. Διότι τὰ κτήματα ἂν σοῦ ἀφαιρήσῃ ἕνας, καὶ τοῦ δούλου δὲν αὐτὸν ἐξημερώσῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἀφάλλῃ, ἐνῷ οὐκ ἔχει ἀφάρτησιν τὴν ὀργὴν, θὰ τιμωρηθῆς ἐκεῖ διὰ τὴν μνησικακίαν σου. Σὲ κακολόγησε κάποιος καὶ σὲ ἔβρισε; Καθόλου εἰς τὴν ψυχὴν δὲν αὐτὸν ἠδίκησεν, ἀλλ' εἰς τὸ σῶμα. Ἀντιπέδικες οὐ τὰς κακολογίας καὶ τὰς ἔβρεις; Σὺ τὴν ψυχὴν σου ἠδίκησες, διότι διὰ τοὺς ἰβηριστικούς λόγους ποῦ εἶπες θὰ ὑποστῆς ἐκεῖ τιμωρίαν. Εἰ καὶ τοῦτο πρὸ πάντων θέλω νὰ γνωρίζετε, ὅτι τὸν Χριστιανὸν καὶ τὸν πιστὸν κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὸν ἀδικήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν, οὔτε αὐτὸς ἀκόμη ὁ διάβολος.

Καὶ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον τὸ θαυμασιόν, ὅτι ἀκαταβλήτους ἀπὸ ὅλας τὰς ἐπιβουλὰς μᾶς ἔκαμεν ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ ἱκανὸς νὰ ἀσκῶμεν τὴν ἀρετὴν μᾶς ἐδημιούργησε. Κανένα δὲ κώλυμα δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ εἰμεθα ἐνάρετοι, ἐὰν θέλωμεν, εἴτε πτωχοὶ εἴμεθα, εἴτε σωματικῶς ἀσθενεῖς, εἴτε παραπεταμένοι, εἴτε ἀγνωστοί, εἴτε ὑπνέτοι. Διότι οὔτε πτωχεία, οὔτε ἀσθένεια, οὔτε σῶματος ἀναπηρία, οὔτε δουλεία, οὔτε ἄλλο τι παρόμοιον τοῦτων δύναται ποτὲ νὰ γίνῃ ἐμπόδιον πρὸς τὴν ἀρετὴν. ²³⁹ Α Καὶ διατί νὰ λέγω πτωχὸν καὶ ὑπνέτην καὶ ἀγνωστον; Καὶ φυλακισμένον ἂν εἴσαι, ἢ φυλάκιος καθόλου δὲν σοῦ γίνεται ἐμπόδιον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ ἰδοὺ πᾶς; Σὲ ἐλύπησε κάποιος ἀπὸ τοῦ ἐντὸς τῆς φυλακῆς καὶ σὲ ἠρέθησε; Μὴ ὀργισθῆς κατ' αὐτοῦ. Μήπως εἰς τὸ νὰ μὴ ὀργισθῆς τὰ δεσπὰ καὶ ἡ πτωχεία καὶ τὸ ὅτι εἰς περιφρόνησιν εὐρίσκειται ἐμπόδιον γίνεται; Τί λέγω ἐμπόδιον! Μᾶλλον αὐτὸ ἐβόηθησε τοῦτο καὶ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ καταστειλῇ τὸν τύπον σου. Εἶδες ἄλλον νὰ εὐτυχῇ; Μὴ τὸν φθονήσῃς. Καὶ ἐδῶ ἡ πτωχεία δὲν γίνεται ἐμπόδιον. Πόλιν, ὅταν πρόκειται νὰ προσευχηθῆς, μὲ νηφαλιστήριον καὶ προσοχὴν διανοίας πρῶτε τοῦτο. Καὶ ἐδῶ τίποτε δὲν αὐτὸν ἐμποδίζει. Β Πράσιμα δεῖξέ, ἐπιεικέτα, σωφροσύνην, σεμνότητα καὶ δι' αὐτὰς δὲν ἀπαιτεῖται ἐξωτερικὴ ὑποβολή. Καὶ τὸ σπουδαιότερον πλεονέκτημα τῆς ἀρετῆς εἶναι, ὅτι αὐτὴ δὲν ἔχει ἀνάγκην οὔτε πλούτου, οὔτε ἐξουσίας, οὔτε δόξης, οὔτε ἄλλου τινὸς παρομοίου, ἀλλὰ μόνον ψυχικῆς ἡγιασμένης καὶ τίποτα περισσώτερον. Κόπτεται δὲ νὰ ἴδῃς, ὅτι τὸ ἴδιον γίνεται καὶ μὲ τὴν χάριν. Διότι εἴτε κωλὸς εἶναι ἕνας, εἴτε τυφλός, εἴτε ἀνάπηρος, εἴτε εἰς ἐσχάτην ἀσθένειαν περιέπεσεν, ἀπὸ κανένα ἐκ τῶν ἀτυχημάτων τούτων δὲν ἐμποδίζεται ἡ χάρις νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Αὕτη ἐπιζητεῖ μόνον ψυχὴν, ἢ ἡ οποία μετὰ προθυμίας νὰ τὴν δέχεται καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐξωτερικὰ τὸ παρατρέχει. C Προκειμένου μὲν περὶ τῶν στρατιω-

τῶν τῶν ἐπαγείων βασιλέων, οἱ θέλοντες νὰ στρατολογήσων αὐτοὺς, ζητοῦν νὰ ἔχουν οὗτοι σωματικὴν συμμετρίαν καὶ εὐρωστίαν. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο πρέπει νὰ ἔχῃ ἐκεῖνος ποῦ θὰ στρατευθῇ, ἀλλὰ καὶ ἐλευθέρου πολίτης νὰ εἶναι, διότι ὁ δούλος δὲν γίνεται δεκτός. Ὁ βασιλεὺς ἡμῶν τῶν οὐρανῶν, τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ζητεῖ, ἀλλὰ καὶ δούλους δέχεται εἰς τὸ στρατιωτῆδόν του καὶ γέροντας καὶ παραλύτους καὶ δὲν ἐντρέπεται διὰ τοῦτο. Τί ἀπ' αὐτῶν φιλανθρωπιότερον ὑπάρχει; Τί ἀφελιμώτερον τοῦτου δύναται νὰ γίνῃ; Διότι οὗτος μόνον αὐτὰ ποῦ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν θέλησίν μας ζητεῖ, ἐνῷ ἐκεῖνοι, ὅσα δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς, λέγει τοῦτο, διότι τὸ νὰ εἴμεθα δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς, D ὅπως πάλιν τὸ νὰ εἴμεθα ὑψηλοὶ ἢ κοινοὶ εἰς τὸ ἀνάστημα, γέροι ἢ ἄρτιμελεῖς καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ νὰ εἴμεθα ὄχι ἐπιεικεῖς καὶ καλῶν διαθέσεων καὶ τὸ παρόμοιον μετ' αὐτὰ, ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν θέλησίν μας. Ὁ Θεὸς ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς μόνον ἐκεῖνα τῶν ὁποίων εἴμεθα κύριοι. Καὶ πολλὸ δικαίως. Διότι οὐκ ἔστιν ὑπηρεσίαν ἰδικὴν του, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ μᾶς εὐεργετήσῃ μᾶς προσκαλεῖ εἰς τὴν χάριν αὐτοῦ, ἐνῷ οἱ ἐπίγειοι βασιλεῖς δι' ὑπηρεσίαν ἰδικὴν τῶν καλοῦν τοὺς στρατιώτας. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν εἰς πόλεμον μᾶς σύρουν αἰσθητόν, οὗτος δὲ εἰς μάκρην πνευματικὴν.

Ἡ αὐτὴ ἀναλογία παρατηρεῖται οὐ μόνον εἰς τοὺς πολεμικοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας. Ὅσοι δηλαδὴ πρόκειται νὰ ἀγωνισθῶν εἰς τὸ θέατρον/ἐκεῖνοι, Ε δὲν ἀρχίζουσιν τοὺς ἀγῶνας, ἂν ὁ κῆρυξ δὲν τοὺς περιφέρει ἔμπροσθεν ἄλλων φωνάζων: Μήπως ἔχει κανεὶς κατηγορίαν κατὰ τοῦτου; Ἄφου λοιπὸν ἐκεῖ τὰ παλαίσματα δὲν ἀφορῶν εἰς τὴν ψυχὴν, ἀλλ' εἰς τὸ σῶμα, διατί ζητεῖς νὰ ἔχουν οἱ ἀγωνιζόμενοι εὐγένειαν; Ἐδῶ ὅμως δὲν γίνεται τίποτε τοιοῦτον, ἀλλ' ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον, διότι ἡ πάλιν δὲν γίνεται διὰ τῆς συμπλοκῆς τῶν χειρῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοσοφίας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς διανοίας. Τὸ ἀντίθετον δὲ καὶ ὁ ἀγωνιστὴς κάνει. Δὲν περιφέρει τὸν μέλλοντα νὰ ἀγωνισθῇ λέγων: ²⁴⁰ Α Μήπως ἔχει κανεὶς κατηγορίαν κατ' αὐτοῦ; Ἄλλὰ φωνάζει: Καὶ ἂν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἂν οἱ δαίμονες κατόπιν συμφωνίας μετὰ τοῦ διαβόλου χειρίστας κατηγορίας καὶ ἀνέκφραστα κακὰ τοῦ ἀποδίδουν, δὲν τὸν ὀπιομακρύνει, οὔτε τὸν ἀποστρέφεται, ἀλλ' ἀφου τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς κατηγορίας καὶ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν πανήριον τὸν φέρει εἰς τοὺς ἀγῶνας. Καὶ πολλὸ δικαίως. Διότι ἐκεῖ ὁ ἀγωνιστὴς καθόλου δὲν βοηθεῖ τοὺς ἀγωνιζόμενους διὰ τὸ ἐπιτύχουν τὴν νίκην, ἀλλὰ μένει οὐδέτερος. Ἐδῶ ὅμως ὁ ἀγωνιστὴς τῶν ὁθλων τῆς εὐσεβείας σύμμαχος καὶ βοηθὸς γίνεται, δι-

δυν εις αυτοὺς χειρα βοηθείας κατὰ τὴν ἐναντίον τοῦ διαβόλου μάχην. **B**

4. Καὶ τὸ ἔξιον θαυμασμοῦ δὲν εἶναι μόνον τὸ ὅτι μᾶς συγκραεῖ τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ ὅτι δὲν τὰ ἐσοκεπάζει, δὲν τὰ φανεράνει, δὲν τὰ κάνει γνωστὰ εἰς τοὺς ἄλλους, οὔτε μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἐλθῶμεν εἰς τὸ μέσον καὶ νὰ τὰ εἰπωμεν, ἀλλὰ μόνον εἰς αὐτὸν νὰ ἀπολογηθῶμεν καὶ ἐξομολογηθῶμεν διαπάσσει. Ἐὰν θεαθῶς ἕνα ἀπὸ τοὺς δικαστὰς ἔλεγεν εἰς συλληφθέντα ληστὴν ἢ τυμβωρύχον νὰ ὁμολογήσῃ τὰ ἐγκλήματά του καὶ θὰ ἀπαλλαγῇ τῆς τιμωρίας, μὲ πολλὴν προθυμίαν θὰ ἐδέχετο νὰ τὸ κάμῃ, διότι λόγῳ τῆς ἐπιθυμίας νὰ σωθῇ δὲν θὰ ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἐντροπὴν τῆς ὁμολογίας. **C** Ἐδῶ ὁμοίως οὐδὲν τοσοῦτον σαρδαίνει, ἀλλὰ συγκραεῖ τὰ ἁμαρτήματα καὶ δὲν ἀναγκάζει ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων νὰ τὰ ἐκπομπεύσῃ. Ἐνα μόνον ζητεῖ, ἐκεῖνος ποῦ λαμβάνει τὴν ἄφεσιν νὰ μάθῃ τῆς δωρεᾶς τὸ μέγεθος. Δὲν εἶναι λοιπὸν ὁμοίον ὁ μὲν Κύριος, ὅταν μᾶς εὐεργετῇ, νὰ ὀραῖται μόνον εἰς τὴν ἰδικήν μας ὁμολογίαν, ἡμεῖς δὲ ὅταν τὸν τιμῶμεν νὰ ἐπιζητῶμεν καὶ ἄλλους ὡς μάρτυρας καὶ αὐτὸ τὸ μικρὸν ποῦ κάμνομεν, εἰς ἐπίδειξιν νὰ τὸ κάμνωμεν.

Θαυμάσαντες λοιπὸν τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλοφροσύνην αὐτοῦ, ὡς ἀνταποκρινόμεν εἰς αὐτήν, κάμνοντες ἕτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς καὶ πρὸ πάντων ὡς συγκρατήσομεν τὴν ὁρμὴν τῆς γλώσσης καὶ ὡς μὴ ὀμιλοῦμεν πάντοτε, διότι ἔξῃ γὰρ παυλογίας οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίαν (Παρ. 10, 19). Ἄν μὲν λαπὸν ἔκῃς κἀπὶ ἀφέλιμον νὰ εἶπῃς, ἄνοιξε τὰ χεῖλη σου, ἄλλως σιωπήσῃς. **D** Διότι ἡ σιωπὴ εἶναι καλύτερα τῆς ἀνυπελόου ὀμιλίας. Χειροτέκνης εἶσαι; ἐνὸς κάθεσαι εἰς τὴν ἐργασίαν σου ψάλλε. Ἀλλὰ δὲν θέλεις διὰ τοῦ στόματος νὰ ψάλλῃς; ψάλλε νοερώς; μέγας σὺντροφος εἶναι ὁ ψαλμὸς. Κανένα ἐκ τούτου δὲν θὰ πάθῃς κακόν, ἀλλ' ἐνῶ θὰ εἶσαι εἰς τὸ ἐργαστήριόν σου, θὰ εἶσαι ὡς νὰ εὐρίσκειαι εἰς μοναστήριον, διότι τὴν ἡσυχίαν δὲν θὰ μᾶς τὴν δώσωσιν τὰ κατάλληλα ταπία, ἀλλ' οἱ ὀρθοὶ καὶ κανονικοὶ τρόποι τῆς ζωῆς. Ὁ Παῦλος ὡς γνωστὸν εἰς ἐργαστήριον εἰργάζετο τὴν τέκνην του καὶ ὁμοίως καθόλου δὲν ἐξῆμιάθη ἡ ἀρετὴ του. Μὴ λέγε λοιπὸν: πῶς θὰ ἠμπορέσω, ἐνῶ εἰμαι χειροτέκνης καὶ πτωκὸς, νὰ φιλοσοφῶ; **E** Διὰ τοῦτο μέλιστα θὰ ἠμπορέσης νὰ φιλοσοφῇς. Διότι πρὸς εὐσέβειαν συντελεῖ περισσότερον ἢ πτωχεία παρὰ ὁ πλοῦτος, ἢ ἐργασία παρὰ ἡ ἀργία, ἐπειδὴ ὁ πλοῦτος εἰς ὅσους δὲν προσέκουν γίνεται ἐμπόδιον εἰς τὴν

8. Ἡ ὁμολογία καὶ ἐξομολόγησις αὐτὴ πρὸς τὸν Θεὸν γίνεται εἰς τὸν ἑκπρόσωπον τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἰακώβ, εἰς τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας.

ἀρετὴν. Ὅταν δηλαδὴ πρόκειται νὰ ἀφήσῃς τὴν ὀργὴν, νὰ στήσῃς τὸν φθόνον, νὰ καλαρώσῃς τὸν θυμὸν, νὰ προσευκηθῇς, ἐπιείκειαν καὶ προύτητα, φιλοφροσύνην καὶ ἀγάπην νὰ ἐπιδείξῃς, πῶς ἠμπορεῖ νὰ σοῦ γίνῃ ἐμπόδιον εἰς αὐτὰ ἡ πτωχεία;

Διὰ νὰ κατορθώσωμεν ταῦτα δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταβάλωμεν χρήματα, ἀλλὰ καλὴν προαίρεσιν νὰ ἐπιδείξωμεν. Διὰ νὰ κάμωμεν ἐλεημοσύνην κυρίως χρειάζονται χρήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ διὰ τῆς πτωχείας περισσότερον ἐξέλαμψε. **241 A** Διότι καὶ ἡ γυναῖκα ποῦ ἔδωσε τοὺς δύο ὄβολους ἥτο ἀπὸ ὄλους πτωχότερα καὶ ὁμοίως ὄλους εἰς τὴν ἐλεημοσύνην ἐπέρασε (Λουκ. 21, 2-4). Ἄς μὴ νομίζωμεν λοιπὸν ὅτι μεγάλο πρᾶγμα εἶναι ὁ πλοῦτος, οὔτε νὰ θεωρῶμεν τὸν χρυσὸν καλύτερον ἀπὸ τὴν λάσπην, ἐπειδὴ ἡ ὄψα τῆς ὄλης δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας νοσοτροπίαν. Διότι, ἐὰν κανεὶς καλῶς σκεφθῇ, θὰ ἴδῃ ὅτι ὁ σίδηρος χρειάζεται περισσότερο ἀπὸ τὸν χρυσόν, διότι οὗτος καμμίαν ἀνάγκην εἰς τὴν ζωὴν μας δὲν ικανοποιεῖ, ἐνῶ ὁ σίδηρος πολλὰς ὠφελείας μᾶς παρέχει, ἐπειδὴ χρησιμοποιεῖται εἰς ἀναριθμήτους τέχνας. Καὶ διὰτὶ νὰ συγκρίναι τὸν χρυσόν μὲ τὸν σίδηρον; Ἀπὸ τοὺς πάλυτελείς λίθους ἀναγκαϊότεροι εἶναι οἱ κοινοὶ λίθοι, **B** διότι ἀπὸ ἐκείνους τίποτε τὸ χρήσιμον δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ, ἐγὼ ἀπὸ τοὺς κοινούς λίθους καὶ σπῆρα καὶ τέξην καὶ πόλεις κατασκευάσασθαι. Σὺ δὲ δεῖξε μου τί ἀφέλεια δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ αὐτὰ τὰ μαργαριτάρια ἢ μᾶλλον ποῖα βλάβη δὲν προέρχεται. Διότι διὰ νὰ φέρσῃς οὐ ἕνα κόκκον ἀπὸ μαργαριτέρου, χιλιάδες πτωχοὶ πίνονται ἀπὸ τὴν πείναν. Ποῖαν λοιπὸν ἀπολογίαν θὰ εὐρησῃς; ποῖαν συγγνώμην;

Ἐπιθυμεῖς νὰ στολίσῃς, ὦ γυναῖκα, τὸ πρόσωπον; στολίσε το ὅχι μὲ μαργαριτάρια, ἀλλὰ μὲ σωφροσύνην καὶ σεμνότητα. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ποῦ εὐχάριστον θὰ φαίνεται τοῦτο εἰς τὸν ἄνδρα σου. Διότι ὁ διὰ μαργαριτῶν στολισμὸς καὶ εἰς ὑποψίαν ζηλοτυπίας ἐμβάλλει συνήθως καὶ εἰς ἔκθρας καὶ φιλονεικίας καὶ μάχας ὡς γνωστὸν δὲ τίποτε δὲν εἶναι ἀπρόσδοτον ἀπὸ ὑποπτον ὄψιν. **C** Ὁ στολισμὸς ὁμοίως διὰ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ σωφροσύνης κάθε μὲν πονηρὰν ὑποψίαν ἐκβάλλει, ἀπὸ κάθε δὲ ἐλκυστικὸν μέσον σφοδρότερον ἄλκυει πρὸς σὲ τὸν σύζυγόν σου. Διότι αὐτὸ τοῦτο τὸ κάλλος δὲν συντελεῖ τόσον εἰς τὸ νὰ γίνῃ ἄμορφη ἢ ὄψις, ὅσον ἡ εὐμενὴς διάθεσις ἐκείνου ποῦ τὴν βλέπει. Τὴν διάθεσιν δὲ εὐμενῆ δὲν τὴν κάνει συνήθως τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σεμνότης. Ὡστε καὶ ἂν ἄμορφη εἶναι κάποια, ὅταν δυσμενῶς δικάσεται πρὸς αὐτὴν ὁ ἄνδρας τῆς, θὰ τοῦ

φανή ότι είναι ή υπό δοκιμή απ' όλας. Και όταν πάλιν κάποια τάξη να μη είναι εύπρόσωπος, αν εύμεν ή αισθήματα έναντι αυτής έχη ό άνδρας της, θα τοῦ φανή ότι είναι ή ώραϊότερα όλων. Διότι ή κρίσις αν μία είναι ώραϊα ή δικι δέν προέρχεται από την φύσιν εκείνων που βλέπονται άλλα από τα αισθήματα εκείνων που τας βλέπουν. Καλλάϊσπον λοιπόν την δψιν σου διά ακωφοσύνης, οσμνότητος, ελεημοσύνης, φιλανθρωπίας, D αγάπης, στοργής προς τον άνδρα σου, επεικειας, πραότητος, ανεγκυκίας. Ταῦτα είναι τα χρώματα της άρετης. Διά τοῦτων άγγέλους δια άνθρώπους ως έραστὰς θα προσελκύσης: διά τούτων τον έπαινον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ θα έφελκύσης. "Όταν δὲ ό Θεός θα σε έγκωμιάση και τον άνδρα σου εξάπαντος θα υποτάξη εις σε. Διότι, εάν ή σοφία τοῦ άνθρώπου κάνει φηπεινόν το πρόσωπον αὐτοῦ (Έκκλ. 8, 1) πολύ περισσότερο κάνει φηπεινόν το πρόσωπον της γυναίκας ή άρετη αὐτης. Έάν δὲ νομίζης, ότι σπουδαίον πράγμα είναι ό κοινός διά πολυτελών λίθων στολισμός, λέγε μου, τί θα σε ώφελήσουν τα μαργαριτάρια την ήμέραν εκείνην της κρίσεως; Και ποία ή ανάγκη να αναφέρω την ήμέραν εκείνην, άφοῦ είναι δυνατόν και άπό γεγονότα τοῦ παρόντος κόσμου, όλα αυτά να αποδειξῶ; "Όταν εκείνοι που έθεωρήθησαν ως ύβρισται τοῦ βασιλέως, εις το δικαστήριον έούροντο και διέτρεχον τον έσκατον κίνδυνον, E τότε αι μητέρες και αι γυναίκες αὐτῶν τα περιδέρραϊα και τα χρυσά κοσμήματα και τα μαργαριτάρια και όλον τον στολισμόν αὐτῶν απέβαλον, ως και τα χρυσοῦφρανα ένδύματα: άφοῦ δὲ έφόρεσαν λιτά και εὔτελή φορέματα και στάκτην εις τα μαλλιά της κεφαλῆς έπασπάλισαν, εμπρός εις τας θύρας τοῦ δικαστηρίου εκυλίοντο και διά τοῦ τρόπου τούτου τους δικαστὰς συγκινούσαν." Έάν δὲ εις τα εδώ δικαστήρια τα μὲν χρυσά κοσμήματα και τα μαργαριτάρια και τα πλουμιστά φορέματα έπαιβουλή και προδοσία δύνανται να γίνον, 242 A ή δὲ έπεικεία και ή πραότης και ή στάκτη και τα δάκρυα και τα εὔτελή ένδύματα έφελκύουν την συμπάθειαν τῶν δικαστῶν, πολύ περισσότερο εις τα άδέκαστον και φοβερὸν εκείνο κρητήριον τούτο δύνανται να γίνη. Διότι ποίαν δικαιολογίαν θα προσβάλῃς, λέγε μου, ποίαν άπολογία, όταν ό Κύριος θα σε κατηγορή διά τα μαργαριτάρια ταῦτα και τους πτωχοῦς, που από την πείναν απέθανον, θα παρουσιάση εις το μέσον; Διά τούτο και ό Παῦλος έλεγεν ότι αι γυναίκες δέν πρέπει να στολίζονται εμὴ εν πλέγμασι, ή χρυσίῳ, ή μαργαρίταις, ή ιματι-

9. Τοῦτο έγιναν κατά την στάσιν της Άνεστασίας ἀπὸ Μ. Θεοδοσίου. "184 Χρονολόγιον 18 ἡμελίων εις άνδριάντας παρ. 6".

σμή πολυτελεῖς (Α' Τιμ. 2, 9). 'Απ' αυτά δύνανται να γίνη ή έπιβουλή. Έάν δὲ υποτεθῆ ότι και διαρκῶς είναι δυνατόν να άπολαύσασμεν αυτά, όταν θα άποθάνωμεν εξάπαντος θα χωρισθώμεν έξ αὐτῶν. Από την άρετην όμως προέρχεται κάθε άσφάλεια και καμμία μεταβολή και μετάπτωσις εις στήν δέν χωρεῖ, B άλλα και εδώ μᾶς κάνει πολύ άσφαλεῖς και όταν άποθάνωμεν μαζί μας έρχεται.

Θέλεις να άποκτήσης πλοῦτον από μαργαριτάρια και ποτέ να μη τον χάσης; Λάβε όλα τα κοσμήματά σου και άπόθεσέ τα εις τα χέρια τοῦ Χριστοῦ διά μέσου τῶν πτωχῶν, βοηθῆσαι αὐτούς, και εκείνος θα σου φυλάξη όλον τούτον τον πλοῦτον, όταν θα σου άναστήθῃ το σῶμα με πολλήν λαμπρότητα. Τότε με άφρονότερον θα σε περιβάλλῃ πλοῦτον και με άνώτερα κοσμήματα, διότι αὐτός ό πλοῦτος, τον ὅποιον έχεις είναι εὔτελής και γελοῖος. Σκέψου πράγματι, σε ποίους θέλεις να άρέσης και διά ποίους φορεῖς τα κοσμήματα αυτά; θεθαῖος διά να σε ἴδουν και σε θαυμάσουν ό οκονομιστὰς, ό σιδηρουργός, ό μεταπωλητής. C Και δέν έντρέπεται, ούτε κοκινίζει εις αὐτοῦς να έπιδεικνύσαι, τους ὅποιους δέν καταδέκασαι ούτε να κείρηθῃς και διά τούτους όλα αυτά να κάνης;

Πᾶς λοιπόν θα άφήσης αὐτήν την νοστοριάν; "Αν θυμηθῆς τα λόγια, που είπας, όταν έπρόκειτο να βαπτισθῆς: «ἠποτάσσομαι σοι, Σατανᾷ, και τῇ πορνῇ σου και τῇ λατρείᾳ σου» διότι ή μαγία διά τα μαργαριτάρια κοσμήματα είναι πορνῆ σατανική! "Έλαβες από τον Θεόν χρυσόν δικι διά να δεσμεύσης δι' αὐτοῦ με τα κοσμήματα το σῶμα σου, άλλα διά να άπελευθερώσης από την πτωχείαν τους πένητας και να τους διαθρέψης. Λέγε λοιπόν συνεχῶς: «ἠποτάσσομαι σοι, Σατανᾷ. Κανένα μέσον δέν είναι περισσότερο άποτελεσματικόν από αὐτήν την φωνήν, αν με έργα την εκδηλώσασμεν.

5. D Αὐτήν και σεῖς που μέλλετε να βαπτισθῆτε πρέπει να μάθετε, διότι ή φωνή αὐτη συνθήκη προς τον Κύριον είναι. Και ὅπως ήμεῖς, όταν πρόκειται να αγοράσωμεν δούλους, αὐτούς τους ίδίους που πωλοῦνται έρωπώμεν προηγουμένως, εάν θέλουν να μᾶς ήπηρετήσωσι, το ἴδιον κάνει και ό Χριστός. Έπειδή μέλλει να σε προσλάβῃ δούλον, προηγουμένως έρωτᾷ, εάν θέλῃς να εγκαταλείψης τον τῶραννον εκείνον τον σκληρόν και άγριον και συνθήκας δέχεται από σε, διότι δέν επιβάλλει άναγκαστικῶς την έξουσίαν του. Κότταζε δὲ να ἴδῃς του Θεοῦ την φιλονεικίαν. Ημεῖς μὲν προτού να καταβάλωμεν την τιμήν έρωπώμεν τους πωλούμενους και όταν άκούσωμεν, ότι δέκονται να μᾶς ήπηρετήσουν, E τότε καταβάλλωμεν την τιμήν αὐτῶν" ό Χριστός όμως

δὲν ἔκαμεν ὅπως ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντίτιμον κατέβαλε δι' ἑαυτοῦ ἡμᾶς, τὸ τίμιον αὐτοῦ αἷμα: «τιμῆς γάρ, λέγει, ἠγοράσθητε» (Α' Κορ. 7, 23). Καὶ ὅμως, παρ' ὅσον τοῦτο, δὲν μᾶς ἀναγκάζει, παρὰ τὴν θέλησίν μας, νὰ τὸν ὑπηρετῶμεν, ἀλλ' ἐὰν δὲν ἔχρη, λέγει, τὴν εὐχαριστήσιον, ἀλλὰ ἀσφοδῆτως καὶ μὲ τὴν θέλησίν σου νὰ ὑποταχῆς εἰς τὴν ἔξουσίαν μου, δὲν σὲ ἀναγκάζω οὔτε σὲ θιάζω νὰ τὸ κάμῃς. Καὶ ἡμεῖς μὲν οὐδέποτε θὰ ἀπεφασίζαμεν νὰ ἀγοράσωμεν πονηροῦς ὑπηρετίας, ἐὰν δὲ κάποτε θὰ ἐλαμβάνομεν αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν, μὲ δυσαρρέσκειαν θὰ τὸ ἐκάναμε, καὶ ἀντίτιμον κακοῦ δούλου θὰ κατεβάλομεν. 243 Α Ὁ Χριστὸς ὅμως ἀγνώμονας καὶ παραβάτας τοῦ νόμου ὑπηρετίας ἀγοράζων, κατέβαλεν ἀντίτιμον πρῶτης τάξεως δούλου, μᾶλλον δὲ μεγαλύτερον, τοῦτου καὶ ἴσον μεγαλύτερον, ὥστε οὔτε λόγος, οὔτε ἔννοια δύναται νὰ παροστήσῃ τὸ μέγεθος τοῦ τιμήματος τοῦτου. Διότι δὲν ἔδωκεν ὡς ἀντίτιμον οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, ἀλλὰ τὸ ἀπ' ὅλα αὐτὰ πολυτιμώτατον, τὸ αἷμα αὐτοῦ κατέβαλε καὶ δι' αὐτοῦ μᾶς ἐξηγόρασε. Καὶ κατόπιν ἔλαυν τούτων δὲν ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς μάρτυρας, οὔτε ἐγγράφια, ἀλλ' ἀρκεῖται εἰς ἀπλήν ὁμολογίαν: καὶ ἂν εἴπῃς ἐκ διανοίας: «ἀποτάσσομαι σοι, Σατανᾶ, καὶ τὴν πομπὴν σου» τὸ πᾶν θεωρεῖ ὅτι ἔλαθεν ἀπὸ σέ. Τοῦτο λοιπὸν δε λέγαμεν: «ἀποτάσσομαι σοι, Σατανᾶ», διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς κρίσεως θὰ μᾶς ζητηθῆ λόγος δι' αὐτὴν τὴν φωνὴν καὶ ἂς φυλάξωμεν αὐτὴν ὡς παρακαταθήκην, Β διὰ νὰ τὴν ἐπιστρέψωμεν ἀκεραίαν τότε πομπὴ δὲ τοῦ Σατανᾶ εἶναι τὰ θεάτρα καὶ αἱ ἱπποδρομίαι καὶ κάθε ἁμαρτία καὶ παροτήριος ἡμερῶν καὶ κλήδονος καὶ σύμβολα.

Καὶ τί ἀρὰ γε εἶναι τὰ σύμβολα; λέγει κάποιος: Πολλὰ κικ, ὅταν ἕνας ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σπῆτι του, εἶδεν ἄνθρωπον μονόφθαλμον ἢ κυλῶν καὶ τὸ ἐθεώρησε κακὸν οἰωνόν. Τοῦτο εἶναι παμπῆ σατανική, διότι δὲν συντελεῖ ἢ συνάντησις τοῦ ἀνθρώπου νὰ γίνεταί κακὴ ἢ ἡμέρα, ἀλλὰ τὸ νὰ ζῆ ἕνας εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ὅταν λοιπὸν ἐξέλθῃς ἐκ τῆς οἰκίας σου, δι' ἕνα μόνον πρῶγμα πρόσζε, μήπως ἢ ἁμαρτία σὲ συναντήσῃ, διότι αὐτὴ εἶναι ἐκείνη, ποῦ μᾶς ρίπτει κάτω καὶ χωρὶς αὐτὴν καθόλου ὁ διάβολος δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μᾶς θιάψῃ. C Τί λέγεις; ἄνθρωπον βλέπεις καὶ τὸν θεωρεῖς κακὸν οἰωνόν καὶ δὲν βλέπεις τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου, πῶς σὲ ἐμβάλλει εἰς πόλεμον μὲ ἄνθρωπον, ποῦ καθόλου δὲν σὲ ἠδίκησε; πῶς ἐκθρόν σὲ κάνει μὲ τὸν ἀδελφόν σου, χωρὶς καμμίαν δικαιοσύνην; Καὶ ὁ μὲν Θεὸς καὶ τοὺς ἐκθροῦς διέταξε νὰ ἀνοπώμεν, σὺ δὲ καὶ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος καθόλου δὲν σὲ ἠδίκησε, ἀποστρέφεται, χωρὶς νὰ ἔχῃς τίποτε κατ' αὐτοῦ καὶ δὲν ἐν-

νοεῖς πόσον γελοῖος γίνεσαι, πόσον ἐντροπαλίζεις τὸν ἑαυτὸν σου, μᾶλλον δὲ πόσον ἐμπικνύδουν εἶναι τοῦτο! Νὰ εἴπω καὶ ἄλλο περισσότερο γελοῖον; Ἐντρέπομαι μὲν καὶ κοκκινίζω ἀναγκάζομαι ὅπως κάρην τῆς ἰδικῆς σὰς αὐτηρίας νὰ τὸ εἴπω. Ἐὰν μᾶς συναντήσῃ παρθένος, λέγει, D ἢ ἡμέρα θὰ περῶσῃ χωρὶς νὰ μᾶς φέρῃ καμμίαν ἀφέλειαν, ἐὰν δὲ μᾶς συναντήσῃ πόρνη, θὰ μᾶς πᾶν καλὰ καὶ πολλὰ κέρδη θὰ μᾶς φέρῃ. Σκεπάζετε τὸ πρόσωπον, ἀκούοντες ταῦτα καὶ τὸ μέτωπον ἐκτυπήσατε καὶ εἰς τὴν γῆν ἐκίματε; Ἀλλὰ μὴ κάνετε τοῦτο τώρα, ποῦ λέγονται ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅταν γίνωνται διὰ τῶν ἔργων. Βλέπετε καὶ ἐδῶ πῶς τὸν δόλον ἐκρυψεν ὁ διάβολος, ἵνα τὴν μὲν σάφρονα νέαν νὰ ἀποστρεφώμεθα, τὴν δὲ ἀκόλαστον νὰ θλέπωμεν μὲ εὐχαριστήσιον καὶ νὰ ἀγαπᾶμεν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἤκουσε τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ, ὅτι ἐὸ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἔμοικευσεν αὐτὴν (Ματθ. 5, 28) καὶ εἶβεν ὅτι παλλαὶ κατενέκησαν τὴν ἀκολασίαν, θέλωμεν δι' ἄλλης ὁδοῦ νὰ τοὺς ρίψῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, δι' αὐτῆς τῆς ἰδέας πρὸς πόρνας γυναῖκας μὲ εὐχαριστήσιον νὰ προσέκουν τοὺς ἔπεισο. E

Τὶ δὲ νὰ εἴπῃ κανεὶς περὶ ἐκείνων ποῦ μεταχειρίζονται μαγικὰς ἐπιρῶδες καὶ φυλακτὰ καὶ κάλκινα νομήματα Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα περὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ποδῶν ἔχοντες; Αὐταὶ εἶναι αἱ ἐλπίδες μας, λέγε μου, ὥστε μετὰ ἀπὸ τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, εἰς εἰκόνα Ἐλλήνος βασιλέως τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μας νὰ ἔχωμεν; Δὲν γνωρίζεις πόσα κατώρθωσεν ὁ σταυρὸς; Τὸν θάνατον κατέλυσε, τὴν ἁμαρτίαν ἐθῆσε, τὸν ἄδην περιττὸν κατέστησε, ποῦ διαβόλου τὴν δύναμιν παρέλυσε, καὶ διὰ τοῦ σώματος τὴν ἕλκεσαν δὲν εἶναι ἀείσιμος; 244 Α Τὴν αἰκουμένην ὅλην ἀνέστησε καὶ σὺ δὲν ἐκεῖ ἐμπιστοῦσθῃς εἰς αὐτόν; Ποῖας πτωρίας, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἶσαι ἄξιος, λέγε μου; Καὶ δὲν εἶναι μόνον τὰ φυλακτὰ, ἀλλὰ καὶ μαγικὰς ψαλμωδίας (ψαλμοὶ) μεταχειρίζεται διὰ τὸν ἑαυτὸν σου, εἰσάγων εἰς τὸ σπῆτι σου παληόγρηες ποῦ μεθοῦν καὶ παραπαλοῦν. Καὶ δὲν ἐντρέπεται οὔτε κοκκινίζει μετὰ ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν φιλοσοφίαν νὰ ἀποδίδῃς σημασίαν εἰς αὐτά; Καὶ τὸ χειρότερον τῆς ἀπάτης εἶναι τὸ εἶξῃς ὅταν δηλαδὴ τοὺς συμβουλεύωμεν λέγοντες ταῦτα καὶ ζητῶμεν νὰ τοὺς ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, θεωροῦν ὡς ἰκανοποιητικὴν ἀπολογίαν νὰ εἴπωμεν, ὅτι χριστιανὴ εἶναι ἡ γυναῖκα ποῦ ἀπαγγέλλει τὰς μαγικὰς αὐτὰς ἐπιρῶδες καὶ τίποτε ἄλλο δὲν λέγει παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα.¹⁰ Διὰ τοῦτο ἀκριβοῦς αὐ-

10. Τὸ πρὸς λαχοῦνται καὶ σήμερον οἱ μαγικὰς εὐχὰς λέγοντες

τὴν ὑπερβολικὰ μοῦ καὶ ἀποστρέφομαι. Ἐπειδὴ κάνει κατὰ κριταίν τοῦ ὄνοματος τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τοῦτου ὑβρίζει αὐτόν, διότι, ἐνῶ λέγει, ὅτι εἶναι χριστιανή, τὰ ἔργα τῶν ἔθνικῶν ἐπιτελεῖ. Καὶ οἱ δαίμονες θεδαίως ἀνέφερον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἦσαν δαίμονες καὶ μολοντοὶ ἔλεγον πρὸς τὸν Χριστόν· «Ὁβραμὲν σε τις εἰ, ὁ ἄγιος τοῦ Θεοῦ» (Μαρκ. 1, 24) τοὺς ἐπετίμησε καὶ τοὺς ἐξεδίωξε.

Διὰ τοῦτο σὺς παρακαλῶ νὰ εἶθε καθαροὶ ἀπὸ τὴν ἀπάτην ταύτην καὶ ὡς ράβδον καὶ στήριγμα νὰ ἔχετε τὸ λόγιον τοῦτο. Καὶ ὅπως χωρὶς ὑποδήματα καὶ ἐνδύματα δὲν θὰ ἐδέχεται κάποιος ἀπὸ σὺς εἰς τὴν ἀγορὰν νὰ κατέλθῃ, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ χωρὶς τὸ λόγιον τοῦτο ποτὲ εἰς τὴν ἀγορὰν νὰ μὴ μεταβῆς, ἀλλ' ὅταν πρόκειται νὰ περάσῃς ἀπὸ τὰ πρόθυρα τοῦ πυλῶνος σου προηγουμένως νὰ εἴπῃς τὸ λόγιον τοῦτο· ἐμποτάσσομαί σοι, Ὁ Σατανᾶ, καὶ τῆ πορνῆ σου καὶ τῆ λατρεία σου, καὶ συντάσσομαί σοι, Χριστέ. Οὐδέποτε δὲ χωρὶς νὰ εἴπῃς τοὺς λόγους ταύτους νὰ μὴ ἐξέλθῃς τῆς οἰκίας σου, διότι τοῦτο θὰ σοῦ χρησιμεύσῃ ὡς ράβδος, ὡς ἔπλον, ὡς πύργος ἀκατάβλητος. Λέγων δὲ τοὺς λόγους ταύτους κάμῃ συγχρόνως καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ εἰς τὸ μέτωπόν σου. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δια μόνον ἄνθρωπος, ἐάν σὲ συναντήσῃ, ἀλλὰ οὔτε αὐτὸς ὁ διάβολος δὲν θὰ ἠμπορήσῃ νὰ σὲ ἀλλάξῃ, θάβῃ παντοῦ μετὰ αὐτὰ τὰ ὄπλα νὰ ἐμφανίζεσαι. Καὶ περὶ τούτων τὸν δαυτὸν σου ἀπὸ πύρα διδάσκον, ἵνα, ὅταν λάβῃς τὴν σφραγίδα τοῦ βαπτίσματος νὰ εἶσαι ἕτοιμος στρατιώτης καὶ ἀφοῦ στήσῃς τὸ τρίαινον τῆς νίκης κατὰ τοῦ διαδόλου, νὰ λάβῃς τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης, τὸν ὁποῖον εἶθε εἶλαι νὰ ἐπιτάσσῃς διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα ἀνήκει ἡ δόξα, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

εἰς τοὺς πάσχοντας ἀπὸ ἐριστικῆς (ἀνεπιτηδεύμα). Εἰς ταύτων πρὸς τοὺς ἑλλοῖς λέγει· «Ὁ Χριστὸς ἔπου περὶνά τοῦ πόνου διακορπάει».

Κ Α Τ Η Χ Η Σ Ι Σ Ι Α'

ΤΟΥ ΑΓΤΟΥ ΟΜΙΛΗΣΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗΝ ΚΑΤΗΧΗΣΙΝ ΠΕΡΙ ΟΡΚΩΝ, ΑΦΙΕΡΨΕ ΤΑΥΤΗΝ ΕΙΣ ΤΟ ΙΔΙΟΝ ΠΛΑΙΝ ΘΕΜΑ. ΑΠΟΔΕΙΞΑΣ ΟΤΙ ΟΥΧΙ ΜΟΝΟΝ Η ΠΑΡΑΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΟΡΚΟΥ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ Η ΤΗΡΗΣΙΣ ΑΥΤΟΥ ΤΙΜΑΡΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΤΙ ΠΡΟΣ ΦΘΕΒΕΙΑΝ ΜΑΣ Η ΧΡΙΣΤΟΣ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΑΝΕΣΤΗΘΗ.

1. Ἄρα γε ἀπεμακρύνετε ἀπὸ τὸ στόμα σας τὴν κακὴν τῶν ὄρκων συνήθειαν; Δὲν ἐλησμόνησα θεδαίως οὔτε ἐκεῖνα ποὺ σὺς εἶπα κατὰ τὴν ὁμιλίαν μου, οὔτε τὰς ὑποσχέσεις ποὺ σεῖς μοῦ ἐδώσατε διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο. Διότι καὶ ἐγὼ σὺς ὠμίλησα περὶ αὐτοῦ καὶ σεῖς μοῦ ὑπεσκέσθητε ἂν καὶ ὅχι διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ διὰ τῶν ἐπαίνων ποὺ ἐκάμει ἐκεῖνων ποὺ εἶπα. Ἡ ὑπόσχεσις δὲ αὕτη εἶναι ἠνωτέρα ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν διὰ τοῦ λόγου, διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑπόσκειται διὰ τοῦ λόγου, πολλακις συγκατατίθεται μὲν διὰ τῆς γλώσσης, ἀλλὰ δὲν συγκατατίθεται διὰ τῆς θελήσεως· ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ ἐπαίνει δὸς ἐλέχθησαν, κάνει τὴν συγκατάθεσιν μὲ τὴν θελήσιν του. Λοιπὸν ἐκαθάρισα τὴν γλώσσαν σας ἀπὸ τὴν φοβερὰν αὐτὴν κηλίδα; ἀπεμακρύνετε τὴν βλαβερὰν αὐτὴν συνήθειαν ἀπὸ τὴν ἱερὰν ψυχὴν σας; Ἐγὼ ὑποθέτω ὅτι τὴν ἐκαθάρισα, διότι μέλλετε νὰ ὑποδεχθῆτε βασιλεῖα μέγαν, καὶ νὰ ἀπολαύσατε διδασκαλίαν πολλήν καὶ πνευματικὴν, παρεχομένην ὑπὸ τῶν συνετιωτέρων Πατέρων. Καὶ ὁ καιρὸς δὲ ὑποσηθεῖ πρὸς τοῦτο καὶ ἡ προθεσμία ποὺ σὺς ἐδώθη διὰ νὰ διορθωθῆτε εἰς τὸ τέλος πλέον εὐρίσκειται καὶ σεῖς εἶθε εὐάγωγοι καὶ εὐπειθεῖς. «Πεθεσθε γὰρ τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπακούετε» (Ἐβρ. 13, 17) λέγει ὁ Ἀπόστολος καὶ εἰς ὅλα νὰ ὑπακούετε εἰς αὐτούς. Ἀπ' ὅλα αὐτὰ συμπεραίνω, νομίζω, ὅτι ἔχετε κατορθώσει τοῦτο. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἤθελα νὰ συμπεραίνω καὶ νὰ νομίζω, ἀλλὰ νὰ γνωρίζω σαφῶς. Διότι ἐάν τὸ ἐγνώριζον, θὰ ἤρχιζα μετὰ μεγαλυτέρας προθυμίας τοὺς μυστικωτέρους λόγους καὶ ἀφοῦ ἄρρητα τὴν φροντίδα τῶν περὶ ὄρκου λόγων, μετὰ περισσότερας εὐκολίας θὰ σὺς εὐλόγησον πρὸς τὴν φρικτὴν ταύτην μυσταγωγίαν καὶ θὰ σὺς εἰσάγαγον εἰς αὐτὰ τὰ ὄμματα καὶ θὰ σὺς ἐδείκνουν τὰ ἄγια.

τῶν ἁγίων καὶ ὅλα τὰ ἐκεῖ ὑπάρχοντα, ἔτι στάμνον χρυσῆν ἔκουσαν μάννα (Ἐβρ. 9, 4), ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν σῶμα, τὸν ἄφρον τὸν οὐράνιον (Ἰωαν. 6, 51). Θὰ σὺς ἐδείκνυσον ἔτι ζυλίνην κιβωτὸν ἔκουσαν πλάκας λίθινας καὶ νόμον, ἀλλὰ σὺκα ἄμωμον καὶ ἁγίαν, ἔκουσαν αὐτὸν τὸν νομοθέτην. Θὰ σὺς ἐδείκνυσον ἐντὸς αὐτῶν ἔτι πρῶτατον σφραγισμένον, ἀλλὰ τὸν ἁμῶνον τοῦ Θεοῦ θωισασμένον, θυσίαν μυστικῆν, τὴν ὁποῖαν καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι μὲ τρόμον βλέπουν. Θὰ σὺς ἐδείκνυσον ἔτι τὸν Ἀαρὼν νὰ εἰσέρχεται ἐντὸς αὐτῶν μὲ χρυσοσφαιαντοῦν στολήν, ἀλλὰ τὸν μονογενῆ Υἱόν, ἔχοντα τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἰδικῆς μας φύσεως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Πατέρα νὰ δεικνύῃ τὸ μέγεθος τοῦ κατορθώματος Αὐτοῦ. «Ὁὐ γὰρ εἰς χειροποίητα, λέγει, ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν νῦν ἐφανερώθησαν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ» (Ἐβρ. 9, 24). Ὑπάρχει καὶ ἐκεῖ καταπέτασμα, ἔτι ἄμωμον μετὰ ἑκείνου ποῦ εἶκεν ὁ Ἰουδαϊκὸς νόμος, ἀλλὰ πολὺ φρικωδέστερον ἐκείνου. Ἄκουσον λοιπὸν τί λογῆς εἶναι τοῦτο τὸ καταπέτασμα διὰ νὰ μάθῃς πόσον διαφέρουν ἐκεῖνα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων ἀπὸ αὐτά. «Ἐκοντες, λέγει, πολλὴν παρησίαν εἰς τὴν εἰσοδὸν τῶν ἁγίων ἐν τῷ σφματι Ἰησοῦ, ἦν ἐνεκαίνωεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῆσαν διὰ τοῦ καταπέτασματος, τοῦτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ» (Ἐβρ. 10, 19-20). Εἶδες πῶς τοῦτο τὸ καταπέτασμα εἶναι φρικωδέστερον ἐκείνου; Εἰς αὐτὰ τὰ ἱερά ἐπεθύμουν ὄλους ὑμᾶς νὰ εἰσαγάγω σήμερον.

2. Ἀλλὰ τί ἐπαθα; Δὲν μὲ ἀφῆκει ἡ περὶ τῶν ὄρκων φροντίδα, τελείως παραλύουσα τὴν θέλησιν τῆς ψυχῆς μου. Καὶ γνωρίζω μὲν, ὅτι πολλοὶ θὰ θεωρήσουν αὐτὸ ποῦ εἶπα ὡς ὑπερβολὴν, διότι νομίζουσιν, ὅτι μικρὸν εἶναι τὸ ἁμάρτημα, ἐγὼ ὅμως διὰ τοῦτο κυρίας θρηνῶ. Διότι ἄλλα μὲν ἁμαρτήματα καὶ εἶναι φοβερά καὶ θεωροῦνται ὅτι εἶναι ἐπὶ παραδείγματι ὁ φόβος καὶ ἡ μοικεία καὶ εἶναι φοβερὸ καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοιοῦτον, ὁ δὲ ὄρκος εἶναι μὲν φοβερόν ἁμάρτημα, ἀλλὰ οἱ ἀνθρώποι δὲν τὸ θεωροῦν ὡς φοβερόν. Διὰ τοῦτο θρηνῶ καὶ φοβοῦμαι αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα. Ἡ ἀντιληψὶς δὲ αὐτῆ προέρχεται ἀπὸ τὴν πανουργίαν τοῦ διαβόλου, διὰ νὰ εἰσάγῃ συγκαλυμμένην τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀναμνηστικὸν τρόπον τινὰ εἰς τὴν συνηθισμένην τροπὴν δηλητηρίου, διὰ τῆς ἀτόπου αὐτῆς ἰδέας τῶν ἀνθρώπων ἐπαδικαί μετὰ πανουργίαν νὰ ἀποκρύβῃ τὴν βαρύτητα τοῦ ἁμαρτήματος τοῦ ὄρκου. Τί λοιπὸν εἰς τὸν ὄρκον θὰ καταναλώσωμεν ὅλην τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸν χρόνον; Ὅχι βεβαίως· διότι ὑποθέτω, ὅτι θὰ ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ, ποῦ κατάρθωσαν νὰ μὴ ὀρκίζονται. Καθὼς δηλοδῆ, ὅταν ὁ σπείρων ἐξῆλθε εἰς τὸ χωράφι

διὰ νὰ σπείρῃ τὸν σπῆρον (Λουκ. 8, 5), δὲν ἔπεισον ὄλος ὁ σπῆρος εἰς τὸ ἀκανθώδη καὶ πετρῶδη μέρος, ἀλλὰ πολλοὶ σπῆροι ἔπεισαν καὶ εἰς τὴν γῆν τὴν εὐφορον, ἔτσι καὶ τώρα εἶναι ἀδύνατον κατὰ τὴν ποσὴν διδασκαλίας σὲ τόσον μεγάλο πλῆθος νὰ μὴ ὑπάρχῃ κανεὶς ποῦ νὰ δύναται νὰ ἐπιδείξῃ τὸν καρπὸν τῆς διδασκαλίας ταύτης. Ἀφοῦ λοιπὸν πολλοὶ μὲν κατάρθωσαν τοῦτο, ἔτι ὅμως ἀκόμη ὄλοι, ἔτι κωρίσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν λόγον. Ἐπρεπε δηλοδῆ ἐκεῖνοι ποῦ δὲν κατάρθωσαν γὰρ μὴ ὀρκίζονται, καθόλου νὰ μὴ ἀκούσουν μυστικούς λόγους; διὰ νὰ μὴ θλάπινται ὅμως πνευματικῶς ἐκεῖνοι ποῦ συνεμορφώθησαν μὲ τοὺς λόγους μας, ἔτι φανώμεν ἐπεικεῖς εἰς τοὺς ἡμελεῖς κάρην τῶν ἐπιμελῶν καὶ ἀξίων. Διότι εἶναι προτιμότερον εἰς τοὺς ἡμελεῖς νὰ φανώμεν ἐπεικεῖς κάρην τῶν καλῶν, παρὸ οἱ καλοὶ καὶ ἐνάρετοι νὰ θλάπινται ἐξ αἰτίας τῶν ἡμελῶν καὶ ραθύμων.

3. Ἐπιθυμῶ νὰ σὺς ὑπενωθῶμιον τὸ χρέος μου, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν προηγουμένην ὁμιλίαν ὑπεσκέθην νὰ σὺς καταβάλλω, ἀλλ' ὅμως δὲν τὸ κατέβαλον, διότι εἰς ἄλλα ἀναγκαῖοτερα μᾶς ἠνάγκασεν ὁ λόγος νὰ στραφῶμεν. Ποῖον λοιπὸν ἦτο τὸ χρέος ἐκεῖνο; Ἐπεθύμουν νὰ σὺς εἶπω διὰ ποῖον λόγον οἱ Πατέρες μας παρατρέξαντες ὄλον τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ ἔτους εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον καθώρισαν νὰ μυσταγωγῶνται οἱ ψυχαὶ μας· καὶ ἔλεγον ὅτι ἔτι ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυκεν ἐγένετο ὁ καθορισμὸς αὗτος. Διότι ἡ αὐτὴ χάρις εἶναι πάντοτε καὶ δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸν καιρὸν, ἐν τοιούτοις ἔχει καὶ κάποιον μυστικὸν βαθύτερον λόγον ὁ καθορισμὸς τοῦ καιροῦ τούτου. Διὰ ποῖαν λοιπὸν αἰτίαν ἐνομοθέτησαν οἱ Πατέρες τώρα νὰ τελῆται τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος; Τώρα ὁ θαλασπὸς μας ἐνίκησεν εἰς τὸν κατὰ τῶν βαρβάρων πόλεμον· ἄρβαραὶ δὲ εἶναι καὶ ἀπὸ τοὺς βαρβάρους ἀγριώτεροι ὄλοι οἱ δαίμονες. Τώρα τὴν ἁμαρτίαν κατέλυσε, τώρα τὸν θάνατον ἐσθῆσε καὶ τὸν διάβολον ὑπέταξε, τοὺς αἰχμαλώτους ἡλευθέρωσε. Εἰς ἀνάμνησιν λοιπὸν τῶν ἐπινικίων ἔχομεν τὴν παρουσίαν ἡμερᾶν. Διὰ τοῦτο τώρα ἐνομοθέτησαν οἱ Πατέρες νὰ διανέμονται αἱ βασιλικαὶ δωρεαί. Οὗτος εἶναι ὁ νόμος τῶν ἐπινικίων. Αὐτὸ κάνουν καὶ οἱ ἔξω τοῦ Χριστιανισμοῦ βασιλεῖς. Τὰς ἐπιτελούς τῶν νεκρῶν τῶν μετὰ πολλὰς τιμὰς τὰς τιμῶν. Ἀλλ' ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον τὰς τιμῶν εἶναι γεμάτος ἀπιμῖαν. Διότι ποῖα τιμὴ προέρχεται ἀπὸ τὰ θέατρα καὶ ὅσα εἰς αὐτὰ λέγονται καὶ πράττονται; Δὲν εἶναι ὅλα γεμάτα ἀπὸ ἐντροπῆν καὶ πολλὰ γέλια; Αὕτη ὅμως ἡ τιμὴ εἶναι ἀξίω τῆς μεγαλοδοξίας ἐκείνου ποῦ μᾶς ἐτίμωσε. Διὰ τοῦτο τώρα ἐνομοθέτησαν νὰ τελῆται τὸ θάπτισμα, ὅπως σοῦ ὑπενωθῶμιον διὰ τοῦ καιροῦ τῆς τελέσεως αὐτοῦ τὴν νίκην τοῦ δεσπότη,

και κατά τὰ ἐπιπέδια νὰ ὑπάρκουν μερικοὶ φοροῦντες τὰ λαμπρὰ φορέματα καὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν τμήν τοῦ βασιλείας. Ὅχι δὲ μόνον διὰ τὸν λόγον τούτον καθόρισαν τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἀντιμέθερον λόγον τοῦ καιροῦ εἰς τὰ παθήματα τοῦ δεσπότη Χριστοῦ. Ἐσταυρώθη, λέγουσιν, ἐκεῖνος εἰς τὸ ξύλον σταυρώσου καὶ οὐ διὰ τοῦ βαπτίσματος· διότι σταυρὸς εἶναι τὸ βάπτισμα καὶ θάνατος, θάνατος ἕνεκεν τῆς ἁμαρτίας, σταυρὸς τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου.

4. Ἄκουσον λοιπὸν, τί λέγει ὁ Παῦλος διὰ τὸ φανερώσει τὰς δύο αὐτὰς ὁμοίαις τοῦ βαπτίσματος, ὅτι εἶναι θάνατος τῆς ἁμαρτίας καὶ σταυρὸς; «Ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθητε»; (Ρωμ. 6, 3). Καὶ πάλιν «ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἀνθρώπος συνεσταυρώθη ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας» (Αὐτόθι 6). Διὰ τὸ μὴ φοβηθῆς λοιπὸν ἀκούων θάνατον καὶ σταυρὸν προσέθεσεν ὅτι θάνατος τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ σταυρὸς. Εἶδες πῶς εἶναι σταυρὸς τὸ βάπτισμα; Μάθε ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς βάπτισμα τὸν σταυρὸν ἐκάλεσε καὶ ὅτι ἔδωκεν εἰς τὸ βάπτισμά σου τὸ ὄνομα τοῦ σταυροῦ καὶ τὸ ἀντήλλαξε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ βαπτίσματος. Τὸ βάπτισμα τὸ ἰδικόν σου ἐκάλεσε σταυρὸν. Τὸν σταυρὸν τὸν ἰδικόν μου, λέγει, καλῶ βάπτισμα. Καὶ ποῦ λέγει τοῦτο; «Βάπτισμα ἔχω βαπτισθῆναι ἢ ὑμεῖς οὐκ οἴδατε» (Λουκ. 12, 50). Καὶ πῶθεν εἶναι φανερὸν ὅτι διὰ τὸν σταυρικόν του θάνατον λέγει τοῦτο; Ἐκ τῶν ἐξῆς; Προσηλθὼν εἰς αὐτὸν τὸ παιδί τοῦ Ζεβεδαίου, μᾶλλον δὲ «ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου» λέγουσα· «Εἰπέ, ἵνα οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου καθίσωσιν εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ ἐπισημοῦν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» (Ματθ. 20, 20-21). Ἡ παράκλησις ἦτο μητέρα, ἀν καὶ ἦτα ἀπερίσκεπτος παράκλησις. Τί λοιπὸν ἀπήντησεν ὁ Χριστός; «ἀνάσθε μὲν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίσωμαι βαπτισθῆναι»; (Ματθ. 20, 22). Βλέπεις ὅτι βάπτισμα τὸν σταυρὸν ὠνόμασε; Ἀπὸ ποῦ φαίνεται τοῦτο; «ἀνάσθε, λέγει, μὲν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν»; Ποτήριον τὸ πάθος καλεῖ καὶ διὰ τοῦτο λέγει «Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ» (Ματθ. 26, 39). Εἶδες, πῶς βάπτισμα τὸν σταυρὸν ἐκάλεσε καὶ τὸ πάθος ποτήριον; Ἐκάλεσε δὲ αὐτὸ ἔτσι, ὅχι ἐπειδὴ αὐτὸς ἐκαθαρίζετο ἐκ τῆς ἁμαρτίας (πῶς ἦτο δυνατόν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ «οὗτος ἁμαρτῶν ποτὲ δὲν ἔκαμε, οὐτε δόλος εὐρέθη εἰς τὸ σῶμα μου»; (Ψα. 53, 9), ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ αἷμα ποῦ κέραιον ἀπ' ἐκεῖ ἔλην τὴν ἀκουμένην ἐκαθάρισεν ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «εἰ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοίωματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος»

τοῦ» (Ρωμ. 6, 5). Δὲν εἶπε «τῷ θανάτῳ», ἀλλὰ «τῷ ὁμοίωματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ». Διότι θάνατος ἦτο καὶ ἐκεῖνο (τὸ πάθος τοῦ Κυρίου) καὶ τοῦτο (τὸ βάπτισμα), ἀλλ' ὅχι θάνατος τοῦ αὐτοῦ πρᾶγματος· ἐκεῖνο μὲν ἦτο θάνατος τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, τοῦτο δὲ εἶναι θάνατος τῆς ἁμαρτίας τοῦ βαπτισμένου. Διὰ τοῦτο ὁμοίωμα τοῦ θανάτου τὸ ὠνόμασε.

5. Τί λοιπὸν; Ἀποθνήσκωμεν μόνον μετὰ τοῦ δεσπότη Χριστοῦ καὶ συμμετέχωμεν μόνον εἰς τὰ λυπηρὰ παθήματά του διὰ τοῦ βαπτίσματος; Κυρίως μὲν οὐτε τοῦτο εἶναι λυπηρὸν, τὸ νὰ λάβωμεν μέρος εἰς τὸν θάνατον τὸν δεσποτικόν. Ἀλλὰ περίμενε ὀλίγον καὶ θὰ ἴδῃς, ὅτι λαμβάνεις μέρος καὶ εἰς τὸ εὐχάριστα συμβάντα τοῦ Κυρίου· «Εἰ γὰρ ἀπεθάνωμεν ἅνθρωποι ἅνθρωποι, λέγει πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ» (Αὐτόθι 8). Διότι ταφὴ καὶ ἀνάστασις συγχρόνως γίνεται εἰς τὸ βάπτισμα· ἀφ' ἧς δηλαδὴ κάτω τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ὁ βαπτισόμενος καὶ λαμβάνει τὸν νέον καὶ ἀνίσταται εἰς νέαν ζωὴν «ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς» (Αὐτόθι 4).

Βλέπεις, πῶς πάλιν τὴν ἀνάστασιν λέγει διὰ τούτων; Ἀλλὰ διατί ἡ μὲν ἰδική μας ἀνάστασις καὶ ἡ ταφὴ καὶ ὁ θάνατος ἐν τῷ βαπτίσματι γίνεται ταυτοχρόνως, διότι συγχρόνως βαπτίζομεθα καὶ ἀνιστάμεθα, ἡ δὲ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐβράδυνεν; Διότι τὴν τρίτην ἡμέραν ἀνέστη. Διατί λοιπὸν ἡ μὲν ἰδική μας ἀνάστασις γίνεται γρήγορα, ἡ δὲ τοῦ Κυρίου ἐβράδυνε; Ἐγίνε τοῦτο διὰ τὸ συμφέρον μας, διὰ τὴν μάθησιν, ὅτι ἡ βραδύτης τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου δὲν ὀφείλεται εἰς ἀδυναμίαν αὐτοῦ. Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἠδυνήθη νὰ ἀναστήσῃ τὸν δοῦλον εἰς βραχεῖαν τοῦ χρόνου στιγμῆν, ἠδύνατο εὐκολώτατα νὰ ἀναστήσῃ ἑαυτὸν τὸν ἑαυτὸν του. Εἰς τί λοιπὸν ὀφείλεται ἡ βραδύτης; Εἰς τί ἡ τρίτημερος ταφὴ; Διὰ τὸ γίνῃ διὰ τῆς βραδύτητος καὶ τῆς παραμονῆς, τῶσπον τινά, ὅπως τὴν ἐξουσίαν τοῦ θανάτου κατὰ τὸ τριήμερον διάστημα ἀναμφισβήτητος ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ. Διότι ἐάν σήμερον κατόπιν τῶσπον μεγάλης ἀποδείξεως ὑπάρχουν ἄνθρωποι λέγοντες ὅτι φαινομενικῶς ἐπάθεν ὁ Κύριος, ἐάν δὲν ἐμεσολάβει τῶσπον βραδύτης μεταξὺ θανάτου καὶ ἀναστάσεως, τί δὲν ἤθελον εἶπει ἐκεῖνοι; Ὁ διάβολος δηλαδὴ δὲν ἤθελε νὰ ἐπιβουλεύθῃ καὶ ἀμφισβήτησῃ τὸ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀξιοπύστον καὶ τὴν βεβαιότητα τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου. Διότι ἐγνώριζε, ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος ἦτο κοινὸν φάρμακον τῆς οἰκουμένης

11. Τοῦτο: ἴσως οἱ εἰς τοὺς Γνωστικὰς ἀνήκοντας αἰρετικοὶ διόχτηται.

καὶ ἤθελε νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν πίστιν τῶν ἀνθρώπων ἀπ' αὐτοῦ διὰ νὰ στερήσῃ τούτους τῆς σωτηρίας. Διὰ τοῦτο βραδύνει ὁ Κύριος νὰ ἀναστῆθῇ καὶ προσέρχονται οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸν Πιλάτον λέγοντες: «Δὸς ἡμῖν στρατιώτας ἵνα τηρήσωμεν τὸν τάφον (Ματθ. 27, 63-66). Ὡς τῆς ἀναισχυντίας! Πᾶσε εἴδους, ὡς Ἰουδαῖοι, νεκρὸν φρουρούμενον; Ἐάν κοινὸς νεκρὸς ἦτο καὶ ἀπλοῦς ἀνθρώπος ὁ σταυρωθεὶς, διατί ἔξανα καὶ παράδοξα μέτρα λαμβάνεις; διατί φοβεῖσαι καὶ τρέμεις καὶ φύλακας τοῦ τάφου συναθροῖς; Ὅμως οὔτε τοῦτο ἠμποῦσεν ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἀφῆκε νὰ φυλάττεται ὁ τάφος, διὰ νὰ παύσῃ ὁ ἁμαρτωλὸς διὰ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν του. Ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον: «ὡσὸς μας στρατιώτας διὰ νὰ μὴ κλέψωσιν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ εἰπωσιν ὅτι ἀνεστήθη» καὶ συνέβη τὸ ἀντίθετον· ἔλαβον δηλαδὴ στρατιώτας διὰ νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ ἰσχυρίζωνται, ἔταν θὰ ἀνέκατο ὅτι ἔκλεψαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ δὲν ἀνέστη. Καὶ τὰ κατὰ τῆς ἀναστάσεως πανουργα μέτρα αὐτῶν ἀπέβησαν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως; καὶ τοὺς ἐπιθούλους αὐτοὺς μάρτυρας ἔκαμε μάρτυρας τῆς ἀναστάσεως τοῦ ὁ Χριστός, διὰ νὰ τοὺς κόψῃ τὴν δικαιολογίαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς κρίσεως.

6. Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν καθύρισαν οἱ Πατέρες νὰ τελῆται ἡ μυσταγωγία τοῦ βαπτίσματος, ἀρκετὰ νομίζω, ὡς ἐξήγησα δι' ὧν ὡς εἶπα. Ἐπιθυμῶ δὲ καὶ ἄλλο κρῆος νὰ σὺς καταβάλῃς, εἰάν ἡ ἀκρίσεις δὲν ὡς ἐκούρασ, καὶ νὰ σὺς ἐξηγήσῃς, διατί γυμνοὺς καὶ ἀνυπόδητους σὺς παραπέμπωμεν ἀπ' ἐδῶ πρὸς τὰς φωνὰς τῶν ἐξορκιστῶν. Καὶ εἰς τοῦτο ἡ αὐτὴ αἰτία πάλιν ὑπάρχει, τὸ ὅτι ἐνίκησεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν πόλεμον καὶ συνέλαβεν αἰχμαλώτους. Τοιοῦτον δὲ εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν οἰκῆμα τῶν αἰχμαλώτων. Ἄκουσον λοιπὸν τί λέγει πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Θεός: «Ὁν τρόπον ἐπορεύθη ὁ παῖς μου Ἠσαΐας γυμνὸς καὶ ἀνυπόδητος, οὕτως πορεύονται οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν γυμνοὶ καὶ ἀνυπόδητοι» (Ἠσ. 20, 3). Θέλων λοιπὸν νὰ σὺς κάμῃ νὰ ἐνθυμηθῆς τὴν προηγουμένην τοῦ διαβόλου τυραννίαν, διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦτου σχήματος σὺς παραπέμπει εἰς τὴν μνήμην τῆς παιδαῖς ἀθλίας σου καταστάσεως καὶ γενεῆς. Διὰ τοῦτο ὄχι μόνον γυμνοὶ καὶ ἀνυπόδητοι ἴστασθε, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς χεῖρας ἀνυψωμένας εἰς σχῆμα ἰκεσίας, διὰ νὰ ὁμολογήτε μὲ αὐτὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποῖαν τώρα προσέρχεσθε καὶ τῆς ὁποίας σκῦλα καὶ λάφυρα ὄλοι σὰς εἴσθε. Τὰ λάφυρα αὐτὰ ὁ Ἠσαΐας ἀναφέρει μακρόθεν πρὸ τῆς πραγματοποιήσεως προαναφωνῶν τὰ ἔξῃ: «Αὐτὸς τοῦ ἰσχυροῦ μερίζεται σκῦλα» (Ἠσ. 53, 12) καὶ πάλιν «ἦλθε κηρύξαι αἰχμαλώτους ἄφρονι» (Ἠσ. 61, 1). Ὁ δὲ Δαυὶδ τὴν

αἰχμαλωσίαν ταύτην προφητεύων ἔλεγε: «Ἀνέβης εἰς ὕψος ἠκραλύττους αἰχμαλώσιαν» (Ψαλμ. 67, 18).

Ἀλλὰ μὴ γίνῃς σαθρῶς ἀκούων αἰχμαλώσιαν δὲν ὑπάρχει ὑπεριμώτερον πρῶγμα ἀπὸ αὐτῆν τὴν αἰχμαλωσίαν. Διότι ἡ μὲν αἰχμαλωσία τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας εἰς δουλείαν ὁδηγεῖ, αὕτη δὲ ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἐλευθερίαν μεταφέρει. Καὶ ἡ μὲν τῶν ἀνθρώπων αἰχμαλωσία ὀπισθεῖ τῆς πατρίδος καὶ εἰς τὴν ξένην πατρίδα ὁδηγεῖ, αὕτη δὲ ἡ αἰχμαλωσία ἐκβάλλει ἀπὸ τὴν ξένην καὶ φέρει πρὸς τὴν πατρίδα δηλαδὴ τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ. Ἡ αἰχμαλωσία τῶν ἀνθρώπων ὀπισθεῖ ἀπὸ τὴν μητέρα, αὕτη δὲ πρὸς τὴν μητέρα τὴν κοινὴν ὄλων ἡμῶν σὺς ὁδηγεῖ. Ἐκεῖνη καὶ ἀπὸ συγγενεῖς καὶ συμπολίτας σὺς χωρίζει, αὕτη δὲ πρὸς τοὺς πολίτας τοῦ οὐρανοῦ ὁδηγεῖ, διότι συμπολιταὶ ἐστέ, λέγει τῶν ἁγίων» (Ἐφ. 2, 19). Ἡ ἐξωτερικὴ λοιπὸν ἐμφάνισις τῶν κατηκουμένων αὐτὸ τὸ νόημα ἐκεῖ.

7. Διὰ ποῖον λόγον αἱ φωναὶ τῶν ἐξορκιστῶν (οἱ ἐξορκισμοί), αἱ φοβεραὶ καὶ φοβικαὶ σὺς ὑπενθυμίζουσι τὸν κοινὸν ἠμῶν δεσπότην, τὴν κάλασιν, τὴν τιμιαν, τὴν γένναν; Διὰ τὴν ἀναισχυντίαν καὶ κοκουρίαν τῶν δαιμόνων. Διότι πρόδοτον ἀσφράγιστον εἶναι ὁ κατηκουμένος καὶ χάνι ἔρημον καὶ οἰκῆμα χωρὶς θύρας, ἐλεῦθερον εἰς πάντας ἀδικήριως, φιλῶδ ἡρησῶν, καταφυγῆ θηρίων, κατοικία δαιμόνων. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς ἀπεφάσκειν ἀπὸ πολλῆν φιλανθρωπίαν τὸ χάνι τοῦτο τὸ ἔρημον, τὸ χωρὶς θύρας, τὸ καταφύγιον τῶν ἡρησῶν νὰ γίνῃ βασιλικὴ ἀνάξ, διὰ τοῦτο ἔστειλεν ἡμᾶς τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς ἐξορκιστὰς νὰ προετοιμάσωμεν τὸ οἰκῆμα τοῦτο. Καὶ ἡμεῖς μὲν τοὺς τοίχους τοὺς ἐτοιμορρόπους τοὺς κάνομεν γερούς διὰ τῆς διδασκαλίας. Διότι σπᾶς ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, λέγει, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτρην» (Ματθ. 7, 24). Στερεὰ κοθιστῶμεν τὰ θεμέλια ἕως οὗτο ἔλθῃ ὁ βασιλεὺς. Ἐάν ἔωμεν κάπου ἀκαθαρσίαν καὶ βόρβορον τὰ καθαρίζομεν τελείως. Ταῦτα εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἁμαρτίας θρωπερὰ καὶ ἀκάθαρτος. Ἄκουσον λοιπὸν πᾶς χαρακτηρῆται τὴν φύσιν αὐτῆς ὁ Δαυὶδ: «ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ. Προσώλεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μάλισπές μου ἀπὸ προσώπιου τῆς ἀφροσύνης μου» (Ψαλμ. 37, 5-8). Ἡμεῖς μὲν ἀραιροῦμεν τὴν δικαιοσύνην καὶ θέτομεν τὸ μύρον τὸ πνευματικόν, οἱ δὲ ἐξορκιστὰς διὰ τὸν φοβεράν ἐκείνων φωνῶν παρατηροῦν τρόπον τινὰ γύρω μήπως ὑπάρχει κάπου θηρίον ἢ ὄφις ἢ ὄκτα ἢ σκορπιὸς καὶ εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς φοβεράς ἐκείνης φωνῆς ὅσον ὄχιον καὶ ἂν εἶναι τὸ θηρίον, δὲν δύνανται νὰ παραμῆνῃ καὶ ἐμφωλεῖ

εις αὐτὸν ἄλλ' ἐξέρχεται καὶ δραστηεῖται χωρὶς τὸ θέλη.

8. Ἐπεθύμουν νὰ σὰς εἰπω καὶ κάτι ἄλλο, τὸ ὁποῖον δὲν σὰς ὑπεσκέθην, ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη νὰ σὰς τὸ εἰπω διὰ ποῖον λόγον ἡμεῖς μὲν λεγόμεθα πιστοί, οἱ δὲ προετοιμαζόμενοι διὰ τὸ βάπτισμα κατηχοῦμενοι. Διότι πράγματι εἶναι ἐντροπή καὶ ἄξιον γέλωτος τὸ νὰ τμηταί ἕνας καὶ οὕτε τὸ ἔνομα τῆς τριῆς ποὺ λαμβάνει νὰ γνωρίζῃ. Ἄλλα τί ἔπαθα; μοῦ ἤλαθε πάλιν ἡ περὶ τῶν ὄρκων ἀνησυχία καὶ φροντίδα. ἢ ὁποῖα μὲ καταγορεῖ διότι ἐθράβυσα νὰ ἀσκοληθῶ μὲ αὐτὴν καὶ σῦρει πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὸν λόγον. Διὰ τοῦτο ἀναβάλλοντες τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ζητημάτων τούτων διὰ τὴν ἐπομένην ὁμιλίαν, πρὸς τὴν παραίνεσιν τῆς ἀποφυγῆς τῶν ὄρκων ὅς στραφώμεν τώρα. Φοβερὸν κακόν, ἀγαπητέ, εἶναι ὁ ὄρκος, φοβερὸν καὶ ἐπιβλαβές· φάρμακον δλέθριον, δηλητήριον κατασπρεπτικόν, τραῦμα σκεπασμένον, πλιγγὴ ἀφανής, τροφὴ ἐπιβλαβής, ἢ ὁποῖα εἰσάγει τὸ δηλητήριον εἰς τὴν ψυχὴν· θέλος σατανικόν, ἀκόνητον πύρινον, μάκαιρα δίστομος, ρομφαία ἀκονισμένη, ἁμαρτία ἀσυγχώρητος, παρανομία ἀδικαιολόγητος, βάρβαρον θαῦδ, κρημνὸς ἀπότομος, παγίδα ἰσχυρὰ, δίκτυον ἐκτεταμένον, δεσμός ἄλυτος, βρόγχος ποὺ δὲν ἔχει διέξοδον. Ἄρα γε εἶναι ἄρκετὰ ταῦτα καὶ παραδέχεσθε, ὅτι εἶναι φοβερὸν ὁ ὄρκος καὶ τὸ χειρότερον ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα· ἠεισήθητε, πεισθήτε, παρακαλῶ, εἰς τοὺς λόγους μου. Ἐάν δὲ κάποιος ἀμφιβάλλῃ ἰδοὺ ἔρχομαι καὶ εἰς τὴν ἀπόδειξιν. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἔχει καμμία ἁμαρτία, τὸ ἔχει αὕτη ἡ ἁμαρτία. Διότι ὅταν δὲν παραβαίνωμεν τὰς ἄλλας ἐντολάς δὲν τιμωρούμεθα, τὸν δὲ ὄρκον πολλὰς καὶ φυλάττοντες καὶ παραβαίνοντες ἐξ Ἰσοῦ τιμωρούμεθα. Ἴσως δὲν ἐνοήσατε αὐτὸ ποὺ εἶπα. Λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς τὸ εἰπω σαφέστερα. Πολλὰς κάποιος ἠρκίσθη νὰ πράξῃ παράνομον πρᾶξιν καὶ ἐπέπεσεν εἰς βρόγχον ἄλυτον. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν τώρα ἢ νὰ φυλάξῃ τὸν ὄρκον του καὶ νὰ παρανομήσῃ ἢ νὰ μὴ τὸν φυλάξῃ καὶ νὰ πέσῃ εἰς τὸ ἐγκλημα τῆς ἐπιπορίας. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔγινε καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη βαθὺς ὁ κρημνὸς καὶ οὕτως ἢ ἄλλως ὁ θάνατος ἀναπόφευκτος εἴτε φυλάξῃ τὴν ἐντολὴν εἴτε δὲν τὴν φυλάξῃ. Ὑπάρχει λοιπὸν κατασπρεπτικώτερον ἀπὸ τὸ ἁμάρτημα τοῦτο εἴτε προφυλάσσεταί τις ἀπ' αὐτὸ εἴτε οὐκ.

9. Καὶ διὰ νὰ ἐνοήσατε ὅτι ἔτσι εἶναι καὶ ὅτι πολλὰ παλλὰς καὶ μόνον διότι παρέβησαν τὸν ὄρκον, ἀλλὰ καὶ διότι τὸν ἐφύλαξαν, ἄξιαι τιμωρίας ἔγιναν, θὰ σὰς διηγηθῶ σχετικὴν ἱστορίαν. Ὁ Ἡρώδης τὰ γενέθλιά του κάποτε εἶχε καὶ τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐγεννήθη ἐκόρταξε· θέλων δὲ νὰ κάμῃ αὐτὴν λαμπρύτερον, ἔβαλε τὴν θυγατέρα τῆς

βασιλοῦσος νὰ χορεύσῃ, μὴ γνωρίζων ὅτι διὰ τούτου μᾶλλον ἐζημιώετο τὴν ἡμέραν. Ἐπρεπε δηλαδή ἀντὶ τούτου νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν φιλόνηθρωπον Θεόν, διότι ἐκ τῆς ἀνυπαρξίας τὸν ἐδημιούργησε, διότι τοῦ ἔδωκε ψυχὴν, διότι τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ σοβαρὸν τοῦτο τῆς κτίσεως θέατρον, διότι θεατὴν τὸν ἔκαμε τῆς ἡρασιτάτης καὶ θαυμαστῆς ταύτης δημιουργίας, ἔπρεπε μὲ ἕνους καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸν Κύριον νὰ τριῆσῃ τὴν ἡμέραν, ἐνῷ οὗτος διὰ τῆς ἀτιμίας τὴν ἐτίμισε. Ὑπάρχει δὲ ἀτιμωτικώτερον πράγμα ἀπὸ τὸν χορὸν.¹² Καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐκόρευσεν ἡ θυγατέρα τῆς Ἡρωδιᾶδος. Ἀκούσατε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, δοσι μὲ τοιούτους χορούς καὶ τοιαῦτα ἄσρατα τμητὰ τὰ σπουδαιότερα γεγονότα τῆς ζωῆς σας. Δὲν εἶναι αὐτὰ μικρὰ κακὰ, ἔτσι καὶ ἂν θεωροῦνται ἀδύσφορα. Ἀκριβῶς, ἐπειδὴ θεωροῦνται ἀδύσφορα, διὰ τοῦτο εἶναι μεγάλα κακὰ, ἐπειδὴ δὲν τυγχάνουν πολλῆς φροντίδος καὶ προσοχῆς. Ἡ βαρεῖα ἀσθένεια, ὅταν τύχῃ προσοχῆς καὶ φροντίδος ἐξαλειφεται, ἐνῷ ἐκεῖνη ποὺ θεωρεῖται μικρὰ καὶ δι' αὐτὸ δὲν τυγχάνει προσοχῆς, γίνεταί μεγάλη. Τί λέγετε; εἰς οὐρανὸν ποιοῦ τολμᾷ ἕνας νὰ ἀρκίσῃ χορὸν καὶ δὲν φοβᾶται μήπως πέσῃ κεραυνὸς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ καύσῃ ὅλα; Ταῦτα καὶ διὰ τὰς γυναῖκας τὰ λέγω, ἵνα καὶ τοὺς ἄνδρας σαρκοκρῖνωσι καὶ ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ τοιαύτας τέρψεις καὶ διασκεδάσεις. Καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν εἰσήλθε καὶ ἐκόρευσεν ἡ θυγατέρα τῆς βασιλοῦσος. Εὐλόγητος ὁ Θεός· πόσῃν σαρκοκρῖνῶν εἰς τὸ βίον μας ἔθεσε! Ἀκούσατε οἱ πιστοὶ εἰς ποῖον προσέρχεσθε νυμφίον, ὁ ὁπίσος, ἐνῷ προηγούμενος ὁ βίος μας ἦτο γεμάτος ἀσκήσιας, τώρα μὰς ἐπιόλισε μὲ ἐντροπήν, σαρκοκρῖνῶν καὶ σεμνότητά. Ἐκεῖνα ποὺ ἡ βασιλοῦσα τότε δὲν ἐντρέπετο νὰ κάμῃ, τώρα ἄσμεος καὶ μικρὸς ὑπηρέτης δὲν θὰ ἐδέκοντο νὰ ὑπομείνουν. Ἐκόρευσε λοιπὸν ἐκεῖνη καὶ μετὰ τὸν χορὸν ἄλλην ἁμαρτίαν βαρύτεραν ἔκαμε, διότι ἔπεισε τὸν ἀνόητον ἐκεῖνον νὰ ὑποσχεθῆ εἰς αὐτὴν μὲ ὄρκον, ὅτι θὰ τῆς δώσῃ ὅτι τοῦ ζητήσῃ. Βλέπετε πῶς ὁ ὄρκος κάνει τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀνοήτους; ἐκεῖνο ποὺ ἀπλῶς θὰ ζητήσῃ, ἠρκίσθη νὰ τῆς δώσῃ. Τί λοιπὸν θὰ ἔκανε ἐάν ἐζημιούσε τὴν κεφαλὴν του ἢ τὴν βασιλείαν του ὄλην;

12. «Τί γὰρ ὀργήσας ἀτιμώτερον;» σελ. 164. Ὁ κλήρωσις ἰσχυρὸν διὰ τὸν χορὸν τῶν εἰδωλολατρῶν χαρακτηρισμὸς οὗτος τοῦ ἁγίου Χρυσόστομου, λόγῳ τῆς μεγάλης κατ' αὐτοὺς καταπτώσεως τοῦ χοροῦ καὶ τῆς ἀσέμνου διεξαγωγῆς αὐτοῦ, δὲν ἰσχύει διὰ τοὺς σεμνοὺς ἑλληνικοὺς χορούς, οἵτινες εἶναι «ἐκπαιδείας ἀσκήσιας καὶ ἔθνευσι ἢ ἰσχυρὸν προσηγορικῶν συνασθεμάτων» (Στ. Ἀποστόλου, Σύστημα Ἠθικῆς, Ἀθήναι 1925, σελ. 258). Ἴδ. καὶ «Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Πόσεως» (μυθιστὴς Ἄνωτερ. Κατηχητικῆς), ἐκδ. γ', Ἀθήναι 1955, σελ. 169, ΣΖΗΣ.

Ἄλλ' ὅμως τίποτε ἐξ αὐτῶν ἐκεῖνος δὲν ἐννοοῦσε. Διότι ὕστατο πλῆσιόν ὁ διάβολος καὶ ἔκανε ἰσχυρὰν τὴν παγίδα· ἀφοῦ δὲ κατεσκεύασε τέλειον τὸν ὄρκον καὶ ἔθεσε τὴν παγίδα καὶ ἔπλωσε παντοῦ τὸ δικτυόν, τότε διατυπώνει τὴν αἴτησιν ἐκείνην, διὰ νὰ εἶναι βεβαία καὶ ἀναπόφρεντος ἡ σύλληψις αὐτοῦ. «Δός μοι, λέγει, ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ» (Ματθ. 14, 8). Ἀναίσχυτος εἶναι ἡ αἴτησις, ἀνόητος ἡ δόσις καὶ βλαβερὰ. Καὶ πῶν δύο τούτων ὁ ὄρκος εἶναι αἴτιος. Τί λοιπὸν ἔπρεπε νὰ κάμῃ; Ἐνθυμήθητε αὐτὸ πού προηγουμένως οὐκ ἔλεγον, ὅτι καὶ φυλάττοντες τὴν ἐντολὴν καὶ παραβαίνοντες αὐτὴν ἐξ Ἰσοῦ τιμωροῦμεθα. Ἐπρεπε νὰ δώσῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ προφήτου; Ἀλλὰ τότε θὰ ἦτο ἀνυπόφορος ἡ τιμωρία. Ἀλλὰ νὰ μὴ τὴν δώσῃ, τότε θὰ ἦτο ἔνοχος τοῦ ἐγκλήματος τῆς ἐπωρκίας. Εἶδες πῶς καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη εἶναι κρημνός; «Δός μοι, λέγει, ὡς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ». Ὡς τῆς κατηραμένης αἰτήσεως! Ἄλλ' ὅμως ἔπεισε τὸν Ἡρώδη καὶ ἐνόμωκεν ὅτι θὰ σταματήσει τὴν γλώσσαν ἐκείνην τὴν ἱερὰν, ἡ ὅσα ὅμως μέχρι σήμερον φωνάζει. Διότι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, μᾶλλον δὲ εἰς κάθε ἐκκλησίαν ἀκούετε τὸν Ἰωάννην διὰ τοῦ Εὐαγγελίου νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ λέγῃ «Οὐκ ἔστι σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου» (Ματθ. 8, 18). Ἐκοψε τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ δὲν ἔκοψε τὴν φωνὴν· ἐσταμάτησε τὴν γλώσσαν, ἀλλ' οὐκ αὖ καὶ τὸν ἔλεγχον.

10. Βλέπετε τί κάνει ὁ ὄρκος! Προσητῶν κόπτει κεφαλὰς. Εἶδες τὸ δέλεαρ, φοβήσου τὸν δλεθρον· εἶδες τὸ δικτυόν, πρόσεξε νὰ μὴ πέσῃς μέσα. Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη πλέον νὰ σὲς λυπηθῶ, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ βαθύτερα ἡ τομὴ· εἶναι ἀνάγκη πλέον νὰ σκεῖσθαι τὸ χέρι μὲ τὸ σιδηροῦν ἐργαλεῖον αἰματωμένον καὶ τὸν λόγον νὰ τὸν πάρω ἀπὸ τὰ τραύματα τῆς ἐπωρκίας καὶ εἰς σκιπὴν νὰ τὸν θέσω. Αὐτὸ λοιπὸν νὰ ἐνθυμηθῆτε καὶ οὐδέποτε θὰ ἁμαρτήσετε, ὅτι καὶ φυλάττοντες τὸν ὄρκον καὶ μὴ φυλάττοντες ἐξ Ἰσοῦ ἁμαρτάνετε καὶ τιμωρεῖσθε. Ποῦ εἶναι τώρα οἱ λέγοντες «ἐάν ὄρισθῶ δίκαιος» (εἶναι κακόν); Ποῦ ὑπάρχει δίκαιον, ἐταν γίνεται παράβασις νόμου; Ποῦ ὑπάρχει δίκαιον, ἐταν αὐτὸ πού ὁ Θεὸς ἀπαγορεύει σὺ τὸ πράττεας; Ἀλλὰ ὑπομείνατέ μας πού οὐκ ἐπιδόμενον πλέον τὰ τραύματα, διότι καὶ ὁ ἐπίθεσιμος προξενεὶ πόνους καὶ εἶναι κάπως ἐνοκλητικός. Ἀόστηρά μὲν θὰ ἦτο ἡ τιμωρία διὰ τοὺς ὄρκους πού ἐκάματε πρὸ τῆς διδασκαλίας ἡμῶν εἴτε φυλάττετε εἴτε παρεβαίνετε αὐτούς, ἀσπληροτέρα ὅμως θὰ εἶναι τώρα κατόπιν τῆς διδασκαλίας ἡμῶν. «Εἰ γὰρ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας» (Ἰω. 15,

22) λέγει ὁ Κύριος. Τοῦτο καὶ σὲ οὐκ εἶναι δυνατόν νὰ λησθῆ, ὅτι δηλαδὴ τοῦ λοιποῦ οὐδεμίαν δικαιολογίαν θὰ ἔχετε ἐν παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν ταύτην. Τώρα βεβαίως τὸ ὄσπισμα, πού θὰ λάβετε, εἴτε ἐπωρκίαν εὐρη, εἴτε εὐορκίαν, εἴτε πορνείαν, εἴτε μοικείαν, εἴτε ἄλλην τὴν κακίαν, ἀποβάλλει ὅλους τοὺς ρύπους καὶ οὐκ καθαρῶς τελείως· εἴθε δὲ καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ οὐκ τὴν καθαρότητα αὐτὴν πού θὰ λάβετε νὰ διατηρᾶσθε καὶ νὰ εἰσθε ἀπηλλαγμένοι πάσης κηλίδος καὶ ἥρεϊς νὰ δυνηθῆσθε νὰ τύχωμεν κάποιας παρρησίας διὰ τῶν ἰδικῶν σας εὐκῶν, διότι ἐπιτρέπεται νὰ εὐκοσθε καὶ ὑπὲρ τῶν διδασκάλων σας, ἀφοῦ μάλιστα μετ' ὀλίγον θὰ οὐκ βλέπωμεν νὰ λάμπετε λαμπρότερα ἀπὸ τὰ ὄσπια τοῦ οὐρανοῦ. Εἴθε λοιπὸν διὰ τῶν εὐκῶν σας νὰ τύχωμεν παρρησίας ἁπαντες ἐμπροσθεν τοῦ θήματος τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ μετὰ τοῦ ὁποῦ εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀντίκει ἡ δόξα τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ ΝΑ ΒΑΠΤΙΣΘΩΣΙ. ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΣΣΑΤΗ.

1. Ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι ἡ ἐσχάτη ἡμέρα τῆς κατηχήσεως. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἑκατὸς ὄλων εἰς τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς κατηχήσεως ἔχω ἔλθει. Ἐκὼ δὲ ἔλθει ἑκατὸς διὰ τὰς ἀνάγκαις διὰ μετὰ δύο ἡμέρας ὁ νυμφίος ἔρχεται. Σηκώθητε λοιπὸν, ἀνάψατε τὰς λαμπράδας καὶ μὲ φαιδρὸν φῶς τὸν βασιλεῦα τῶν οὐρανῶν ὑποδεχθήτε. Σηκώθητε καὶ γρηγορήσατε· διότι ὄχι ἐν καιρῷ ἡμέρας, ἀλλ' εἰς τὸ μέσον τῆς νυκτὸς ὁ νυμφίος ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔθιμον τῆς τελετῆς τοῦ γάμου, ἡ νύμφη γὰρ παραδίδεται εἰς τὸν νυμφίον, ὅταν ἡ νύκτα ἔχει πολλὰ προχωρήσει. Μὴ ἐπιπολάσκει δὲ λάθετε αὐτὸ πού ἤκούσατε, ὅτι νυμφίος ἔρχεται, διότι πρόκειται πρᾶγματι περὶ μεγάλου γεγονότος πού φανερώνει μεγάλην τοῦ Θεοῦ φιλελευθριότητα. Δὲν διέταξεν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις πρὸς αὐτὸν νὰ ἔλθῃ, ἀλλ' αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς ἦλθε. Βεβαίως τοῦτο εἶναι τὸ ἔθιμον τῶν γάμων, ὁ νυμφίος νὰ μεταβαίνει εἰς τὴν νύμφην, ὅταν καὶ αὐτὸς μὲν εἶναι εὐπορώτατος, ἐκείνη δὲν εἶναι πτωχὴ καὶ παραπεταμένη. Ἀλλὰ προκειμένου μὲν περὶ ἀνθρώπων, τοῦτο δὲν εἶναι καθόλου θαυμαστὸν, διότι καὶ ἂν ἀκόμη ἀπὸ ἀπόψεως ὀλιγκῆς ἀξίας διαφέρει πολλὸ ὁ γαμβρὸς ἀπὸ τὴν νύμφην, οὐδεμία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἀνθρωπίνης φύσεως. Διότι καὶ ἂν ὑποθεθῆ ὅτι εὐπόρος εἶναι ὁ νυμφίος, πτωχὴ δὲ καὶ εὐτελής ἡ νύμφη, καὶ οἱ δύο ὅμως ἔχουν τὴν αὐτὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. Προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὸ πρᾶγμα εἶναι θαυμαστὸν, διότι ἂν καὶ ἦτο Θεὸς καὶ εἶχε τὴν μακαρίαν καὶ ἀκήρατον ἐκείνην οὐσίαν (γνωρίζετε δὲ πόση διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων) κατηξίωσε πρὸς τὴν ἰδικήν μας φύσιν νὰ ἔλθῃ. Ἀφῆσας δὲ τὸν πατρικὸν οἶκον ὄχι δι' ἀποχωρήσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς κατὰ ἀόρατα οικονομίας πρὸς τὴν νύμφην ἔτρεξε. Τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὁ μακάριος Παῦλος ἐννοήσας καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κηδεμονίας καὶ τῆς τιμῆς θαυμάσας ἐφώνησε δυνατὰ καὶ εἶπεν· «Ἀντὶ τοῦτου κατολεῖται ἀνθρωπίας τὸν

πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν. Ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» (Ἐφ. 5, 31-32).

2. Καὶ κατὰ τί εἶναι θαυμαστὸν τὸ ὅτι πρὸς τὴν νύμφην ἦλθεν, ἀφοῦ καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀκόμη νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ αὐτῆς δὲν δίστασε; Καίτοι βεβαίως κανεὶς νυμφίος διὰ τὴν νύμφην δὲν ἐθυσιάσθη· διότι κανεὶς, κανεὶς ἐραστής, καὶ ἂν πάρα πολλὸ μανιώδης εἶναι, δὲν περικαλεῖται ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν γυναῖκα πού ἀγαπᾷ, ἀπὸ δὲν ὁ Θεὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας. «Καὶ ἂν παραστῆ ἀνάγκη νὰ ἐμπισθῶ, λέγει, ἢ νὰ ραπισθῶ ἢ εἰς αὐτὸν νὰ ἀναβῶ τὸν σταυρὸν, δὲν δὲ ἀρνήσῃ νὰ σταυρωθῶ, διὰ τὰ λάσαι τὴν νύμφην». Ταῦτα δὲ ἔπασκε καὶ ὑπέμενε ὄχι ἐκ θαυμαστοῦ καὶ ἐκρηκτικῆς τοῦ κάλλους αὐτῆς, διότι δὲν ὑπάρχει ἀσχημότερον πρᾶγμα ἀπὸ αὐτὴν, οὔτε ἀφρότερον, πρὸ τοῦ βεβαίως λάθῃ αὐτὴν. Ἄκουσε λοιπὸν πῶς ὁ Παῦλος περιγράφει τὴν ἀσχημίαν καὶ κακομορφίαν αὐτῆς· «Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλοκότοι ἐπιθυμίας καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, στυγνῆτοι, μισούντες ἀλλήλους» (Τιτ. 3, 3). Ἐπιστούσαμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον (τόσον μεγάλη ἦτο ἡ κακία μας)· ὁ Θεὸς ὅμως ἡμᾶς τοὺς μισουμένους μεταξὺ μας δὲν ἐμίσησε, ἀλλὰ ἐκείνους πού εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀσχημίαν καὶ κακομορφίαν ψυχῆς τοὺς δίστασε. Ἀφοῦ δὲ ἦλθε καὶ εὔρε τὴν μέλλουσαν νύμφην αὐτοῦ νὰ εἶναι γιμνὴ καὶ νὰ ἀσχημονῇ, τὴν ἐνέδωσε μὲ ἱμάτιον καθαρὸν τοῦ οὐρανοῦ τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν δόξαν κανεὶς λόγος οὔτε καρμῖα διάνοια θὰ δυνηθῆ νὰ παραστήσῃ. Πῶς νὰ, οὐδ' αὐτὸ εἶπω; Μὲ τὸν ἑαυτὸν τὸν αἶμα ἄλλο ἱμάτιον μὲς ἐνέδωσε· «Ὅσοι γάρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδώσατε» (Γαλ. 3, 27), λέγει ὁ Ἀπόστολος. Τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἰδὼν ἀναθεν μὲ τὰ προφητικά του μάτια ὁ Δαυὶδ ἐφώνησε καὶ εἶπε· «Ἰαρέσθη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξῶν σου» (Ψαλμ. 44, 10). Βασίλισσα μὲ μίαν ἔγινεν ἡ πτωχὴ καὶ παραπεταμένη καὶ ἐστῆθη πλησίον τοῦ βασιλέως ὡς νυμφίον δὲ καὶ νύμφην, πού ἴστανται ὁ ἕνας πλησίον τοῦ ἄλλου εἰς τὸ ἱερὸν μυστήριον τοῦ γάμου, παριστᾷ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ προφήτης· «Ἐν ἱματισμῷ διακρίσῃ περιβεβλημένη πεποικιλμένη» (Αὐτῶν). Ἴδω δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον σου εἶπεν ὁ προφήτης. Κατόπιν διὰ τὰ μὴ νομίσης ὅτι πρόκειται περὶ αἰσθητῶν πραγμάτων, ἐπειδὴ ἡκουσε νὰ λέγῃ χρυσόν, ἀνυψώνει τὴν διανοίαν σου καὶ σὲ παρ' ἐπιπέτῃ πρὸς τὴν θεωρίαν τῶν νοητῶν προσθέτων τὰ ἔξῃ· «Ἰδὼα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἐκώθη» (Αὐτῶν 14). Θέλεις νὰ ἴδῃς καὶ τὰ ὑποδήματά της· Οὔτε αὐτὰ

είναι ραμμένα από αίσθητή ύλην, ούτε αποτελούνται από κοινά δέρματα, ἀλλ' ἀπὸ τὸ Ἐσπγγέλιον καὶ τὴν εἰρήνην· Ὑποδήσοθε, λέγει, τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ Ἐσπγγελλίου τῆς εἰρήνης» (Ἐφ. 6, 15). Θέλεις νὰ σοῦ δεῖξω καὶ αὐτὴν τὴν ἀπαστράπτουσαν ὄψιν τῆς νύμφης καὶ τὸ ἀπεριγραπτὸν κάλλος τῆς καὶ πολὺ πλῆθος ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων γύρω αὐτῆς; Ἀλλ' ἢς πασθῶμεν ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ νυμφαγωγοῦ Παύλου, ὅστις διασπάζων τὸ πλῆθος, θά δυναθῆ νὰ μᾶς εἰσαγάγῃ πρὸς αὐτήν. Τί λοιπὸν οὗτος λέγει περὶ αὐτῆς; «Οἱ ἄνδρες ἀγαπάτε τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρίας τῆ λουτρῆ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι» (Ἐφ. 5, 25-26). Εἶδες ὅτι τὸ σῶμα αὐτῆς εἶναι καθαρὸν καὶ φαιδρὸν; Εἶδες ὅτι εἶναι ἀραιὰ καὶ ἀπαστράπτει περισσότερο ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας; Κατόπι προσθέτει: «ἵνα ἡ ἀγία καὶ ἁγιασμένη, μὴ ἔχουσα σπῆλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων» (Αὐτῆς 27). Εἶδες αὐτὸ τὸ ἄθος τῆς νεότητος, αὐτὴν τὴν ἀκρὴν τῆς ἡλικίας τῆς; Θέλεις νὰ μάθῃς καὶ τὸ ὄνομα τῆς; πιστὴ καὶ ἀγία ἠνομάζεται. Διὸ λέγει: «Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῖς ἁγίοις τοῖς οὐσὶν ἐν Ἐφέσῳ καὶ πωλοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Ἐφ. 1, 1).

3. Ἀλλ' ἀκούσας τὸ ὄνομα τῆς νύμφης, ἐνεθυμήθην παλαιὸν κρῆος μου πρὸς σὰς, διότι εἶκα ὑποσχεθῆ νὰ σὰς εἰσω διατὶ ὀνομαζόμεθα πιστοί. Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον ὀνομαζόμεθα ἔτσι; Διότι μᾶς ἔχουν ἐμπιστευθῆ πράγματα, τὰ ὅποια οἱ σωματικοὶ μᾶς ὀφθαλμοὶ δὲν δύνανται νὰ ἴδωσι. Τόσον μεγάλα εἶναι ταῦτα καὶ φρικώδη καὶ ἀνώτερα τῆς ἰδικῆς μᾶς φύσεως. Οὕτε συλλογισμὸς δύναται νὰ τὰ εἴρῃ, οὕτε διάνοια ἀνθρωπίνη θὰ δυναθῆ νὰ τὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ κατανοήσῃ, μόνῃ δὲ ἡ τῆς πίστεως διδασκαλία γνωρίζει αὐτὰ καλῶς.

Διὰ τοῦτο διπλοῦς ὀφθαλμοὺς μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεός, τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς σαρκὸς καὶ τοὺς τῆς πίστεως. Ὅταν λοιπὸν εἰσέλθῃς εἰς τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν (τοῦ βαπτίσματος), οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ τῆς σαρκὸς τὸ νερὸ βλέπουν, οἱ δὲ τῆς πίστεως τὸ πνεῦμα. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν βλέπουν τὸ σῶμα νὰ βαπτίζεται, οἱ δὲ τῆς πίστεως τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον νὰ θάπτεται· ἐκεῖνοι τὴν σάρκα νὰ λούεται, οὗτοι τὴν ψυχὴν νὰ καθαρίζεται· ἐκεῖνοι τὸ σῶμα νὰ ἀνοδαίνῃ ἀπὸ τὰ ὕδατα, οὗτοι τὸν νέον ἄνθρωπον λάμποντα νὰ ἀναθαίνῃ ἀπὸ τὴν ἱερὰν ταύτην καθάρσιν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν τὸν ἱερὰν βλέπουν νὰ ἐπιθέτῃ ἑαυτὸν τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν καὶ νὰ ἐγγίξῃ τὴν κεφαλὴν, ἐνῶ δὲν εἶναι ἄνθρωπος ὁ τότε βαπτίζων, ἀλλ' αὐτὸς ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου μᾶς, τοῦτο γίνεται καὶ ἐπὶ τῆς ἰδικῆς μᾶς. Ὅπως

ἐκείνην ἐφαίνετο μὲν νὰ τὴν κρατῆ ὁ Ἰωάννης ἀπὸ τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ Θεὸς Λόγος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Ἰωρδάνου τὴν κατέβαλε καὶ τὴν ἐβάπτισε· καὶ ἄνωθεν ἤκούετο ἡ πατρικὴ φωνὴ νὰ λέγῃ: «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός» (Ματθ. 3, 17) καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐπεφόιτα, τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σου σάρκα, διότι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸ βάπτισμα γίνεται. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰωάννης διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι δὲν μᾶς βαπτίζει ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ Θεός, ἔλεγε: «Ὅπως μου ἔρχεται ὁ Ἰσχυρότερός μου, οὐ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς ἴδωσι τὸν ἴσχυρότερόν μου. Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ» (Λουκ. 3, 16. Ἰω. 1, 27). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰερὸς διὰν βαπτίζῃ, δὲν λέγει: «βαπτίζω τὸν δεῖνα», ἀλλὰ «βαπτίζεται ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος» δεκνύων, ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος ποῦ βαπτίζει, ἀλλ' ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τῶν ὁμοίων καὶ τὸ ὄνομα ἐπικαλεῖται.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ σημερινὴ ἀπαγγελία σας πίστις λέγεται καὶ δὲν σὰς ἐπιτρέπομεν τίποτε ἄλλο νὰ εἰπῆτε προτὸ εἰπῆτε ὅτι «πιστεύω». Ἡ λέξις αὕτη εἶναι θεμελιὸς ἄσειτος ποῦ ἔχει ἐπάνω του οἰκοδομὴν ἀσάλευτον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Πιστεύσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἔστι» (Ἐβρ. 11, 6). Διὰ τοῦτο καὶ σὺ προσερχόμενος εἰς τὸν Θεὸν πρῶτον πιστεύεις καὶ τότε προσφέρεις τὴν λέξιν ταύτην. Ἐάν δὲ δὲν προηγηθῆ αὕτη (ἡ πίστις), τίποτε ἐκ τῶν ἄλλων ἀληθειῶν δὲν δύνασαι εἰπεῖν, οὔτε νὰ ἐνοήσῃς. Καὶ διὰ νὰ παραλείψω τὴν ἀνεκφραστον καὶ ἀμάρτυρον ἐκείνην γέννησιν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ταύτην, τὴν κατὰ σάρκα, ποῦ ἐγένετο εἰς τὴν γῆν, τῆς ὁποίας πολλοὶ ἐγέναν μάρτυρες, θὰ σοῦ ἀναφέρω, διὰ νὰ σοῦ ἀποδείξω δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὅτι ἄνευ τῆς πίστεως οὔτε αὐτὴν εἶναι δυνατὸν ποτε νὰ παραδεχθῆς. Ὁ ἀκύρατος, ὁ συνέκων καὶ διακρατῶν τὰ πάντα, εἰς μήτραν εἰσῆλθε παρθενικῇ. Πῶς καὶ διὰ ποῖου τρόπου; Ἀδύνατον εἶναι νὰ τὸ ἀποδείξῃς· ἀν ὄμως ἐλθῆς εἰς τὴν πίστιν, ἐκεῖνη θὰ δυναθῆ νὰ σὲ πληροφροσῇ, διότι τὰ ὑπερβαίνοντα τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἰδικῆς μᾶς διανοίας πρέπει νὰ τὰ παραπέμωμεν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως. Τοῦτον τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως οὔτε αὐτὸς ὁ

18. Προφανῶς πρόκειται περὶ τῆς ἐκ τῶν καθ' ἡμέραν ἀπαγγελίας τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, ἔπειτα παραθέτουν εἰς αὐτὸς ὁ Ἐπίσκοπος τῆ Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις δὲ ἀπεγγέλλων τοὺς ἐνόμιον αὐτὸς· τῆ πέμπτην Ἐξομολογῆσαι ἔστι· ἐπίκειν ὁ μοῦ· κωνῶν τῆς ἐν Ἀσπονδία Ζωνόθου. Ἡ δὲ ἐνομοίον Ἰερὸν Κωνσταντίνου Βασιλέως· Ποτλῆ τ. Β' σελ. 486 ἑλληνικῶν Βαλκανιστικῶν καὶ Δοκίμων τῆς Ρωμῆας σελ. 112.

Εὐαγγελιστῆς Ματθαῖος, ὁ ὁποῖος τὴν ἀνέγραψεν ἐγνώριζεν. Ὅτι μὲν «εὐρέθη ἔκκουα ἐκ Πνεύματος ἁγίου» (Ματθ. 1, 18) εἶπε, τὸν τρόπον ὅπως δὲν ἀνέφερεν. Ὅστε ὁ Γαβριὴλ ἐγνώριζε, διότι καὶ οὗτος τοῦτο μόνον λέγει: «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελευθεύεται ἐπὶ σὲ καὶ θύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοῦ» (Λουκ. 1, 35), τὸ δὲ πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον οὐτε αὐτὸς γνωρίζει.

4. Ἀλλὰ τὸν μὲν περὶ τῆς πίστεως λόγον εἰς τὸν δοῦκαλον¹⁴ θὰ παρακαρῶμεν, εἶναι δὲ πιθανὸν καὶ ἡμεῖς εἰς ἄλλην περίστασιν νὰ σὲς ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῆς, ὅταν θὰ παρευρίσκωνται πολλοὶ ἐκ τῶν κατηκουμένων. Ἐκεῖνα δὲ ποῦ εἶναι ἀνάγκη μόνον στίς νὰ ἀκούετε τώρα καὶ δὲν εἶναι δυνατόν, ὅταν ἐκεῖνοι εἶναι ἀναμειγμένοι μὲ σὲς νὰ εἶπω, αὐτὰ σήμερον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ σὲς εἶπω. Ποῖα λοιπὸν εἶναι αὐτὰ; Μεθαύριον, τὴν Παρασκευὴν, κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν, εἶναι ἀνάγκη νὰ σὲς ζητηθῶν νὰ κάρετε ὁμολογίας πνᾶς καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Κύριον. Δὲν σὲς ἀνέφερα δὲ δνευ λόγου τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν καὶ ἀπ' αὐτὰς δύνασθε νὰ μάθετε κατὰ τὸ μυστικόν. Κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς Παρασκευῆς ὁ ἄριστος εἰς τὸν παράδεισον εἰσῆλθε, τὸ σκότος, ποῦ ἤρχισε τὴν ἔκτην ὥραν, ἐξέλιπε καὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ νοητὸν φῶς τότε προσεφέρθη θεοῖα ὑπὲρ τῆς Οἰκουμένης. Διότι λέγει ὁ Χριστὸς: «Πάτερ εἰς χεῖρας σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου» (Λουκ. 23, 46). Τότε τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἰδῶν νὰ λάμπη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ αἰσθητὸς ἥλιος τὰς ἀκτῖνας ὡπέστρεψεν. Ὅταν λοιπὸν θὰ πρόκειται νὰ εἰσελθῆς καὶ σὺ, ἐνθυμήσου τὸ μέγεθος τῶν κατορθωμάτων καὶ ἀρίστησε τὰς δωρεὰς ταύτας καὶ τότε πλέον δὲν θὰ εὐδοίκασαι ἐπὶ τῆς γῆς ἄλλ' ἀνυψούμενος θὰ φθάσῃς ψυχικῶς εἰς αὐτοὺς τοὺς οὐρανοὺς.

Πρέπει λοιπὸν ὅταν ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ εἰσελθετε (πρόσεξε καὶ τοῦτο, ὅτι ὅλα ἀπὸ κοινοῦ δίδονται σὲ ἄλλους σὰς, ὥστε μήτε ὁ πλούσιος νὰ ὑπερέχη τοῦ πτωχοῦ, μήτε ὁ πτωχὸς νὰ νομίζῃ ὅτι εἶναι κόπως πρὸς μειονεκτικὴν θέσιν ἀπὸ τὸν πλούσιον διότι ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ δὲν ὄπαρκει διάκρισις ἀνδρός, οὐτε γυναικός, οὐτε Σκύθου, οὐτε βαρβάρου, οὐτε Ἰουδαίου, οὐτε εἰδωλολάτρου (Κολ. 3, 11): οὐκ ἔστιν ἡλικίας καὶ φύσεως διάκρισις δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνωμαλία κάθε δεινότητος ἔχει ἀφαιρεθῆ: ἕνα ἀξίωμα ὑπάρχει εἰς ὅλους, καὶ δωρεὰ, ἕνας ἀδελφικὸς σύνδεσμος, ἡ ἴδια χάρις), πρέπει λοιπὸν, ἐπαναλαμβάνων, ὅταν ὅλοι μαζί θὰ εἰσελθετε, νὰ μὴ σταθῆτε ὄρθοι, ἀλλὰ νὰ γονατίσετε καὶ

14. Τὸν Ἐπίσκοπον Φιλαδιανόν.

ὑψάνοντες τὰ χεῖρα εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ εὐχαριστήσετε τὸν Θεὸν διὰ τὴν δωρεὰν ταύτην. Εἰς τὰ γόνατα νὰ ἴστασθε διατάσσουσιν οἱ ἱεροὶ νόμοι, ὥστε καὶ ἀπὸ τὴν στάσιν σὰς νὰ ὁμολογήσῃτε τὴν πρὸς τὸν Κύριον ὑποταγὴν σὰς. Ὅτι δὲ ἡ γονυκλισία φανερώσει δουλείαν καὶ ὁμολογίαν ὑποταγῆς, δέκουσε πῶς τὸ λέγει ὁ Παῦλος: «Αὐτῷ κάμψαι πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων» (Φιλ. 2, 10). Ἀφοῦ γονατίσετε διατάσσουσιν οἱ διδάσκοντες νὰ εἴπητε τὰ ἑξῆς: «Ἀποτάσσομαι σοὶ Σατανᾶ.

5. Μοῦ ἦλθε νὰ δακρύσω τώρα: ἐταράχθη καὶ μικρὰ ἀνεστέναξα. Διότι ἐνεθυμήθη τὴν ἱερὰν ἐκεῖνην ἐσπέραν κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ τὴν μακαρίαν ταύτην ἠξιώθη καὶ ἀφῆσω φωνήν, ὅτε εἰς τὴν φρουρὰν καὶ ἁγίαν τοῦ βαπτίσματος μυσταγωγίαν ὡδηγούμην! Ἐνεθυμήθη τὴν καθαρότητα ποῦ εἶχον τότε καὶ ὅσα κατόπιν μέχρι σήμερον συνέλεξα ἁμαρτήματα. Συνέθη δηλαδὴ εἰς ἐμέ, ὅτι καὶ εἰς τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ μέγα ὕψος πλούτου καὶ εὐπορίας ἔπεσαν εἰς ἑκατον βαθμῶν πτωχείας. Ὅταν λοιπὸν αἱ πάμπτωχοι αὐταὶ γυναῖκες ἠλέησιν ἄλλα κορίτσια νὰ νυμφεῶνται εὐπόρους νέους, νὰ τιμῶνται παλὸν καὶ μὲ πολυτέλειαν καὶ πομπὴν νὰ δηγῶνται εἰς τὸν νυμφίον, παλὸν θλίβονται καὶ στενοκαρποῦνται διὰ διότι φθονοῦν τὰ ξένα καλὰ καὶ ἀγαθὰ, ἀλλὰ, διότι, θλίβονται τὴν ξένην εὐτυχίαν, αἰσθάνονται ζημιώτερα τὴν ἰδικὴν των συμφέρων. Αὐτὸ καὶ ἐγὼ ἐπαθα τώρα. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ καταστῆσκω σκυθρωπότερον τὸν λόγον διὰ τῆς διηγήσεως τῶν ἱδικῶν μου κακῶν, ἄς ἐπανέλθωμεν πάλιν διὰ τοῦ λόγου πρὸς σὲς.

6. «Ἀποτάσσομαι σοὶ Σατανᾶ. Τί ἔγινε; Τί τὸ ξένον καὶ παράδοξον συνέθη; Σὺ ποῦ ἐφοβείσαι καὶ ἔτρεμες δειγέρθης ἐναντίον τοῦ τυράννου; Περιφρονεῖς τὴν σκληρότητα αὐτοῦ; Ποῖος σοῦ ἐνέβαλε τόσην θρασύτητα; Ἀπὸ ποῦ ἔλαβες τόσον θάρρος; «Ὅσον ἰσχυρὸν ἔσται» ἀπαντᾷ Ποῖον ὄπλον, ποῖαν σημασίαν; Λέγε μου. «Συντάσσομαι σοὶ, Χριστέ», λέγει. Διὰ τοῦτο λαμβάνω τὸ θάρρος, λέγει, νὰ ἐξεγερθῶ ἐναντίον σου: ἔγω ἰσχυρὸν κατασφύγιον. Τοῦτο μὲ ἔκαμε ἰσχυρότερον τοῦ δαίμονος, τὸν ὁποῖον προηγουμένως ἐφοβούμην καὶ ἔτρεμον. Διὰ τοῦτο διὰ αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄλην αὐτοῦ τὴν πομπὴν ἀπερνοῦμαι. Πομπὴ δὲ τοῦ διαβόλου εἶναι κάθε εἶδος ἁμαρτίας, τὰ θέατρα τῆς παρονομίας, αἱ ἱπποδρομῖαι, συγκεντρώσεις ποῦ προκαλοῦν γέλια καὶ εἶναι πλήρεις ἀσεκρολογίας, πομπὴ τοῦ διαβόλου εἶναι οἰκονομῖαι καὶ μαντεῖα, κλήθοντες καὶ παρατηρήσεις καιρῶν, σύμβολα καὶ φυλακτῖα καὶ ἐπιψοῖ. Θασυραστῶν φυλακτῶν καὶ μεγίστη ἐπιψοῖ εἶναι ὁ σταυρὸς, μακαρία δὲ εἶναι ἡ ψυχὴ ποῦ προ-

φέρει τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σταυρωθέντος. Τοῦτο τὸ ὄνομα κάλεσον καὶ κάθε νόσημα θὰ φύγη, κάθε δὲ ἐπιβουλὴ σατανικὴ θὰ παραμερίσῃ ἀπὸ σοῦ. Αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐνθυμήσου· οὗτοι ἀποτελοῦν συνθήκην πρὸς τὸν νομῶν. Καθὼς δηλαδὴ προκειμένου περὶ τῶν αἰσθητῶν γάμων εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνουσι πρῶτον προκοσμίφωνα καὶ γαμήλια δῶρα, τὸ ἴδιον καὶ τώρα πρὸς τῶν γάμων τῶν πνευματικῶν (τοῦ βαπτίσματος) γίνεται. Γυμνῆν οὐ εἶρε καὶ πτωχὴν καὶ ἀσχηνοῦσαν καὶ δὲν σὲ περιεφρόνησε, διότι μόνον τὴν προσέφρασεν σου λαμβάνει ὑπ' ἑσθιν. Ἄντι προκίας λοιπὸν δῶσε τοὺς λόγους τούτους καὶ θὰ τοὺς θεωρήσῃ ὡς μέγαν πλοῦτον ὁ Χριστὸς, ἂν τοὺς τηρήσῃ διὰ παντός, διότι πλοῦτος δὲ ἐκεῖνον εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ἰδικῶν μας ψυχῶν. Ἄκουσε πῶς λέγει τοῦτο ὁ Παῦλος· «πισυτῶν εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐπακαλουμένους αὐτὸν» (Ρωμ. 10, 12).

7. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους, μετὰ τὴν ἀπάρνησιν τοῦ διαβόλου, μετὰ τὴν προσέλευσιν πρὸς τὸν Χριστόν, ἐπειδὴ πλέον ἀνήκομεν εἰς αὐτὸν καὶ τίποτε τὸ κοινὸν δὲν ἔχομεν πρὸς ἐκεῖνον, ἡμέτερος διατάσσει ὁ ἱερεὺς νὰ σφραγίσθῃ, καὶ εἰς τὸ μέτωπόν σου κάρνει τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Ἐπειδὴ εἶναι ἐπόμενον τὸ θηρίον ἐκεῖνο, ἀφοῦ ἤκουσε τοὺς λόγους πού εἶπες, νὰ γίνῃ περισσότερο ἄγριον (διότι εἶναι ἀναίσχυντον) καὶ νὰ θέλῃ νὰ ὀρμήσῃ ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ προσώπου σου, διὰ τοῦ κρίματος κερνίων εἰς τὸ πρόσωπόν σου τὸν σταυρόν, ὅλην αὐτοῦ ἐξουδετερώνει τὴν ὀρμὴν. Διότι δὲν θὰ τολμήσῃ πλέον νὰ ἀντικρῶσῃ τὰ πρόσωπόν σου, ἀλλ' ὡς νὰ θάλην ἄκτινας νὰ ἐκπέμπωνται ἐξ αὐτοῦ, τυφλώνεται καὶ ἀπομακρύνεται. Γίνεται δὲ ὁ σταυρὸς διὰ τοῦ κρίματος· τὸ δὲ κρίμα τοῦτο ἀποτελεῖται ἀπὸ μέγιστον ἔλαιον καὶ μέρου· καὶ τὸ μὲν μῦρον ἐπειδὴ εἶσαι νόσημα, τὸ δὲ ἔλαιον ἐπειδὴ εἶσαι ἀθλητής. Ὅτι δὲ οὐκ ἀνθρώπος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεὸς σὲ κρίει διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως ἄκουσε τοὺς λόγους τοῦ Παύλου· «Ὁ δὲ θεοβαλὼν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν καὶ κρίσας ἡμᾶς, Θεὸς» (Β' Κορ. 1, 21). Ὅταν δὲ μετὰ τοῦτο τὸ κρίμα ἀλείψῃ ἅλα τὰ μέλη, εὐκόλως δύνασαι νὰ καταβάλλῃς τὸν δράκοντα, χωρὶς νὰ πάθῃς κανένα κακὸν παρ' αὐτοῦ.

8. Μετὰ λοιπὸν τὴν κρίσιν ταύτην εἰς τὴν καλυμθῆσαν πῶν ἁγίων ὑδάτων ὑπολείπετε νὰ ἔλθετε. Τότε ἀφοῦ σοῦ ἀφαιρήσῃ ὁ ἱερεὺς τὸ ἱμάτιον, ὁ ἴδιος σὲ θυβίζει εἰς τὰ ὕδατα. Διὰ τὸν ἕνα γυμνὸν· διὰ τοῦτου σοῦ ὑπενθυμίζει τὴν γυμνάσιον πού εἶπες προηγουμένως, ὅτε ἦσο εἰς τὸν παράδεισον καὶ δὲν ἐντρέπεσο· «Ἦσαν Ἀδὰμ καὶ Ἐὔα γυμνοὶ καὶ οὐκ ἤσχύοντο» (Γεν. 3, 1) λέγει ἡ Γραφή, ἕως ὅτου ἔλα-

βον τὸ ἱμάτιον τῆς ἀμαρτίας τὸ γεμῆτον ἀπὸ ἐντροπῆς. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν νὰ μὴ ἐντρέπῃσαι, διότι πολλὰ ἀνωτέρα εἶναι ἡ καλυμθῆσθαι ἀπὸ τὸν παράδεισον. Δὲν εἶναι ἐδῶ ἕρις, ἀλλ' ὁ Χριστὸς πού σὲ φέρει εἰς τὴν ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος ἀναγέννησιν (Ἰω. 3, 5). Δὲν εἶναι ἐδῶ δένδρα πού ἔχουσι ἄκρον καὶ ἄριστον θέσμη, ἀλλὰ καρσμάτια πνευματικῶν. Δὲν εἶναι ἐδῶ δένδρον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ (Γεν. 2, 10), οὔτε νόμος καὶ ἐντολαί, ἀλλὰ χάρις καὶ δωρεά· «Ἀμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γὰρ ἔστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν» (Ρωμ. 6, 14).

9. Ἄφοῦ ὅμως μετὰ τὴν εὐχαριστίαν ἠκούσατε ὅσα ἐλέσθησαν, μίαν μόνον ἀμοιβὴν διὰ τὴν ἡδονὴν ταύτην θὰ σὲ ζητήσω, τὴν ὁποῖαν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν σὲ ἐζήτησα. Ὅταν εἰς τὴν καλυμθῆσθαι ἐκείνην τῶν ὑδάτων καταβῆτε, ἐνθυμηθῆτε τὴν μηδαμινόσητά μου. Περί τούτου καὶ προηγουμένως σὲ παρεκάλεσα, ὅταν σὲ ὑπενθύμισα τὸν Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος πρὸς τὸν ἀρκινοκόπον ἔλεγε· «Μνήσθητί μου, ὅταν εὐ σοι γένηται» (Γεν. 40, 14). Καὶ ἐγὼ εἰς τὴν ἀρχὴν σὲ εἶπον· «Θυμηθῆτε με ὅταν σὲ γίνῃ τὸ καλόν». Τώρα ὅμως δὲν λέγω θυμηθῆτε με ὅταν σὲ γίνῃ τὸ καλόν, ἀλλὰ θυμηθῆτε με, ἐπειδὴ σὲ ἐννε τὸ καλόν. Καὶ ὁ μὲν Ἰωσήφ ἔλεγεν· «ἐνθυμήσου με, διότι δὲν ἔκαμα κανένα κακόν» (Αὐτόθι 15), ἐγὼ δὲ λέγω· ἐνθυμηθῆτε με, διότι πολλὰς καὶ κακὰς πράξεις ἔκαμα. Μεγάλην παρησίαν πρὸς τὸν βασιλεῦρα μας τὸν σούρανιον θὰ ἔχετε τώρα ὅλοι σὲ. Σὲς ἀποπέλλομεν ὡς κοινὸν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων. Δὲν τοῦ προσφέρετε χρυσοῦν στέφανον, ἀλλὰ πίστειας στέφανον· θὰ σὲ δεχθῆ δὲ με μεγάλην ἀγάπην. Παρηκαλέσατε λοιπὸν αὐτὸν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἅλων ἡμῶν μητρὸς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ εἶναι αὐτὴ ἀσάλευτος καὶ ἀσειστός καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως, διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῆς φωνῆς τοῦ ὁποῖου λαμβάνετε αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ. Ὑπὲρ τῶν παρισταμένων εἰς ὅρας ἱερῶν πολλὰ εἰς αὐτὸν εἶπατε, ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους παρακαλέσατε, ἵνα οὐκ κρημάτων, ἀλλὰ ἀμαρτημάτων κρῆ μὲς χάρις καὶ κοινὰ νὰ γίνουσι τὰ κατορθώματα τῆς ἀρετῆς· διότι πολλὴν παρησίαν πρὸς τὸν Κύριον ἔχετε καὶ διὰ φιλήματος θὰ σὲ ὑποδεσθῆ.

10. Ἐπειδὴ φίλημα ἀνέφερα, ἐπιθυμῶ καὶ περὶ τούτου τώρα νὰ σὲ ὁμιλήσω. Ὅταν πρόκειται νὰ ἐγγίσωμεν τὴν ἱερὰν τράπεζαν (διὰ νὰ κοινωνήσωμεν) προτρέπομεθα νὰ φιλήσωμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ ἀσπαζόμεθα ἀσπαστῶν ἄγων. Διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀσπαστικῶς εἶμεθα χωρισμένοι, ἐνοσμεθα ψυχικῶς τότε διὰ τοῦ φιλήματος, ὥστε νὰ γίνῃ ὁ σὺλλογος ἡμῶν ὅμοιος μετὰ τὸν ἀποσταλικὸν ἐκεῖνον σὺλλογον, πού δ-

λων τῶν πιστευόντων ἦτο ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία (Πράξ. 4, 32). Ἐκείνη τὴν ἡμέραν ὁ Χριστὸς λέγει περὶ τούτου: «Ἐάν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κακεὶ μνηστῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ὕπαγε πρότερον διαλλάγηθαι τῷ ἀδελφῷ σου καὶ τότε πρόσφερε τὸ δῶρόν σου» (Ματθ. 5, 23-24). Δὲν εἶπε «πρότερον προσένεγκε», ἀλλὰ «πρότερον διαλλάγηθαι καὶ τότε προσένεγκε». Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ὅταν εὐρίσκωνται ἐνώπιόν μας τὰ δῶρα τῆς θείας εὐχαριστίας, πρῶτα συμφιλιώμεθα ὁ ἕνας μὲν τὸν ἄλλον καὶ τότε εἰς τὴν θυσίαν προσερχόμεθα. Ὑπάρχει καὶ ἕνας ἄλλος βαθύτερος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον φιλοῦμεθα. Ναοὺς τοῦ Χριστοῦ μὴ ἔκαμε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Φιλοῦντες λοιπὸν ὁ ἕνας τὸ σῶμα τοῦ ἄλλου, τὰ πρόθερα τοῦ ναοῦ καταφιλοῦμεν. Κανεὶς λοιπὸν μὴ πονηρὰν συνείδησιν καὶ ὑποὺλον σκέψιν ἅς μὴ κἀντὶ τὸ φίλημα τοῦτο, διότι ἅγιον εἶναι τὸ φίλημα: «ἐσπάσαθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ» (Α΄ Κορ. 16, 20), λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ἄλλα ταῦτα ἐνθουσιάζονται, διὰ παντὸς ἅς διατηρῶμεν τὴν συνταγὴν μὲ τὸν Χριστόν, τὴν ἀπάρνησιν τοῦ Σατανᾶ, τὴν παρρησίαν, τὴν ὁποίαν τώρα μᾶς χαρίζει ὁ Κύριος καὶ ἀκηλύβητον καὶ ἀκέραιον ἅς τῆς διαφυλάξωμεν, ἵνα μὴ πάλιν δόξαν συναντήσωμεν τὸν ἄστυλόν τῶν οὐρανῶν καὶ κατακλιθῶμεν νὰ ἀρπαγῶμεν διὰ νεφελῶν, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν νὰ φανώμεν ἄξιοι, τὴν ὁποίαν εἶπε δεῖν νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλοφρονίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ὄρου μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀνάκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

381 Α ΠΡΟΣ ΕΥΤΡΟΠΙΟΝ

Ο Μ Ι Λ Ι Α Α'

1. Πάντοτε μὲν, κυρίως δὲ τώρα, εἶναι εὐκαιρία νὰ ἐπιπαινεῖται «Ματαιότης ματαιότητων», τὰ πάντα ματαιότης» (Ἐκκλ. 1, 2). Ποῦ εἶναι τώρα ἡ λαμπρὰ τοῦ ὑπατικοῦ ἀξιώματος περιβολή;¹ ποῦ εἶναι αἱ φαεινὰ (πολύφωτοι) λαμπάδες; ποῦ οἱ κρότοι, καὶ οἱ χοροὶ, καὶ τὰ συμπόσια, καὶ τὰ πανηγύρια; ποῦ εἶναι οἱ στέφανοι καὶ τὰ παρατεταγμένα;² ποῦ τῆς πόλεως ὁ θόρυβος, καὶ οἱ εἰς τὸ ἱπποδρόμον ἔπαινοι καὶ ζητωκραυγαί, καὶ τῶν θεατῶν αἱ κολακείαι; Ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἐξαφανισθῆ. Καὶ ὁμοιάζει ὁ ἄλλοτε ὑπατος μὲ δένδρον, τὸ ὁποῖον προσέθαλε ξαφνικὰ ἰσχυρὸς ἄνεμος καὶ ἀφοῦ τοῦ ἔρριψε κῆρυ τὰ φύλλα, μᾶς τὸ παρουσιάζει γυμνὸν καὶ κλονιζόμενον τώρα πλέον καὶ ἀπὸ αὐτῆν τὴν ρίζαν του. Β Τοιαύτη ἦτο ἡ κατ' αὐτοῦ ὁρμὴ τοῦ ἀνέμου, ὥστε νὰ ἀπειλῆ νὰ τὸ ἐσθρηνώσῃ, καὶ αὐτὸ τὰ νεῦρα τοῦ δένδρου νὰ διασειῆ. Ποῦ εἶναι τώρα οἱ ψευδαἰοί φιλῶν; ποῦ τὰ συμπόσια καὶ τὰ δείπνα; ποῦ τὸ πλῆθος τῶν παρασίτων,³ καὶ αἱ καθημεριναὶ οἰνοποσίαι, καὶ αἱ πολλαὶ καὶ διάφοροι τέχναι τῶν μαγείρων, καὶ τῶν ἀνακτῶν ἀξιώματούχων οἱ κόλακες, οἱ ὁποῖοι ὅλα ὅσα λέγουσιν καὶ πράττουσιν, τὸ κάνουν διὰ νὰ εὐχαριστήσωσιν αὐτούς; Νύκτα ἦσαν ὅλα ἐκεῖνα καὶ ὄνειρον καὶ διὰν ἐξημέρωσε ἐξαφανίσθησαν. Ἄνθη ἦσαν ἀνοιχτάκι καὶ διὰν ἔρριψε ἡ ἀνοιχτὴ, ὅλα τελείως ἐμαράνθησαν. Πομφόλυγες (φουσκες) ἦσαν καὶ διεργάθησαν. Ἰσίδες ἀράχνες ἦσαν καὶ διεσπείθησαν. Διὰ τοῦτο τὸ ρητὸν αὐτὸ μὲ τὸ πνευματικόν του νόημα συνεχῶς ἅς ἐπαναλαμβάνωμεν, λέγοντες: «Ματαιότης ματαιότητων, καὶ πάντα ματαιότης». C Καὶ ὅχι μόνον νὰ τὸ λέγωμεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τοίχους, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν μας, καὶ εἰς τὰ ἐνόματα καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ εἰς τοὺς δρόμους, καὶ εἰς τὰς θύρας, καὶ εἰς τὰς εἰσοόδους καὶ, κυρίως,

1. Ἐξωτερικὸς τύπος ὑπερθετικῆς δόξης τοῦ ματαίου. Πᾶρα πολὺ μάταια εἶναι ὅλα τὰ πρόγματα, ὅς ἢ ἐλέγομεν σήμερον.

2. Ἐννοεῖ τὸ λαμπρὸν καὶ πολυτελὲς περιβάλλον τοῦ ἀξιώματος τοῦ ὑπάτου, ἢ καὶ αὐτὸ τὸ ἔνδοξον τοῦ ὑπάτου, ὅπως κατὰ τὸν Προκλαπίου ἦτο κατὰχρηστικὸν καὶ λευκαλλήτων.

3. Τὰ ἐν τῷ θεάτρῳ ἔπιπαινε τῶν καθίσματος τῶν ἀρχόντων ἢ καὶ τὰ ἐν τῷ πολυτελεῖ οἴκῳ αὐτῶν.

4. Οἱ θεατῶν τρεφόμενοι: κόλακες; καὶ γαλιλαῖοι.

εις τὴν συνείδησιν ἑκάστου πρέπει συνεχῶς νὰ εἶναι γραμμένον καὶ πάντοτε νὰ τὸ μελετῶμεν. Ἐπειδὴ ἡ ἁπάτη τῶν πραγμάτων καὶ τὰ προσώπια (τὰ πλαστὰ πρόσωπα) καὶ ἡ ὑπόκρισις θεωροῦνται ἀπὸ πολλοὺς ἀνθρώπους, ὅτι εἶναι ἀλήθεια, τὸ ρητὸν τοῦτο κάθε ἡμέραν καὶ εἰς τὸ δειπνόν, καὶ εἰς τὸ γεῦμα, καὶ εἰς τὰς συγκεντρώσεις, ἔπρεπε ἕκαστος νὰ λέγῃ εἰς τὸν πλησίον του καὶ νὰ ἀκούῃ παρ' αὐτοῦ, ὅτι «Ματαιότης ματαιότητων, τὰ πάντα ματαιότης».

Δὲν σοῦ ἔλεγον συνεχῶς ὅτι δούλος ποῦ κρυφὰ φεύγει εἶναι ὁ πλοῦτος; **D** Σὺ ὄμως δὲν μᾶς ἠνείκεσο. Δὲν σοῦ ἔλεγον ὅτι δούλος ἀκάριστος εἶναι; Σὺ ὄμως δὲν ἤθελες νὰ περῶς. Ἰδοὺ ὄμως ὅτι ἡ πείρα τῶν γεγονότων ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ πλοῦτος δὲν εἶναι δούλος ποῦ μόνον κρυφὰ φεύγει, οὔτε ἀκάριστος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωποκτόνος. Διότι αὐτὸς οὐ ἔκαμε τώρα νὰ τρέμῃς καὶ νὰ φοβῆσαι. Δὲν σοῦ ἔλεγον, ὅταν συνεχῶς μὲ κατηγοροῦσες, ἐπειδὴ ἔλεγον τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἐγὼ οὐ ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ ἐκείνους, ποῦ οὐ ἐκολάκευον; "Ὅτι ἐγὼ, ποῦ οὐ ἐλόγιζω, ἐνδιαφέρομαι περισσότερο ἀπὸ ἐκείνους, ποῦ σοῦ κάνουν ὅ,τι σὲ εὐχαριστεῖ; Δὲν σοῦ ἔλεγον ἐν συνεχείᾳ, ὅτι ἐδίδικον περισσότερο τὰ τραύματα τῶν φίλων παρὰ τὰ θεληματικὰ φιλήματα τῶν ἐκθρῶν» (Παρ. 27, 6); "Ἄν τὰ ἰδικά μου (διὰ τῶν νοθεσιῶν) τραύματα ἐδέχεσο, δὲν θὰ σοῦ ἔφερον τὰ φιλήματα ἐκείνων τὸν θάνατον τοῦτον. Διότι τὰ τραύματα τὰ ἰδικά μου ἐπιφέρουν ὑγείαν, ἐνῷ τὰ φιλήματα ἐκείνων νόσον ἀθεράπτετον ἐπινοούργησαν. Ποῦ εἶναι τώρα οἱ οἰνοκύβητοι (κερασταί); ³²² **A** ποῦ εἶναι οἱ εἰς τὴν ἀγορὰν περιφερόμενοι καὶ πολλοὺς ἐπαίνους διὰ σὲ λέγοντες; Ἐδραπέτευσαν, ἠονήθησαν τὴν φιλίαν, ἀσφάλειαν εἰς τὸν ἑαυτὸν τους δημιουργοῦν ἐκ τῆς ἰδικῆς σου ἀγωνίας. Ἡμεῖς ὄμως δὲν φερόμεθα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἀλλὰ καὶ τότε ποῦ ἐθύμωτες ἐναντίον μας, δὲν ἀπεμακρυνόμεθα ἀπὸ σέ, καὶ τώρα ποῦ ἔπεσες εἰς δυσμένειαν, σὲ προστατεύομεν καὶ περιποιούμεθα. Καὶ ἡ μὲν Ἐκκλησία, τὴν ὁποίαν σὺ ἐπολέμησες, τοὺς κόλλους τῆς ἦνοιξε καὶ σὲ ἐδέχθη, ἐνῷ τὰ θέατρα ποῦ ἐπροσέταυσε, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα πολλὰς ἐναντίον μας ἀναγκασίσεις (διότι κατεφερόμεθα κατ' αὐτῶν), σὲ ἐπρόδωσαν καὶ σὲ κατέστρεψαν. Καὶ ὄμως δὲν ἐπαύσαμεν πάντοτε νὰ σοῦ λέγωμεν: διὰτὶ κάνεις αὐτὰ τὰ πράγματα; Μὲ τὸ νὰ πολεμῆς μὲ νανίαν τὴν Ἐκκλησίαν, τὸν ἑαυτὸν σου θλάτεις. Καὶ δὲν ἐβίβες σημασίαν εἰς ἅλα αὐτὰ ποῦ σοῦ ἔλεγον. **B** Καὶ αἱ μὲν ἱπποδρομῖαι, ὅπου τὸν πλοῦτόν σου κατέφεγον, τὸ ἔφος ἠκόνησαν ἐναντίον σου. Ἡ Ἐκκλησία ὄμως, ἡ ὁποῖα ὑπέστη τὴν ἀνάγκησιν ἁγῆν σου, παντοῦ σὲ παρακολουθεῖ, διότι θέλει νὰ σὲ ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὰ δίκτυα τῆς καταστροφῆς.

2. Καὶ λέγω ταῦτα τώρα, ὅτι διὰ νὰ ὑβρίσω ἐκείνους ποῦ ἔχει πέσει κάτω, ἀλλὰ διὰ νὰ καταστήσω ἀσφαλεστέρους ἐκείνους ποῦ εἶναι ὄρθοι καὶ δὲν ἔπεσαν ὅχι διὰ νὰ ἀνανεώσω πληγὰς τοῦ πληγωμένου, ἀλλὰ διὰ νὰ διατηρήσω εἰς ὑγείαν ἀσφαλῆ ἐκείνους, ποῦ ἀκόμη δὲν ἐπληρώθησαν ὅχι διὰ νὰ καταποντίσω τὸν εἰς θαλασσοταραχὴν εὐρισκόμενον, ἀλλὰ διὰ νὰ συμβουλεύσω ἐκείνους, ποῦ πλέουν μὲ ὄριον ἄνεμον, νὰ μὴ καταποντισθοῦν. Πῶς ὄμως θὰ γίνῃ τοῦτο; **C** Ἐάν τὰς μεταβολὰς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων (εἰς τὸ χειρότερον) ἀκεπήμαθα. Καὶ οὗτος (ὁ Εὐτρόπος) ἐάν εἶκεν ὑπ' ὄψιν του καὶ ἐφοδεῖτο μεταβολῆν (τῆς καταστάσεώς του), δὲν θὰ ὑφίστατο μεταβολήν. Ἀφοῦ δὲ οὗτος οὔτε μόνος του, οὔτε δι' ἄλλων ἐγένετο καλύτερος, οὔτε τοῦλάχιστον ποῦ ὑπερφανεύεσθε διὰ τὰ πλοῦτη σας, ὑπεληθῆτε ἀπὸ τὴν σημερινὴν αὐτοῦ, διότι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα εἶναι τὰ πλέον ἀδύνατα καὶ εὐτελεῖ πάντων. Διὰ τοῦτο μὲ οἰονόησθε ὄνομα καὶ ἂν ὀνομάσῃ τις τὴν εὐτέλειαν καὶ ἀσημότητα αὐτῶν, θὰ εἶναι τοῦτο κατώτερον τῆς ἀληθείας. Ἐπε καμνὸν δηλαδὴ αὐτὰ τὰ ὀνομάσῃ, εἴτε χόρτον εἴτε δειρον εἴτε ἀνθη ἀνοσιβάτικα, εἴτε ἀτάκην. Τόσον εἶναι πρόσκαιρα καὶ ὅτι τὰ μὴ ἔχοντα οὐδεμίαν ἀξίαν, πολὺ κατώτερα. Τὸ ὅτι δὲ μαζί μὲ τὴν ἀσημότητα καὶ ἀδυναμίαν ἔχουν καὶ τὴν ιδιότητα νὰ κρημνίζουν τοὺς εὐρισκόμενους ἐπ' αὐτῶν, φαίνεται ἐκ τοῦ ἔξης: **D** Ποῖος ὑπῆρξε τοῦτου ἐπισημότερος; Δὲν ἐξέπερσε τὴν οἰκουμένην κατὰ τὸν πλοῦτον; Δὲν ἐφράσεν εἰς τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα; Δὲν προκαλοῦσεν εἰς ἄλλους φόβον καὶ τρόμον; Ἰδοὺ ὄμως τώρα ἔχει γίνῃ καὶ ἀπὸ τοῦ φιλιακισμένου δυστυχέστερος, καὶ ἀπὸ τοῦ δούλου περισσότερο ἀξιολύπητος, καὶ ἀπὸ τοῦ πτωχοῦ, ποῦ τοὺς λυώνει ἡ πείνα, πτωχότερος, διότι βλέπει καθημερινῶς ἕψη ἀκονισμένα καὶ θάραθρον καὶ δημίους καὶ τὴν πρὸς τὸν θάνατον μεταφορὰν. Καὶ οὔτε ἂν κάποτε ἀπέλαυσε τὴν ἡδονὴν ἐκεῖνην (τοῦ ἀξιώματος) ἐνθιμείται, οὔτε αὐτὸ ἀκόμη τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀισθάνεται. **E** Ἀλλ' ἐνῷ εἶναι καταμεσίμερα, σὴν νὰ εὐρίσκαται εἰς σκοτεινοτάτην νύκτα, μένει τυφλωμένος. Ὅσον δὲ καὶ ἂν προσταθῆσομεν, δὲν θὰ δυναθῶμεν νὰ παραστήσομεν διὰ τοῦ λόγου πόσον οὗτος, ὡς εἶναι φυσικόν, ὑποφέρει, ἀναμένων καθ' ἐκαστὴν ὥραν τὸν θάνατον. Ἀλλὰ τί χρειάζεται, τὰ ἰδικά μας λόγια, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν θλιβερὰν κατάστασίν του σαφῶς δι' ἐλάκος μᾶς ἐξωγράφισε; Διότι τὴν προηγουμένην ἡμέραν, ὅταν ἦλθον ἐναντίον αὐτοῦ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων στρατιῶται, διὰ νὰ τὸν ἀπαγάγουν διαίως καὶ κατέφυγεν οὗτος εἰς τὰ ἱερά τοῦ Ναοῦ

σκεύη,³ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο, ὅπως καὶ τὰρα, ὅμοιον μὲν πρόσωπον νεκροῦ, **383** A τὰ δόντια του ἐκτυπούσαν, διαρρέοντο καὶ ἔπρεμαν ὅλον του τὸ σῶμα, ἡ ὄμιλα του ἦτο διακεκομμένη, ἡ γλῶσσα του παραλελυμένη καὶ ἡ ἐξωτερικὴ του ὄψις τοιαύτη, ὡς νὰ εἶχε λιθίνην ψυχὴν, ποῦ δὲν ἀισθάνεται.

3. Ἀναφέρω ταῦτα ὄχι διὰ νὰ τὸν ἐπικρίνω καὶ ὑβρίσω διὰ τὴν συμφορὰν του, ἀλλὰ διὰ νὰ μαλᾶξω τὴν διάνοιάν σας, νὰ διεγείρω ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν συμπάθειάν σας, καὶ νὰ σὲς πείσω νὰ ἀρκεσθῆτε εἰς τὴν γενομένην τιμωρίαν του. Ἐπειδὴ εἶναι πολλοὶ μεταξὺ μας ἀπάνθρωποι, ποῦ κατηγοροῦν ἐπίσης καὶ ἡμᾶς, διότι τὸν ἐδέχθημεν εἰς τὸ ἱερὸν θῆμα, διὰ νὰ μαλᾶξω τὴν ἀσπλαγχνίαν αὐτῶν, B διηγοῦμαι ταῦτα καὶ ἐκπομπεύω τὰ παθήματά του. Διατί ἀγανακτεῖς, ἀγαπητέ μου; Διότι, ἀπαντῶ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατέρυγεν ἐκεῖνος, ποῦ πάντοτε τὴν ἐπολέμησε. Διὰ τοῦτο ὅμως θὰ ἔπρεπε νὰ εὐχαριστῆς τὸν Θεόν, ὅστις ἐπέτρεψε νὰ ἔλθῃ οὗτος εἰς τοιαύτην ἀνάγκην, ὥστε νὰ μάθῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν μὲν δύναμιν, διότι πρὸς τιμωρίαν του, διὰ τοὺς κατ' αὐτῆς πολέμους, ὑπέστη τοιαύτην πᾶσαν. Τὴν δὲ φιλανθρωπίαν, διότι ἂν καὶ ἐπολεμήθη ὑπ' αὐτοῦ, τὰρα τὴν ἀσπίδα αὐτῆς ἐμπροσθέν του πρὸς προσοπίαν του προβάλλει, C ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς τὸν ἐδέχθη, εἰς ἀσφαλέστερον μέρος τὸν ἔθεσε, χωρὶς καθόλου νὰ μησκασθῇ διὰ τὰς προηγουμένας κατ' αὐτῆς ἐπιθέσεις, καὶ μὲ πολλὴν φιλοστοργίαν τοὺς κόλπους τῆς τοῦ ἤπλωσε. Τοῦτο εἶναι τὸ λαμπρότερον τῆς Ἐκκλησίας τρέσιον, τοῦτο εἶναι νίκη περιφανής, τοῦτο ἐντροπάζει ἐθνικοὺς καὶ Ἰουδαίους, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς λαμπρὸν δεικνύει. Τὸ ὅτι δηλαδὴ, ὄψοῦ συνέλαθε τὸν ἐκθρόν ἰσχυρὸν αἰμιόλωτον, τὸν λυπᾶται καὶ ἐνῶ ὄλοι τὸν ἐγκατέλιπον, μόνῃ αὐτῇ σὲν μητέρα φιλόστοργος, ὑπὸ τὰ παραπεισάματά τῆς ἔκρυψε καὶ (χάριν αὐτοῦ) ἀντεστάθῃ εἰς βασιλικὴν ὄργην, εἰς θυμὸν λαοῦ καὶ εἰς μῶσος ἀνυπόφορον. Αὐτὸ εἶναι στολισμὸς τοῦ θουασατρίου. Τί στολισμὸς εἶναι αὐτός, λέγει ὁ κατηγορῶν, νὰ ἐγγίξῃ τὸ θουασατήριον ὁ ἔνοχος αὐτὸς ἀνθρώπος D καὶ πλεονέκτης καὶ ἄρπαξ; Μὴ λέγε ταῦτα. Καὶ ἡ πόρνη, ποῦ ἦτο πάρα πολὺ ἔνοχος καὶ ἀκάθαρτος, ἤγγισε τὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ ἡρᾶς τῆς αὐτῆς δὲν ἐπέφερε κατηγορίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ θαυμασμὸν καὶ ἔμνον μέγαν. Διότι δὲν ἔβλαπτε τὸν καθαρὸν ὁ ἀκάθαρτος, ἀλλὰ τὴν ἀκάθαρτον πνευματικῶς πόρνην ὁ καθαρὸς καὶ ἁγιος διὰ τῆς ἀρῆς καθαρὰν τὴν ἔκαμε. Μὴ λοιπὸν μνησκακῆσαι, ἀνθρώπε μου. Ἐβίεθα δοῦλοι ἐκεῖνου. ὁ

3. Ἰκονοὶ τῆν ἁγίαν Τράπεζαν ἀπὸ τῆν ὁμοίαν κατέρυγεν ὁ Ἐυτρώπιος ἔντρομος.

ὁμοίος ὅταν ἐσταυρῶντο ἔλεγε: «Ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ ἴδουσι τί ποιοῦσιν» (Λουκ 23, 34). Ἄλλ' ἀπηγόρευσε, λέγει ὁ κατηγορῶν, τὴν ἐδῶ καταφυγὴν, ὅταν εἶκεν ἐξουσίαν, διὰ διαφόρων νόμων καὶ δικαγμάτων. Ἰδοὺ ὅμως ὅτι διὰ τῶν ἔργων ἐνόησε τί κακὸν ἔκαμε καὶ τὸν νόμον πρῶτος αὐτὸς κατήργησε μὲ τὴν ἐδῶ καταφυγὴν του καὶ ἔγινε τῆς οἰκουμένης θέατρον καὶ ἐνῶ οὐκ ἔσθ, E φωνάζει ἀπ' ἐδῶ καὶ συμβουλὴν εἰς πάντας δίδει διὰ τῶν παθημάτων του λέγων: Μὴ κύνετε τοιαῦτα, διὰ νὰ μὴ πάθετε τοιαῦτα. Διδάσκαλος ἀνεδέχθη διὰ τῆς συμφορᾶς του, τὸ δὲ θουασατήριον ἐπέμπε μεγάλην λάμπριν καὶ τὰρα κυρίως καθίσταται τοῦτο φοβερόν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἔχει δεμένον τὸν λέοντα. Διότι καὶ εἰς τὴν εἰκόνα, ποῦ παριστῶ τὴν βασιλέα, φέρεται μεγάλον στολισμὸν ὄχι μόνον ὅταν εἰκονίζεται ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου, ἐνδεδυμένος πορφύραν καὶ φέρων στέμμα, ἀλλὰ καὶ ὅταν κάτω ἀπὸ τὰ βασιλικὰ του πόδια εἶναι βάρβαροι μὲ τὰ κέρα ὅπως δεμένα **384** A καὶ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω. Ὅτι δὲ αὐτὰ ποῦ σὲς λέγω εἶναι ἀληθῆ, τὸ βλέπετε μόνον σας ἀπὸ τὴν προθυμίαν τῆς ἐδῶ συρροῆς τοῦ πλήθους. Διότι λαμπρὸν εἶναι τὸ ἐκκλησιαστικὸν σήμερον καὶ φαυδρὸ ἡ σὺνάξις. Ὅσον δὲ πλήθος κατὰ τὸ ἱερὸν Πάσχα εἶκεν ἐδῶ συγκεντρωθῆ, τόσον βλέπω καὶ σήμερον νὰ εἶναι. Τοῦτους πάντας ἐκάλεσε οὗτος διὰ τῆς σωπῆς του φωνάζων ἰσχυρότερα ἀπὸ τὴν σάλπιγγα διὰ τῶν πραγμάτων. Καὶ παρθένου τὰ δευράπια σας, καὶ γυναῖκες τοὺς γυναικωνίτας, καὶ οἱ ἄνδρες τὴν ἀγορὰν ἀφήσατε καὶ ἔλθετε ὄλοι μαζὶ ἐδῶ, διὰ νὰ ἴδῃτε ποῖα εἶναι ἡ ἀνθρωπίνῃ φύσιν καὶ τῶν θωσικῶν πραγμάτων καθαρὰ τὸ φθαρτὸν καὶ πρόσκαιρον, B καὶ τὴν πορνικὴν ὄψιν; ποῦ ἦτο προηγουμένως πάρα πολὺ λαμπρὰ (τέτοια εἶναι ἡ ἐκ τῆς πλεονεξίας εὐτυχία, πρὸ ἄκαμης καὶ ἀπὸ τὴν γρηὴν ποῦ ἔχει ρυτίδας εἰς τὸ πρόσωπον φαίνεται) χωρὶς τὰ φτιασίδια καὶ κρώματα, διότι ἡ μεταβολὴ σὲν σπύγγος τὸ ὄψηρεσε.

4. Τοιαύτη εἶναι ἡ δύναμις τῆς συμφορᾶς ταύτης, ὥστε τὸν καρούμενον καὶ ἐπιφανῆ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται πάρα κατώτερος ἀπὸ ὄλους. Καὶ ἂν ἔνος πλούσιος εἰσελθῇ ἐδῶ, πολὺ ὠφελεῖται. Διότι, βλέπων ἀπὸ πόσον ὑψηλὸν ὄψωμα ἐξέπεσον ἐκεῖνος, ποῦ ἔσπευεν ὀδοκλήρον τὴν οἰκουμένην, νὰ εἶναι συνεσταλιμένος, C νὰ ἔχη γίνεαι δευρότερος ἀπὸ λαγῶν καὶ βάρβαρον, νὰ εἶναι προσκολλημένος χωρὶς δεοῦρος εἰς τὸν κίονα τοῦτον (τῆς ἁγίας τραπέζης) καὶ νὰ περισφίγγεται ἀπὸ δι' ἀλύσεως διὰ τοῦ φόβου, καὶ νὰ φοβῆται καὶ τρέμῃ, ὁ βλέπων ταῦτα πλούσιος κατατέλλει τὴν ἔξαψιν τοῦ πάθους του, καταβάλλει τὴν ὑπερηφάνειαν αὐτοῦ, καὶ ὄψοῦ σχηματίζει τὴν ὄψην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἰδεῶν, ἀπέρ-

κεται μανθάνων διά τῶν γεγονότων ὅσα διά τῶν λόγων ἀναγράφουν αἱ Γραφαί: ὅτι «πῶσα σάρξ κάρτος καὶ πῶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος κάρτου· καὶ ὁ κάρτος ἐξηράνθη καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν» (Ψαλμ. 40, 6-7). Καὶ τὸ παρόμοιον «ὥσπερ κάρτος, ταχὺ ἀποξηρανθήσονται καὶ ὡσεὶ λάκανα κλῆρος ταχὺ ἀποπεσοῦνται» (Ψαλμ. 80, 2) D καὶ «ὥσπερ κρινὸς αἱ ἡμέραι αὐτοῦ» (Ψαλμ. 101, 4) καὶ ὅσα ἄλλα παρόμοια. Καὶ ὁ πτωχὸς πάλιν, ὅταν εἰσελθῆ ἔδω καὶ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἴδῃ, δὲν θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του περιφρονημένον, λόγῳ τῆς πτωχείας του, οὔτε λυπεῖται δι' αὐτήν, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐγνωμονεῖ διότι ὑπῆρξεν δι' αὐτὸν οὐλοῦν, λιμὴν γαλήνιος, καὶ τεῖχος ἀσφαλές. Οὗτος θλέπων ταῦτα, πολλὰκις θά προτιμοῦσε νὰ μὲνῃ στῆ φτώχεια του, παρὰ νὰ ἀναλάβῃ ἐπ' ἄλιγον κρῶνον καθε ἐξουσίαν καὶ κατῶν νὰ ἀγωνίζεταί με κίνδυνον καὶ δι' αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Βλέπεις ὅτι ἀπὸ τὴν ἔδω καταφυγὴν αὐτοῦ πολλὸ φεληθήσαν καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πτωχοί, καὶ οἱ μικροί, καὶ οἱ μεγάλοι θέσεις κατέκοντες, E καὶ οἱ δοῦλοι, καὶ οἱ ἐλεύθεροι; Βλέπεις ὅτι ἕκαστος φεύγει ἐπ' ἔδω, ἀφοῦ λάθῃ φάρμακα, καὶ μόνον νὰ τὸν θλέπῃ θεραπεύεται; Ἄραγε ἐμάλαθα τὸ κατ' αὐτοῦ πάθος σας καὶ συνετέλεσα νὰ ἀποβάλετε τὴν ὀργὴν; Ἄρα γε δοθεσα τὴν ἀπανθρωπίαν σας; Ἄρα γε εἰς συμπάθειαν αὐτοῦ οἷς ἔφερα; Ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω ὅτι ἀρκετὰ ἐπέτυχα τοῦτο, ὅπως φανεράνουν τὰ πρόσωπά σας καὶ τὰ πολλὰ σας δάκρυα. Ἄφοῦ λοιπὸν ἡ σκληρότης τῆς καρδίας σας ἐμαλάκθη καὶ ἔγινε τόπος εὐφορος, ἅς δώσῃ καρποὺς ἐλεημοσύνης καὶ στάκια γεμῖτα ἀπὸ καρποῦς συμπάθειας καὶ ἅς παρακαλέσωμεν τὸν βασιλέα, μᾶλλον δὲ τὸν φιλάνθρωπον Θεόν, νὰ καταπραῖνῃ τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως, νὰ κἀμῃ ἀπαλὴν τὴν καρδίαν του, διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ ὀλόκληρον τὴν ἐπιθυμίαν μας, (νὰ τὸν συγχωρήσῃ τελείως). 385 A Καὶ ἤρξισεν τοῦτο νὰ γίνεταί, διότι ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποῦ οὗτος κατέφυγεν ἔδω, μεγάλη μεταβολὴ εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ βασιλέως ἔγινε. Ὅταν δηλαδὴ ὁ βασιλεὺς ἔμαθεν ὅτι εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον κῆρον κατέφυγεν, αἱ δὲ στρατιωτικοί, ποῦ ἦσαν παρόντες, ἐξαιργίζοντο διὰ τὰ παραπτώματα τοῦτου καὶ ἐζήτουσαν νὰ τὸν σφάζουν, μακρὸν ἀπῆλθον λόγον διὰ νὰ καταπάσῃ τὸν θυμὸν τους λέγων, ὅτι δὲν πρέπει νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν μόνον τὰ παραπτώματά του, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑπηρεσίας ποῦ ἔχει προσφέρει. Διὰ τοῦτο δὲ διεκήρυττεν, ὅτι διὰ τὰς ὑπηρεσίας του ἠχαρισεῖ, διὰ δὲ τὰ παραπτώματα, ποῦ ἔκαμεν ἅς ἀντὶ τὸν συγχωρεῖ. B Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἐπέμεινον νὰ π-

381 τὸς ὄνομα εἰς τὴν M. Ἄσλαν.

μνησθῆν διὰ τὰς πρὸς τὸν βασιλέα ὑβρεις αὐτοῦ διὰ θανάτου, φωνάζοντες, πηδῶντες καὶ τὰ δόρατα κινῶντες, ὁ βασιλεὺς ἔφησε νὰ τρέκουν ἀπὸ τὰ ἡμερώματα μάτια του βαρθὸνα δάκρυα καὶ τοὺς ὑπενόμισε τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, εἰς τὴν ὅποιον ἐκεῖνος κατέφυγε καὶ διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου κατέπαυσε τὸν θυμὸν αὐτῶν.

5. Ἄλλ' ὅμως καὶ ἡμεῖς ἅς πράξωμεν ὅτι ἀπὸ ἡμῶς ἐφαρτῆται. Δὲν θά εἰσοθε ἀσυγχώρητοι ἄν, ἐνφ ὁ βασιλεὺς ποῦ ἴθρησθη παρ' αὐτοῦ δὲν μνησκακεῖ σεῖς, ποῦ δὲν ἐπάθατε τίποτε τοιοῦτον, θά ἐξεδιλόνατε τὸσην κατ' αὐτοῦ ὀργὴν; Πῶς δὲ, ὅταν τελειώσῃ ἡ λειτουργία αὐτῆ θά λάβετε μέρος εἰς τὰ μυστήρια καὶ τὴν προσευκὴν ἐκείνην θά εἰπάτε, C διὰ τῆς ὁποίας προτιπέθηκα νὰ λέγωμεν «Ἄσπερ ἡμῖν καθὸς καὶ ἡμεῖς ἀπέμειν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν» (Ματθ. 6, 12), ὅταν ἐπαμείνετε νὰ τιμωρηθῆ ἐκεῖνος ποῦ οἷς ἔπαισε; Διέπραξε μεγάλο ἄδίκημα καὶ προσβολὴν; Τὸ ποραδεχόμεθα θεοδικαίωτα καὶ ἡμεῖς. Ἄλλὰ τώρα δὲν εἶναι καιρὸς δικαστηρίων ἄλλ' εὐσπλαχνίας· οὔτε εὐθύνης, ἀλλὰ φιλάνθρωπίας· οὔτε ἀνακρίσεως, ἀλλὰ συγχωρήσεως· οὔτε ἀποφάσεως καὶ διαδικασίας, ἀλλὰ συμπάθειας καὶ χάριτος. Ἄς μὴ ἐξάπτεται λοιπὸν κανεὶς καὶ ἅς μὴ δυσσευστῆται, ἀλλ' ἅς παρακαλέσωμεν ὅλοι τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν του, νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀπειλουμένην σφαγὴν διὰ νὰ ἀποβάλλῃ (διὰ τῆς μετανόιας) τὰ παραπτώματά του. Καὶ ἀκόμη ὅλοι μαζί ἅς προσέλθωμεν εἰς τὸν φιλάνθρωπον βασιλέα μας καὶ ἅς τὸν παρακαλέσωμεν χάριν τῆς Ἐσκληρίας, D χάριν τοῦ ἑυσπλαχνίου, νὰ κἀμῃ ἕνα ἄνδρα εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν. Ἄν τοῦτο κάμωμεν, ὁ βασιλεὺς θά ἀποδεχθῆ τὴν παράκλησίν μας καὶ ὁ Θεὸς περισσώτερον ἀπὸ τὸν βασιλέα θά μᾶς ἐπαινέσῃ καὶ διὰ τὴν φιλάνθρωπίαν μας ταῖσιν πολλὸ θά μᾶς ἀνταμείψῃ. Διότι καθὸς τὸν σκληρὸν καὶ ἀπῆλθον ἀποστρέφεται καὶ μοσεῖ, εἶτα καὶ τὸν ἐλεήμονα καὶ φιλάνθρωπον δέκεται καὶ ἀγαπᾷ. Καὶ ἂν μὲν δίκαιος ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἶναι, λαμπροτέρους τοῦ πλέκει στεφάνου, E ἂν δὲ εἶναι ἁμαρτωλός, τοῦ δίδει, ἅς ἀποθῆν τῆς πρὸς τὸν συνάνθρωπὸν του συμπάθειας, τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του. Διότι «Ἐλεον γάρ, λέγει, θέλω καὶ οὐ θύσαν» (Ἰω. 6, 6). Καὶ εἰς ὅλην τὴν ἁγίαν Γραφήν βλέπεις ὁ Θεὸς αὐτὸ πάντοτε νὰ ζητῆ ἐπαμείνεσθαι καὶ νὰ λέγῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ τρόπος τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν. Διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὸν Θεὸν εὐμενῆ θά κάμωμεν, τοιοῦτοτρό-

7. Εἰς τὴν θεῖαν κοινωνίαν, ἐπὶ τότε ἐκονήσαντες ταπεινῶς οἱ πιστοί.

πως τὰ ἁμαρτήματά μας θὰ ἐξαλειφωμεν, διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν Ἐκκλησίαν θὰ στολίσωμεν καὶ ὁ φιλόφρων βασιλεὺς θὰ μᾶς ἐπαινέσῃ, ὅπως εἶπα προηγουμένως, ὁ λαὸς ὅλος θὰ μᾶς χειροκροτήσῃ καὶ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης θὰ θαυμάσουν τὴν πραότητα καὶ φιλανθρωπίαν τῆς πόλειός μας καὶ οἱ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς ἄνθρωποι, διὰν μάθουν τὰ ὅσα συνέβησαν, θὰ μᾶς διαφημίσουν. **386** Α. Διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν λοιπὸν τῶσων ἀγαθῶν ὡς προσπέσωμεν, ὡς παρακαλέσωμεν, ὡς δεηθῶμεν, ὡς ἐξαρπάσωμεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τὸν αἰχμάλωτον, τὸν φυγάδα, τὸν ἰκέτην, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ ἡμεῖς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν Ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΕΥΤΡΟΠΗΟΝ

ΟΜΙΑΙΑ Β'

ΕΙΣ ΤΟ ΟΤΙ ΟΤΑΝ Ο ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ ΑΠΕΜΑΚΡΙΝΘΗ Β' ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΣΥΝΕΚΛΗΘΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΣΕΙΣΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΠΑΡΕΣΤΗ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΕΚ ΔΕΞΙΩΝ ΣΟΥ· (Ψαλμ. 44, 10).

1. Εὐφρόσυνον λειβάδι καὶ τερπνὸς κήπος, καὶ ἀκόμη πῶ γλυκὸ πρῆγμα εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων Γραφῶν. Διότι ἐκεῖ μὲν ὑπάρχουν ἀνθή ποῦ μαραινόνται, ἐνῶ ἐδῶ νοήματα ποῦ δὲν γηρόζουν. Ἐκεῖ φυσὸ ὀρέφρος, ἐνῶ ἐδῶ ἡ λεπτὴ αἶθρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐκεῖ ἀγκυθωτοὶ φράκτες προστατεύουν τὸν κῆπον, ἐνῶ ἐδῶ ὑπάρχει ἡ θεῖα πρόνοια ποῦ ἀσφαλίζει. Ἐκεῖ τὰ τριζύκια τραγουδοῦν, ἐνῶ ἐδῶ οἱ προσῆται ψάλλουν. Ἐκεῖ εὐφροσύνη ἀπὸ τὸ θέαμα, ἐνῶ ἐδῶ ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν. **С** Ὁ κήπος περιορίζεται εἰς ἓνα τόπον, ἐνῶ αἱ Γραφαὶ ἔχουν διαδοθῆ καὶ ἐκτείνονται εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Ὁ κήπος ἀλλάσσει ὄψιν ἀνάλογα μὲ τὰς ἐποχάς, ἐνῶ αἱ Γραφαὶ καὶ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι ἔχουν πλούσια φυλλώματα καὶ εἶναι γεμῖται ἀπὸ καρπός. Ἄς μελετήσωμεν λοιπὸν μὲ πολλὴν προσοκὴν τὰς Γραφάς. Διότι διὰν μελετᾷς προσεκτικὰ τὴν Γραφήν, αὐτὴ σοὺ ἀπομακρύνει τὴν λύπην καὶ φυτεύει μέσα σου τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀγαλλίασιν, ἀποβάλλει τὴν κακίαν καὶ ριζώνει τὴν ἀρετὴν καὶ κατὰ τὴν ἀναταρακὴν τῶν πραγμάτων δὲν ἐπιτρέπει νὰ ὑποφέρῃς τὰ παθήματα αὐτῶν ποῦ θαλασσοδέρνονται. Ἡ θάλασσα μάλιστα ἐνῶ ἐσὺ ταξιδεύεις μὲ γαλήνην, διότι σὲ κυβερνᾷ ἡ μελέτη τῶν Γραφῶν. **Д** Τὸ σκινὶ αὐτὸ δὲν τὸ κόπτει ἡ ἀναταρακὴ καὶ ἡ δοκιμασία τῶν περιστάσεων. Καὶ ὅτι δὲν λέγω ψέμματα, τὰ ἴδια τὰ πράγματα τὸ ἐπιβεβαιώνουν. Πρὶν ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἐπιστολιολογῆσθαι ἡ Ἐκκλησία. Ἦλθε στρωτὸς πολλὸς καὶ ἐσκορπούσε φωτὸν ἀπὸ τὰ μάτια καὶ παρὰ ταῦτα δὲν ἐμάρανε τὴν ἐλαίαν. Τὰ ξηρὰ ἐγυμνώθησαν καὶ κανεῖς δὲν ἐτραυματίσθη. Τὰ βασιλικά ἀνάκτορα

ἀγωνιούσαν ἐνῷ ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκειτο εἰς ἀσφάλειαν, ἂν καὶ ὁ πόλεμος τὴν εἶχε πληροῖσει. Πράγματι ἐδῶ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνεληγέτω ἐκείνος ποῦ εἶχε καταφύγει εἰς αὐτὴν καὶ ἡμεῖς ἤμεθα παρόντες χωρὶς νὰ φοβούμεθα τὸν θῦμὸν τοῦς. Διατί τάχα; Εἶχαμεν ἀκαρπῆ ἐγγύθειν τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ· «Ὁ εἰ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ Πέτρα Ἐ οικοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ἄβου οὐ κατακί- σουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 16, 18). Καὶ δταν λέγω Ἐκκλησίαν, δὲν ἐνοῶ μόνον τὸν τόπον ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον. Δὲν ἐνοῶ τοὺς τοίχους, ἀλλὰ τὴν νομοθεσίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν καταφεύγῃς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ μὴ καταφεύγῃς ἐκεῖ τοπικά, ἀλλὰ πνευματικά. Διότι Ἐκκλησία δὲν εἶναι στέγη καὶ τοῖχοι, ἀλλὰ πίστις καὶ ζωὴ. Μὴ λέγῃς, λοιπόν, ὅτι αὐτὸς ποῦ παρεδόθη ἐπροδόθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Αὐτὸς ἐὰν δὲν ἐγκατέλειπε τὴν Ἐκκλησίαν δὲν θὰ ἐπροδίδετο. Μὴ λέγῃς ὅτι αὐτὸς, μολοντί δέχηται ἐσθλον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπροδόθη. Δὲν τὸν ἐγκατέλειπεν ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ αὐτὸς τὴν ἐγκατέλειπε. Διότι δὲν συνελήφθη μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀλλὰ ἔξω. Διατί ἐγκατέλειπεν ὅμως τὴν Ἐκκλησίαν; Ἦθελες νὰ σωθῆς, ³⁸⁷ Α τότε ἔπρεπε νὰ παραμείνῃς μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ἐδῶ δὲν ὑπῆρχαν προστατευτικοὶ τοῖχοι ἀλλὰ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ποῦ σὲ ἐπροστάτευε. Ἦσουν ἀμαρτωλός; Ὁ Θεὸς δὲν σὲ διώκει. Διότι δὲν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ καλέσῃ τοὺς δικαίους εἰς τὴν μετάνοιαν ἀλλὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς (Ματθ. 9, 13). Ἡ πόρνη δοῦθη ἐπειδὴ ἀγκάλιασε τὰ πόδια τοῦ Κυρίου. Ἡ κοίτατε τὸ σημερινὸν ἀνάγνωσμα; Τὰ λέγω αὐτὰ διὰ νὰ μὴ διακατέκεσα ποτὲ ἀπὸ ἀμφιβολίαν δταν καταφεύγῃς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Νὰ μὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν σὲ προδίδει. Ἐὰν ὅμως φύγῃς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τότε δὲν πταίει ἡ Ἐκκλησία. Διότι ἐὰν μὴν μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τότε ὁ λόκος δὲν εἰσέρχεται, ἐὰν ὅμως θῆγῃ ἔξω, τότε συλλαμβάνεται ἀπὸ τὰ θηρία. Καὶ δι' αὐτὸ δὲν εὐθύνεται τὸ μανθρὶ, ἀλλὰ ἡ μικροψυχία σου. Τίποτε δὲν ἐξισιόνεται μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Μὴ μοῦ ἀναφέρῃς τείχη καὶ ὄπλα. Β Διότι τὰ τείχη μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου παλαιώνουν, ἐνῷ ἡ Ἐκκλησία ποτὲ δὲν γερνά. Οἱ βάρβαροι κρημνίζουν τὰ τείχη, ἐνῷ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν τὴν καταβάλλουν οὔτε οἱ βάρβαροι. Καὶ ὅτι τὰ λόγια μου δὲν εἶναι κούφια κούφρα, τὸ ἐπιβεβαιώνουν τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Πόσοι δὲν ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν; Καὶ ὅμως ἐκείνοι ποῦ τὴν κατεπόλεμησαν ἔχουν ἐξαραινοθῆ. Αὐτὴ δὲ ἔχει ὑψωθῆ ποῦ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς. Τέτοιο εἶναι τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας! Νικᾷ, δταν πολεμῆται, θριαμβεῖ δταν

τὴν ἐπβουλεύονται, γίνεται λαμπρότερα δταν ὑβρίζεται. Τραυματίζεται ἀλλὰ δὲν ὑποκίπτει εἰς τὰ τραύματα, κλυδιώνεται, ἀλλὰ δὲν καταποντίζεται, C δοκιμάζει τρικυμίας, ἀλλὰ δὲν ναυαγεί, παλαίει, ἀλλὰ δὲν γωορίζει τὴν ἦταν, πυγμακεῖ, ἀλλὰ δὲν νικάται. Διατί λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐπέ- τρεψε τὴν διαμάχην αὐτῆν; Διὰ νὰ κάρῃ λαμπρότερον τὸ πρόσωπον. Ἦσασθε παρόντες τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ἐβλέ- πατε πόσα ὄπλα ἐκινούντο καὶ πόσον ὁ θυμὸς τῶν στρα- τωπαῶν ἦταν φοβερότερος ἀπὸ τὴν φωπῆν καὶ ἡμεῖς ἐτρέ- χαμεν εἰς τὰ βασιλικά ἀνόκτορα. Ἀλλὰ τί μ' αὐτό; Μὲ τὴν κάρην τοῦ Θεοῦ τίποτε ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα δὲν μᾶς ἐφόβισεν.

2. Σὰς τὸ λέγω αὐτὰ διὰ νὰ τὰ μνησθε ἀσφαλῶς καὶ εσεῖς. Διατί ὄμως δὲν ἐτραμάξαμεν; Ἀπλοῦστατα κανένα ἀπὸ τὸ τυρινὰ κακὰ δὲ μᾶς φοβίξει. Ἄλλωστε τί εἶναι φο- βερὸν; Μήπως ὁ θάνατος; Ὅχι, ὁ θάνατος δὲν εἶναι κα- κόν, διότι πολὺ γρήγορα μὲ αὐτὸν μεταβαίνομεν εἰς τὸ γα- λήνιον λιμάνι. D Μήπως αἱ δημεύσεις τῆς περιουσίας; Ἐυ- μνὸς ἐξῆλθεν ἐκ κοιλίας μητρὸς μου, γυνὸς καὶ ἀπελεύ- σομαι» (Ἰαβ 1, 21). Ἀλλὰ μήπως αἱ ἔξορται; «τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς» (Ψαλμ. 23, 2). Μήπως αἱ συ- κοφαντίαι; «Χαίρετε καὶ ἀγαλλιάσθε, δταν εἴπωσι πᾶν πο- νηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολ- λὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. 5, 11-12). Ἐβλεπα τὰ ἔξω καὶ ἀναλογίζομαι τὸν οὐρανὸν, ἀνέμενα τὸν θάνατον καὶ ἐστο- καζόμην τὴν ἀνάστασιν. Ἐβλεπα τὰ καθήματα ἐδῶ εἰς τὴν γῆν καὶ ἀριθμοῦσα τὰ βραβεῖα τοῦ οὐρανοῦ. Ἐβλεπα τὰς πανουργίας καὶ ἀναλογίζομαι τὸ οὐρανίον στεφάνωμα. Πράγματι ἡ ὑπόθεσις τῶν ἀγώνων ἦταν ἀρεκτὴ διὰ νὰ μὲ παρηγορῆ καὶ μὲ ἐνισχύῃ. E Μὲ ἐπῆραν ἀπ' ἐδῶ θιαίως, ἀλλὰ δὲν ἐθεωροῦσα ὀτιματικὴν τὴν πράξιν αὐτῆν, διότι ἀτίμως εἶνα μόνον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἁμαρτία. Διότι καὶ ἐὰν ἀλάκλῃρος ἡ οἰκουμένη σὲ ὑβρίξῃ καὶ δὲν ἐπιζῆξῃ ἐσὺ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν σου, δὲν εἶσαι ἄτιμος. Προδοσία εἶναι μόνον ἡ προδοσία τῆς συνειδήσεως. Μὴ προδίδῃς τὴν συνει- δησίον σου καὶ κανεῖς δὲν σὲ προδίδει. Μὲ ὀδηγοῦσον θιαίως καὶ ἔβλεπα τὰ πράγματα ἢ καλύτερα τὰ λόγια μου νὰ γί- νωνται πραγματικότητα, τὴν ομιλίαν μου, ποῦ ἐγίνετο μὲ λόγια, νὰ ἐπαληθεύεται εἰς τὴν ἀγορὰν ἀπὸ τὴν ἴδιαν τὴν πραγματικότητα. ³⁸⁸ Α Ποῖαν ομιλίαν ἐνόησ; Αὐτὴν τὴν ὁ- ποίαν ἔλεγα πάντοτε. Ἐπνευσε ἄνεμος καὶ ἔρριξε τὰ φύλα. Ἐξῆρνήθη τὸ χοιράρι καὶ ἔπεσεν ἀπὸ ἐπάνω του τὸ ἄνθος. Ἡ νόκτα ἔφυγε καὶ ἡ ἡμέρα ἦλθε. Διελύθη ἡ ἀπα- πηλὴ σκὰ καὶ ἀφανερῶθη ἡ ἀλήθεια. Προηγουμένως ἀνέ- βηκαν δε τὸς οὐρανοὺς καὶ τώρα κατέβηκαν δε τὸς πε-

διάδας. Τὰ φουκακιμένο κύματα υπεχώρησαν ἐμπρὸς εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἀντιξοότητες. Πῶς συνέβη τοῦτο; Τὰ πράγματα ἦταν ζωντανὴ δυσκολία. Καὶ ἔλεγα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου: Ἄραγε θὰ σαφρονισθοῦν οἱ ἄνθρωποι ὕστερα ἀπὸ αὐτά; Ἄραγε προτοῦ περάσουν δύο ἡμέραι θὰ ἔχουν λησμονηθῆ τὰ ὅσα ἔγιναν; Αἱ ὑπομνήσεις ἤκουσαν εἰς τὰ αὐτιά. Καὶ πάλιν θὰ εἶπω καὶ θὰ ὁμλήσω. Ποῖον τὸ ὄφελος; Μάλλον ὑπῆρξε κάποια ἀφέλεια. Διότι καὶ ἂν δὲν θὰ ἀκούσουν ὅλοι θὰ ἀκούσουν οἱ μισοὶ καὶ ἂν δὲν θὰ ἀκούσουν οὔτε οἱ μισοὶ θὰ ἀκούσῃ τὸ ἕνα τρίτον καὶ ἂν δὲν ἀκούσῃ οὔτε τὸ ἕνα τρίτον καὶ τὸ ἕνα τέταρτον, θὰ ἀκούσουν ἕστω καὶ δέκα καὶ ἂν οὔτε δέκα, ἕστω πέντε καὶ ἂν οὔτε πέντε ἕστω καὶ ἕνας. Καὶ ἂν δὲν ἀκούσῃ οὔτε ὁ ἕνας, ἐγὼ ἔχω ὀλόκληρον τὸν μισθὸν μου. «Ἐξηράνθη ὁ κόρτος καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε: τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (Ψαλμ. 40, 8).

Β. Ἐίδατε τὴν μηδαιμότητα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων; Ἐίδατε τὴν προσωρινότητα τῆς δυναστείας; Ἐίδατε τὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον ἀποκαλοῦσα πάντοτε δραπέτην καὶ ὄχι μόνον δραπέτην, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωποκτόνον; Διότι δὲν ἐγκαταλείπει μόνον αὐτοῦς, ποὺ τὸν ἔχουν, ἀλλὰ καὶ τοὺς φρονεῖ. **Γ.** Πράγματι διὰ κανεὶς μὲ ἀφοσίωσιν δουλεύει εἰς αὐτὸν τότε πολλὸ περισσότερον προδίδεται ἀπὸ αὐτόν. Διὰ καταγίνεσαι μὲ τὸσον ζῆλον εἰς τὸν πλοῦτον, ὁ ὁποῖος σήμερα εἶναι εἰς σὲ καὶ αὔριον εἰς ἄλλον; Διὰ δὲν καταγίνεσαι μὲ πλουτισμὸν τὸν ὁποῖον δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς ποτὲ νὰ κατασχεῖ; Θέλεις νὰ δουλεύῃς εἰς αὐτόν; Θέλεις νὰ τὸν ἀποκτήσῃς; Μὴ τὸν κτήσῃς εἰς τὸ κῆμα, ἀλλὰ ὅς τον εἰς τὰ χεῖρα τῶν πτωχῶν. Ὁ πλοῦτος εἶναι θηρίον. Ὅταν τὸν κρατῆς, φεύγει, καὶ ὅταν τὸν σκορπῆς, μένει. Ἐσκορπίσε γὰρ, λέγει, ἔδωκε τοῖς πέντην, ἢ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (Ψαλμ. 111, 9). Σκόρπισέ τον διὰ νὰ μείνῃ. Μὴ τὸν παρακώσῃς, διὰ νὰ μὴ σοῦ φύγῃ. Ποῦ εἶναι ὁ πλοῦτος; **Δ.** Μὲ πολλὰν εὐχαρίστησιν θὰ ἐρωτοῦσα αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἀπέλθει ἀπὸ τὸν ναόν. Τὰ λέγω δὲ αὐτὰ χωρὶς νὰ δειδῶ μὴ γένοιτο, καὶ χωρὶς νὰ ἀναζητῶ τὰς πληγὰς, ἀλλὰ διὰ νὰ κατασκευάσω μὲ τὰ ναυάγια τῶν ἄλλων λιμάνι δι' ἐσὰς. Ὅταν οἱ στρατιῶται καὶ τὰ ξίφη ἐκινουῦντο, διὰν ἐκασίετο ἡ πόλις, ὅταν τὸ βασιλικὸν στέμμα δὲν εἶχε καρμῶν δύναμιν, ὅταν ἡ βασιλικὴ πορφύρα ἠγμᾶζετο, διὰν ἡ τρέλλα διακατεῖχε ὅλα, ποῦ ἦτο ὁ πλοῦτος; Ποῦ ἦταν τὰ ἀσημκά; Ποῦ τὰ ἀργυρὰ κρεβάτια; Ποῦ οἱ ὑπερέται; Ὅλοι εἶχαν φύγει. Ποῦ ἦταν οἱ εὐνοῦχοι; Ὅλοι τοὺς εἶχαν δραπετεύσει. Ποῦ ἦταν οἱ φίλοι; Ἄλλαζαν τὰ προσωπεῖα των. Ποῦ τὰ στήθα; Ἐκλειδάνοντο, ποῦ τὰ κρή-

ματα; Αὐτοὺς ποῦ τὰ κατεῖχε, ἔφυγε. Καὶ τὰ κρήματα τί ἀπέγιναν; **Ε.** Ἐπαρακώθησαν. Ποῦ ἐκρούθη ὅλος αὐτὸς ὁ θησαυρός; Μήπως γίνονται ἐνοχλητικὸς, μήπως γίνονται δυσάρετος μὲ τὸ νὰ λέγω πάντοτε ὅτι ὁ πλοῦτος προδίδει αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι δὲν τὸν χρησιμοποιοῦν καλὰ; Ἐφῆσεν ὁ καιρὸς καὶ δεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου. Διὰ τὸν κρατῆς ἐνὼ δὲν σὲ ἀφελεῖ εἰς τίποτε διὰν εὐρίσκεισαι εἰς δοκιμασίας; Ἐὰν ἔχη δύναμιν, ἄς σοῦ συμπαρασταθῇ διὰν συμῆν νὰ εὐρεθῆς εἰς δυσκολίας. Ἐὰν ὄμως τότε σὲ ἐγκαταλείψῃ, τί τὸν χρειάζεσαι; Τὰ ἴδια τὰ πράγματα τὸ ἐπιβεβαιώνουν. Ποῖά ἢ ἀφέλεια; Ἦταν τὸ ξίφη ἔχουν ἀκονισθῆ, διὰν ὁ θάνατος ἐρχεται ἀπειλητικὸς, διὰν ὁ στρατὸς μαίνεται, ¹⁸⁹ **Α.** Ἦταν ὑπάρχη ἀναμονὴ μᾶς τέτοιας ἀπειλῆς, τότε ὁ πλοῦτος δὲν φαίνεται πούθενά. Ποῦ ἐπῆγεν ὁ λιποτάκτης; Αὐτὸς σοῦ ἐδημιούργησεν ὅλα αὐτὰ καὶ ὅταν τὸν χρειάζεσαι ἐκείνος φεύγει, καὶ σ' ἐγκαταλείπει. Μολονοὶ πολλοὶ μὲ κατηγοροῦν μὲ τὸ νὰ μοῦ λέγουν πάντοτε: πολλὸ ἐνοχλεῖς τοὺς πλουσίους. Ναί, θεβαίως, διότι καὶ ἐκεῖνοι ἐνοχλοῦν τοὺς πτωχοὺς. Ἐγὼ πράγματι ἐνοκλῶ τοὺς πλουσίους, ἀλλ' ὄχι ἀπλῶς τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ ἐκείνους ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ κἀμουν κακὴν κρῆσιν τοῦ πλοῦτου. Διὸ πάντοτε λέγω, ὅτι δὲν κατηγορῶ τὸν πλοῦτον, ἀλλὰ τὸν κλέπτην ποὺ ἀρπάξει. Ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ὁ πλοῦσιος καὶ ἄλλο ὁ ἀρπαγας. Ἄλλο πρᾶγμα εἶναι ὁ εὐπορος καὶ ἄλλο ὁ πλεονέκτης. Κᾶμε διάκρισιν ἀνάμεσα εἰς τὰ πράγματα καὶ μὴ τὰ συγκέῃς αὐτά, τὰ ὁποῖα δὲν συγκέονται. Εἶσαι πλοῦσιος. Δὲν σὲ ἐμποδίζω νὰ εἶσαι, εἶσαι κλέπτης, **Β.** τότε σὲ κατηγορῶ. Ἐκεῖ τὰ δικά σου; Ἀπόλαυσέ τα. Παίρνεις αὐτὰ ποῦ ἀνήκουν εἰς ἄλλους; Τότε ἐγὼ δὲν θὰ σιγήσω. Θέλεις νὰ μὲ λιθοβολήσῃς; Εἶμαι ἔτοιμος νὰ χύσω καὶ τὸ αἷμά μου, ἀρκεῖ νὰ σὲ ἐμποδίσω ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. Δὲν μὲ ἐνδιαφέρει τὸ μῖσος, οὔτε ὁ πόλεμος καὶ τὰ μαλώματα, ἀλλὰ ἕνα πρᾶγμα μὲ καίει, ἢ προκοπὴ αὐτῶν ποῦ μὲ ἀκούουν. Καὶ οἱ πλοῦσοι εἶναι παιδιὰ μου καὶ οἱ πτωχοὶ εἶναι παιδιὰ μου. Διὸ τὴ ἴδια καιλία καὶ τοὺς ἄσους ἔθασαξες, μὲ ὕδινας καὶ οἱ ἴδιοι ὕδινες ἐγέννησαν τὸν πλοῦσιον καὶ τὸν πτωχόν. Ἐὰν λοιπὸν ἐνοκλῆς τὸν πτωχόν σὲ κατηγορῶ. Ἄλλωστε ἡ ζημιὰ δὲν εἶναι τὸσον μεγάλη διὰ τὸν πτωχόν ὅσον εἶναι διὰ τὸν πλοῦσιον. Διὸ ὁ πτωχὸς μὲν δὲν ὑφίσταται μεγάλην ὀδύνην, διὸ ζημιώνεται εἰς κρήματα, **Γ.** σοῦ δῆμα θλάττεσαι εἰς τὴν ψυχῆν. Ὅποιος θέλει ἄς μοῦ πάρῃ τὸ κεφάλι, ὅποιος θέλει ἄς μὲ λιθοβολήσῃ, ὅποιος θέλει ἄς μὲ μισήσῃ. Διὸ αἱ ἐπιβουλαι αὐτοὶ εἶναι δι' ἐμὲ ἐγγυήσεις στεφάνων καὶ τὰ τραύματα πλήθος θροσέων.

4. Δὲν φοβοῦμαι λοιπὸν τὴν ἀπειλὴν. Ἐνα πράγμα μὴ φοβοῦμαι, τὴν ἀμαρτίαν. Ὁλόκληρος ἡ ἀκουμένη ἄς μὲ καταπολεμήσῃ ἀρκεῖ νὰ μὴ μὲ κατηγορήσῃ κανεὶς δι' ἀμαρτίαν. Διότι αὐτὸς ὁ πόλεμος μὲ κἀμνεὶ λαμπρότερον. Ἔτσι καὶ ἐσὺς θέλω νὰ σὺς ἐκπαιδεύσω. Μὴ φοβεῖσθε λοιπὸν τὴν ἀπειλὴν τοῦ ἄρκοντος ἀλλὰ τὴν δύναμιν τῆς ἀμαρτίας νὰ φοβῆσθε. Ἐὰν ἐσὺ δὲν κτυπήσῃς ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν σου, κανεὶς ἄνθρωπος δὲν θὰ σὲ βλάψῃ. Ἐὰν δὲν ἔχῃς κἀμνεὶ ἀμαρτίαν, οὐδεὶς σὲ ἀρπάξει καὶ ἐὰν ἀκόμη εὐρίσκωνται γύρω σου ἀναριθμητὰ ἔφη. **Δ** Ἐὰν ὁμοῦ ἔχῃς διαπράξει ἀμαρτίαν καὶ ἂν ἀκόμη εἶσαι εἰς τὸν παράδεισον, ἐξαρῖξαι ἀπὸ αὐτόν. Ὁ Ἄδᾶμ ἦταν εἰς τὸν παράδεισον καὶ παρὰ ταῦτα ἔπεσον. Ὁ Ἰᾶθ ὁμοῦ ἐνῶ ἦταν εἰς τὴν κοριάν, ἐδέχθη τὸν στέφανον. Εἰς τί ὠφέλησεν ἐκεῖνον ὁ παράδεισος καὶ εἰς τί βλάψεν αὐτὸν ἡ κοριάν; Ἐκεῖνον κανεὶς δὲν τὸν ἐπεβούλευσε καὶ ἐν τούτοις ἔπεσον, αὐτὸν ὁ διάβολος τὸν ἐπεβούλευσε καὶ παρὰ ταῦτα ἐστεφανώθη. Δὲν τοῦ ἀφῆρσε τὰ κρήματα; Τὴν εὐσθειάν του ὁμοῦ δὲν τὴν βλάψῃ. Δὲν τοῦ ἄρπαξεν ὁ θάνατος τὰ παιδιὰ του; Τὴν πίστιν του ὁμοῦ δὲν τὴν ἀπεβούλευσε. Δὲν τοῦ κατέξουσε τὸ σῆμά του; Δὲν εὐρεν ὁμοῦ τὸν θησαυρὸν του. Δὲν ἠπλῆσεν ἐναντίον του τὴν γυναῖκα του; Δὲν ὑπέταξεν ὁμοῦ τὸν γενναῖον στρατιώτην. Δὲν ἐξετόξευσε ἐναντίον του τόξα καὶ βέλη; **Ε** Τραῦματα ὁμοῦ δὲν ἐδέχθη. Ἐφερην ἐναντίον τοῦ πύργου μηχανήματα, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐκρίμμισε. Ἔψωσε κόρυθα, ἀλλὰ δὲν κατεπόντισε τὸ πλοῖον. Σῶς παρακαλῶ, τηρήσατε καὶ ἐσεῖς αὐτὸν τὸν νόμον, καὶ πῶς ἐμπρὸς εἰς τὰ γυνάτια σας, ἂν καὶ δὲν τὰ πᾶνω μὲ τὸ χέρι, τὰ ἐγγίζω μὲ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς μου, καὶ δάκρυα κύναι. Τηρήσατε καὶ ἐσεῖς τὸν νόμον αὐτὸν καὶ κανεὶς δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σὺς βλάψῃ. Μὴ μακαρίζετε ποτὲ πλοῖσκον. Μὴ θεωρεῖτε ταλαίπωρον κανένα παρὰ μόνον τὸν ἀμαρτωλόν. Μακαρίζετε τὸν δίκαιον. Διότι δὲν εἶναι ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ ἡ γνώμη τῶν ἀνθρώπων κἀμνεὶ καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον. Μὴ φοβηθῆς ποτὲ τὰ ἔφη ἐὰν ἡ συνειδήσις σου δὲν σὲ κατηγορήσῃ. ¹⁹⁰ **Α** Μήτε νὰ δοκιμάσῃς ποτὲ φόβον εἰς τὸν πόλεμον, ἐὰν ἡ συνειδήσις σου εἶναι καθαρὰ. Πῆς μου, ποῦ εἶναι αὐτοί, ποῦ ἔχουν φύγει ἀπ' ἐδῶ; Δὲν ἔσκυθον ὅλοι ἐνώπιόν των; Δὲν τοὺς ἐφοβοῦντο περισσότερο ἀπὸ ὅλους ἀκόμη καὶ οἱ ἄρκοντες; Δὲν τοὺς ὑπηρετοῦσαν; Ἀλλὰ ἦλθεν ἡ ἀμαρτία καὶ ὅλα ἐκρῖθησαν. Καὶ ἔγιναν δίκασται οἱ ὑπηρεταὶ καὶ ὅμοιοι οἱ κόλακες. Καὶ ἐκεῖνοι ποῦ καταφιλοῦσαν τὰ χέρια του, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸν ἐτραβοῦσαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐκεῖνος ποῦ χθὲς τοῦ

ἐφιλοῦσε τὸ χέρι, σήμερα ἔγινε ἐκθρὸς του. Διὰ τί; Διότι οὕτως χθὲς ἐφιλοῦσε τὸ χέρι του μὲ εὐλακρίνειαν. Διότι ἦλθεν ἡ σιγὴ καὶ διειρηθῆσαν τὰ προσκοπεῖα. Χθὲς ἐσὺ δὲν καταφιλοῦσε τὰ χέρια του, καὶ δὲν τὸν ἀνίσταζες οὐτῆρα, κηδεμόνα καὶ ἐβεργέτην; **Β** Δὲν τοῦ ἐβλακες πλῆθος ἐγκωμίων; Διὰ τί σήμερα τὸν κατηγορεῖς; Χθὲς ἦσαν ἐγκωμιστῆς καὶ σήμερα ἔγινες κατηγορὸς; Χθὲς τὸν ἐγκωμιστῆς καὶ σήμερα τὸν ἐνοκοποιεῖς; Διὰ τί ἡ μεταβολὴ αὐτῆ, διὰ τί ἡ μετάπτωσις αὐτῆ εἰς τὰ αἰσθητά;

5. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι τέτοιος. Ἐγὼ ὁ ὁποῖος ἦμουν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐπιβούλων σκεδίων του, ἐγὼ ἔγινα ὁ προστάτης. Ὑπέφερα ἀναριθμητὰ δεινὰ, ἀλλὰ δὲν ἤλλαξα διάθεσιν. Διότι μμοῦμαι τὸν δεσπότην μου, ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἦταν ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν, ἔλεγε· «φερς αὐτοῖς; σὺ γὰρ οἶδας τί ποιοῦσιν» (Λουκ. 23, 34). Καὶ τὰ λέγω αὐτὰ διὰ νὰ μὴ διαφθέρσῃς ἀπὸ πονηρᾶς ὑποψίας. Πόσοι μεταβολὰ ἔχουν συλβῆ ἀπὸ τότε ποῦ ἔγινα ἐπίσκοπος τῆς πόλεως, καὶ ὅμοῦ κανεὶς δὲν σαρφρονίζεται; **Γ** Ὄταν δὲ λέγω, κανεὶς δὲν καταδικάζω ὄλους, μὴ γένοιτο! Δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ ἡ πλοῦσι γῆ ποῦ ἐδέχθη τοὺς σπόρους, νὰ φέρῃ καὶ καρπὸν. Ἐγὼ ὁμοῦ εἶμαι ἀκόρταγος, δὲν θέλω νὰ σωθῶν μόνον ὄλλοι, ἀλλὰ ὅλοι. Καὶ ἐὰν ἕνας ἀπομείνῃ χαρῆνος, ἐγὼ κἀνομι. Νομίζω δὲ ὅτι μμοῦμαι τὸν πομμένα ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εἶπε ἐνενηνταεννέα πρόβατα καὶ ἔτρεξε νὰ εὐρῆ τὸ ἕνα ποῦ εἶχε κατῆ. Μέχρι πότε θὰ ὑπάρκουν τὰ κρήματα; Μέχρι πότε ὁ ἀργυρὸς καὶ ὁ χρυσός; Μέχρι πότε τὸ κρασί ποῦ κύνεται; Μέχρι πότε αἱ κολακαῖαι τῶν δοῦλων; Μέχρι πότε τὰ ἀνθοστόλιστα βάζα; Μέχρι πότε τὰ σατανικά γεύματα, καὶ τὰ γεύματα ἀπὸ διαβολικῆς ἐπενέργειαν; **Δ** Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ παρούσα ζωὴ ομοιάζει μὲ ἀποδημίαν; Διότι μήπως εἶσαι πολίτης; Ὅχι, εἶσαι διαβάτης. Κατάσθες τί εἶπα; Δὲν εἶσαι πολίτης, ἀλλὰ διαβάτης εἶσαι καὶ ὁδοιπόρος. Μὴ λέγῃς ὅτι ἔκω αὐτὴν ἢ τὴν ἄλλην πόλιν. Κανεὶς δὲν ἔχει πόλιν. Ἡ πόλις εἶναι εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι πορεία, εἶναι δρόμος. Καθημερινῶς λοιπὸν θαδίζομεν τὸν δρόμον μας, μέχρως θου ἡ φύσις σινεχίζει νὰ ζῆ. Ὑπάρχει κανεὶς ποῦ ἐνῶ εἶναι καθ' ὁδὸν ἀποθηκεῖ κρήματα, ὑπάρχει κανεὶς ποῦ ἐνῶ εἶναι καθ' ὁδὸν παρακάνει χρυσάφι; Ὄταν λοιπὸν εἰσελθῇς εἰς πανδοχεῖον, πῆς μου, καλλωπίζεις τὸ πανδοχεῖον; Ὅχι, ἀλλὰ ἰράγεις καὶ πίνεις καὶ θιάζεσαι νὰ ἐξέλθῃς. Πανδοχεῖον εἶναι καὶ ἡ παρούσα ζωὴ. **Ε** Εἰσελάθωμεν καὶ διαβαίνομεν τὴν παρούσαν ζωὴν. Ἄς φροντίζωμεν νὰ ἐξέλθωμεν μὲ καλὴν ἐλπίδα, ἄς μὴ ἀφήσωμεν τίποτε ἐδῶ διὰ νὰ μὴ τὸ χάσωμεν

έκει. "Όταν εισέρχεται εις τὸ πανδοχεῖον, τί λέγεις εἰς τὸν ὑπηρέτην; Πρόσεκε ποῦ βάσεις τὰ πράγματα, διὰ νὰ μὴ ἀφίσης τίποτε ἐδῶ, διὰ νὰ μὴ κοθῆ τίποτε, οὔτε μικρὸν οὔτε μηδισμὸν, ὥστε ὅλα νὰ τὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὸ σπίτι. "Ἔτσι καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. "Ἄς βλέπωμεν ὡς πανδοχεῖον τὸν παρόντα θῖον καὶ ἄς μὴ ἐγκαταλειθώμεν τίποτε ἐδῶ εἰς τὸ πανδοχεῖον, ἀλλ' ὅλα νὰ τὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν μητέρα πάλιν. Εἶσαι διαβάτης καὶ ὁδοσκόπος, μᾶλλον δὲ καὶ πολὺ πρὸ κάτω ἀπὸ τὸν διαβάτην. Καὶ τὸ πᾶς, ὧν θὰ τὸ ἐξηγήσω. 391 **Α** Ὁ διαβάτης γνωρίζει πότε εἰσέρχεται εἰς τὸ πανδοχεῖον καὶ πότε ἐξέρχεται. Διότι εἶναι κύριος καὶ διὰ νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ἐξέλθῃ. Ἐγὼ ἡμᾶς εἰσερχόμενος εἰς τὸν παρόντα θῖον, ὡσὺν εἰς πανδοχεῖον, δὲν γνωρίζω πότε ἐξέρχομαι ἀπὸ αὐτόν. Καὶ κάποτε ἐνῶ προετοιμάζω τροφὰς διὰ πολλὸν χρόνον ξαφνικὰ μὲ καλεῖ ὁ Δεσπότης, λέγων: "Ἄφρων, ἃ ἤτοίμασας, τίνα ἔσται; Τῆ νυκτὶ γὰρ ταύτῃ λαμβάνουσι τὴν τροφὴν σου» (Λουκ. 12, 20). Ἡ ἔξοδος λοιπὸν δὲν εἶναι φανερά, ἢ ἀπόκτησις εἶναι ἀδεσδαία, πολυάριθμοι κρημνοὶ καὶ ἀπὸ παντοῦ κόματα ἐγείρονται. Διὰ τὴν πρᾶξιν αὐτῆς, διὰ τὰ σκώδη, διὰ τὴν ἀσκήθειαν καὶ τρέχεις πρὸς τὰ σκώδη πράγματα;

Β Αὐτὸ λέγω καὶ δὲν θὰ πάύσω νὰ τὰ λέγω καὶ νὰ προξενῶ διαρκῆ πόνον καὶ νὰ ἐπουλιῶνται τὰ τραύματα. Καὶ ταῦτα οὐκ εἰς αὐτοὺς ποῦ ἔχουν πέσει, ἀλλὰ εἰς ἐκείνους ποῦ στέκονται ὀρθοί. **Β** Διότι ἐκεῖνοι ἔχουν ἀπέλθει καὶ ἔχουν τελειώσει. Αὐτοὶ ἡμᾶς ποῦ στέκονται ἔχουν γίνεαι ἀσφαλέστεροι μὲ τὰς συμφορὰς ἐκείνων. Καὶ τί θὰ κάμωμεν, λέγει: "Ἐνα πράγμα μόνον προῖξ: μίσησε τὰ κρήματα καὶ ἀγάπησε τὴν ζωὴν σου. Ρῖξε κάτω τὰ ὑπάρχοντα, δὲν ἐννοῶ ὅλα, ἀλλὰ νὰ περικόψῃς οὐτὰ ποῦ εἶναι περιττά. Μὴ ἐπιθυμῆς τὰ πράγματα τῶν ἄλλων, μὴ ἀπογομνήσῃς τὴν κήραν γυναῖκα, μὴ κλέψῃς ἀπὸ τὸν ὄρφανόν, μὴ πάρῃς τὸ σπίτι του. Δὲν ἀνοφέρω πρόσωπα, ἀλλὰ πράγματα. Ἐάν δὲ κάποιον τὸν ἐλέγχει ἢ συνείδησίς του, δὲν εἶναι ὁ λόγος μου ὁ αἴσιος, ἀλλὰ ὁ ἴσιος ὁ εαυτός του. Διὰ τὴν ἀρπάζεις πράγματα ποῦ προκαλοῦν τὸν φθόνον; Ἄρπαξε αὐτὰ ποῦ φέρουν στεφάνια. Μὴ ἀρπάξῃς τὴν γῆν, ἀλλὰ ἄρπαξε τὸν οὐρανόν: ἐκαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ οἱ θιασαὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν» (Ματθ. 11, 12). Διὰ τὴν ἀρπάζεις ἀπὸ τὸν πτωχὸν ποῦ σὲ κατηγορεῖ; Ἄρπαξε ἀπὸ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἐπαινεῖ. Εἶδες πῶς ἀγνωμοσύνη καὶ πῶς τρέλλα ὑπάρκει; Ἄρπάζεις ἀπὸ τὸν πτωχόν, ποῦ ἔχει ὀλίγον; Ὁ Χριστὸς λέγει: ἄρπαξε ἀπὸ ἐμένα καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ χρυσῶν κάρην διὰ τὴν ἀρπαγὴν αὐτὴν. Ἄρπαξε καὶ γίνε βασιλεὺς τῆς βασιλείας

μου. Ἐάν θελήσῃς νὰ ἀρπάξῃς τὴν ἐπίγειον βασιλείαν, ἢ καλύτερα καὶ ἐν ἀκόμῃ θελήσῃς νὰ διανοιθῇς κατὰ τέτοιο, πτωρεῖσαι. Ἐάν ἡμᾶς δὲν ἀρπάξῃς τὴν οὐράνιον βασιλείαν, τότε πτωρεῖσαι. Ἐκεῖ οὖν ὑπάρχουν τὰ θωπικά, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ ὁ φθόνος, οὖν δὲ ὑπάρχουν τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ, ἐκεῖ ὑπάρχει ἀγάπη. Αὐτὰ νὰ σκέπτεται καθημερινῶς καὶ νὰ μὴ παρακοῆς καὶ θορυβηθῆς διὰν ἰδῆς πάλιν μετὰ δύο ἡμέρας κάποιον ἄλλον νὰ φέρεται ἐπάνω εἰς ἄρμα, **Δ** νὰ φορῆ μεταξιώτων ἐνδύματα καὶ νὰ ἀνέρχεται εἰς τὰ ἀξιώματα. Μὴ ἐπαινήσῃς τὸν πλούσιον, ἀλλὰ τὸν δίκαιον μόνον. Μὴ κοκίζῃς τὸν πτωχόν, ἀλλὰ μάθε νὰ κρίνῃς ὀρθὰ καὶ σταθερὰ τὰ πράγματα. Μὴ ἀπομακρύνουσαι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, διότι τίποτε δὲν εἶναι ἰσχυρότερον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ ἐλπίδα σου εἶναι ἡ Ἐκκλησία, ἡ σωτηρία σου ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ καταφύγιόν σου ἡ Ἐκκλησία. Αὐτὴ κεῖται πρὸς ὑψηλὰ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ εἶναι ἐκτενεστέρα ἀπὸ τὴν γῆν. Ποιῶ δὲν γράζει, πάντοτε εἶναι νέα εἰς τὴν ἡλικίαν. Διὰ τοῦτο ἡ Γραφή, διὰ νὰ δηλώσῃ τὴν στερεότητα καὶ τὴν σταθερότητα τῆς τῆν ἀποκαλεῖ ἄρμα, τὴν ὀνομάζει παρθένον διὰ νὰ δεῖξῃ τὸ ἀδιάφορον αὐτῆς, βασιλισσα διὰ τὴν πολυτέλειάν τῆς, θυγατέρα διὰ τὴν συγγενειάν τῆς πρὸς τὸν Θεόν, **Ε** τὴν ὀνομάζει στείραν, ποῦ γεννᾷ ἐπιτά, διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν πολυτεκνίαν καὶ διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν εὐγένειάν τῆς τὴν ὀνομάζει μὲ πολυάριθμα ὀνόματα, διότι καὶ ὁ Κύριός τῆς ἔχει πολλὰ ὀνόματα. Ἀποκαλεῖται πατέρας, ὁδός, ζωὴ, φῶς, θρακίων, Ἰλασμός, θεμέλιος, θύρα, ἀναμάρτητος, θησαυρός, κύριος, Θεός, Υἱός καὶ Μονογενής, μορφή Θεοῦ καὶ εἰκὼν Θεοῦ. 392 **Α** Μήπως ἀρκεῖ ἕνα ὄνομα διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ ὄνομα; Καθόλου! Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ὑπάρχουν τόσα πολλὰ ὀνόματα διὰ νὰ μάθωμεν κατὰ, ἔστω καὶ ἐλάχιστον, διὰ τὸν Θεόν. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἡ Ἐκκλησία μὲ πολλὰ ὀνόματα ὀνομάζεται. Παρθένος λέγεται ἐν καὶ ἦταν πόρνη προηγουμένως. Διότι τοῦτο εἶναι τὸ ἀξιοθαύμαστον διὰ τὸν νομφίον, ὅτι ἔλαβε ὡς σίζυγον πόρνην καὶ τὴν κατέστησε παρθένον. Ὡς πόσον καινούργια καὶ παράδοξα πράγματα συμβαίνουν. Ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καταστρέφει τὴν παρθενίαν, ὁ γάμος εἰς τὸν Θεὸν ἀποκαθιστᾷ τὴν παρθενίαν. Εἰς ἡμᾶς ἡ παρθένος ποῦ ἱπανδρεύεται, δὲν παραμένει παρθένος, εἰς τὸν Χριστὸν οὐτὴ ποῦ ἦταν πόρνη καὶ ἔρχεται εἰς γάμον πνευματικὸν ἔχει γίνε παρθένος.

7. Β Ὁ αἰρετικός, ποῦ περιεργάζεται τὴν οὐράνιον γέννησιν καὶ λέγει πῶς ἐγέννησεν ὁ πατήρ; ἄς ἐπιμνησθῇ τοῦτο μόνον. Πῶς τοῦ πᾶς ἡ Ἐκκλησία, ἐνῶ ἦταν πόρνη ἐγενε παρθένος καὶ πῶς αὐτὴ ποῦ ἐγέννησε, παρέμεινε παρ-

θένος; «Ζηλώ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλω» λέγει ὁ Παῦλος (Β' Κορ. ΙΙ, 2). «Ἡμεοσάμην γὰρ ἡμεῖς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀ- γνήν παρουσιῆσαι τῇ Χριστῷ» (Αὐτόθι). Ὡ πόση σοφία καὶ πόση σύνεσις! «Ζηλώ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλω». Τί σημαίνει αὐ- τό; Ἐπισημολογῶ λέγει. Ἐσὺ ποῦ εἶσαι πνευματικὸς εἶσαι; Ἐπισημολογῶ λέγει. Ζηλεῖται, λέγει, ὅπως ζηλεύει καὶ ὁ Θεός. Ζηλεύει καὶ ὁ Θεός; Ναί, ζηλεύει, ἔκχι ἀπὸ πάθος, Ἐ ἀλλὰ ἀπὸ ἀγάπην καὶ ζήλω. «Ζηλώ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλω». Νὰ σοῦ εἶμαι πῶς ὁ Θεός ζηλεύει; Ἐίδεν ὁ Θεός τὴν γῆν νὰ δια- φθείρῃται ἀπὸ τοὺς δαίμονας καὶ προσέφερε τὸν Υἱόν του. Διότι αἱ λέξεις ἴσταν ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεὸν δὲν ἔχουν τὴν ἴδιαν ἰσχύον. Παραδείγματος χάριν, ὁ Θεός ζηλεύει, ὁ Θεός ὀργίζεται, ὁ Θεός μετανοεῖ, ὁ Θεός μισεῖ. Οἱ λόγοι αὐ- τοὶ εἶναι ἀνθρώπινοι, ἀλλὰ τὰ νοήματά τους ἀρμόζουν εἰς τὸν Θεόν. Πῶς ζηλεύει ὁ Θεός; «Ζηλώ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζή- λω». Ὀργίζεται ὁ Θεός; «Κύριε μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με» (Ψαλμ. 8, 1). Τί λοιπὸν καὶ κοιμᾶται ὁ Θεός; «Ἀνάστη- θι, Ἰναπὶ ὑπνοῖς, Κύριε;» (Ψαλμ. 43, 24). Μετανοεῖ ὁ Θεός; **D** «Μετανόησα ὅτι ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον» (Γεν. 6, 7). Μι- σεῖ ὁ Θεός; «Τὰς δοῦλὰς ὑμῶν καὶ τὰς νεομηνίας μισεῖ ἡ ψυχὴ μου» (Ἰσ. 1, 14). Μὴ δίδῃς προσοχὴν εἰς τὴν εὐτέ- λειαν τῶν λέξεων; ἀλλὰ νὰ ἐκλάθῃς τὰς ἐννοίας ὅπως ἀρ- μόζει εἰς τὸν Θεόν. Ζηλεύει ὁ Θεός διότι ἀγαπᾷ. Ὁ Θεός ὀργίζεται, ἔκχι ὅπως ἀπὸ πάθος, ἀλλὰ κατὰ τὸν λόγον τῆς τι- μωρίας καὶ τῆς κολάσεως. Κοιμᾶται ὁ Θεός, ἔκχι κοιμώμενος, ἀλλὰ μακροθυμῶν. Διάλεγε τὰς λέξεις, «Ἔτσι καὶ ἴσταν ἀκού- σης ὅτι ἐγεννᾷ» ὁ Θεός, μὴ νομίσης ὅτι τέμνεται ἡ θεότης, ἀλλὰ νὰ ἐννοήσης τὴν ὁμοουσιότητα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός ἐ- χρησιμοποίησε πολλὰς λέξεις ποῦ ἀρμόζουν εἰς ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς πολλὰς ποῦ ἀρμόζουν εἰς αὐτόν, διὰ νὰ τιμηθῶμεν.

8. Κατάλαθες τί εἶπα; **E** Ἀγαπήτέ μου, πρόσθετε μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν. Ὑπάρχουν ὀνόματα θεῖα καὶ ὀνόματα ἀν- θρώπινα. Ἐλαθε ἀπὸ ἐμὲ καὶ μοῦ ἔδωκεν αὐτός. Δός μου τὰ δικά σου καὶ πάρε τὰ δικά μου, λέγει. Ἐχεις ἀνάγκην ἀπὸ τὰ δικά μου. Ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκην, ἀλλὰ ἐσὺ. Διότι ἡ οὐσία μου εἶναι ἀμιγής, ἐσὺ ὅμως εἶσαι ἄνθρωπος καὶ εἶσαι συνδεθεμένος μὲ σῶμα καὶ ζῆτις σαρκιακὰς λέξεις, ὥστε ἐσὺ ποῦ εἶσαι συνδεθεμένος μὲ σῶμα, στηριζόμενος εἰς τὰς γνωστάς σου λέξεις, νὰ κατανοήσης τὰ νοήματα ποῦ ὑπερ- βαίνουν τὴν διανοίαν σου. Ποῖα ὅμως ὀνόματα ἐπῆρε ἀπὸ ἐμὲ καὶ ποῖα μοῦ ἔδωκεν ἐκεῖνος; Αὐτὸς εἶναι Θεός καὶ ὠ- νόμασε καὶ ἐμίνα Θεόν. Ἐκεῖ πρόκειται περὶ φυσικοῦ πρά- γματος, ἐνθ' ἐδῶ περὶ τιμητικῆς ὀνομασίας. «Ἐγὼ, εἶπα Θεός ἔστε καὶ Υἱοὶ ὑψίστου πάντες» (Ψαλμ. 81, 6). Ἐδῶ εἶναι

ἀπλοὶ λόγοι, ἐνθ' ἐκεῖ πράγματα φυσικά. **393** **A** Μὲ ἀπεκάλε- σε Θεόν, διότι μὲ ἐτίμησε. Αὐτὸς ὠνομάσθη ἄνθρωπος, ὠνο- μάσθη υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὠνομάσθη ὁδός, ὠνομάσθη θύρα, καὶ πέτρα. Αὐτὰ τὰ ἐδανείσθη ἀπὸ ἐμὲ, καὶ αὐτὸς μοῦ ἔδωκε ἐκεῖνα τὰ ὀνόματα. Διὰ τὴν ὠνομάσθη ὁδός; Διὰ νὰ μάθῃς ὅτι μὲσω αὐτοῦ ἀνεπαύμεθα πρὸς τὸν πατέρα του. Διὰ τὴν ὠνομά- σθη πέτρα; Διὰ νὰ διδαχθῆς τὴν ἀκραιμότητα καὶ τὴν στε- ρεότητα τῆς πίστεως. Διὰ τὴν ὠνομάσθη θερμότης; Διὰ νὰ μά- θῃς ὅτι βαστάζει ὅλα. Διὰ τὴν ὠνομάσθη ρίζα; Διὰ νὰ μάθῃς ὅτι ἀνθούμεν ἐφ' ὅσον μένομεν εἰς αὐτόν. Διὰ τὴν ὠνομάσθη ποιμήν; Διότι μᾶς ποιμαίνει καὶ μᾶς τρέφει. **B** Διὰ τὴν ὠνομάσθη πρόβατον; Διότι πρὸς χάριν μας ἐθυσιάσθη καὶ ἔγινε μέσον ἐξιλεώσεως. Διὰ τὴν ὠνομάσθη ζωῆ; Διότι μᾶς ἀνέστησε ἐνθ' ἡμεῖς νεκροί. Διὰ τὴν ὠνομάσθη φῶς; Διότι μᾶς ἔβγαλε ἀπὸ τὸ σκοτάδι. Διὰ τὴν ὠνομάσθη βραχίον; Διότι εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸν πατέρα του. Διὰ τὴν ὠνομάσθη λόγος; Διότι ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα. Διότι ὅπως ὁ λόγος μου γεννᾶται ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου ἔτσι καὶ ὁ Υἱός ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Θεόν Πατέρα. Διὰ τὴν ὠνομάσθη ἡμέτιον; Διότι μὲ τὸ δάπτυμα ἔχω ἐνδύσθῃ αὐτόν. Διὰ τὴν ὠνομάσθη τράπεζα; Διότι τρώγω αὐτόν μὲ τὸ νὰ λάβω μέρος εἰς τὰ μυστήρια. Διὰ τὴν ὠνομάσθη οἶκος; Διότι κατοικῶ εἰς αὐτόν. Διὰ τὴν ὠνομάσθη νῆκος; Διότι γινόμεθα νῆκος του. Διὰ τὴν ὠνομάσθη κεφαλὴ; Διότι ἔγινε μέλος τοῦ σώματος του. Διὰ τὴν ὠνομάσθη νυμφίος; **C** Διότι συνεδέθη μαζί μου ὡς νὰ εἶμαι νύμφη του. Διὰ τὴν ὠνομάσθη ἀγνός; Διότι μὲ ἐπῆρεν ὡς παρθένον. Διὰ τὴν ὠνομάσθη δεσπότης; Διότι εἶμαι δούλη του.

9. Βλέπε λοιπὸν, αὐτὸ ποῦ εἶπεγα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι ἄλλοτε δηλαδὴ εἶναι νύμφη, ἄλλοτε θυγατέρα, ἄλλοτε παρθένος, ἄλλοτε δούλη, ἄλλοτε βασίλισσα, ἄλλοτε στείρα, ἄλλοτε ὄρος, ἄλλοτε κήπος, ἄλλοτε πολέτεκος, ἄλλοτε κρί- νων καὶ ἄλλοτε πηγὴ. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὅλα αὐτὰ. Διὰ τοῦτο ἴσταν ἀκούσης αὐτὰ, παρακαλῶ, μὴ νομίσης ὅτι εἶναι σαρκια- κὰ, ἀλλὰ νὰ ἐντελής ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς διανοίας σου, διότι τὰ σαρκιακὰ πράγματα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τέ- τοια. Παραδείγματος χάριν τὸ ὄρος δὲν εἶναι παρθένος, **D** ἡ παρθένος δὲν εἶναι νύμφη, καὶ ἡ βασίλισσα δὲν εἶναι δούλη. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὅλα αὐτὰ. Διὰ τὴν ὠνομάσθη δὲν ἀναφέ- ρονται εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ εἰς τὴν ψυχὴν. Διότι αὐτὰ ἀναφε- ρόμενα εἰς τὸ σῶμα ἔχουν μεγάλην στενότητα, ἐνθ' ἀναφε- ρόμενα εἰς τὴν ψυχὴν ἔχουν μεγάλην εὐρύτητα. «Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου» (Ψαλμ. 44, 10). Βασίλισσα; Πῶς ἔγινε βασίλισσα αὐτὴ ἡ τοσαυταπληρὴ καὶ πτωχὴ; Καὶ ποῦ

ἀνέθηκε; Αὐτὴ ἡ βασιλίσσα ἐξυψώθη. Πῶς; Διότι ὁ βασιλεὺς ἔγινε δοῦλος· δὲν ἦταν προηγουμένος, ἀλλὰ ἔγινεν ὑστερα. Μάθε λοιπὸν τὰ σκετικὰ μὲ τὴν θεότητα καὶ στοχάσου τὰ πράγματα τῆς θείας οἰκονομίας. Ἐ Μάθε ποῖος ἦταν καὶ τί ἔγινε πρὸς κάριν σου καὶ μὴ συγκέης τὰ πράγματα καὶ μὴ κάρης τὴν ὑπόθεσιν τῆς φιλοανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ἀφορμὴν διὰ βλασφημίαν. Αὐτὸς ἦταν ὑψηλὸς καὶ ἐκεῖνη ἦταν ταπεινή. Ἦταν ὑψηλὸς ὄχι κατὰ τὸν τόπον ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν. Ἦταν ἀμνήξ, ἀδιάφορος ἡ οὐσία του, ἀφρατος ἡ φύσις του, ἀπερινόητος, ἀόρατος καὶ ἀκατάληπτος. Πάντοτε ὑπῆρχε καὶ ὑπῆρχε πάντοτε κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ὑπερέβαινε τοὺς ἀγγέλους. Ἦταν ἀνώτερος ἀπὸ τὰς οὐρανίους δυνάμεις, καὶ ὑπέρτερος ἀπὸ κάθε λογισμὸν καὶ κάθε σκέψιν· δὲν ἦταν δυνατόν νὰ θεαθῆ παρὰ μόνον νὰ πιστευθῆ. Οἱ ἄγγελοι τὸν ἔβλεπαν καὶ ἔστρεβαν καὶ ὅλα τὰ Χερουβεὶμ ἀπὸ φόβου ἐκαλύπτοντο μὲ τὰ περὰ των. Ἐρρικνε τὸ βλέμμα του εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν ἔκαμε νὰ τρέμῃ, ³⁹⁴ Ἄπειλοῦσε τὴν θάλασσαν καὶ ἐκεῖνη ἐξηραίνετο καὶ ἀπὸ τὴν ἔρημον ἔκαμε νὰ ἀναβλύζουσι ποταμοί. Αὐτὸς ἔθεσε ὄρια εἰς τὰ θυνά καὶ μέτρα εἰς τὰ φαράγγια. Πῶς νὰ ἐκρασθῶ; Πῶς νὰ παραστήσω τὰ πράγματα; Ἦ μεγαλωσὴν του δὲν ἔχει τελειωμὸν, ἡ σοφία του δὲν ἀρθρῆται, οἱ κρίσεις του εἶναι ἀνεξίχνιστοι καὶ οἱ δρόμοι του ἀνεξερευνήτοι. Αὐτὸς εἶναι ὁ τόσον μεγάλος καὶ αἰώνιος, ἔαν εἶναι ἀσφαλὲς νὰ μεταχειρισθῶ καὶ τὰς λέξεις αὐτάς. Ἄλλὰ τί νὰ κάμω; Ἄνθρωπος εἶμαι καὶ ὁμιλῶ μὲ ἀνθρώπινα κριτήρια. Ἦ γλώσσά μου εἶναι ἀπὸ πηλὸν καὶ ζῆτῶ συγγνῆμην ὑπὸ τὸν Δεσπότην. Διότι δὲν μεταχειρίζομαι τὰς λέξεις αὐτάς ἀπὸ ἑλλειψιν δρόμῃς ἀνπλήψεως τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς δυσκολίας ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης. **Β** Νὰ εἶσαι εὐμενὴς Δέσποτά μου, διότι δὲν λέγω τὰς λέξεις αὐτάς ἀπὸ ἑλλειψιν αἰσθήσεως τοῦ πράγματος, ἀλλὰ διότι δὲν ἔχω ἄλλας. Καὶ ὅμως δὲν περιορίζομαι εἰς τὴν εὐτέλειαν τῆς λέξεως ἀλλὰ ἀναβαίνω μὲ τὰ περὰ τῶν νοημάτων. Ὁ τόσον μεγάλος καὶ αἰώνιος. Λέγω αὐτὰ διὰ νὰ μὴ, παραμένον εἰς τὰς λέξεις καὶ εἰς τὴν πτωχείαν τῶν λεγομένων, μάθῃς καὶ ἐσύ νὰ κάρης τὸ ἴδιον. Διὰ ἀπορείς, ἔαν ἐγὼ κάρημι τοῦτο, ὅπου θέθαια καὶ αὐτὸς ἔταν θέλη νὰ παραστήσῃ κάτι ποῦ ὑπερβαίνει τὰ ἀνθρώπινα; Ἐπειδὴ ὁμιλεῖ πρὸς ἀνθρώπους χρησιμοποιεῖ καὶ ἀνθρωπίνας εἰκόνας, οἱ ὅποιοι δὲν ἀρκούν θέθαια νὰ παραστήσουν τὸ λεγόμενον **С** οὔτε ἄμπορὸν νὰ φέρουν εἰς τὸ μέσον τὸ ἄλον πλήρωμα, ἀρκούν ὅμως διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀκροατῶν.

10. Συγκεντρώσου, μὴ ἀποκάμνης λόγῳ τῆς ἐκτάσεως

τοῦ λόγου. Διότι ὅπως ὅταν ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται δὲν φαίνεται ὅπως εἶναι, οὔτε γυμνὴ φαίνεται ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ (διότι κανεὶς δὲν εἶδε τὸν Θεόν, αὐτὸ ποῦ εἶναι μὲ τὴν συγκατάθεσιν καὶ μόνον ἔστρεβαν τὰ Χερουβεὶμ. Συγκαταβαίνει ὁ Θεὸς καὶ κατενίζουσι τὰ ὄρη, συγκαταβαίνει καὶ ἡ θάλασσα ἐξαπνίζεται, συγκαταβαίνει καὶ ὁ οὐρανὸς σαλεύει. Καὶ ἔαν ὁ Θεὸς δὲν ἐφανερῶντο κατὰ συγκατάθεσιν, ποῖος θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἀνθέξῃ τὴν παρουσίαν του;), ἔτσι λοιπὸν δὲν ἐμφανίζεται, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι, ἀλλὰ ὅπως ἤμπορεῖ νὰ τὸν ἰδῇ αὐτὸς ποῦ τὸν βλέπει. Διὰ τοῦτο ἄλλοτε μὲν ἐμφανίζεται ὡς γέρον, ἄλλοτε ὡς νέος, ἄλλοτε ἐμφανίζεται εἰς τὸ πῶρ, καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν αὐραν, ἄλλοτε εἰς τὸ νερό, ἄλλοτε ἐνοπιλος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ τὴν οὐσίαν του, ἀλλὰ σχηματίζει τὴν μορφήν του ἀνάλογα μὲ τὴν ποικίλιαν τῶν διαφόρων ὑποκειμένων. Ἐτσι λοιπὸν καὶ ὅταν θέλῃ νὰ εἰπῇ κάτι περὶ αὐτοῦ, μεταχειρίζεται ἀνθρωπίνας εἰκόνας. Παραδείγματος χάριν, ἀνέθηκε εἰς τὸ ὄρος καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς τὸ φῶς, τὰ δὲ ἴματα αὐτοῦ ἐγένοντο λευκὰ ὡσεὶ κιών (Ματθ. 17, 2). Ἐφανέρωσε, λέγει, δόξιν ἀπὸ τὴν θεότητά του, εἰδείεν εἰς αὐτοὺς τὸν Θεόν ποῦ ἐνοικοῦσε μέσα του καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν. Δώσατε μεγάλην προσοκὴν εἰς τὸν λόγον. Λέγει· «Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν **Ε** καὶ ἔλαμψε τὰ ἴματα αὐτοῦ ὡς τὸ φῶς καὶ ἡ ὄψις, ὡς ὁ ἥλιος». Ἐπειδὴ εἶπα παραπάνω τόσον μεγάλος καὶ τόσον αἰώνιος καὶ εἶπα, γίνε εὐμενὴς Δέσποτά μου, (διότι δὲν παραμένω εἰς τὸ γράμμα τῆς λέξεως, ἀλλὰ ἀδυνατῶ καὶ δὲν διαθέτω ἄλλην λέξιν κατάλληλον), ἐπιθυμῶ νὰ μάθῃς ὅτι ἀπὸ τὴν Τροφήν ἔχω διδαχθῆ αὐτό. Ἡθέλησε λοιπὸν ὁ Εὐαγγελιστὴς νὰ δεῖξῃ τὴν λάμπην του καὶ λέγει «ἔλαμψε». ³⁹⁵ **Α** Πῶς ἔλαμψε, πές μου; Ποῦ δυνατό. Καὶ πῶς τὸ λέγεις; «Ὡς ὁ ἥλιος». Ὡσὺν τὸν ἥλιον, λέγεις; Ναι. Διὰ τί; Διότι δὲν ἔχω εἰς τὴν διαθέσιν μου ἄλλο ἄστρον λαμπρότερον ἀπὸ τὸν ἥλιον. Καὶ ἦταν λευκὸς ὡς κιών. Διὰ τί ὡς κιών, διότι δὲν ἔχω ἄλλην οὐσίαν λευκότεραν ἀπὸ τὸ κιών. Ὅτι θέθαια δὲν ἔλαμψε ἔτσι τοῦτο γίνεται φανερόν ἀπὸ τὸ εἶξῃ. Καὶ οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν κατὰ γῆς (Ματθ. 17, 6). Ἐὰν ἔλαμπε ὅπως λάμπει καὶ ὁ ἥλιος, τότε οἱ μαθηταὶ δὲν θὰ ἔπιπτον κάτω. Διότι τὸν ἥλιον τὸν ἔβλεπον καθημερινῶς καὶ δὲν ἔπιπτον. Ἐπεσαν ὅμως ἐπειδὴ ἔλαμψε περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἀπὸ τὴν λευκότητα τοῦ κιανιοῦ καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ἀνθέξουν τὴν λάμπην.

11. Πές μου λοιπὸν, Εὐαγγελιστά, **Β** ἔλαμψε περισσότερο ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἐσύ λέγεις ὡς ὁ ἥλιος. Ναι! Ἐπειδὴ

ἐπιθυμῶ νὰ σοῦ γνωρίσω τὸ φῶς τῆς θεότητος, δὲν ἔχω ἄλλο ἄστρον μεγαλύτερον, δὲν ἔχω ἄλλην εἰκόνα ἀπὸ αὐτὴν τοῦ ἡλίου, ποὺ εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν ἄστρον. Τὰ εἶπα αὐτὰ διὰ νὰ μὴ παραμείνης εἰς τὴν εὐτέλειαν τῆς λέξεως. Σοῦ ἔδειξε τὸ πῶσιμον τῶν μαθητῶν. Ἔπεσαν κάτω καὶ ἠσθάνθησαν βάρος εἰς τὴν κεφαλὴν των καὶ κατεσκεπάζοντο. Ἐνάστητε», λέγει, καὶ τοὺς ἐσήκωσε καὶ ἦσαν ἱαλισμένοι. Διότι δὲν ἤμπορεσαν νὰ ὑπερέρουν τὴν ὑπερβολικὴν λάμψιν καὶ ἕνα βάρος κατέλασε τὰ μάτια των. Ἔτσι τὸ φῶς ποὺ ἐφανερώθη ἦταν δυνατώτερον ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ὁ Εὐαγγελιστὴς ἄλλως εἶπεν: «Ὡς ὁ ἥλιος», ἐπειδὴ τὸ ἄστρον αὐτὸ εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς καὶ διότι ὑπερέχει ἀπὸ ἅλα τὰ ἄλλα ἄστρα. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ ὅσιον ἔλεγα εἰς αὐτὸ ἐπανάρχομαι, δηλαδὴ αὐτὸς ποὺ εἶναι τόσοσ μεγάλος καὶ τόσοσ αἰώνιος, Ὁ αὐτὸς ἐπεθύμησε νὰ ἐναυῆ με πόρνην. Πόρνην ἐπεθυμοῦσεν ὁ Θεός; Μάλιστα πόρνην, ἐννοῶ τὴν φύσιν μας. Ὁ Θεός ἐπεθυμοῦσεν πόρνην; Ὁ ἄνθρωπος διὰν πόρνην καταδικάζεται, καὶ ὁ Θεός, λέγει, ἐπιθυμεῖ πόρνην; Βεβαίωτατα. Ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ τὴν πόρνην διὰ νὰ γίνῃ πόρνος, ὁ Θεός ἄλλως ἐπιθυμῆται τὴν πόρνην διὰ νὰ μεταβάλλῃ τὴν πόρνην εἰς παρθένον. Ὡστε λοιπὸν ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου γίνεται αἰτία καταστροφῆς διὰ τὴν ποθομένην, ἐνῶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ γίνεται αἰτία σωτηρίας διὰ τὴν ἐπιθυμουμένην. Ὁ Θεός λοιπὸν ὁ τόσοσ μεγάλος καὶ αἰώνιος ἐπέθυσε πόρνην; Καὶ διατί; Διὰ νὰ γίνῃ νυμφίος. Τί κἀμνεῖ; Δὲν ἀποστέλλει πρὸς αὐτὴν κανένα ἀπὸ τοὺς δούλους του, **D** δὲν ἀποστέλλει κανένα ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους του πρὸς τὴν πόρνην, οὐτε ἀρχάγγελον, οὐτε τὰ Χερουδαῖμ οὐτε τὰ Σεραφεῖμ ἀποστέλλει. Ἀλλ' ἔρχεται πρὸς αὐτὴν ὁ ἴδιος ὁ ἔραστής. Καὶ τώρα ποὺ ἀκούεις τὴν λέξιν ἔραστα μὴ νομίζῃς αὐτὸν ὡς ἔραστα ἀσθησιακόν. Ἀπὸ τὰς λέξεις διάλεγε τὰ νοήματα, ψαῖν ἀρίστη μέλισσα ποὺ πετᾷ εἰς τὰ λουλοῦδια καὶ παίρνει τὸ κηρί καὶ ἀφήνει τὰ βότανα. Ἐπέθυσε λοιπὸν πόρνην καὶ τί πράττει; Δὲν τὴν ἀνεβάζει ἐπάνω, διότι δὲν ἤθελε νὰ ἀνεβάσῃ εἰς τὸν οὐρανὸν μίαν πόρνην, ἀλλὰ ὁ ἴδιος καταβαίνει εἰς τὴν γῆν. Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτὴ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἀνεβῆ εἰς τὸν οὐρανὸν κατέθηκε ἐκεῖνος εἰς τὴν γῆν. Ἔρχεται πρὸς τὴν πόρνην καὶ δὲν ἐντρέπεται δι' αὐτὴν. Ἔρχεται καὶ τὴν ἐσκοπέπεται εἰς τὸ καλὸν τῆς. **E** Τὴν ἀντικρίζει μεθυσμένην. Καὶ με ποῖον τρόπον ἔρχεται; Δὲν ἔρχεται με γυμνὴν τὴν οὐσίαν του, ἀλλὰ γίνεται, αὐτὸ ποὺ ἦταν ἡ πόρνη, ὅχι κατὰ τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν γίνεται τὸ ἴδιον, διὰ νὰ μὴ ἀφοῦ τὸν ἴδῃ, φοβηθῆ, διὰ νὰ μὴ ἀσοκριντῆ καὶ φύγῃ. Ἔρχεται λοιπὸν εἰς τὴν πόρνην καὶ γίνεται ἄνθρωπος. Καὶ με

ποῖον τρόπον γίνεται ἄνθρωπος; Συλλαμβάνεται εἰς κοιλίαν γυναικός, σὺζάνεται ὀλίγον καὶ ὀλίγον, καὶ ἀκολουθεῖ τὰ στάδια ἀναπτύξεως τῆς ἡλικίας μου. Ποῖος; Ἡ οἰκονομία καὶ ὄχι ἡ θεότης, ἡ μορφή τοῦ δούλου καὶ ὄχι ἡ μορφή τοῦ Δεσπότη, **396** **A** ἡ σάρκα μου καὶ ὄχι ἡ οὐσία ἐκεῖνου. Αὐξάνεται ὀλίγον καὶ ὀλίγον καὶ συναναστρέφεται με τοὺς ἀνθρώπους, μαλονοῖ εὐρίσκει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, γεμάτην ἔλκη, ἀποθηρωμένην καὶ φορτωμένην ἀπὸ δαίμονας. Καὶ τί κἀμνεῖ; Προσέρχεται εἰς αὐτὴν. Ἐκεῖνη τὸν εἶδε καὶ ἔφυγε. Ἐκεῖνος προσκαλεῖ τοὺς μάγους. Διαιτὶ φοβεῖσθε. Δὲν εἶμαι κριτής, ἀλλὰ ἱατρός. «Οὐκ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον» (Ἰω. 12, 47). Ἀμέσως ἐκεῖνος καλεῖ τοὺς μάγους. Ὡς πόσον καινούργια καὶ παράδοξα πράγματα συμβαίνουν! Οἱ μάγοι γίνονται ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἀπαδῶν του. Αὐτὸς ποὺ βαστάζει ὀλοκλήρον τὸν κόσμον εὐρίσκειται μέσα εἰς μίαν φάτνην καὶ αὐτὸς ποὺ περιβάλλει τὸ κᾶθε τι ἔχει φορέσει τὰ σπάργανα. Ὁ ναὸς κείται καὶ ὁ Θεός ἐνοικεῖ εἰς αὐτόν. Καὶ οἱ μάγοι ἔρχονται ἄμέσως καὶ τὸν προσκυνοῦν. **B** Προσέρχεται ὁ τελώνης καὶ γίνεται εὐαγγελιστής, προσέρχεται ἡ πόρνη καὶ γίνεται παρθένος, προσέρχεται ἡ Χαναναῖα καὶ ἀπολαμβάνει τὴν φιλανθρωπίαν του. Εἶναι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ ἔραστοῦ νὰ μὴ ἀπαιτῆ εὐθύνας διὰ τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ νὰ συγχωρῆ τὰς πράξεις τῶν παρπατωμάτων. Καὶ τί κἀμνεῖ; Τὴν παίρνει καὶ τὴν κἀμνεῖ γυναικα του. Καὶ τί προσφέρει εἰς αὐτὴν; Προσφέρει δακτυλίδι. Τί εἶδους δακτυλίδι; Τὸ ἄγιον Πνεῦμα. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Παῦλος: «Ὁ δὲ βεβαίων ἡμᾶς σὺν ἡμῖν Θεός ὁ καὶ σφραγισμένος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραθῶνα τοῦ πνεύματος» (Β' Κορ. 1, 21-22). Τῆς δίδει τὸ Πνεῦμα. Ἐπειτα λέγει. Δὲν σὲ ἐφόρτευσεν εἰς τὸν παράδεισον; Ναί, λέγει. Καὶ πῶς ἐβγήκες ἀπὸ ἐκεῖ; **C** Ὁ διάβολος ἦλθε καὶ με ἐπῆρε ἀπὸ τὸν παράδεισον. Ἐφορτέωσθες εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἐκεῖνος σὲ ἔβγαλε ἔξω, νὰ ἴδῃς τώρα ἐγὼ σὲ φορτέω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου, ἐγὼ σὲ βαστάζω Πᾶς; Δὲν τολμᾷ νὰ προσέλθῃ εἰς ἐμέ. Δὲν σὲ ἀνεβάζω εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἐδῶ εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὸν οὐρανόν, διότι σὲ βαστάζω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ποὺ εἶμαι ὁ δεσπότης τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Ποιητὴν σὲ κρατᾷ καὶ ὁ λόκος δὲν τολμᾷ νὰ ἔλθῃ πλέον. Ἡ καλύτερα θὰ τοῦ ἐπιτρέψω νὰ ἔλθῃ. Βαστάζει ὁ Θεός τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μας καὶ ὁ διάβολος προσέρχεται, ἀλλὰ νικᾶται. Σὲ ἐφορτέω εἰς τὸν ἑαυτὸν μου. Διὰ τοῦτο λέγει: «Ἐγὼ ἡ ῥῆα, ἡμεῖς τὰ κλίματα» (Ἰω. 15, 5) καὶ ἐφορτέωσεν αὐτὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ εἰπετα λοιπὸν; Εἶμαι ἁμαρτωλός, λέγει, καὶ ἀκάθαρτος. **D** Μὴ σὲ νοιάζει, ἐγὼ εἶμαι ἱατρός. Γνωρίζω καλὰ τὸ σκεῖος

μου και πολὺ καλὰ γνωρίζω πῶς καταστράφη. Πρὶν ἀπὸ αὐτὸ ἐδῶ, ἦταν πῆλινο καὶ καταστράφη. Τώρα τὸ ἀναπλάσσω μὲ τὸ ἀναγεννητικὸν βάπτισμα καὶ τὸ παραδίδω εἰς τὴν φωτιάν. Βλέπε λοιπόν. Ἐπῆρε κῆμα ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἐδημοσόργησε τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἐπίλασε. Ἦλθεν ἔπειτα ὁ διάβολος καὶ τὸν διέφθειρε. Ἦλθε πάλιν ὁ Θεός, τὸν ἀνέλαβε, τὸν ἔκαμε νέον φῶραμα, τὸν ἀνεκάνευσε εἰς τὸ βάπτισμα, ἀλλὰ δὲν ἄφησεν εἰς αὐτὸν νὰ εἶναι κωμῆτινον τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸ ἔκαμεν δοτράκινον. Παρέδωκε τὸν πῆλιν εἰς τὸ πῦρ τοῦ ἁγίου Πνεύματος; «Αὐτὸς ἡμᾶς βάπτισαι ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ» (Ματθ. 3, 11), εἰς τὸ νερὸ διὰ τὴν ἀναπλασθῆναι· Εἰ καὶ εἰς τὸ πῦρ διὰ νὰ στερεωθῆ. Διὰ τοῦτο ὁ προφήτης προφητικὰ κάποτε ἔλεγεν· «Ὡς σκεύη κεραμῆκος συντρίψεις αὐτούς» (Ψαλμ. 2, 9). Δὲν εἶπε ὡσάν σκεύη δοτράκινα, ποῦ κατέχει ὁ καθέννας ἀπὸ ἡμᾶς. Διότι ὑπάρχουν σκεύη κεραμικὰ, καὶ εἶναι αὐτὰ ποῦ κατασκευάζει ὁ κεραμοποιὸς εἰς τὸν τροχόν. Τὰ σκεύη τοῦ κεραμοποιοῦ εἶναι κωμῆτινα, τὰ δικὰ μας ὅμως εἶναι δοτράκινα. Προαναγγέλλων λοιπόν τὴν ἀναγέννησιν διὰ τοῦ βαπτίσματος, λέγει· «Ὡς σκεύη κεραμῆκος συντρίψεις αὐτούς». Ἀναπλάσσει, λέγει, καὶ κωμῆσει. Βοηθῶμαι εἰς τὸ νερὸ τοῦ βαπτίσματος καὶ ἀναπλάσσειται τὸ σῶμα μου, τὸ ἀνακωμῆσει τὸ πνευματικὸν πῦρ καὶ τὸ κάρνει δοτράκινον. **397** Α "Ὅτι δὲ τὰ λόγια μου δὲν εἶναι κούφια ἀλαζονεία ἄκουσε τὸν Ἰωβ ποῦ λέγει· «Ἐποίησε δὲ ἡμᾶς πηλόν» (Ἰωβ 10, 9) καὶ τὸν Παῦλον· «ἔχοντες δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν δοτράκινοισι σκεύουσιν» (Β' Κορ. 4, 7). Ἀλλὰ κόπασε ὅμως τὴν ἀντοχὴν τοῦ δοτράκου. Διότι δὲν ψήνεται εἰς τὴν φωτιάν, ἀλλὰ εἰς τὸ Πνεῦμα. Πῶς εἶναι δοτράκινον; Ἐπει- τῆς τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαθον, τρεῖς ἔραβδίσθη, ἕ- παξ ἑλιθάσθη» (Β' Κορ. 11, 24-25) καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ τὸ δοτράκινον σκεῦος ἄνθεξε καὶ δὲν ἔσπασε· «Νυκθημερινὸν ἐν τῷ θυθῆ πεποίηκα» (Αὐτόθι). Εἰς τὸν θυθὸν τῆς θαλάσσης εὐρέθη καὶ τὸ δοτράκινον σκεῦος δὲν διελύθη. Ἐγινε ναυμάχος καὶ ὁ θησαυρὸς δὲν ἐκάθη. Τὸ πλοῖον ἐσωθίσθη καὶ ὅμως τὸ φορτίον ἐπέπλευσε. «Ἐκοντες δὲ τὸν θησαυρὸν». Ποῖον θησαυρὸν, ἐννοεῖς; Τὴν κορηγίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὴν δικαιοσύνην, τὸν ἁγιασμὸν καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν. Πές μου, ποῖον; Β «Ἐν τῷ ὄνοματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔγειραι καὶ περιπάτει. Αἰνέει, ἰσταί σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός. Σοὶ λέγει, τὸ πονηρὸν πνεῦμα, ἔπιεθε ἀπ' αὐτοῦ» (Πράξ. 3, 6-9, 34-16, 13).

12. Εἶπες θησαυρὸν, ποῦ εἶναι λαμπρότερος ἀπὸ τοὺς βασιλικούς θησαυρούς; Διότι ἠμπορεῖ νὰ κἀμῃ ὁ βασιλικὸς μαργαρίτης αὐτὸ ἰδὸ ποῖον κἀμουν τὰ ἀπυσταλικά λόγια;

Βάλε ἐπάνω εἰς τοὺς νεκροὺς μυριάδας ἀπὸ βασιλικά διαδή- ματα καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἀνασταίνεται, ἕνας ὅμως λόγος ἐθῆκε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀποστόλου καὶ ἐπανεφέρε τὴν ἐπαναστατημένην φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀποκατέστησεν εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῆς. «Ἐκοντες τὸν θησαυρὸν τοῦτον» (Β' Κορ. 4, 7). «Ὁ θησαυρὸς, ποῦ δὲν φυλάσσει μόνον ἀλλὰ καὶ φυλάσσει τὴν οἰκίαν ὅπου το- ποθετεῖται. Κατάλαθος τί εἶπα; Οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες, διὰν ἔχουν θησαυρούς, C κατασκευάζουν μεγάλα οἰκήματα, κονδροὺς τοίκους, μοκλαῖς, θύρας, φύλακας καὶ κλειδιά διὰ νὰ φυλακῆθῇ ὁ θησαυρὸς. Ὁ Χριστὸς ἔκαμεν τὸ ἀντίθετον. Ἐβαλε τὸν θησαυρὸν οὐκ εἰς λίθινον ἀλλὰ εἰς δοτράκινον σκεῦος. Ἐάν ὁ θησαυρὸς εἶναι μεγάλος, διὰτὶ τὸ σκεῦος νὰ εἶναι ἀσθενικόν; Ἀλλὰ τὸ σκεῦος διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἶναι ἀσθενικόν, ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ θησαυρὸς εἶναι με- γάλος, διότι αὐτὸς δὲν φυλάσσει ἀπὸ τὸ σκεῦος ἀλλὰ φυ- λάσσει ὁ ἴσως τὸ σκεῦος. Ἐγὼ καταθέτω ἐκεῖ τὸν θησαυρὸν, ποῖος λοιπὸν ἠμπορεῖ νὰ τὸν κλέψῃ; Ἦλθεν ὁ διάβολος, ἔλ- θεν ἀλόκληρος ἡ αἰκουμένη, ἔλθον μυριάδες καὶ κανεὶς δὲν ἠμπόρεσε νὰ κλέψῃ τὸν θησαυρὸν. Ἐρασιγώγη καὶ ὅμως ὁ θησαυρὸς δὲν ἐπροδόθη. Κατεποντίσθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὅμως δὲν ἐναυδίγησε. Ἀπέθανε καὶ ὅμως ὁ θησαυρὸς παρα- μένει. D Ἐδῶκε λοιπὸν τὸν ἀρραβῶνα του. Ποῦ εἶναι αὐτοὶ ποῦ βλασφημοῦν τὴν τιμὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος; Προσέ- κετε· «Ὁ δὲ θεσπῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν Θεός, ὁ καὶ δοῦς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος» (Β' Κορ. 1, 21-22). «Ὅλοι σας γνωρίζετε ὅτι ὁ ἀρραβῶν εἶναι μικρὸν μέρος ἀπὸ τὸ ὅλον. Καὶ πῶς, ἄκουε. Πηγαίνει κάποιος διὰ νὰ αγοράσῃ σπῆν ποῦ ἀξίζει πολὺ καὶ λέγει· Δός μου «ἀρραβῶνα», διὰ νὰ εἶμαι σίγουρος. Πηγαίνει κάποιος διὰ νὰ ζητήσῃ γυναῖκα εἰς γάμον, συμφωνεῖ εἰς τὴν προίκα καὶ τὰ πράγματα καὶ ἔ- πειτα λέγει δός μου «ἀρραβῶνα». Πρόσεχε ἀκόμη! Καὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν δούλου καὶ εἰς δλας τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς δίδεται ἀρραβῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὁ Χριστὸς ἔκαμε συναλ- λαγὴν μὲ ἡμᾶς (διότι ἐπρόκειτο νὰ μὲ νυμφευθῆ) Ε καὶ ὡς προίκα συμφωνεῖ δὲν χρήματα, ἀλλὰ αἶμα. Μοῦ δίδει ὡσάν προίκα τὴν ἀναπόδοσιν τῶν αγαθῶν· «Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶ- δε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέ- δει» (Α' Κορ. 2, 9). Ἀνέγραψε δὲ εἰς τὴν προίκαν τὴν ἀνα- νασίαν, τὸν ἕμνον μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους, τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὸν θάνατον, τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, τὴν κληρονομίαν τῆς βασιλείας (ὁ πλοῦτος εἶναι πολὺς), τὴν δι- καιοσύνην, **398** Α τὸν ἁγιασμὸν μας, τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὰ παρόντα, τὴν ἐπιτυχίαν τῶν μελλόντων αγαθῶν. Μεγάλη

ήταν δι' ἐμὲ ἡ προίκα. Προίκα μὲ ἀκρίβειαν. Κύτταξε τί πράττει. Ἦλθε νὰ νυμφευθῆ τὴν πόρνην, ἐννοῶ θέλωμα αὐτὴν, ὅπως ἦταν ἀκάθαρτος, διὰ τὸ νὰ μᾶθης τὸν ἔρωτα τοῦ γαμβροῦ. Ἦλθε, μὲ ἐνυμφεύθη καὶ μὲ προικίζει. Λέγει. Σοῦ δίω τὰ πλοῦτη μου. Πῶς; Ἐκασες, λέγει, τὸν παράδεισον; Πάρε τον πῶσα. Ἐκασες, λέγει, τὴν ὁμορφίαν σου, πάρε την πῶσα, Πάρε τα ὅλα. Ἡ προίκα ὅμως δὲν μοῦ ἐδόθη ἐδῶ.

13. Πρόσεχε, διὰ τοῦτο προφητικῶς ἠμιλεῖ διὰ τὴν προίκα αὐτὴν. Μοῦ ἀνέγραψεν εἰς τὴν προίκα τὴν ἀνάστασιν τῶν σαρκῶν, καὶ τὴν ἀφθαρσίαν. Διότι ὅποσδήποτε ἡ ἀφθαρσία δὲν ἀκολουθεῖ τὴν ἀνάστασιν. **Β** Ἐδῶ ἔκοιμεν δύο πράγματα. Διότι πολλοὶ ἀναστήθηκα, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπέθανον, ὅπως π. κ. ὁ Λάζαρος καὶ τὰ σῶματα τῶν ἁγίων. Αὐτὸς ὅμως ἔκαι κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν, ἀλλὰ ὑπόσχεται τὴν ἀνάστασιν, τὴν ἀφθαρσίαν, τὴν συναντιτροφὴν μὲ τὸν κορὸν τῶν ἀγγέλων, τὴν συνάντησιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ νέφη καὶ τὴν αἰώνιον ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Κύριον (Α' Κορ. 4, 17), τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν θάνατον, τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ θανάτου. Τί σημαίνει ὅμως αὐτὸς ὁ λόγος; « Ἄ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἢ ἠτοίησεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν » (Α' Κορ. 2, 9). Μοῦ δίδεις ἀγαθὰ, πὶ ὅποια δὲν γνωρίζω; Ναι, λέγει. **Γ** Ἐδῶ σὲ νυμφεύωμαι, ἐδῶ ἀγάπα με. Διατί δὲν μοῦ δίδεις ἐδῶ τὴν προίκα, θὰ σοῦ τὴν δώσω ὅταν ἔλθῃς εἰς τὸν πατέρα μου, ὅταν ἔλθῃς εἰς τὰ βασιλικά παλάτια. Ἐγὼ ἦλθα κοντὰ σοῦ. Μήπως ἐπὶ ἤλθετε πρὸς ἐμὲ; Ἦλθε ἔκαι διὰ τὸ νὰ μείνῃ, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ σὲ πάρω καὶ νὰ ἀνεβῶ. Μὴ ζητᾷς ἐδῶ τὴν προίκα, Ὅλα ἐδῶ σοῦ δίδονται μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ μὲ τὴν πίστιν. Καὶ δὲν μοῦ δίδουν τίποτε ἐδῶ; Πάρε ἀρραβῶνα, μοῦ λέγει, διὰ τὸ νὰ μὲ πιστέψῃς, καὶ διὰ τὰ μελλοντικά. Πάρε ἐγγυητήρια, πάρε καὶ τὰ ἐνδεικτικὰ τῆς μνηστείας. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος λέγει « ἤρμωσάμην γὰρ ὑμᾶς » (Β' Κορ. 11, 2). Μὰς ἔδωκεν ὡς ἐνέχυρα ὁ Θεὸς τὰ παρόντα ἀγαθὰ. Ἐνέχυρα εἶναι τὰ παρόντα, εἶναι ὁ ἀρραβῶν. Ὁλόκληρος ἡ προίκα παραμένει ἐκεῖ. Καὶ πᾶς, διερωτῶμαι ἐγὼ; Ἐδῶ γηράζω, ἐνῷ ἐκεῖ δὲν γηράζω. **Δ** Ἐδῶ πεθαίνω, ἐνῷ ἐκεῖ δὲν πεθαίνω. Ἐδῶ λυποῦμαι, ἐνῷ ἐκεῖ δὲν λυποῦμαι. Ἐδῶ πτώχεια καὶ ἀρρώστια καὶ κίνδυνοι, ἐνῷ ἐκεῖ τίποτε τέτοιο δὲν ὑπάρχει. Ἐδῶ σκοτάδι καὶ φῶς μαζί, ἐνῷ ἐκεῖ μόνον φῶς. Ἐδῶ ἐπιβουλὴ, ἐκεῖ ἐλευθερία. Ἐδῶ ἀσθένεια, ἐκεῖ ὑγεία. Ἐδῶ ζωὴ πού τελειώνει, ἐκεῖ ζωὴ ἀτελείωτος. Ἐδῶ ἁμαρτία, ἐκεῖ δικαιοσύνη καὶ μισθὸς ἀμαρτίας. Ἐδῶ φθόνος, ἐκεῖ τίποτε τέτοιο. Δός μοῦ τα, λέγει αὐτὰ. Περιμένε, διὰ τὸ νὰ σωθῶν καὶ οἱ ἀδελφοί σου, περι-

μένε: « Ὁ θεθαπὼν ἡμᾶς καὶ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα ». Ποῖον ἀρραβῶνα, ἐννοεῖς; **Ε** Τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὴν κορηγίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀλλὰ θε ἀμιλῶσι διὰ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐδῶκεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ἀποστόλους τὸ δακτυλίδι, ὅφου εἶπε λάβετε καὶ δώσατε εἰς ὅλους. Ταρακίζεται τὸ δακτυλίδι; Μοιράζεται ἀλλὰ δὲν διαιρεῖται, μοιράζεται, ἀλλὰ δὲν ἐξοδεύεται. Μάθε λοιπὸν τί σημαίνει κορηγία τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐλαθεν ὁ Πέτρος, ἔλαθε καὶ ὁ Παῦλος ἅγιον Πνεῦμα. Περιώδευσεν εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, ἀπελευθέρωσεν τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα, ὑποκαταστήσας τοὺς κηλούς, ἐνέδωκε τοὺς γυνίους, ἀνέστανε τοὺς νεκρούς, ἐκαθάριζε τὴν λέπραν ἀπὸ τοὺς λεπρούς, ἀποστόμωσεν τὸν διάβολον, κατεπόντιζε τὰ δαιμόνια, συνωμολόουσε μὲ τὸν Θεόν, ἵδρυσεν Ἐκκλησίαν, ³⁹⁹ **Α** κατεδάφισεν ναοὺς, ἀνέτριψε θωρούς, διέλυσε τὴν κακίαν, ἐφότευσε τὴν ἀρετὴν καὶ μετέβαλε τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀγγέλους.

14. Ὅλα αὐτὰ ἦταν ὁ δικός μας κόσμος. Μὲ τὸν ἀρραβῶνα τῆς ὑποσχέσεως ἐγένισσε ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Καὶ διὰν λέγω ὀλόκληρον, ἐννοῶ, ὅσην γῆν βλέπει ὁ ἥλιος, τὴν θάλασσαν, τὰ νησιά, τὰ βουνά, τὰ φαράγγια καὶ τοὺς λοφίσκους. Περιώδευσεν ὁ Παῦλος, ὡσὸν πτερῶτον, μὲ ἕνα στίγμα ἀγωνιζόμενος ὁ σκηνοποιός, αὐτὸς ποδ ἐκρημοποιούσε σακκαρῶσαν καὶ ἔρραθε δέρματα. Καὶ ἡ τέχνη αὐτὸν δὲν τὸν ἐμπόδιζεν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ ὁ σκηνοποιὸς ὑπῆρξεν ἰσχυρότερος ἀπὸ τοὺς δαίμονας καὶ αὐτὸς ποδ ἦταν ἀπαιδευτὸς ὑπῆρξε πὸ σοφὸς ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους. **Β** Ἀπὸ τοῦ ὅλα αὐτὰ; Ἐπῆρε τὸν ἀρραβῶνα, ἐκρατοῦσε τὸ δακτυλίδι καὶ τὸ περιέφερε παντοῦ. Ὅλοι ββλεπον ὅτι βασιλεὺς ἦταν αὐτὸς ποδ ἐνυμφεύθη τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μας. Εἶδε καὶ ὁ δαίμων καὶ ἔφευγε. Εἶδε τὸν ἀρραβῶνα καὶ ἔτριψε καὶ ὑποκαρῶσε. Ἐββλεπον ἐνδύματα καὶ ἔφρευγεν ὡσὸν φυγὰς. Ὡ μὴση εἶναι ἡ δόνησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος! Δὲν ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν μόνον εἰς τὴν ψυχάν, εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐνδύματα. Καὶ ἔκαι μόνον εἰς τὰ ἐνδύματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν σκιάν. Περιώδευσεν ὁ Πέτρος καὶ ἡ σκιά του ἐφυγάδεν τὰς ἀσθενείας, ἀπεμάκρυνε τὰ δαιμόνια καὶ ἀνέστεινε νεκρούς. Περιήρχετο ὁ Παῦλος τὴν οἰκουμένην καὶ ἐξερρίζωνε τὰ ἀγκάθη τῆς ἀσθεῖας καὶ ἐφότευε τὰ σπέρματα τῆς εὐσεβείας, ὡσὸν ἄριστος γεωργός, κρατῶν τὸ ἀλέτρι τῆς διδασκαλίας. **Γ** Καὶ εἰς τοῖους ἐπῆγε; Ἐπῆγεν εἰς τοὺς Ἑρδῶνας, τοὺς Σκύθας, τοὺς Ἰνδοὺς, τοὺς Μαύρους, τοὺς Σαρδόνιους, τοὺς Γότθους, ποὺ ἦταν ἄγρια θηρία καὶ ἄλλαξε τὰ πάντα. Ἀπὸ ποῦ ὅλα αὐτὰ; Ἀπὸ τὴν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος. Πῶς ἠμπόρεσε νὰ ἐπαρκέσῃ δι' ὅλα αὐτὰ; Μὲ τὴν

κάρην τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἦταν ἀπλούς πολίτης, γυμνός· καὶ ἀνυπόδητος, αὐτὸς ποὺ ἔδωκε τὸν πνευματικὸν ἄρραβῶνα. Διὰ τοῦτο λέγει· «Καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός;» (Β΄ Κορ. 2, 16). «Ἄλλ' ἢ ἱκανότης ἦρᾶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ὅς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ Πνεύματος» (Β΄ Κορ. 3, 5· 6). Κύπταζε τί ἐπετέλεσε τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Εὐλόγηε τὴν γῆν γεμάτην δαιμόνια καὶ τὴν μετέβαλεν εἰς οὐρανόν. Μὴ βλέπετε βέβαια τὸ τωρινὰ πρόγραμμα, ἀλλὰ ἀναλογισθῆτε τὴν τότε κατάστασιν. **Δ** Τότε ὑπῆρχε ἄθνηος, τότε παντοῦ ὑπῆρχον δαιμόνιοι, ἀπὸ παντοῦ ὑμῶνοντο κληνοὶ τῶν θουισαστηρίων, παντοῦ μυριαδικὲς καμμένων κρεάτων, παντοῦ ἐγένοντο πορνεΐαι, παντοῦ ἐτελοῦντο τελεταί, παντοῦ ἐγένοντο θυσίαι, παντοῦ δαιμόνια μεθυσμένα, παντοῦ ἐθασίλευε ὁ διάβολος, παντοῦ ἡ πορνεία ἐστεφανώοντο. Καὶ μέσα εἰς ἅλα αὐτὰ ἕνας ἦταν ὁ Παῦλος.

Πῶς δὲν κατεποντίσθη, πῶς δὲν διελεύθη, πῶς ἔνοιξε τὸ του. Εἰσῆλθεν εἰς τὰ βασιλικά ἀνάκτορα καὶ ἔκαμε μαθητὴν του. Εἰσῆλθε εἰς τὰ βασιλικά ἀνάκτορα καὶ ἔκαμεν μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ τὸν βασιλέα. Εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὁ δικαστὴς τοῦ εἶπε· «Παρ' ὀλίγον με πείθεις χριστιανὸν γενέσθαι» (Πράξ. 26, 28). Καὶ ὁ δικαστὴς ἐγινε μαθητὴς. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἔκαμε δικό του τὸν δεσμοφύλακα (Πράξ. 16). **Ε** Ἐπῆγεν εἰς τὸ θαρδαρικὸν νησί καὶ μετέβαλεν εἰς διδασκαλὸν τὴν οὐρανὸν (Πράξ. 28). Ἐπῆγεν εἰς τὸν λαὸν τῶν Ρωμαίων καὶ ἐπῆρε μὲ τὸ μέρος του τὴν συγκλητῶν. Ἐπῆγεν εἰς ποταμοὺς καὶ εἰς ἐρήμους τόπους, εἰς ἅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης. Ὅστε ἡ ἑρμῆ, οὔτε ἡ θάλασσα παρέμειναν ἀμέτοχοι εἰς τὰ κατορθώματά του. Ἐπρόσφερε λοιπὸν τὸ δακτυλίδι τοῦ ἄρραβῶνος καὶ ἀφοῦ ἔδωκε τὸν ἄρραβῶνα λέγει· ἄλλα μὲν σοῦ δίδω πύρα, ἄλλα δὲ σοῦ τὰ ἰσχύομαι. Διὰ τοῦτο λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ προφήτης· **400 Α** «Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διακρύψου» (Ψαλμ. 44, 10). Δὲν ἔννοει τὸ ἔνδυμα ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο ἡ Γραφὴ ἄλλου πάλιν λέγει· «Πῶς εἰσῆλθες ὡδὲ μὴ ἔκων ἔνδυμα γάμου;» (Ματθ. 22, 12). «Ὅστε λοιπὸν, δὲν ἔννοει τὸ ἔνδυμα, ἀλλὰ τὴν πορνείαν καὶ τὴν ρυπαρὰν καὶ ἀκάθαρτον πράξιν. Ὅπως λοιπὸν τὰ βρισημερᾶ ἔνδυσμα τὰ παίρνει διὰ τὴν δηλώσει τὴν ἀμαρτίαν ἔτσι καὶ τὰ χρυσὰ καὶ μεταξωτὰ μαζὶ, διὰ τὴν δηλώσει τὴν ἀρετὴν. Ἄλλὰ τὸ ἔνδυμα τοῦτο ἦταν βασιλικόν. Ὁ βασιλεὺς τῆς ἔδωκε καὶ ἔνδυμα, διότι ἦταν γυμνή, γυμνὴ καὶ ζετισπιότη. «Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διακρύψου». Δὲν ἔννοει τὰ φορέματα ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν. Δὲν εἶπε «ἐν χρυσῷ». Πρόσεξε. Καὶ ἡ λέξις αὐτὴ ἔχει πολλὴν εὐγένειαν νοσημάτων. Δὲν εἶ-

πεν «ἐν χρυσῷ», ἀλλὰ «διακρύψου». **Β** Ἄκουε μὲ προσοκῆν διὰ τὴν καταλήξει. Τὸ χρυσὸν φόρεμα, εἶναι ἀλόκληρον ἀπὸ χρυσοῦ, ἐνῆ τὸ «διακρύψου», ἔχει ἄλλα μέρη χρυσῶ καὶ ἄλλα μέρη μεταξωτῶ. Διατί λοιπὸν δὲν εἶπεν ὅτι ἡ νόμῳ φορεῖ χρυσὸν φόρεμα ἀλλὰ «διακρύψου»; Πρόσεξε τὸ πρᾶγμα μὲ ἀκρίβειαν. Ἐννοεῖ μὲ αὐτὸ τὴν πολυποικίλον ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ, βέβαια, ὅλοι μας δὲν διαγομεν ἕνα τρόπον ζωῆς, ἀλλὰ ἄλλος μὲν τὴν παρθενικὴν ζωὴν, ἄλλος τὴν κηρείαν καὶ ἄλλος ὁσκεῖ τὴν εὐσέβειαν. Τὸ ἔνδυμα τῆς Ἐκκλησίας σφραῖνει τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας.

15. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγνώριζε πολλὴ καλὰ ὁ Δεσπότης μας, ὅτι ἔαν χαράξη ἕνα μόνον δρόμον, πολλοὶ θὰ ἐπεδείκνυνον ὀκνηρίαν, ἐκάραξε πολλοὺς δρόμους. **Γ** Δὲν ἔμπορεῖς νὰ ζῆσης τὸν παρθενικὸν βίον; Βάδιζε τὸν δρόμον τῆς μοναγίας. Δὲν ἔμπορεῖς οὔτε μὲ τὴν κηρείαν; Τότε προκώρεα καὶ εἰς δεῦτερον γάμον. Δὲν δύνασαι νὰ ζῆσης μὲ ἐγκράτειαν, τότε βάδιζε τὸν δρόμον τῆς ἐλεημοσύνης, τότε βάδιζε τὸν δρόμον τῆς νηστείας. Δὲν δύνασαι οὔτε αὐτὴν; τότε ἔλα εἰς ἐκείνην. Δὲν ἔμπορεῖς οὔτε ἐκείνην, τότε ἔλα, βάδιζε τὴν ἄλλην. Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν βδείξεν ὀλόκρυσον τὸ ἔνδυμα, ἀλλὰ χρυσομέταλλον. Τὸ βασιλικὸν ἔνδυμα δὲν εἶναι παρὰ ἢ μεταξωτὸν ἢ κόκκινον ἢ χρυσόν. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ εἶσαι χρυσός, τότε γίνε μεταξωτός. Σὲ δέχομαι μόνον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἔνδυμα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Εἰ τις ἐπακοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους» (Α΄ Κορ. 3, 12). **Δ** Δὲν ἔμπορεῖς νὰ εἶσαι ὁ τίμος λίθος; Τότε γίνε χρυσός. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ εἶσαι χρυσός; Τότε γίνε ἄργυρος, μὲ μόνην τὴν προϋπόθεσιν νὰ εἶσαι ἐπάνω εἰς τὸν θεμέλιον. Καὶ ἄλλου πάλιν λέγει· «Ἄλλη δοξὰ ἡλίου καὶ ἄλλη δοξὰ σελήνης καὶ ἄλλη δοξὰ ἀστέρων» (Α΄ Κορ. 15, 41). Δὲν ἔμπορεῖς νὰ εἶσαι ἡλῖος; Τότε γίνε σελήνη. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ εἶσαι σελήνη; Τότε γίνε ἄστρον; Δὲν ἔμπορεῖς νὰ εἶσαι μεγάλο ἄστρον; Τότε γίνε ἔστω καὶ μικρό, ἀλλὰ εἰς τὸν οὐρανόν. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ εἶσαι παρθένος; Τότε ἔλα μὲ σωφροσύνην εἰς κοινωνίαν γάμου, ἀλλὰ μόνον μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν ἔμπορεῖς νὰ εἶσαι κυρτὸν κτήμα; Ὑμᾶς ἐλεημοσύνην, παραμένων μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μόνον κάτω ἀπὸ τὸ ἔνδυμά της, μόνον κάτω ἀπὸ τὴν βασιλείαν. Τὸ φόρεμα εἶναι χρυσομέταλλον, εἶναι ποικίλον. **Ε** Δὲν σοῦ κλειῶ τὸν δρόμον, διότι ἡ ἀφρόνεια τῶν ἀρετῶν ἔκαμεν ἐπικολον τὴν οικονομίαν τοῦ βασιλέως. «Ἐν ἱματισμῷ διακρύψου περιβεβλημένη, πεποικιλμένη». Τὸ φόρεμά της εἶναι ποικίλον. Καὶ ἔαν θέλῃς, προκώρεε εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ νοή-

ματος του λόγου που ἐλέκθη και ἐξέταξε τὸ χρυσομέταλλον φῶρεμα. Διότι ἐδῶ ἄλλοι μὲν ζοῦν τὸν μοναχικὸν βίον, ἄλλοι ἀκούσῃ τὸν σερνὸν γάμον και δὲν ὑπολείπονται παλὸ ἀπὸ τοῦ μοναχικοῦ, και ἄλλοι μὲν παραμένουν εἰς ἓνα γάμον, ἄλλοι δὲ παραμένουν διαρκῶς χῆροι. Διὰ τὴν παράδεισος; Διὰ τὴν ποικίλος; Ἐπειδὴ ἔχει διάφορα ἄνθη και δένδρα και πολλά μαργαριτάρια. Πολλὰ εἶναι τὰ ἀστέρια, ἄλλὰ ἓνας εἶναι ὁ ἥλιος. Πολλοὶ τρόποι ζωῆς, ἄλλὰ ἓνας εἶναι ὁ παράδεισος.
401 Α Πολλοὶ ναοὶ ὑπάρχουν, ἄλλὰ μίος εἶναι ἡ μητέρα Ἐκκλησία. Ἄλλο μὲν εἶναι τὸ σῶμα, ἄλλο δὲ τὰ μάτια, και ἄλλο ὁ δάκτυλος, ἄλλὰ ὅλοι εἰσὴ τὸ ἴδιον και ἓνα σῶμα. Τὸ ἴδιον λοιπὸν ἰσχύει και διὰ τὸ μικρὸν και τὸ μέγαν και τὸ ἐλάκιον. Ἡ παρθένος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἔγγαμον γυναῖκα, διότι και ἡ παρθένος εἶναι καρπὸς τοῦ γάμου, διὰ τὸ μὴ περιφρονῆ τὸν γάμον. Ἡ παρθένος εἶναι ἡ ρίζα τοῦ γάμου. Ὅλα εἶναι συνδεδεμένα μεταξὺ τῶν, τὰ μικρὰ μὲ τὰ μέγαν και τὰ μέγαν μὲ τὰ μακρὰ. Ἐπαρόχη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξτῶν σου, ἐν ἡρασιῶν διακρίσῃ περιβεβλημένη, λεπτοκαλλμένη. Αὐτὸν «ἀκούσον, θύγατερ» (Ψαλμ. 44, 4). Ὁ νομφογαγῶς λέγει, **Β** διὸ πρόκειται νὰ ἐξέλθῃ εἰς συνάντησιν τοῦ νομφίου, ὁ ὁποῖος ὑπερτερεῖ ἀπὸ ὁσῶν κατὰ τὴν οὐσίαν και τὴν φύσιν. Ἐγὼ εἶμαι νομφογαγῶς: «Ἀκούσον θύγατερ». Καὶ ὁμοίως ἡ θυγάτηρ ἔγινε σύζυγος. Ναὶ ὁμοίως. Διότι ἴσπε το σωματικὸν ὑπάρχει ἐδῶ. Πράγματι ὡς σύζυγον τὴν ἔλαβε, και τὴν ἀγαπᾷ ὡς θυγατέρα και τὴν φροντίζει ὡς δοῦλην και τὴν φυλάσσει ὡς παρθένον και τὴν περιφρονεῖ ὡς κήμον και ὡς μέλος τὴν περιποιεῖται και ὡς κεφαλὴν τὴν φροντίζει, και ὡς ρίζαν τὴν φυτεῖται και ὡς ποιμὴν τὴν ἠσκαί και ὡς γαμβρὸς συνάπτειται μαζί της και ὡς ἔξυλάκιον προσφέρεται και τὴν συγκυρεῖ, και ὡς πρόξενον θησιάζεται και ὡς γαμβρὸς τὴν διατηρεῖ εἰς τὴν ἡμορφίαν της και ὡς σύζυγος τὴν φροντίζει και τὴν διαφεντεύει. Εἶναι πολλὰ τὰ νοήματα, διὰ τὸ ἀπυλάκωμεν ἑσται και μικρὸν μέρος ἀπὸ τὴν θεῖαν οἰκονομίαν. **Γ** «Ἀκούσον, θύγατερ» και ἐξέταξε προσεκτικὰ τὰ γαμικὰ και πνευματικὰ πράγματα. Ἄκουσε μου κόρη μου. Πρῶτα αὐτὴ ἦταν κόρη τῶν δαιμόνων, κόρη τῆς γῆς, ἀνάξια διὰ τὴν γῆν, και τώρα ἔχει γίνε κόρη τοῦ βασιλέως. Ἐτοὶ ἠέκλεισεν ὁ ἐραστής της νὰ γίνῃ αὐτὴ. Διότι ὁ ἐραστής δὲν ἐξετάζει τὴν διαγωγήν. Ὁ ἐρωτᾶς δὲν βλέπει τὴν ἀσχημίαν, διὰ τὸτο ὀνομάζεται ἐρωτᾶς, διότι παλλὰς φορὰς ἀγαπᾷ και τὴν ἀσχημίαν. Ἐτα και ὁ Χριστὸς ἔκαμε. Εἶδεν ἀσχημον τὴν Ἐκκλησίαν (δὲν θὰ ἡμποροῦσα βέβαια νὰ τὴν ὀνομάσω ἡμορφον) και τὴν ἐρωτεύθη και τὴν κάμνει νέαν, χωρὶς νὰ ἔκη ψεγάδι και ριπίδα. Ὡ πάσαν ἔ-

ξοκος εἶναι ὁ γαμβρὸς ποὺ καλλιπίζει τὴν ἀσχημίαν τῆς νύμφης! «Ἀκούσον, θύγατερ, ἀκούσον και ἴδε». **Δ** Ἀναφέρει ὅσον τὸ «ἀκούσον» και τὸ «ἴδε» και τὰ δύο αὐτὰ τὰ παίρνει ἀπὸ ὁσῶν και τὸ μὲν ἓνα ἀναφέρεται εἰς τὴν ἄρασιν, τὰ μάτια, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὴν ἀκοήν. Καὶ τοῦτο διότι τὴν προῖκα της μόνον τὴν ἡκουσεν. Μολονότι μερικὸ ἀντελήφθησαν μὲ περισσοτέραν δέξονοιαν τὰ πράγματα, ἄε ἀναμείνουν λιγάκι και τοὺς ποὺ ἀδινάτους. Καὶ ἔσως μὲν ποὺ τὰ ἔχετε κατανοῆται ὁσ ἐπιανῶ και ἔκεινους δὲ ποὺ ἀκολουθοῦν τοὺς συγχωρᾷ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ προῖκα ἦταν μόνον εἰς τὴν ἀκοήν (τὶ σημαίνει ὄμοιως εἰς τὴν ἀκοήν; Εἰς τὴν πίστιν. «Ἡ γὰρ πίστις ἐξ ἀκοῆς» (Ρωμ. 10, 17): διὰ τῆς πίστεως και ὄχι διὰ τῆς ἀπολαύσεως και τῆς ὠλοκληρωμένης ἡμπεριρίας), προεῖπα διὸ εἰς δύο μέρη ἐκώρισε τὴν προῖκα της και ἄλλα μὲν τῆς ἔδωκε ὡς προκαταβολὴν, ἄλλα δὲ τῆς τὰ ὀπισκέθη νὰ τὰ δῶσῃ εἰς τὸ μέλλον. Τὶ τῆς ἔδωκε; Τῆς ἐπρόσφερε τὴν συγκώρμισιν τῶν ἡμαρτημάτων, τὴν ἄφεσιν τῆς κολάσεως, τὴν Ἐ δικαιοσύνην, τὸν ἡγιασμόν, τὴν ἀπολύτρωσιν, τὸ δεσποικὸν σῶμα, τὴν θέσιν και πνευματικὴν τράπεζαν, τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ὅλα αὐτὰ τὰ κατέκων οἱ ἀπόστολοι. Λοιπὸν ἄλλα μὲν ἔδωκε. ἄλλα δὲ ὀπισκέθη διὸ θὰ τὰ δῶσῃ, και τὰ μὲν ἐδοκίμασε και ἀπέλασσε, τὰ δὲ τὰ ἔχει διὰ τῆς ἐλπίδος και τῆς πίστεως. Καὶ ἔκουε, ἡώρα, τὶ ἔδωκε. Ἐδωκε τὸ βάπτισμα και τὴν θέσιν, ποὺ εἶναι ἡ θεῖα εὐχαριστία. Αὐτὰ εἶναι ἀγαθὰ ποὺ τὰ δοκιμάζει ἡμπερικὰ. Βλέπε ἡώρα τὶ ἔχει ὀπισκέθη. Ὑπεσκέθη τὴν ἀνάστασιν, τὴν ἄφθαρσίαν τῶν σωματίων, τὴν ἔνωσιν μὲ τοὺς ἡγγέλους, τὴν συντροφίαν μὲ τοὺς ἄρχαγγέλους, τὴν ζωὴν μαζί του, τὴν καθαρὸν ζωὴν, τὰ ἀγαθὰ «ἀ ὀφθαλμοῦ» οὐκ εἶδε και ὄσ ἐοὶκ ἡκουσε και ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ὄνέθη, ἡ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἡγαπῶσιν αὐτόν».

16. Καταλάβετε καλὰ αὐτὸ ποὺ λέγεται και μὴ τὸ χάσετε. Διὰ τοῦτο κουράζομαι, διὰ νὰ κατανοῆσετε. Ἡ προῖκα της ἦταν κωρημένη εἰς δύο μέρη εἰς τὰ τωρινὰ ἀγαθὰ και εἰς τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ, εἰς αὐτὰ ποὺ βλέπονται και εἰς αὐτὰ ποὺ ἀκούονται, εἰς αὐτὰ ποὺ ἔχουν δοθῆ και εἰς αὐτὰ ποὺ πιστεύονται, εἰς αὐτὰ ποὺ δοκιμάζονται και ἀπολαμβάνονται ἡμπερικὰ, δηλαδὴ εἰς αὐτὰ τῆς παρούσης ζωῆς και εἰς ἔκεινα, ποὺ θὰ ἀκοιολήσουν μετὰ τὴν ἀνάστασιν. Αὐτὰ μὲν τὰ βλέπει, ἔκεινα δὲ τὰ ἀκούει. Κότταξε λοιπὸν τὶ λέγει εἰς αὐτὴν, διὰ νὰ μὴ νομίῃ διὸ ἔλαβε μόνον αὐτὰ, ἄν και ἦταν μέγαν και μυστικὰ και πράγματα ποὺ ἡεπερνοῦν κάθε σέκρον. «Ἀκούσον, θύγατερ, και ἴδε». Ἄκουσε ἔκεινα τὰ μελλοντικὰ, και κῦττα αὐτὰ. τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ νὰ

μη λέγης πάλιν με τὴν ἐλπίδα, πάλιν με τὴν πίστιν; πάλιν εἰς τὸ μέλλον; Καὶ κίττα, ἄλλο μὲν δίδω τάρα, ἄλλα δὲ ὑπόσχομαι· καὶ τὰ ὑποσκόμμενα εἶναι ἀγαθὰ, ποῦ ἐλπίζομεν, διὰ τὰ λάβομεν, αὐτὰ δὲ, τὰ παρόντα, λάβε τα ὡς ἐγγύθιον, λάβε τα ὡς προκαταβολήν, πάρε τα ὡς ἀπόδειξιν. Σοῦ ὑπόσχομαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Πιστεψέ με ἀπὸ τὰ παρόντα, δός μου ἑμπιστοσύνην. Μοῦ ὑπόσχομαι οὐράνιον βασιλείαν; Ναί. Σοῦ ἔδωκα τὸ πᾶν μεγάλο, τὸν Δεσπότην τῆς βασιλείας: «ὅς γε τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, **C** ἄλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν· πῶς οὐκί καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται;» (Ρωμ. 8, 32). Ὑπόσχομαι ἀνάστασιν τῶν σαρμάτων; Ναί. Σοῦ ἔδωκα τὸ πᾶν μεγάλο. Ποῖον εἶναι αὐτό; Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ πᾶν μεγάλο; Διότι ἡ ἁμαρτία ἐγέννησε τὸν θάνατον. Ἔσφαξα τὴν μητέρα καὶ δὲν θά φρονεῖσθαι τὸν υἱόν της; Ἀπεψήρινα τὴν ρίζαν καὶ δὲ θά καταστρέψω τὸν καρπὸν; «Ἄκουσον, θύγατερ καὶ ἴδε». Τί νὰ ἴδω; Τοὺς νεκροὺς ποῦ ἐγείρονται, τοὺς λεπροὺς ποῦ καθαρίζονται, τὴν θάλασσαν ποῦ ὑποτάσσεται, τὸν παραλοτικὸν ποῦ κραταῖωνεται, τὸν παράδεισον ποῦ ἀνοίγεται, τοὺς ἄρτους ποῦ πολλαπλασιάζονται, τὰ ἁμαρτήματα ποῦ συγκωροῦνται, τὸν κωλὸν ποῦ ἀναπηδᾷ, τὸν λιγιστὴν ποῦ γίνεται πολιτὴς τοῦ παραδείσου, τὸν τελώνην ποῦ γίνεται εὐαγγελιστὴς, τὴν πόρνην ποῦ γίνεται σεμνοτέρα ἀπὸ τὴν παρθένον. «Ἄκουσον καὶ ἴδε». **D** Ἄκουσε ἐκεῖνα, τὰ μελλοντικά, καὶ κίττα αὐτὰ, ποῦ εἶναι παρόντα. Ἀπὸ τὸ ταρινὰ πάρε τὴν ἀπόδειξιν διὰ τὰ μελλοντικά, διὰ τὰ ὅποια σοῦ ἔδωκα ἐνέχυρα. Αὐτὰ εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ ἐκεῖνα. Καὶ τί θέλεις νὰ εἰπῶ ἀκόμη; Αὐτὰ εἶναι δικά μου. «Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε». Αὐτὰ εἶναι ἡ πρόσκαι σου. Τί προσφέρει ἡ νόμφη; Ἄς ἴδωμεν. Καὶ ἐσὺ πρέπει νὰ εἰσφέρῃς. Διὰ νὰ μὴ παρομείνης κάποτε χωρὶς προίκου. Τί ἔχω ἐγώ, λέγει, νὰ προσφέρω ἀπὸ τοὺς θαυροὺς, ἀπὸ τὴν μυρωδιὰν τῶν καρμίνων κρεάτων, ἀπὸ τὰ δαμόνια; Τί ἤμπορὸς νὰ προσφέρω; Τί; τὴν βοήλησιν σου καὶ τὴν πίστιν σοῦ. «Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε». Καὶ τί θέλεις νὰ πράξῃς; Ἀγορόνησε τὸν λαόν σου. **E** Ποῖον λαὸν ἐννοεῖς; Τὸν λαὸν τῶν δαμόνων, τῶν εἰδάλων, τοῦ κομποῦ, τῆς κνίσης καὶ τοῦ αἵματος. «Καὶ ἴδε καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ Πατρὸς σου» (Ψαλμ. 44, 11). Ἄφησε τὸν πατέρα σου καὶ ἔλα εἰς ἐμένα. Ἐγὼ ἄφησα τὸν πατέρα μου καὶ ἦλθα κοντὰ σου καὶ ἐσὺ δὲν ἐγκαταλείπεις τὸν πατέρα σου; Ἀλλὰ τὸ «ἀφήκα» εἰς τὴν περιπτώσιν τοῦ Υἱοῦ, μὴ νομίσης διὰ σημαίνει ἐγκατάλειψιν. Ἐγὼ ἔχω κάμει συγκατάβασιν, οἰκονομίαν, μετὰ τὸ νὰ λάβω σάρκα. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νόμφης, νὰ

ἐγκαταλείψουν τοὺς γονεῖς καὶ νὰ ἐνωθῶν μεταξύ των. «Ἄκουσον, θύγατερ καὶ ἴδε καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου». **403 A** Καὶ τί μοῦ βίβεις ἐάν τοὺς ξεχάσω; «Καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου» (Αὐτόθι 5, 12). Ἔχεις ἐραστήν τὸν Δεσπότην. Ὅταν ἔχης ἐκεῖνον ἐραστήν, ἔχεις καὶ τὰ δικά του πράγματα. Μακάρι νὰ ἤμπορούσατε νὰ καταλάβετε τὸ λεγόμενον. Διότι εἶναι λεπτόν τὸ νόμημά του καὶ θέλω νὰ μᾶψω τὴν γλῶσσαν τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλὰ, πρὸς χάριν μου, ἐντείνετε τὴν προσοχήν σας, διότι ἐγὼ εἶτε προσέκει κάποιος εἶτε δὲν προσέκει, σκάπτω καὶ ὀργώνω τὸ καρπὸν. «Ἄκουσον, θύγατερ καὶ ἴδε καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου». Ὁ Ἰουδαῖος ἐδῶ ἐννοεῖ τὸ αἰσθητὸν κάλλος, τὸ σωματικὸν καὶ ὄχι τὸ πνευματικόν.

17. B Πρόσπε, ἄς μάθωμεν τί εἶναι τὸ σωματικὸν κάλλος καὶ τί εἶναι τὸ πνευματικόν. Ὑπάρχει ψυχὴ, ὑπάρχει καὶ σῶμα καὶ ἔτσι ἔχομεν δύο οὐσίας. Ὑπάρχει σωματικὸν κάλλος, ὑπάρχει καὶ ψυχικὸν κάλλος. Τί εἶναι τὸ σωματικὸν κάλλος; Φρόδι μεγάλο, μάτι καρμυγελαστόν, μάγουλα κοκκινωπά, κόκκινα χεῖλη, ὑψηλὸς λαμῆς, κόμη κυρταπιστὴ, δάκτυλα μακρὰ, λιγυρὸ κορμὴ καὶ ἀνθρώρῳ λευκότης. Τὸ σωματικόν αὐτὸ κάλλος τὸ δημιουργεῖ ἡ φύσις καὶ ὄχι ἡ προαίρεσις. Ἐκεῖ ὁμολογήθη διὰ εἶναι φυσικόν. Πρόσπε διὰ νὰ μάθῃς τὰ νοήματα τῶν φιλοσόφων. Αὐτὸ τὸ κάλλος, τοῦ προσώπου, τοῦ ματιοῦ, **C** τῆς κόμης, τοῦ μετώπου γίνεται ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν θέλησιν. Εἶναι ὀλοσφάντερον διὰ εἶναι δάρον τῆς φύσεως. Διότι ἡ δύσμορφη καὶ ἄν ἀκόμη χρησιμοποίησι πληθῆσαν ἀπὸ τεχνικὰ μέσα δὲν ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ μορφη εἰς τὸ σῶμα. Διότι τὰ φυσικὰ πράγματα εἶναι ἀμετακίνητα, ἔχουν θεθῆ με νόμους καὶ δὲν ἀλλάσσου. Ἡ καλὴ λοιπὸν εἶναι πάντοτε καλὴ καὶ δὲν ἐπιτηδεύεται. Ἐνῶ ἡ ὀσχημὴ δὲν δύναται νὰ γίνῃ μορφη οὔτε ἡ μορφη ὀσχημὴ. Διότι; Διότι αὐτὰ εἶναι φυσικὰ πράγματα. Εἶδες λοιπὸν τὸ σωματικὸν κάλλος; Ἐμπρὸς τώρα ἄς ἔλθωμεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν ψυχὴν. Ἡ ὑπερτέρα ἄς ἔλθῃ πρὸς τὴν κυρίαν. Ἄς ἔλθωμεν εἰς τὴν ψυχὴν. Κίττα εἰς τὸ κάλλος ἐκεῖνο ἢ καλῶτερα ἔκομε τὸ κάλλος ἐκεῖνο, διότι δὲν ἤμπορεῖς νὰ τὸ ἴδῃς αὐτό, διότι εἶναι ὄρατον. Ἄκουε διὰ τὸ κάλλος ἐκεῖνο. **D** Τί εἶναι λοιπὸν τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς; Σωφροσύνη, ἐπιεικεία, ἐλεημοσύνη, ἀγάπη, φιλαδελφία, φιλοσογία, ὑπακοὴ εἰς τὸν Θεόν, τήρησις τοῦ νόμου, δικαιοσύνη, μετάνοια. Ὅλα αὐτὰ εἶναι τὰ κάλλη τῆς ψυχῆς. Αὐτὰ λοιπὸν δὲν εἶναι φυσικὰ, ἀλλὰ προαιρετικά. Καὶ αὐ-

τὸς ποῦ δὲν τὰ ἔχει ἠμπορεῖ νὰ τὰ ἀποκτήσῃ, αὐτὸς δὲ ποῦ τὰ ἔχει, ἐὰν ἀδαοφρήσῃ, τὰ χάνει. Αὐτὸ ἀκριβῶς ποῦ ἔλεγα διὰ τὸ σῶμα, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἠμπορεῖ ἡ ἀσκημὴ νὰ γίνῃ ὁμορφῆ, ἔτσι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ψυχῆς λέγω τὸ ἀντιθέτον, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἀσκημὴ ψυχὴ ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ ὁμορφῆ. Τί λοιπὸν δυσμορφότερον ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ Παύλου διὰν ἀκμήν ἦταν βλάσφημος καὶ ὕβριστής καὶ τί ποῦ ὁμορφον ἀπὸ αὐτὸν διὰν ἔλεγε· «Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα.» (Β' Τιμ. 4, 7). **Ε** Τί ποῦ δυσμορφον ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ ληστοῦ, ἀλλὰ καὶ τί ποῦ ὁμορφον ἀπὸ αὐτὸν ἐγένε, διὰν ἔκουσε· «Λητὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῇ παραδείσῳ.» (Λουκ. 23, 43). Τί ποῦ δυσμορφον ἀπὸ τὸν τελώνην διὰν ἄρπαξε, ἀλλὰ καὶ τί ποῦ ὁμορφον διὰν ἐπρόσφερε τὸ δικὸν τοῦ θέλημα εἰς τὸν Χριστόν; Βλέπετε ὅτι δὲν ἠμπορεῖς νὰ μεταβάλλῃς τὴν σωματικὴν ἀσκημίαν· Διότι δὲν εἶναι προαιρετικὸν πρᾶγμα, ἀλλὰ φυσικόν. Ἡ ὁμορφία τῆς ψυχῆς ἀποκτῆται μὲ τὴν προαίρεσίν μας. Ἔλαβε τὸς νόμους. Ποῖους νόμους; Ὅτι ἡ ὁμορφία τῆς ψυχῆς ὀφείλεται εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Θεοῦ. **404 Α** Ἐάν λοιπὸν ἡ ἀσκημὴ ψυχὴ ὑπακοὴ εἰς τὸν Θεόν, ἀποβάλλει τὴν ἀσκημίαν τῆς καὶ γίνετα ὁμορφῆ. «Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; Ὁ δὲ, καὶ εἰ εἶ, Κύριε; Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς» (Πράξ. 9, 4-5). Καὶ ὑπήκουσε εἰς τὴν φωνὴν καὶ ἡ ὑπακοὴ ἔκαμε τὴν δυσμορφον ψυχὴν ὁμορφῆν. Καὶ πάλιν λέγει εἰς τὸν τελώνην· «Δεῦρο, ἀκολούθει μοι.» (Ματθ. 19, 21). Καὶ ἐσηκώθη ὁ τελώνης καὶ ἐγένετο ἀπόστολος καὶ ἡ ἀσκημὴ ψυχῆς του ἐγένετο ὁμορφῆ. Πῶς; Μὲ τὴν ὑπακοὴν. Ἐπίσης ἔλεγεν εἰς τοὺς φαρῶδες· «Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς ἀνθρώπων» (Ματθ. 4, 19). Καὶ μὲ τὴν ὑπακοὴν, ποῦ ἔδειξαν, ἡ διάνοιά τους ἐγένετο ὁμορφῆ. Ἄς ἴδωμεν ἐδῶ ποῖον κάλλος ἐννοεῖ. «Ἄκουσον, θυγάτερ, καὶ ἴδε, καὶ ἐπιλάβου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ ἐπιθυμήσει **Β** ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου». Ποῖον κάλλος θὰ ἐπιθυμήσῃ; Τὸ ψυχικόν. Διὰ τὸ αὐτό· Διότι ἐλησμώνησε. «Ἄκουσον οὖν καὶ ἐπιλάβου», λέγει. Αὐτὰ ἐξερπύονται ἀπὸ τὴν θέλησίν μας. «Ἄκουσον», εἶπε. Ὁ δυσμορφος ἀκούει, ἀλλὰ ἡ σωματικὴ του ἀσκήμια δὲν διαλύεται. Πῶς εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν ἐκούσαν; καὶ ἐὰν προσέξῃ καὶ ὑπακοὴν, κῆτι, ὅποια ἡ ὁμορφία τοῦ! Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀσκήμια τῆς νόμους δὲν ἦταν φυσικὴ, ἀλλὰ θεληματικὴ (διότι δὲν ὑπέκουσεν εἰς τὸν Θεόν καὶ ἐγένετο παραβάτης), διὰ τοῦτο μὲ ἄλλο φάρμακον τὴν ὄδηγεῖ. Ἐγίνετο λοιπὸν δυσμορφος ὄχι ἀπὸ τὴν φύσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θέλησίν σου **С** καὶ μὲ τὴν ὑπακοὴν σου ἐγένετο πάλιν ὁμορφῆ. «Ἄκουσον, θυγάτερ,

καὶ ἴδε καὶ ἐπιλάβου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου». Ἐπειτα διὰ νὰ μάθῃς ὅτι τίποτε τὸ ἀσθητὸν δὲν λέγει, διὰν ἀκούσῃς νὰ ὀμιλῇ διὰ τὸ κάλλος, μὴ νομίσης ὅτι πρόκειται διὰ τὸ κάλλος τοῦ ματιοῦ, τῆς μύτης, τοῦ στόματος, τοῦ λοιμοῦ, ἀλλὰ διὰ τὸ κάλλος τῆς εὐλαθείας, τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, διὰ τὰ εσωτερικὰ κάλλη. «Πῶς γὰρ ἡ δόξα τῆς θουγατρὸς τοῦ βασιλεὺς ἐσοθεν» (Ψαλμ. 44, 14). Διὰ ὅλα αὐτὰ εἰς εὐχαριστήσασθαι τὸν Θεόν, ποῦ εἶναι ὁ δότης, διότι εἰς αὐτὸν μόνον ἀρροῦζει ἡ δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο!